

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

8x. A
S. O. U.
6

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1942:40
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

ANGÅENDE

INNEBÖRDEN AV BEGREPPET
POLISMYNDIGHET I OLIKA
FÖRFATTNINGAR M. M.

AVGIVET AV

*inom socialdepartementet tillkallad
utredningsman*

S T O C K H O L M

1 9 4 2

Statens offentliga utredningar 1942

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet. Beckman. 733 s. Fö. (Till betänkandet höra *dels* en bilaga innehållande personalförteckningar m. m., avsedd endast för tjänstebruk, *dels* ock ett hemligt bihang i tre delar.)
2. Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktieföretag. Marcus. 22 s. Fi.
3. Promemoria rörande bostadsförsörjningen. Av A. Johansson. Beckman. 77 s. S.
4. De yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. Beckman. 106 s. S.
5. Promemoria med förslag till utvidgad vanhävdslagstiftning. Marcus. 55 s. Jo.
6. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 1. Allmänna uppgifter angående den tekniskt-vetenskapliga forskningsverksamhetens nuvarande läge m. m. — Allmänna synpunkter rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen. — Erforderliga åtgärder för den tekniskt-vetenskapliga forskningens främjande och statens medverkan därvid. Hæggeström. 195 s. H.
7. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 2. Förslag till åtgärder för främjande av den tekniskt-vetenskapliga forskningen på byggnadsområdet. Hæggeström. 76 s. H.
8. 1938 års pensionssakkunniga. Betänkande med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare i statens tjänst. Marcus. 135 s. Fi.
9. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m. Marcus. 191 s. Fi.
10. Betänkande med förslag till brandlag och brandstadga m. m. Norstedt. 164 s. K.
11. Betänkande med utredning och förslag angående betygssättningen i folkskolan. Hæggeström. 330 s. E.
12. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 3. Förslag till åtgärder för skogsproduktforskningens ordnande. Hæggeström. 124 s. H.
13. Betänkande och förslag angående förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning vid statens järnvägar. Del 4. Järnvägsstyrelsen. Beckman. 88 s. K.
14. Promemoria angående hyresreglering. Norstedt. 54 s. Ju.
15. Betänkande med förslag till lag om vapenfria värnpliktiga. Beckman. 108 s. Fö.
16. Betänkande med förslag rörande den centrala förvaltningsverksamheten inom försvarsväsendet. Hæggeström. 360 s. Fö.
17. Betänkande med utredning och förslag angående barnmorskeväsendet. Idun. 101 s. 1 karta. S.
18. Beskattningsorganisationssakkunnigas betänkande med förslag till ändrad organisation av kammarrätten. Marcus. 123 s. Fi.
19. Betänkande med utredning och förslag angående semester för hushållsfrö. Norstedt. 96 s. S.
20. Utredning angående värmekostnaden i hyreshus. Idun. 187 s. S.
21. Betänkande med förslag till främjande av utskyllsbetalning genom erkända skatteförmedlingskassor. Marcus. 96 s. Fi.
22. Förslag till ny lag om behörighet att utöva läkarkonsten, m. m. Norstedt. 251 s. S.
23. Promemoria med förslag angående registreringen av landets företagare m. m. Marcus. 60 s. H.
24. Betänkande angående bilregistrering m. m. Hæggeström. 103 s. 12 bil. K.
25. Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 2. Tiden juli 1940—juni 1941. Idun. 504 s. Fo.
26. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna. Marcus. 96 s. Fi.
27. Stadsplaneutredningen 1942. 1. Förslag till åtgärder för snabbare handläggning av stadsplane- och tomtindelingsärenden m. m. Norstedt. 94 s. Ju.
28. Strafflagberedningens promemoria med förslag till lag om eftergift av åtal mot minderåriga m. m. Marcus. 56 s. Ju.
29. Socialvårdskommitténs betänkande. 4. Förslag till ändrad bidragsförskottslag m. m. Beckman. 82 s. S.
30. Betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser allmänna civilförvaltningen. Del 2. Byråchef- och rådstjänster m. m. Norstedt. 184 s. Fi.
31. Betänkande med förslag till skärpt bestraffning av falskdeklaration m. m. Marcus. 99 s. Fi.
32. Betänkande med förslag angående hushållnings-sällskapens organisation och verksamhet m. m. Marcus. 477 s. Jo.
33. Betänkande med förslag rörande ändring av gällande bestämmelser i fråga om prästutbildningen. Av Y. Brilloth. Hæggeström. 177 s. E.
34. Kommunalskatteberedningen. Betänkande med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen m. m. Del 1. Den kommunala beskattningen. Marcus. 654 s. Fi.
35. Kommunalskatteberedningen. Betänkande med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen m. m. Del 2. Inkomstbeskattningen av skogsbruk. Marcus. 252 s. Fi.
36. Betänkande med förslag rörande statligt stöd åt svensk filmproduktion. Norstedt. 99 s. E.
37. Betänkande med förslag rörande åtgärder för främjande av sjöfolkets utskyllsbetalning. Postverkets tr. 79 s. Fi.
38. Betänkande angående jordbrukets byggnadskostnader. Norstedt. 146 s. 20 bil. S.
39. Betänkande med förslag till förordning om värdestegringskatt å fastighet. Norstedt. 227 s. Fi.
40. Betänkande med förslag angående innebörden av begreppet polismyndighet i olika författningar m. m. Marcus. 208 s. S.
41. Betänkande angående åtgärder till stöd för de renskötande lapparna m. m. Marcus. 171 s. Jo.
42. Förslag rörande tillämpningsföreskrifter till lagen med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m. Beckman. 65 s. S.
43. Betänkande med förslag rörande veterinärinrättningens i Skara framtida användning m. m. Marcus. 95 s. Jo.
44. Tillägg nr 1 till statliga cement- och betongbestämmelser av år 1931. Norstedt. 23 s. K.

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = eklesiasistikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivs utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1942:40
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

ANGÅENDE

INNEBÖRDEN AV BEGREPPET
POLISMYNDIGHET I OLIKA
FÖRFATTNINGAR M. M.

AVGIVET AV

*inom socialdepartementet tillkallad
utredningsman*

STOCKHOLM 1942

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

429015

STATENS ÖFFENTLIGA TRYCKERIET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

ÅR 1871

INNEBÖRDEN ÅR RÄGELRETT

POLISMÄNSKAPEN I FOLKA

FÖRHÅLLNINGARNA

ÅR 1871

af

af

ÅR 1871

af

af

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till Konungen	5
I. Inledning	7
II. Politi- och polisbegreppets allmänna utveckling	9
III. Polisbegreppet enligt gällande förvaltningsrätt	12
IV. Begreppet polismyndighet i allmänhet	15
V. De allmänna polismyndigheterna	18
VI. Polisorganens uppgifter och begreppet polismyndighet enligt särskilda författningar	35
Inledande anmärkningar	35
A. Allmän ordning och säkerhet	42
B. Byggnads- och brandväsen	63
C. Hälsovård	65
D. Socialvård	70
E. Djurskydd samt forn- och naturminnesskydd	77
F. Näringsväsen och offentligt notariat	79
G. Handel med rusdrycker och utskänkningsrörelse	91
H. Kommunikationsväsen	97
I. Försvarsväsen	102
J. Andra uppgifter	106
VII. Brister i gällande lagstiftning	110
VIII. Utredningsmannens förslag	113
IX. Speciell motivering	124
X. Författningsförslag	141
Förslag till lag om vissa bestämmelser om polismyndighet	141
Förslag till kungörelse om ändringar i ordningsstadgan för rikets städer	142
Förslag till förordning om ändringar i förordningen ang. biografföreställningar	143
Förslag till kungörelse om ändringar i kungörelsen ang. rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m.	145
Förslag till förordning om ändringar i förordningen ang. offentliga föreställningar i hypnotism m. m.	146
Förslag till kungörelse om ändring i tillämpningskungörelsen till förordningen om luftfart	147
Förslag till förordning om ändring i förordningen ang. bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	148
Förslag till lag om ändring i 10 kap. 12 § strafflagen	148
Förslag till lag om ändringar i lagen ang. lösdrivares behandling	149

Förslag till lag om ändring i lagen ang. olovlig befattning med sprit- drycker och vin.....	149
Förslag till förordning om ändring i hälsovårdsstadgan.....	150
Förslag till lag om ändring i epidemilagen.....	150
Förslag till lag om ändring i lagen ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar.....	151
Förslag till lag om ändring i lagen om fattigvården.....	151
Förslag till kungörelse om ändring i kungörelsen ang. anmälan om olycksfall i arbete m. m.....	152
Förslag till lag om ändring i lagen om rätt i vissa fall för polismyn- dighet att omhändertaga djur.....	152
Förslag till lag om ändring i lagen ang. naturminnesmärkens fredande	153
Förslag till ändring i § 4 mom. 5 tryckfrihetsförordningen.....	153
Förslag till förordning om ändringar i utvandrarförordningen.....	154
Förslag till förordning om ändring i förordningen ang. hushållningen med de allmänna skogarna i riket.....	155
Förslag till förordning om ändring i förordningen ang. statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.....	156
Förslag till förordning om ändringar i förordningen ang. försäljning av rusdrycker.....	156
Förslag till förordning om ändring i förordningen ang. tillverkning och beskattning av brännvin.....	157
Förslag till förordning om ändring i förordningen ang. handel med skattefri sprit.....	158
Förslag till förordning om ändring i förordningen ang. vissa alkohol- haltiga preparat m. m.....	158
Förslag till kungörelse ang. fördelning av medel enligt rusdrycksförsälj- ningsförordningen m. fl. författningar.....	159
Förslag till förordning om ändringar i förordningen ang. försäljning av pilsnerdriicka.....	160
Förslag till förordning om ändringar i förordningen ang. försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.....	161
Förslag till förordning om ändring i motorfordonsförordningen.....	162
Förslag till förordning om ändring i inskrivningsförordningen.....	163
Förslag till förordning om ändring i rekvisitionsförordningen.....	163
Förslag till förordning om ändring i mantalsskrivningsförordningen....	164
Förslag till förordning om ändring i förordningen ang. mantalsskrivning i Göteborg.....	165
Förslag till förordning om ändringar i förordningen ang. kyrkoböckers förande.....	165
Förslag till kungörelse om ändring i kungörelsen om vad iakttagas skall vid ansökning om svenskt medborgarskap.....	166

Bilagor.

<i>Bilaga A.</i> P. M. angående tidigare reformförslag rörande politiärendenas hand- läggning i städerna m. m.....	169
<i>Bilaga B.</i> Tabell utvisande handläggningen av vissa polisärenden i städerna..	177
<i>Bilaga C.</i> Sammanställning av författningar, där termen polismyndighet eller motsvarande benämning förekommer utan bestämning, m. m.....	183

TILL KONUNGEN.

1941

Den 17 oktober 1941 har Eders Kungl. Maj:t uppdragit åt undertecknad att inom socialdepartementet verkställa utredning rörande spörsmålen dels angående omfattningen av kommunalborgmästare åliggande arbetsuppgifter,

dels ock vad i skilda författningar avses med begreppet polismyndighet samt att avge de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Med hänsyn till sambandet mellan förevarande utredning och den pågående utredningen av frågan om polisväsendets förstatligande har utredningsmannen under arbetets gång samrått med 1939 års polisutredning. Vidare ha överläggningar ägt rum med representanter för bland annat föreningarna Sveriges kommunalborgmästare, Sveriges stadsdomare, Sveriges stadsfiskaler och Sveriges landsfiskaler samt med en del av utredningen berörda myndigheter. Rörande vissa särskilda spörsmål ha därjämte uppgifter inhämtats från olika lokala polisorgan.

Sedan uppdraget nu fullgjorts, får jag härmed i underdånighet överlämna bifogade Betänkande med förslag angående innebörden av begreppet polismyndighet i olika författningar m. m.

Vissa delar av utredningen ha granskats av hovrättsrådet, sekreteraren i 1939 års polisutredning Sam. Åseskog, vilken även ställt visst för utredningen värdefullt material till mitt förfogande.

Stockholm den 12 september 1942.

Underdånigst

ERIK SJÖHOLM.

I. Inledning.

Till grund för den anbefallda utredningen ligger en underdånig framställning av den 26 september 1941 från föreningen Sveriges kommunalborgmästare. I sin skrivelse har föreningen i huvudsak anfört följande.

I skilda författningar vore politibestyr ålagda magistrat, polischef, kommunalborgmästare och polismyndighet. Enligt den från och med den 1 oktober 1941 genomförda distriktsåklagarreformen skulle emellertid distriktsåklagaren (stadsfiskalen eller landsfiskalen) principiellt även vara polischef inom sitt distrikt. Därigenom komme vissa politiärenden, som tidigare tillkommit kommunalborgmästaren i hans egenskap av polischef, att överflyttas å distriktsåklagaren. I fråga om åtskilliga andra dylika ärenden syntes det böra övervägas, huruvida dessa för framtiden skulle handhas av kommunalborgmästaren eller polischefen. Frågan berörde givetvis även magistratens ställning.

I gällande författningar användes begreppet polismyndighet i olika bemärkelser. Sålunda vore kommunalborgmästaren polismyndighet enligt § 29 ordningsstadgan för rikets städer, § 5 kungörelsen angående anmälan om olycksfall i arbete m. m., 48 § brandstadgan, 1 § motorfordonsförordningen, 1 § vägtrafikstadgan och 41 § förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. jämte flera författningar. Enligt andra författningar vore däremot polischefen och i åter igen andra stadsfiskalen polismyndighet. I åtskilliga författningar saknades därjämte bestämmelse om vilken myndighet som vore att anse som polismyndighet, såsom exempelvis i förordningen angående biografföreställningar, förordningen angående handel med begagnade föremål m. m., fattigvårds- och barnavårdslagen, alkoholistlagen och passkungörelsen. Till följd härav hade i ett stort antal fall tvekan yppats om vem som vore polismyndighet, och genom polischefskapets överflyttning torde i detta hänseende många anledningar till kompetenskonflikter komma att uppstå.

Starka skäl syntes därför enligt föreningens åsikt föreligga för att hithörande frågor i ett sammanhang gjordes till föremål för utredning.

De uppgifter, som i polishänseende åvila kommunalborgmästarna, äro i allt väsentligt desamma som tillkomma magistraterna. Vad magistraterna beträffar äro deras polisfunktioner ett utflöde av den ställning, magistraterna tidigare intogo såsom städernas polismyndigheter; kommunalborgmästarnas polismyndighet är däremot något nytt, som tillagts dem genom särskild lagstiftning. Genom 1936 års landsfogdareform och i samband därmed genomförda partiella reformer har emellertid ansvaret för ordningens och säkerhetens upprätthållande i städerna alltmer överflyttats från magistraterna och kommunalborgmästarna till särskilda med dem sidoordnade organ, och genom 1941 års distriktsåklagarreform har ledningen av polisverksamheten principiellt tillagts vederbörande distriktsåklagare. Härigenom har behovet av

en reglering av polischefernas och de allmänna administrativa organens polisfunktioner i hög grad aktualiserats.

En allsidig utredning av detta spörsmål, som alltså blir en av huvudfrågorna för förevarande utredning, nödvändiggör, liksom det andra spörsmålet, som ingår i den anbefallda utredningen, nämligen vad i skilda författningar förstås med begreppet polismyndighet, att framställningen sträcker sig över hela den lokala polisförvaltningen och icke begränsas endast till magistraternas och kommunalborgmästarnas polisiära funktionsområden. Härvid synes det till en början nödvändigt att söka belysa och klargöra de för ifrågavarande framställning grundläggande begreppen polis, politi och polismyndighet såsom dessa begrepp numera i allmänhet användas inom förvaltningsrätten.

Rörande tidigare reformförslag angående ändrade grunder för polititjänstens handläggning i städerna m. m. har upprättats särskild promemoria, vilken finnes härvid fogad såsom *bilaga A*.

II. Politi- och polisbegreppets allmänna utveckling.¹

Begreppet politi och polis har under tidernas lopp undergått förändringar såväl till innehåll som omfång. Ursprungligen betecknade politi alla åtgärder, som av staten vidtogos för upprätthållande av såväl inre som yttre säkerhet, d. v. s. även försvar och rättsskipning. Under medeltiden omfattade politibegreppet hela det världsliga regementet i motsats till vad som tillhörde det kyrkliga livet. »Jus politiae», polisrätten, gav statsmyndigheten rätt att vidtaga alla mått och steg, som kunde befordra statsmedborgarnas välfärd. Staten uppfattades med andra ord såsom en polisstat med uppgift att reglera samhällslivet i dess helhet efter statsnyttans och den allmänna välfärdens principer. Politi och statsförvaltning voro alltså identiska begrepp.

Sedan politibegreppet vunnit burskap i den gängse rättsterminologin, fick det efter hand och redan under 1600-talet ett snävare innehåll. De utrikespolitiska angelägenheterna, krigs- och finansväsendet samt rättsvården började spela en alltmer dominerande roll och utbildades till speciella förvaltningsfunktioner. Härigenom kom politibegreppet att beteckna endast den inre förvaltningen. Denna begränsning av politin framträdde även i vårt land. I 1635 års landshövdinginstruktion heter det sålunda, att »konungen bredvid den andliga staten regerar hela rikets världsliga stat genom fem koncilier eller kollegier samt att landshövdingen såsom konungens vikarius eller högbemälda fem kollegiers exekutor bör näst religionen och gudstjänsten förnämligen ha ögat på fem huvudstycken, nämligen justitien, krigsväsendet, sjöstaten, lantregeringen (politin) och räntorna» (d. v. s. vad som angick kronans inkomster).

¹ En mera ingående utredning rörande politibegreppets utveckling i Sverige saknas. En del intressanta upplysningar i ämnet återfinnas dock i G. THULINS arbete Om konungens ekonomiska lagstiftning, Lund 1890, s. 186 ff. Där nämnes bl. a. att termen politi hos oss inkom först i 1540 års regementsordning, författad av Gustaf I:s utländske kansler Conrad Pyhy; politi synes här användas i betydelsen av allmän ordning. Jfr även R. HERMANSON, Föreläsningar över inhemsk förvaltningsrätt, Helsingfors 1898, s. 411 ff., och K. WILLGREN, Förvaltningsrättens allmänna läror, Helsingfors 1915, s. 248 ff. Angående polisbegreppets utveckling i allmänhet må hänvisas till bl. a. följande arbeten: F. FLEINER, Institutionen des deutschen Verwaltungsrechts, Tübingen 1928, s. 385 ff., A. KÖRTGEN, Deutsche Verwaltung, Mannheim 1936, s. 140 ff., samt B. SCHEER och G. BARTSCH, Das Polizeiverwaltungsgesetz, Berlin 1939, s. 14 ff.

Om alltså politiverksamheten formellt blev mindre omfattande, så tillväxte densamma, särskilt under 1700- och 1800-talen, desto mera i intensitet. Nya idéer om statsförvaltningens uppgifter och dess förhållande till medborgarna hade uppkommit. Staten ansågs icke längre endast ha till uppgift att avvärja och förebygga faror, som hotade samhället och medborgarna, och att upprätta ett allmänt trygghetstillstånd utan även att främja landets kultur och folkets allmänna välfärd. Alla dessa nya uppgifter inom den inre förvaltningen tillades politin, som sålunda blev såväl säkerhets- som kultur- och välfärdspoliti. Dessa uppgifter kunde politin naturligen icke tillgodose utan att använda tvångsmedel; en nästan oinskränkt tvångsmakt tillerkändes också numera staten och dess förvaltningsorgan.

Samtidigt med denna intensifiering av politin började denna allt tydligare avgränsas mot jurisdiktionen. Såsom justitiesaker betecknades sålunda sådana statsangelägenheter, vilka avgjordes enligt bestämda rättsgrundsatser. Polisangelägenheterna karakteriserades däremot som sådana statsuppgifter, som avgjordes efter fri prövning och huvudsakligen med tillämpning av lämplighetssynpunkter till befrämjande av statsförvaltningens syfte. Någon skarp avgränsning av polisförvaltningen skedde dock i allmänhet icke i lagstiftningen.

Även i vårt land undergick politibegreppet en motsvarande utveckling. Sålunda kan bland annat nämnas, att i stadfästelseresolutionen den 23 januari 1736 beträffande 1734 års lag sägs, att ur lagen uteslutits »vad ekonomie och politie förordningar angår».¹

Den tvångsmakt, av vilken politin alltmer betjänade sig för att tillgodose sina många och enligt den tidens uppfattning utomordentligt statsnyttiga funktioner, medförde svåra intrång i den enskildes rörelsefrihet och rättssfär. Häremot ingrep bland annat den naturrättsliga uppfattningen, som ville återställa individens naturliga frihet. Man fastslog, att statens uppgifter egentligen voro endast två, den allmänna säkerhetens upprätthållande och den allmänna välfärdens främjande, och blott den förstnämnda ansågs böra betraktas såsom tillhörande politins uppgift. Tvång fick endast användas för rättssäkerhetens upprätthållande, d. v. s. inom politin; främjandet av välfärden, framåtskridandet, borde däremot huvudsakligen kunna ske utan användande av maktmedel. Denna uppfattning av politin såsom uteslutande säkerhetspoliti vann bland annat insteg i Preussen och genomfördes i den där år 1794 införda allmänna landsrätten. Även i de övriga tyska staterna gick utvecklingen i samma riktning.

Hos oss och i Norden i övrigt synes den naturrättsliga idén först så småningom ha påverkat politibegreppet. Intill 1800-talets senare hälft torde sålunda i vårt land det mera omfattande politibegreppet såsom inbegripande jämväl välfärdspolitin ha varit förhärskande. Efter denna tid ansågs dock

¹ Ang. användningen i vår lagstiftning av begreppen ekonomi och politi under 1700- och 1800-talen se THULIN, anf. arb., s. 189 ff.

välfärdspolitén icke falla inom polisverksamheten, vilken alltså begränsades till ordnings- och säkerhetspolitén.¹

¹ I Sverige kan man följa politibegreppets utveckling under detta skede bl. a. i instruktionerna för landshövdingarna och överståthållarämbetet samt i de instruktioner, som under 1800-talet började utfärdas för städernas polisinsättningar. Enligt 1 § landshövdinginstruktionen 4/11 1734 skulle landshövdingen »söka och främja efter yttersta förmåga Konungens och Rikets gagn och välfärd, men hindra och avvärja all skada, fördärv och fara och i tid giva tillkänna, om han märker något sådant å färdre vara, alldeles som en trogen undersåte ägnar och bör och han inför Gud, Kongl. Maj:t och Rikens ständer kan till svars stånda». I de därpå följande 1855 och 1918 års landshövdinginstruktioner ingår ej ordet välfärd i karakteristiken av landshövdingarnas politiverksamhet. I § 10 1855 års instruktion heter det sålunda, att »KB utövar högsta polismyndigheten uti länet och bör därför hava omsorgsfull vårdnad därå, att allmän ordning och säkerhet upprätthållas, samt, i händelse häremot brytes, vidtaga erforderliga åtgärder ävensom i övrigt tillse, att begångna brott bliva i laga ordning beivrade, ägande KB att för handhavande härav uti sådana fall, där ansvar icke är i lag bestämt, stadga erforderliga viten».

III. Polisbegreppet enligt gällande förvaltningsrätt.

I vår gällande rätt har politi- och polisbegreppet numera i allmänhet en dubbel betydelse, en materiell och en formell. I materiell mening förstår man härmed en särskild slags verksamhet, utövad inom den inre förvaltningen, d. v. s. med bortseende från justitie-, finans- och militärförvaltningen. I formell bemärkelse avses åter med polis de organ, som utöva denna verksamhet. Såsom politiförvaltning betecknas numera vanligen inom förvaltningsrätten all sådan förvaltningsverksamhet, som går ut på att upprätthålla de nödvändiga förutsättningarna för den trivsel, ordning och säkerhet, som bör vara rådande inom ett välordnat samhälle. För att upprätta och vidmakthålla detta allmänna trygghetstillstånd ha polisorganen dels en mera negativ funktion, att avvärja och undanröja varje fara, som hotar att störa nämnda tillstånd, vare sig faran härrör från människor, djur eller naturkatastrofer, dels en mera positiv uppgift, att främja samhällslivets normala gång och lugna utveckling. Sålunda har polisen att förhindra brottsliga angrepp mot staten eller dess institutioner ävensom mot enskilda personer och egendom, hindra skadegörelser och olyckshändelser eller lindra deras följder, förebygga oordningar och störande uppträdande å allmänna platser och ingripa däremot samt vidtaga reglerande åtgärder för samfärdselns behöriga fortgång etc.

För att uppnå sina syften äro polisorganen utrustade med vissa tvångsmedel. Denna tvångsmakt, som begagnas mot enskilda, vilka hota att störa det allmänna trygghetstillståndet, anses utgöra ett viktigt kriterium på polisverksamheten. Utanför polisförvaltningens område faller då sådan positiv välfärdsfrämjande förvaltningsverksamhet, som staten söker tillgodose utan att använda några maktmedel. För sådana uppgifter har också i många fall under senare tid ordet politi utbytt mot »vård». Hit hör samhällets vård om vissa offentliga intressen, såsom exempelvis fattigvård, barnavård och annan socialvård, hälso- och sjukvård, undervisningsväsendet etc. Även inom dessa grenar av den inre förvaltningen förekommer dock en viss politi, men dess uppgift är här begränsad till att möta de speciella faror, som där kunna hota. Sålunda har exempelvis fattigvården att sörja för att nödlidande erhålla hjälp men samtidigt en polisiär uppgift, att ingripa mot bettlare och försumliga försörjningspliktiga, och inom hälso- och sjukvården ha vi å ena sidan de anstalter, som avse att upprätthålla denna vård, å andra sidan hälsovårdspolisen med uppgift att genom begränsning av den enskildes handlingsfrihet söka förebygga fysisk eller psykisk hälsofara o. s. v. Politin är överhuvud

taget icke en avgränsad, sluten del inom den inre förvaltningen utan griper in på så gott som alla förvaltningsområden.

Den art av politi, som utbildats till skydd för särskilda förvaltningsgrenar; benämnes inom förvaltningsrätten vanligen specialpoliti till skillnad från den allmänna politin, vilken avser att upprätthålla det allmänna trygghetstillståndet såsom sådant i samhället utan att röna inverkan av på vilket område polisverksamheten utövas. Med hänsyn till arten av de intressen, som genom politin skyddas och regleras inom specialpolitin, skiljes understundom inom doktrinen¹ mellan *personpoliti*, avseende samhällseliga skyddsåtgärder mot dem, som på grund av fattigvård, sjukdom, alkoholmissbruk, lösdriveri, bettleri eller vanart kunna bringa samhällets säkerhet i fara; *socialpoliti*, innefattande dels åtgärder för arbetsskydd, butiksstängning, arbets-, bostads- och jordförmedling, medling i arbetstvister, bostadsinspektion m. m., dels anstalter för den allmänna hälso- och sjukvården, nykterheten, socialförsäkringen o. d., *kulturpoliti*, som avser att bereda skydd för rikets forn- och naturminnen, djur- och växtvärld, naturtillgångar och allmän kultivation, *näringspoliti* med uppgift att kontrollera tillverkning och försäljning av vissa varor i syfte att förebygga att allmänheten därigenom skadas samt *samfärdselpoliti* till undanröjande av hinder för kommunikationsanstalters och -leders ändamålsenliga begagnande.

Som synes äro politins uppgifter inom den inre förvaltningen i hög grad mångskiftande. Det faller sig därför ej lätt att i allmänna ordalag söka sammanfatta politins allmänna uppgifter i dess olika verksamhetsformer. Härtill kommer att uppgifterna ej äro konstanta utan såväl till innehåll som omfattning underkastade förändring och utveckling. I lagstiftningen har man därför också avstått från att söka ge en allmän definition å politiverksamheten. I vår gällande lagstiftning betecknas politiverksamheten merendels såsom upprätthållande av »allmän ordning och säkerhet». Så är förhållandet bland annat i 2 § departementalstadgan^{21/2} 1941, 6 § 1 mom. landshövdinginstruktionen^{19/11} 1937, 12 § landsfogdeinstruktionen^{24/4} 1936, § 6 landsfiskalsinstruktionen^{14/12} 1917 och 5 § stadsfiskalsinstruktionen^{24/5} 1918. En legal definition å polisverksamhet förekommer dock i 1 § 2 mom. polislagen^{6/6} 1925. Såsom polisverksamhet betecknas där »upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, verkställande av spaning och annan undersökning angående brott ävensom den verksamhet i övrigt, som på grund av särskilda stadganden eller hävdvunnet bruk åligger polispersonal i denna dess egenskap».² Polisverksamheten å landsbygden omfattar dessutom biträde

¹ Jfr REUTERSKIÖLD, Föreläsningar i svensk stats- och förvaltningsrätt II s. 4 ff., WILLGREN, anf. arb. s. 257, och B. MORGENSTIERNE, Den norske forvaltnings- og næringsret, Kristiania 1912, s. 91 ff.

² Liknande definition å polisverksamheten förekommer i reglementena för krigspolisen vid armén och marinen^{28/4} 1940 (nr 292) resp. ^{20/6} 1941 (nr 497); enligt sistnämnda reglemente är sålunda krigspolisens vid marinen allmänna uppgift att inom anvisat verksamhetsområde upprätthålla ordningen, förhindra och uppågå brott eller mot rikets säkerhet riktade åtgärder samt bedriva härför erforderlig spaning, allt i den mån detta icke företrädesvis tillkommer de militära förbanden eller det civila polisväsendet.

vid åtgärd i utsökningsmål, vid indrivning av utskylder eller böter eller annan handräckning. Denna definition är emellertid icke någon allmän bestämning av politin utan avser i första hand att ange arten och omfånget av den verksamhet, som polisdistrikten enligt polislagen äro pliktiga att upprätthålla. Den normerar dock även den underordnade polispersonalens allmänna uppgifter; den användes också, såsom framgår av framställningen i kap. VI, i en del instruktioner för polismästare som bestämning av deras allmänna polisverksamhet.

I detta sammanhang må erinras, att polispersonalens åligganden äro närmare angivna i en av chefen för socialdepartementet den 12 december 1925 fastställd normalinstruktion för polispersonal. Enligt denna instruktion, med ledning av vilken de för de olika polisdistrikten nu gällande polisinstruktionerna äro utfärdade, åligger det polisen bland annat att vara verksam för förhindrande av varje förfarande och för undanröjande av varje förhållande i övrigt, som innefattar ett störande av eller fara för den allmänna ordningen och säkerheten, och, där den allmänna ordningen blivit störd, söka återställa densamma, att jämväl i övrigt söka förekomma sådana överträdelser av lag och allmänna stadganden, vilkas åtalande ankommer å åklagarmyndighet, att även eljest ingripa till avvärjande av påbörjade eller omedelbart förestående angrepp å person eller egendom, om angreppet innefattar gärning som är i lag eller författning straffbelagd samt sådant ingripande påkallas av vederbörande målsägande eller uppenbarligen måste antagas vara i överensstämmelse med hans vilja, samt att förebygga olyckshändelser ävensom lämna erforderligt skydd och bistånd åt ålderdomssvaga och andra som äro i behov därav m. m.

IV. Begreppet polismyndighet i allmänhet.

De organ, som handha polisförvaltningen, äro dels och i främsta rummet vad vi i dagligt tal kalla polisen, polisväsendet, dels vissa statliga och kommunala institutioner och tjänstemän, vilka i allmänhet även ha att ombesörja uppgifter inom andra förvaltningsgrenar. Till den senare kategorin höra — förutom Kungl. Maj:t — länsstyrelserna med underlydande landsfogdar, polismästare, stadsfiskaler och landsfiskaler samt magistrater, poliskammare och kommunalborgmästare. Vid sidan av de nu nämnda allmänna polisorganen, vilka ha att ombesörja det allmänna trygghetstillståndets upprätthållande, fullgöres polisverksamhet även av vissa andra organ. Sålunda kan såsom framgår av 10 kap. 12 § strafflagen och förordningen ³¹/₁₂ 1915 (nr 185) militär personal i vissa fall användas för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. Vidare åligger det enligt kungörelsen ²⁸/₃ 1914 (nr 78) personalen vid statens och enskilda järnvägar att sörja för upprätthållande av ordning och säkerhet inom järnvägens område. Särskilda polisorgan äro dessutom den för bevakning av befästningsanläggningar m. m. jämlikt instruktionerna ²⁸/₃ 1917 (nr 114)¹ och ¹³/₁₂ 1929 (nr 395) organiserade fästningspolisen i Boden och å Karlsborg ävensom den särskilda krigs- och landstormspolis, som jämlikt reglementena för krigspolisen vid armén och marinen ²⁶/₄ 1940 (nr 292) och ²⁰/₆ 1941 (nr 497) och landstormspolis-kungörelsen ²⁵/₄ 1941 (nr 221) uppsättas vid mobilisering (förstärkt försvarsberedskap). Speciella polisuppgifter ombesörjas i viss mån även av tullverket och lotsverket ävensom av post-, telegraf- och domänverket.

Inom specialpolitin ombesörjes polisverksamheten dels av de allmänna polisorganen och dels av för ändamålet särskilt tillskapade organ, såsom exempelvis tillsyningsmän över lösdrivare, villkorligt frigivna m. fl., hälsovårdstillsyningsmän, hälsovårds-, fattigvårds-, barnvårds-, nykterhets- och byggnadsnämnder m. fl.

För att kunna tillgodose sina uppgifter äro, som ovan berörts, polisorganen utrustade med vissa maktbefogenheter. Denna makt, som är att betrakta såsom en delegation av statens härskarmakt, statens makt att bjuda och befalla, riktar sig i allmänhet mot individer, antingen vissa bestämda eller kollektivt mot allmänheten i gemen. Individerna äro skyldiga att underlåta

¹ Enligt kungörelse ³⁰/₆ 1942 (nr 713) om poliskåren i Boden skall denna instruktion upphöra fr. o. m. ¹/₁₀ 1942, och såväl fästningspolisens som den kommunala polisens i Boden uppgifter skola fullgöras av en statlig, till det civila polisväsendet ansluten poliskår.

allt som stör samhällsordningen och äro således förpliktade att åtyda polisorganens beslut och befallningar, vilka gå ut på att avvärja sådana störningar. För att framtvunga eller säkerställa ett omedelbart åtlydande och förverkligande av givna befallningar och beslut äro de maktmedel, som stå till polisens förfogande, av sådan karaktär, att varje motstånd redan från början framstår såsom hopplöst och fördenskull i regel också uteblir. Å andra sidan äro i rättssäkerhetens intresse vissa garantier skapade mot missbruk av polismakten. Denna utövas sålunda under ansvar för att maktanvändningen överensstämmer med lag och att den makt, som i det särskilda fallet använts, varit av de föreliggande omständigheterna påkallad.¹

Med hänsyn till nu nämnda maktutövning betecknas i rättslitteraturen polisorganen vanligen såsom polismyndigheter. Understundom användes denna term såsom uttryck för själva denna maktbefogenhet.² I överensstämmelse med de fordringar, som i rättsdoktrinen numera merendels synas uppställas för myndighetsbegreppet i allmänhet, anses dock icke varje med polisfunktion utrustad person kunna betecknas såsom polismyndighet, utan endast den som har befogenhet att *med bindande verkan självständigt avgöra rättsliga frågor*: meddela sökt tillstånd, utfärda ett förbud, ge en befallning eller utfärda ordningsföreskrifter etc.³ Underordnad polisman, vilken i allmänhet endast har att verkställa utfärdade polisbeslut eller företaga andra rent faktiska handlingar, betraktas därför i allmänhet icke såsom polismyndighet.

I vårt lagspråk synes begreppet polisorgan ej användas; termen organ är överhuvud mindre vanlig i författningarna. I stället användes merendels uttrycket polismyndighet. Ehuru — såsom i det följande närmare kommer att påvisas — begreppet polismyndighet i författningsspråket användes i skiftande bemärkelser, synes det dock huvudsakligen användas för att beteckna polisorganen såsom *utåt verkande enheter i deras förhållande till all-*

¹ Denna princip uttalas bl. a. i 6 § 1 mom. landshövdinginstruktionen, där det heter, att det tillkommer länsstyrelsen såsom högsta polismyndighet i länet att ha ansvar för och ledning av polisväsendet i länet. Ännu tydligare var i detta hänseende 1855 års landshövdinginstruktion, som därjämte i sin 9 § med hänsyn till landsfriden ålade KB såsom en ovillkorlig plikt att till avvärjande av allt som var för landsfriden menligt dels därom inberätta till Kungl. Maj:t, dels själv »vidtaga alla de åtgärder, som omständigheterna påkalla och av den KB anförtrödda makt och myndighet bero». Se REUTERSKIÖLD, anf. arb. s. 16 ff. Enahanda lokutioner förekomma i bl. a. 12 § landsfogdeinstruktionen, § 6 landsfiskalsinstruktionen, 5 § stadsfiskalsinstruktionen samt i flertalet polismästarinstruktioner.

² Jfr även 17 § lagen 5/6 1909 om konsularjurisdiktion, där det heter, att konsulardomaren *utövar polismyndighet i allmänhet etc.*, 22 § 3 mom. polisreglementet för riket 26/6 1925 — den som jämlikt föreskrift i gällande instruktion har att i visst avseende *utöva polischefs myndighet etc.* — samt 20 § instruktionen för överståthållarämbetet — polismästaren åligger att *utöva överståthållarens myndighet i de till polisavdelningen hörande ärenden etc.*

³ Se bl. a. MALMGREN, Förvaltningsrätt s. 8 och 66, REUTERSKIÖLD, anf. arb. s. 10 ff., HERMANSON, anf. arb. s. 6, 41 ff. WILLGREN, anf. arb. s. 146 ff. och 258 ff., F. CASTBERG, Innledning til Forvaltningsretten s. 317 ff., P. ANDERSEN, Hovedpunkter af Forvaltningsretten s. 188; jfr även HERLITZ, Svensk Juristtidning 1941, s. 162 ff. och Föreläsningar i förvaltningsrätt II s. 55 not 2 samt I. AGGE, Bidrag till läran om förfalskningsbrotten s. 169.

mänheten. Vidare synes med polismyndighet i författningarna i allmänhet förstås endast sådant polisorgan, som är utrustat med *självständig maktutövning*, och alltså icke underordnad polisman.¹ Denna användning av polismyndighetsbegreppet torde också överensstämma med gängse språkbruk och den allmänna rättsuppfattningen.

Liksom beträffande polisorganen kunna vi alltså skilja mellan allmänna och speciella polismyndigheter. Med allmänna polismyndigheter, varom i förevarande utredning är fråga, avses då dels polisväsendets beslutande organ, polischeferna, och dels övriga myndigheter med uppgifter för den allmänna ordningens eller säkerhetens upprätthållande.

¹ Sådan avgränsning av termen polismyndighet förekommer exempelvis i 1 § förordningen 15/6 1935 om ersättning av statsmedel för skada vid biträde åt ordningsmakten, där det heter: »har någon biträtt polismyndighet, polisman eller ordningsvakt vid ingripande etc.», samt i 18 § vapenkungörelsen 22/6 1934 — »polismyndighet eller den som är stadd i polismyndighetens ärende etc.»; jfr även 11 § nämnda kungörelse — »äger den som burit vapnet hos polismannen eller polismyndigheten i orten återbekomma detsamma etc.».

V. De allmänna polismyndigheterna.

Översikt.

Polismyndigheter för hela riket.

Högsta polismyndighet i riket är *Kungl. Maj:t i statsrådet* såsom utövare av den högsta administrativa myndigheten. Enligt departementalstadgan har socialdepartementet att handlägga ärenden angående polisväsendet samt allmän ordning och säkerhet. Frågor om kvarstad å utifrån införd, på utländskt språk författad tryckt skrift samt om sekvestrerande och indragning av tryckt skrift på anmälan av främmande stats sändebud eller regering tillhöra dock justitiedepartementets föredragning (tryckfrihetsförordningen § 4 mom. 11 och § 5 mom. 13). Polismyndighet för hela riket utövas i vissa avseenden jämväl av cheferna för justitie- och socialdepartementen. Sålunda fattar chefen för justitiedepartementet beslut i frågor om övervakning av tryckt skrift och dess beläggande med kvarstad (tryckfrihetsförordningen § 4 mom. 1 och 4), och chefen för socialdepartementet har att i vissa fall tillkalla polisförstärkning (6 och 7 §§ polisreglementet för riket ²⁶/₁₀₀ 1925, 15 § kungörelsen ¹⁶/₁₀₀ 1932 ang. stats- och reservpolisen).

Lokala polismyndigheter.

Inom länen, däri inbegripet även städerna, intaga *länsstyrelserna* ställningen såsom högsta polismyndighet. Jämlikt 6 § 1 mom. landshövdinginstruktionen åligger det i denna egenskap länsstyrelsen att ha ansvar för och ledning av polisväsendet i länet, övervaka att allmän ordning och säkerhet där behörigen upprätthållas och att i händelse något däremot stridande förekommer erforderliga åtgärder varda vidtagna samt tillse, att polisdistrikt fullgör sina åligganden med avseende å polisväsendet.

I Stockholm är högsta polismakten anförtrodd åt *överståthållarämbetet*. Enligt 6 § 1 mom. instruktionen för överståthållarämbetet tillkommer det härutinnan ämbetet att, såvitt angår huvudstaden, fullgöra de åligganden och utöva de befogenheter, som i länen ankomma å länsstyrelserna, samt att där utöva den omedelbara ledningen av polispersonalen och ombesörja polisverksamheten. Därvid skall det särskilt åligga ämbetet att, om inom Stockholms stad något förehaves som innefattar stämpling mot riket, Konungen, konungahuset, rikets styrelse och riksdagen eller eljest är för landsfriden

menligt, icke endast anmäla sådant hos Kungl. Maj:t utan även vidtaga de åtgärder, som av omständigheterna påkallas till avvärjande av fara och för de brottsliga befordrande till laga ansvar.

För upprätthållande av allmän ordning och säkerhet äga länsstyrelse och överståthållarämbetet, där ansvar icke är i lag bestämt, föreskriva erforderliga viten.

Förutom ovan nämnda uppgifter för det allmänna trygghetstillståndets upprätthållande ha länsstyrelsen och överståthållarämbetet enligt särskilda författningar och andra stadganden en mångfald funktioner inom politins skilda grenar. De viktigaste av hithörande uppgifter äro uppräknade i 6 § landshövdinginstruktionen samt instruktionen för överståthållarämbetet.

Under länsstyrelsen har *landsfogden* i egenskap av länspolischef ansvar för och ledningen av polisväsendet inom området för hans polisverksamhet.¹ Därvid åligger det honom bland annat att vaka över att allmän ordning och säkerhet upprätthållas, att efterse i vad mån för polispersonalen i länet utfärdade instruktioner eller eljest meddelade föreskrifter med hänsyn till ändrade förhållanden äro i behov av tillägg eller ändring samt till länsstyrelsen göra de framställningar som härutinnan kunna vara påkallade, att tillse att polisväsendet tillhörande befattningshavare på lämpligaste sätt utnyttjas för sina uppgifter och fullgöra sina åligganden samt att göra sig underrättad om nämnda befattningshavares duglighet, nit och uppförande såväl i som utom tjänsten (12 § landsfogdeinstruktionen). Området för landsfogdens polisverksamhet är länet med undantag av vissa större städer — Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Norrköping och Gävle — vilka alltså lyda direkt under länsstyrelsen utan landsfogden som mellanhand. Så förhåller det sig tills vidare också med åtta magistratsstäder, där borgmästare är polischef, uppräknade i kungörelsen ³⁰/₈ 1941 (nr 733) med särskilda föreskrifter angående polisväsendets organisation i vissa städer; se nedan sid. 21.

Förutom ovan nämnda polisverksamhet må här erinras om den landsfogden enligt 23 § landsfogdeinstruktionen åvilande skyldigheten att, om han under sina tjänsteresor eller eljest finner brister föreliggande beträffande fattigvård, barnavård, hälsovård eller vägar och andra kommunikationer eller att förhållandena inom visst område å landsbygden böra medföra tillämpning av bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer, byggnadsstadgan, brandstadgan, hälsovårdsstadgan eller stadsplanelagen, därom göra anmälan till länsstyrelsen.

Till fullgörande av den på länsstyrelsen ankommande polisverksamheten har länsstyrelsen till sitt förfogande — förutom landsfogden i hans nyssnämnda egenskap av länspolischef — dels den allmänna polisen, polischeferna med underlydande polispersonal, och dels de rent administrativa organen magistrat, poliskammare och kommunalborgmästare.

¹ Landsfogden intager som bekant därjämte ställningen såsom överåklagare och har i denna egenskap ansvaret för och ledningen av åklagarväsendet inom länet och utövar tillsyn över att begångna brott bliva lagligen beivrade (3 § landsfogdeinstruktionen).

Polischeferna.

I samband med 1936 års landsfogdereform vidtogos även vissa åtgärder för att skapa en mera enhetlig polischefsorganisation. Ytterligare steg i sådan riktning har tagits genom den från och med den 1 oktober 1941 genomförda distriktsåklagarreformen. Denna innebär nämligen, att distriktsåklagaren (landsfiskalen eller stadsfiskalen) — bortsett från de fem största städerna — i princip jämväl skall vara polischef inom sitt distrikt. Enligt nämnda reform, varigenom sammanlagt 81 landsfiskalsdistrikt indragits, skall, när reformen i sin helhet genomföres, ett sextiotal mindre städer ävensom köpingar ingå i landsfiskalsdistrikt, vilket alltså innebär, att stadsfiskalstjänsterna i dessa städer ävensom köpingsåklagartjänsterna skola upphöra och deras göromål övertagas av vederbörande landsfiskal. Omorganisationens genomförande har emellertid gjorts beroende av att stadsfiskals- och köpingsåklagartjänsterna bliva vakanta. Vidare skall med reformens genomförande ytterligare något anstå i sådana magistratsstäder, där stadsfiskalen även är stadsfogde eller kronokassör. Till följd härav har hittills endast hälften av ifrågavarande stadsfiskals- och köpingsåklagartjänster kunnat indragas.¹

Före distriktsåklagarreformen tillkom polischefskapet i stad med polismästare denne, i annan magistratsstad borgmästaren och i fögderistad kommunalborgmästaren. Enligt särskilda bestämmelser tillkom emellertid chefskapet i 49 städer, därav 40 magistratsstäder och 9 fögderistäder, stadsfiskalen.

Polismästare finnas för närvarande i 17 städer, nämligen Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Jönköping, Karlskrona, Malmö, Lund, Hälsingborg, Halmstad, Göteborg, Borås, Karlstad, Örebro, Västerås och Gävle. I 8 av dem, nämligen Uppsala, Eskilstuna, Linköping, Jönköping, Borås, Karlstad, Örebro och Västerås, äro polismästar- och stadsfiskalstjänsterna förenade.²

I Stockholm, Göteborg och Hälsingborg äro till hjälp åt polismästarna anställda polisintendenter, vilka i egenskap av föreståndare för särskilda grenar av polisverksamheten ha ansvaret för fullgörandet av den på respektive avdelning ankommande verksamheten.

¹ De städer, i vilka stadsfiskalstjänsterna indragits äro: Östhammar, Öregrund, Sigtuna, Djursholm, Enköping, Trosa, Strängnäs, Mjölby, Skänninge, Söderköping, Nässjö, Gränna, Ljungby, Borgholm, Hässleholm, Ängelholm, Eslöv, Höganäs, Marstrand, Lysekil, Strömstad, Karlskoga, Arboga, Askersund, Avesta, Hedemora, Säter, Ludvika, Sollefteå, Piteå och Haparanda. Av dessa äro Sigtuna, Enköping, Trosa, Strängnäs, Söderköping, Ängelholm, Strömstad, Askersund och Piteå magistratsstäder. Några av de uppräknade städerna komma ej att helt ingå i landsfiskalsdistrikt, eftersom särskild utmätningsman alltjämt tillsvidare kommer att finnas där. Köpingsåklagartjänsterna ha upphört i Valdemarsvik, Tomelilla, Svedala, Hörby, Töreboda, Grästorps, Säffle, Sunne, Kungsör, Krylbo, Morastrand, Storvik, Bollnäs och Björkhamre. I nio köpingar — Saltsjöbaden, Stocksund, Nynäshamn, Tierp, Åhus, Skurup, Borlänge, Smedjebacken och Ljusdal — skola åklagartjänsterna tillsvidare bibehållas. Se vidare kungörelsen ²⁸/₆ 1941 (nr 682) ang. rikets indelning i landsfiskalsdistrikt, ändrad genom kungl. brev ¹²/₆ 1941 (nr 761), ²⁰/₆ 1941 (nr 774), ³⁰/₁₂ 1941 (nr 994—996) och ³⁰/₆ 1942 (nr 582); jfr nr 187/1942. Enligt kungl. brev ¹³/₆ 1942 (nr 760) skall fr. o. m. ¹/₁₀ 1942 Tidaholm förenas med Tidaholms landsfiskalsdistrikt.

² Även i Halmstad skola, när den nuvarande stadsfiskalsbefattningen blir vakant, de båda tjänsterna vara förenade (kungl. brev ¹⁰/₁₁ 1939).

Genom distriktsåklagarreformen har emellertid som nämnts borgmästares och kommunalborgmästares polischefskap principiellt överflyttats å vederbörande distriktsåklagare. I 1 § 1 mom. polisreglementet för riket heter det sålunda numera, att chefskapet över polispersonalen tillkommer, där ej annorlunda stadgats, i stad, där polismästare finnes, denne samt i annat polisdistrikt distriktsåklagaren. Undantagsbestämmelser, huvudsakligen betingade av förut antydda övergångsfrågor rörande själva åklagarreformen, äro, såvitt angår vissa städer, givna i ovan berörda kungörelse ^{30/8} 1941 (nr 733). Jämlikt denna författning, sådan den lyder enligt kungörelsen ^{12/6} 1942 (nr 349), skall polischefskapet i 8 magistratsstäder, nämligen Vadstena, Ronneby, Sölvesborg, Landskrona, Åmål, Nora, Köping och Sundsvall, tillsvidare utövas av borgmästaren; såsom ovan redan nämnts äro dessa städer tillsvidare undantagna från området för landsfogdens polisverksamhet.¹ Vidare skall enligt nämnda författning² i 10 fögderistäder, nämligen Djursholm, Huskvarna, Tranås, Eksjö, Vetlanda, Värnamo, Nybro, Kungsbacka, Trollhättan och Tidaholm, kommunalborgmästaren tillsvidare bibehållas vid chefskapet.

Stadsfiskal är polischef i 52 städer, nämligen Södertälje, Sundbyberg, Lidingö, Vaxholm, Norrtälje, Nyköping, Katrineholm, Torshälla, Mariefred, Motala, Växjö, Kalmar, Oskarshamn, Västervik, Vimmerby, Visby, Karlshamn, Kristianstad, Simrishamn, Ystad, Trälleborg, Skanör med Falsterbo, Laholm, Falkenberg, Varberg, Mölndal, Kungälv, Uddevalla, Vänersborg, Alingsås, Ulricehamn, Mariestad, Lidköping, Skara, Skövde, Hjo, Falköping, Kristinehamn, Filipstad, Arvika, Lindesberg, Sala, Falun, Söderhamn, Hudiksvall, Härnösand, Örnsköldsvik, Östersund, Umeå, Skellefteå, Luleå och Boden.

Slutligen utövar landsfiskal polischefskapet i 32 städer,³ nämligen Östhammar, Öregrund, Sigtuna, Enköping, Strängnäs, Trosa, Söderköping, Skänninge, Mjölby, Nässjö, Gränna, Ljungby, Borgholm, Ängelholm, Hässleholm, Höganäs, Eslöv, Marstrand, Lysekil, Strömstad, Askersund, Karlskoga, Kumla, Arboga, Säter, Hedemora, Avesta, Ludvika, Bollnäs, Sollefteå, Piteå och Haparanda.

Sammanfattningsvis gäller alltså att polischefskapet i samtliga 119 städer för närvarande utövas, i 17 av polismästare, i 8 av borgmästare, i 10 av kommunalborgmästare, i 52, därav 42 magistratsstäder, av stadsfiskal och i 32, därav 9 magistratsstäder, av landsfiskal.

För landsbygden, inbegripet köpingar och municipalsamhällen, utövas polischefskapet närmast under landsfogden av landsfiskal. I tre köpingar — Stocksund, Saltsjöbaden och Nynäshamn — äro dock jämlikt särskilda kungl. brev den 3 december 1926 och den 8 april 1932 de nuvarande innehavarna

¹ Anledningen till denna särställning läser huvudsakligen ha varit, att det ansetts mindre lämpligt, att en ordförande i rådhusrätt i polishänseende är underställd en vid samma domstol tjänstgörande åklagare.

² Enligt kungörelsen ^{19/8} 1942 (nr 759) och kungl. brev s. d. (nr 760) skall fr. o. m. ^{1/10} 1942 landsfiskalen i Tidaholms distrikt vara polischef i Tidaholm.

³ Även i Solna och Sandviken, som fr. o. m. ^{1/1} 1943 erhålla stadsrättigheter, skall landsfiskalen vara polischef.

av poliskommissarie-köpingsåklagartjänsterna polischefer. Enligt distriktsåklagarreformen skall emellertid som ovan sagts dessa köpingsåklagartjänster, när de bliva lediga, indragas och polischefskapet inordnas under landsfiskalen.

Polischefernas funktionsområde. I fråga om de *allmänna* polisfunktioner, som ankomma å de olika kategorierna av polischefer, saknas generella bestämmelser. Beträffande polismästarna samt stads- och landsfiskalerna innehålla instruktionerna för nämnda befattningshavare vissa bestämmelser härom, men dessa äro, med undantag av några av instruktionerna för polismästarna, mycket summariska. Med avseende å borgmästares eller kommunalborgmästares polischefskap finnas inga motsvarande föreskrifter. Detta torde i viss mån ha sin förklaring däri, att chefskapet i dessa städer från början betraktades mera såsom en intern fråga inom magistraten (stadsstyrelsen), samt att ifrågavarande polischefer, vilka som regel saknade polisutbildning, i allmänhet själva ej togo någon aktiv del i ledningen av polisverksamheten, som i stället utövades av stadsfiskalen eller särskilt anställd poliskommissarie eller annat polisbefäl.

Frånvaron av allmänna och fullständiga bestämmelser rörande polischefens funktionsområde har på sina håll medfört, att tvekan yppats angående polischefskapets allmänna innebörd och omfattning. Med hänsyn härtill och till det samband, som nämnda spörsmål har med förevarande utredningsfrågor, torde spörsmålet böra här något beröras.

I stort sett kan man säga, att polischefskapet omfattar tre huvuduppgifter, nämligen dels ansvaret för polisverksamhetens behöriga upprätthållande inom distriktet, dels det närmaste inseedet över polisväsendet därstädes, dels chefskapet över där anställd polispersonal. Skillnaden mellan de olika uppgifterna torde kunna anges så, att den förstnämnda uppgiften huvudsakligen riktar sig utåt, inbegripande polisens verksamhet för tryggnad av allmän ordning och säkerhet inom polisdistriktet, under det att de båda andra uppgifterna äro av intern natur, avseende organisationen och administrationen av själva polisen.

Såsom *ansvarig för polisverksamhetens upprätthållande* har polischefen bland annat att tillse, att de anstalter, som i varje särskilt fall erfordras för polisverksamhetens upprätthållande inom distriktet, bliva vidtagna ävensom att vid behov själv ingripa. Häri ingår även skyldighet att, om den disponibla polisstyrkan befinnes otillräcklig, i enlighet med gällande bestämmelser påkalla hjälp från annan polisavdelning samt i nödfall även från militär myndighet. Vidare har polischefen att övervaka och leda sina underordnades verksamhet med personlig ansvarighet för de åtgärder, som de på hans befallning vidtagit.

Inseedet över polisväsendet torde främst innefatta tillsyn över att polisväsendet såväl i fråga om personal som realanordningar är sådant, att det kan fylla sin uppgift, samt att effektiviteten uppehålls. Härvid har polischefen att göra erforderliga framställningar till vederbörande myndigheter

rörande polisväsendet och söka tillvarataga dess intressen. Vidare inbegriper inseedet över polisväsendet skyldighet för polischefen att draga försorg om att polisväsendets materiel behörigen vårdas samt att — där sådan skyldighet uttryckligen ålagts honom — förvalta och redovisa till polisväsendet anslagna medel.

Rörande den närmare innebörden av *chefskapet över polispersonalen* äro vissa generella föreskrifter givna bland annat i polislagen $\frac{6}{6}$ 1925, polisreglementet för riket $\frac{26}{9}$ 1925, kungörelsen $\frac{16}{9}$ 1932 ang. stats- och reservpolisen, förordningen $\frac{6}{6}$ 1925 med vissa bestämmelser ang. befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m. samt ersättningskungörelsen $\frac{24}{11}$ 1932. Sålunda har polischef bland annat *att* i vissa fall tillsätta och entlediga polispersonal ävensom ordningsvakt (11 § polislagen, 21 § polisreglementet), *att* i fråga om smärre förseelser utöva den disciplinära bestraffningsrätten över polispersonalen samt avstänga polisman från eller försätta honom ur tjänstgöring (16—20 §§ polisreglementet), *att* göra sig underrättad om befattningshavarnas duglighet, nit och uppförande såväl i som utom tjänsten och tillse, att de fullgöra sina åligganden, *att* om i befattningshavares anställningsvillkor ej annorlunda bestämts, avgöra huruvida han skall äga rätt att inneha bisyssla, *att* bestämna i vad mån polisman får mottaga gåva eller belöning med avseende å sitt förhållande i tjänsten (8—13 §§ polisreglementet),¹ *att* meddela polisman (i stad) rätt att kvarstå i tjänst efter pensionsålderns inträde (3 § nyss nämnda förordning) samt slutligen *att* attestera polismans reseräkning m. m. (9 § ersättningskungörelsen). Vidare skall polischef avge yttrande i ärende rörande tillsättning av befattning vid polisväsendet samt angående instruktion för polispersonalen (3, 5 och 15 §§ polisreglementet).

Kungörelsen angående stats- och reservpolisen innehåller en del specialföreskrifter rörande polischefens ställning till stats- och reservpolisen.

I polischefens befälsmyndighet ingår därjämte att meddela erforderliga föreskrifter rörande personalens tjänstgöring, arbetets fördelning mellan de enskilda polismännen eller avdelningarna, polismännens tjänstgöringstider, personalens uniformering, bevapning m. m., att bestämna tidpunkten för personalens semester o. d. samt att tillse, att personalen erhåller nödig undervisning rörande sina tjänstegöromål.

De frågor, som i övrigt ingå i personalchefskapet, framgå av en del av instruktionerna för polismästarna ävensom av instruktionerna för polispersonalen i de olika polisdistrikten.

I instruktionerna för polismästarna samt stadsfiskalerna och landsfiskalerna har man i allmänhet ej gjort någon åtskillnad mellan de olika polischefsfunktionerna.

Beträffande till en början de särskilda instruktionerna för *polismästarna*

¹ Anmärkas bör att i polisinstruktionen kan föreskrivas, att ifrågavarande uppgifter, liksom polischefens befogenheter enligt kungörelsen ang. stats- och reservpolisen, må utövas av polisintendent eller stadsfiskal (15 § polisreglementet).

äro dessa i förevarande liksom i andra hänseenden sinsemellan ganska olika. Detta torde i viss mån sammanhänga med att några av instruktionerna äro förhållandevis gamla — de för polismästarna i Norrköping, Göteborg, Malmö och Gävle nu gällande instruktionerna äro sålunda fastställda respektive år 1874, 1883, 1888 och 1890 — och endast undergått smärre förändringar, under det att andra och flertalet tillkommit under senare år och erhållit mera tidsenligt innehåll. I alla instruktioner har dock polismästaren ålagts tillsynen över den allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande inom staden samt chefskapet över polispersonalen och hithörande uppgifter. I de städer, där polismästar- och stadsfiskalstjänsterna äro förenade (se sid. 20), har den på polismästaren ankommande polisverksamheten i allmänhet givits samma omfång som i 1 § 2 mom. polislagen (jfr sid. 13). Beträffande de särskilda uppgifter för den allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande, vilka tillkomma polismästarna, föreskrives i flertalet instruktioner, att polismästaren åligger bland annat att vidtaga åtgärder i fråga om hälso-, fattig- och barnavård ävensom i fråga om stadens brandväsen, vilka ankomma på polismyndigheten.

I anslutning härtill bör anmärkas, att i instruktionerna för polismästarna i de olika städerna icke, lika litet som i de allmänna föreskrifterna för de övriga polischefsfunctionärerna, gjorts någon tydlig avgränsning mellan de egentliga polischefsärendena och de på polismästarna ankommande rent administrativa politiuppgifterna; detta gäller även i de städer, där poliskammare finnes. Se härom nedan sid. 30 ff.

Stadsfiskals allmänna ställning och uppgifter som polischef ha i samband med distriktsåklagarreformen blivit närmare reglerade. I 5 § första stycket stadsfiskalsinstruktionen, sådan denna paragraf lyder enligt en kungörelse ³⁰/₈ 1941 (nr 727), stadgas sålunda, att där stadsfiskal är polischef, skall han närmast under landsfogden vara ansvarig för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet inom staden samt ha det närmaste inseedet över polisväsendet därstädes och chefskapet över där anställd polispersonal. Berörda bestämmelse motsvarar vad som härutinnan enligt vederbörliga instruktioner gäller för landsfiskalerna och flertalet polismästare. I sak innebär stadgandet ej något nytt. Även dessförinnan hade stadsfiskal som polischef enahanda åligganden. Att stadsfiskalen står under landsfogdens chefskap är ej heller någon nyhet. Alltsedan den 1 juli 1936, då den nu gällande landsfogdeinstitutionen trädde i kraft, har nämligen landsfogden i sin egenskap av länspolischef varit närmaste förman för alla polischefer inom området för hans polisverksamhet och alltså även för stadsfiskalerna. — Att stadsfiskalen såsom polischef intager en självständig ställning i förhållande till magistraten eller kommunalborgmästaren, torde väl numera vara ställt utom allt tvivel.

I detta sammanhang må nämnas, att stadsfiskal även i de städer, där han ej är polischef, i allmänhet utövar viss polisverksamhet, antingen av ålder eller på grund av särskilt förordnande, vanligen såsom poliskommissarie. Härutinnan stadgas i 5 § andra stycket stadsfiskalsinstruktionen, att den

befattning med säkerhets-, ordnings- och sundhetspolisen, som stadsfiskal hittills på grund av särskilda stadganden eller hävdvunnet bruk må ha utövat, fortfarande skall, intill dess förändrade bestämmelser i ämnet kunna varda av länsstyrelsen utfärdade, åligga honom, även om han ej är polischef. De uppgifter, som här avses, äro av skiftande art. De praktiskt viktigaste torde inbegripas i den ordnings- och kriminalpolisverksamhet, som enligt vederbörliga polisinstruktioner ankommer å polispersonalen i ifrågavarande polisdistrikt.

De städer, där stadsfiskalen ej har någon annan befattning med polisväsendet än den, som följer av stadgandet i 2 § 1 mom. stadsfiskalsinstruktionen om rätt för stadsfiskal att följa förberedande undersökning angående i staden begånget brott, äro numera endast nio, nämligen Stockholm, Malmö, Landskrona, Lund, Hälsingborg, Halmstad, Göteborg, Gävle och Sundsvall. Såsom förut nämnts, finnas i samtliga dessa städer utom Landskrona och Sundsvall, där borgmästaren är polischef, polismästare; polischefens närmaste man är i sistnämnda båda städer poliskommissarie.

Angående *landsfiskals* allmänna polischefsfunctioner heter det i § 6 första stycket landsfiskalsinstruktionen bland annat, att landsfiskal är närmast under landsfogden ansvarig för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet inom sitt distrikt samt har inseende över polisväsendet därstädes och chefskapet över där anställd polispersonal, i den mån ej chefskapet enligt vad särskilt är stadgat tillkommer annan.

Beträffande slutligen det polischefska, som enligt berörda kungl. brev den 3 december 1926 och den 8 april 1932 tillkommer *innehavarna av poliskommissarietjänsterna i Stocksund, Saltsjöbaden och Nynäshamn*, stadgas i nämnda brev, att de skola ha inseendet över polisväsendet i vederbörande köping och chefskapet över där anställd polispersonal, att i följd härav — med den inskränkning som följer av att sagda poliskommissarier ej äga häktningsrätt — å dem skall tillämpas vad landsfiskalsinstruktionen innehåller angående landsfiskals polisverksamhet, samt att chefskapet över ifrågavarande poliskommissarier skall utövas av landsfogden.

Förutom de åligganden och befogenheter, som på sätt ovan antytts inrymmas i polischefska, ha de olika polischeferna såsom administrativa organ enligt en mångfald olika lagar och författningar att ombesörja ett betydande antal ärenden inom politins skilda områden. Med avseende å uppgifternas allmänna karaktär äro dessa genomgående sådana, som mer eller mindre direkt höra samman med polisorganens allmänna uppgifter för ordningens och säkerhetens upprätthållande.

De praktiskt mera betydelsefulla av hithörande uppgifter framgå av redogörelsen i kap. VI. Beträffande landsfiskalernas ifrågavarande functioner må även hänvisas till bestämmelserna i §§ 7—10 landsfiskalsinstruktionen.

Vad angår den närmare omfattningen av den polisverksamhet, som genom ovan nämnda nådiga brev uppdragits åt poliskommissarierna i Stocksund, Saltsjöbaden och Nynäshamn, torde väl närmast ha avsetts de ålig-

ganden och befogenheter, som omförmälas i §§ 6—10 landsfiskalsinstruktionen. I praktiken har emellertid utvecklingen gått därhän, att ifrågavarande polischefer kommit att intaga ställningen såsom allmän polismyndighet inom respektive köping. Sålunda utöva poliskommissarierna i nämnda köpingar exempelvis de funktioner, som enligt § 13 ordningsstadgan för rikets städer ²⁴/₃ 1868, förordningen ²²/₆ 1911 ang. biografföreställningar, kungörelsen ³¹/₁₂ 1913 ang. rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m., fattigvårds- och barnavårdslagarna m. fl. författningar tillkomma polismyndighet.

Poliskommissarierna (polisuppsyningsmännen) i övriga köpingar¹ ha däremot inga andra allmänna åligganden eller befogenheter än som enligt gällande bestämmelser rörande polisväsendet tillkomma polispersonalen.

Angående de speciella uppgifter rörande de s. k. stadsstadgorna, vilka enligt särskilda bestämmelser i några köpingar tillagts polisuppsyningsmannen, må hänvisas till redogörelsen nedan sid. 44 ff.

Beträffande *den underordnade polispersonalens* allmänna befogenheter är, såsom ovan antytts, polispersonalen i motsats till polischeferna och övriga polismyndigheter ej utrustad med någon självständig beslutanderätt utan är huvudsakligen ett övervakande och verkställande organ med uppgift att utföra vederbörande polismyndighets bud och befallningar enligt gällande föreskrifter. I ganska stor omfattning har dock även underordnad polisman i lag eller författning eller i polisinstruktionen uttryckligen tillagts en självständig handlingsmakt. Sålunda äger polisman att anhålla lösdrivare och överlastade personer, ävensom, i den mån det finnes nödvändigt för den allmänna ordningens upprätthållande, ordnings- och fridsstörare samt brottslingar eller för brott misstänkta personer. Vidare tillkommer det, såsom närmare framgår av den i kap. VI lämnade översikten, i vissa fall underordnad polisman att utan förordnande av vederbörande polismyndighet verkställa beslag, skingringsförbud, hus- och kroppsrannsakan ävensom blodundersökning. Därjämte förutsätta åtskilliga av de uppgifter rörande den allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande, som åvila polisman, ett självständigt handlande och ingripande från dennes sida.

Magistrat, poliskammare och kommunalborgmästare.

Magistrat. Magistraten, vilken som bekant under medeltiden hade sin motvarighet i borgmästare och råd, har sedan gammalt varit det centrala organet inom städernas förvaltning, varvid dess verksamhet sträckt sig över förvaltningens alla grenar. En av magistratens viktigaste uppgifter har därvid helt naturligt varit upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.² Med polisväsendets utveckling har självfallet följt, att detta efterhand fått över-

¹ Förutom i Stocksund, Saltsjöbaden och Nynäshamn finnes poliskommissarie eller polisuppsyningsman f. n. i följande köpingar: Hässelby villastad, Tierp, Tomelilla, Skurup, Hörby, Mellerud, Bengtsfors, Grästorps, Hallsberg, Kopparberg, Smedjebacken, Borlänge, Sandviken och Ljusdal.

² Till rådets politiuppgifter under 1400- och 1500-talen hörde sålunda, i vad angår den allmänna ordningens upprätthållande, främst inseendet över städernas byggnadsväsen, gator,

taga en stor del av de bestyr, som i sistnämnda avseende förr ankom å magistraten. Magistraten har dock alltjämt åtskilliga funktioner inom ordningspolitin och dessutom en mångfald andra uppgifter inom politins övriga grenar.

Tidigare utövade magistraten även ledningen av polisväsendet och chefskapet över polispersonalen i staden. I de största städerna, där efter hand särskilda polisorgan i form av polismästare och poliskammare tillskapades, överflyttades emellertid å dem den omedelbara tillsynen och ansvaret över polisväsendet ävensom chefskapet över poliskåren. Jämväl i ett stort antal smärre och medelstora städer gled så småningom polischefskalet över från magistraten till borgmästaren ensam eller annan magistratsledamot. En motsvarande utveckling ägde också rum i ett flertal fögderistäder, där stadsstyrelsens ordförande ensam ansågs vara polischef.

I samband med 1925 års polisreform lagfästes den praxis, som sålunda utbildats beträffande polischefskalet i städerna. I 1 § 1 mom. polisreglementet för riket fastslogs sålunda, att chefskapet över polispersonalen skulle, under länsstyrelsen såsom högsta polismyndighet i länet, tillkomma i stad, där polismästare funnes, denne, i annan stad borgmästare eller den ledamot av stadens magistrat, som förestod dess polisväsende, eller vad anginge stad, där magistrat ej funnes, kommunalborgmästaren eller stadsstyrelsens ordförande. Sedermera har genom landsfogdereformen och i anknytning till denna därefter vidtagna partiella ändringar polischefskalet i ett större antal magistratsstäder överflyttats från borgmästare eller annan magistratsledamot till stadsfiskalen, och enligt distriktsåklagarreformen har, som i det föregående anmärkts, polischefskalet principiellt överflyttats från borgmästare eller kommunalborgmästare till vederbörande distriktsåklagare.

Genom nämnda utvecklingsgång har magistraten (kommunalborgmästaren) förlorat ledningen av och ansvaret för polisverksamhetens upprätthållande inom staden. Även i övrigt har magistratens befattningstagande med polisväsendet kringskurits. Sålunda har magistraten numera endast dels, om polisenämnd ej finnes tillsatt, att handlägga vissa frågor av administrativ-ekonomisk innebörd och yttra sig vid tillsättande av ordinarie polismanstjänst i stad, dels att avge yttrande vid utfärdande av polisinstruktion för polisbroar, renhållning och fortskaffningsmedel. Vidare hade rådet att sörja för allt som hörde till stadens säkerhet, såsom eldsläckningsanstalter och vakthållning. Beträffande de förra skulle enligt stadslagen borgmästare och råd jämte fogden åtta hövitsmän fyra gånger om året besiktiga brandredskapen, och »vård och vaku» skulle bestridas av alla byamän i tur och ordning. Till säkerhetspolitin hörde även uppsikten över alla främlingar, vilka värdarna voro skyldiga att anmäla för rådet; år 1569 förbjöds det t. o. m. vid livsstraff att hysa okända personer. Rådet ålåg därjämte att upprätthålla friden och den allmänna rättssäkerheten inom staden och var för sådant ändamål utrustat med vittgående befogenheter. Slutligen hade rådet att vaka över tukt och sedlighet inom kommunen. Se härom vidare C. T. ODHNER, Bidrag till svenska stadsförfattningens historia (Avtryck ur Upsala Kongl. Vetenskaps-Societets Årsskrift, tr. 1861), s. 44 ff. samt Bidrag till svenska städernas och borgareståndets historia före 1633 (akad. avhandl. 1860). Ang. råds- och magistratsinstitutionens utveckling må särskilt hänvisas till, förutom nyssnämnda arbeten, E. HILDEBRAND, Svenska stadsförfattningens historiska utveckling, HERLITZ, Utredning ang. vissa spörsmål rörande städernas domstolsväsen (SOU 1923: 6) s. 8 ff., Svensk stadsförvaltning på 1830-talet samt Svenska Stadsförbundets Tidskrift 1938 s. 419 ff., ävensom HERMANSON, anf. arb. s. 314 ff.

personalen därstädes (13 § polislagen, 15 § polisreglementet); i fögderistad utövas dessa funktioner av drättselkammaren respektive kommunalborgmästaren.

Av det ovan anförda torde framgå, att magistraten icke längre har någon *allmän* befogenhet rörande den allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande inom staden. Inom denna, liksom inom andra grenar av politin, kan magistraten numera icke anses ha andra uppgifter eller befogenheter än som följa av särskilda stadganden. Någon rättskälla, som skulle ge stöd för en motsatt uppfattning, har utredningsmannen ej kunnat finna, och några allmänna bärande skäl för att magistraten skulle böra ha en sådan befogenhet torde ej heller kunna göras gällande.

I 44 § lagen % 1930 om kommunalstyrelse i stad hänvisas också i fråga om magistratens handhavande av ärenden rörande säkerhets-, ordnings- och sedlighetspolisen till vad i lag och författning är stadgat. De uppgifter som här avses äro av synnerligen skiftande art och äro angivna i en mångfald olika lagar och författningar. De praktiskt mera betydelsefulla av hithörande uppgifter äro reglerade i ordningsstadgan för rikets städer och i de särskilda lokala ordningsföreskrifter, som med stöd av nämnda stadga utfärdats för olika städer. Den ordningsmyndighet, som enligt ordningsstadgan tillkommer magistraten, kompletteras genom en del andra med denna stadga sammanhängande författningar, såsom t. ex. författningarna ang. biografföreställningar, offentliga föreställningar i hypnotism, rätt för utlännings och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m., om luftfart m. fl. Hit torde också kunna hänföras en del av magistratens uppgifter enligt rusedrycksförfattningarna. De funktioner, vilka enligt ordningsstadgan och därmed sammanhängande författningar tillkomma magistraten såsom ordningsmyndighet, beröra icke endast den allmänna ordningen utan även sedligheten samt säkerheten i betydelsen av trygghet mot skada eller olyckshändelser och dylikt.¹ Andra ärenden rörande säkerheten

¹ Det intressanta spörsmålet rörande magistratens befogenhet rörande säkerhetspolisen synes mera sällan ha varit föremål för prövning i högsta instans. Följande två rättsfall förtjäna måhända att omnämnas. Sedan *magistraten* i Söderhamn beordrat drättselkammaren där att till förekommande av olyckshändelser ofördröjligen låta anbringa hägnader vid kanterna av vissa delar av den staden genomflytande ån, överklagade stadsfullmäktige beslutet, under åberopande dels att stängslet ej vore behöfligt, dels att fullmäktiges yttrande i ärendet före beslutets meddelande bort inhämtas. *KB* i Gävleborgs län utlät sig genom utslag 30/1 1870, att ehuru det väl tillkomme magistrat att tillse, att de till allmänna säkerheten i stad ledande åtgärder, som kunde vara av behovet påkallade, bleve vidtagna, magistraten likväl icke i förevarande fall, där magistraten vore hänvisad till 51 § förordningen om kommunalstyrelse i stad (nu 49 § lagen om kommunalstyrelse i stad) angivna förfaringssätt, ägt att om ifrågavarande åtgärders vidtagande omedelbart besluta, i följd varav överklagade beslutet upphävdes. *K M:t* förklarade genom res. 2/3 1871: Om än magistraten lämpligen bort i ämnet höra drättselkammaren, innan ifrågavarande först ändigande meddelades, likväl och som under ärendets fortsatta behandling stadsfullmäktige haft tillfälle att däri yttra sig samt behovet av hägnaden kunde antagas till fullo styrkt, upphävdes *KB:s* utslag och blev magistratens beslut gillat och fastställt (Wennberg nr 236). I ett annat fall (*RÅ* 1915 C not. 52) ansågs magistrat ha ägt befogenhet att ålägga innehavare av ett stenhuggeri inom staden att till förhindrande av olyckshändelser genom människors nedstörtande i stenhuggeriet omkring det samma uppsätta skyddsstängsel.

i nyssnämnda mening, vilka tillkomma magistraten, äro angivna i brandstadgan, förordningarna angående eldfarlig olja och explosiva varor m. fl. författningar.

Beträffande kriminalpolitin, d. v. s. vad som rör förhindrande och uppdragande av brott, ha de uppgifter, som härutinnan ursprungligen tillkommit magistraten, numera helt upphört och övertagits av den allmänna polisen.

Förutom ovan nämnda uppgifter rörande den allmänna ordningen och säkerheten har magistraten i ett stort antal lagar och andra författningar tilldelats åtskilliga funktioner inom olika grenar av specialpolitin, såsom rörande socialvården, hälsovården, djurskyddet, näringsväsendet, kommunikationsväsendet och försvarsväsendet.

De praktiskt mera betydelsefulla av magistratens förevarande uppgifter framgå av översikten i kap. VI.

Poliskammare. Poliskammare finnes i samtliga polismästarstäder utom i fyra, nämligen Uppsala, Lund, Karlstad och Gävle. Poliskamrarna ha ursprungligen utbrutits från vederbörande magistrater för handhavande helt eller delvis av deras polisfunktioner, huvudsakligen för att åstadkomma en effektivare ledning av polisväsendet.¹ Med avseende å poliskamrarnas allmänna organisation och uppgifter saknas generella föreskrifter. Bestämmelser härom äro att söka i de för polismästarna i vederbörande städer utfärdade instruktionerna. Dessa förete även i förevarande avseende sinsemellan vissa skiljaktigheter. I organisatoriskt hänseende gäller dock, att ingen poliskammare numera är kollegial myndighet, utan är polismästaren ensam ledamot av och beslutande i kammaren; i Stockholm och Göteborg äger dock även den polisintendent, som biträder polismästaren, att i poliskammaren handlägga de mål och ärenden, med vilka polismästaren ej själv tager befattning. Poliskammaren i Stockholm intager jämväl därutinnan en särställning, att den är underställd polismästarens avdelning för polisärenden, vilken i sin tur utgör en underavdelning av överståthållarämbetet för polisärenden. — Överståthållarämbetet är f. n. föremål för omorganisation, se Kungl. Maj:ts proposition nr 115 till 1942 års riksdag ang. överståthållarämbetets organisation m. m., som godkänts av riksdagen (statsutskottets utlåt. nr 103 och riksdagens skrivelse nr 239), samt stadskollegiets i Stockholm memorial nr 221/1940.

¹ Den första poliskammaren inrättades i Stockholm i samband med den år 1776 genomförda omorganisationen av huvudstadens polisväsen. Ordningsväsendet, som dessförinnan tillhört magistratsförvaltningen, övertogs av överståthållarämbetet, och den domsrätt i polisförseelser, som tillkommit magistratens politikollegium av år 1672, överflyttades på poliskammaren. Chefskapet uppdrogs åt en polismästare, vars befattning samtidigt inrättades. Efter mönster från huvudstadens polisorganisation men givetvis med anpassning efter de olika lokalförhållandena inrättades sedermera under 1800-talet efter hand särskilda polisrättningar i en del andra större städer: i Göteborg 1807, Norrköping 1825, Karlskrona 1828, Uppsala 1869, Malmö 1873, Gävle 1889 samt i Eskilstuna och Hälsingborg 1898. I samtliga dessa städer utom Uppsala och Gävle inrättades poliskammare med uppgift att handha huvudparten av de politigöromål, som dittills ankommit å magistraten, samt att fungera som polisdomstol.

Beträffande poliskamrarnas allmänna polismyndighet är denna merendels knapphändigt angiven i de olika instruktionerna. I flertalet instruktioner heter det sålunda kort och gott, att poliskammaren är polismyndighet i staden, eller att poliskammaren utövar den tillsyn över och ledning av stadens polisväsende, som enligt lag eller författning tillkommer polismyndighet i stad, utan att uppgifterna närmare angivits. I praxis synas emellertid, enligt vad utredningsmannen inhämtat, berörda bestämmelser allmänt tolkas på det sätt, att poliskamrarna tillkomma alla ärenden, som enligt särskilda författningar ankomma på »polismyndighet», även om i författningen uttryckligen är stadgat, att med polismyndighet förstås magistrat. Inskränkande bestämmelser i detta avseende äro dock givna i instruktionerna för polismästarna i vissa städer. Sålunda handlägger i Eskilstuna och Jönköping magistraten i poliskammarens ställe frågor rörande yrkesmässig automobiltrafik, som enligt motorfordonsförordningen tillkommer polismyndighet i stad, och i Linköping och Halmstad meddelar magistraten i 12 § 1 mom. vägtrafikstadgan omförmälda trafikinskränkande föreskrifter. Å andra sidan har i några städer poliskammaren uttryckligen tillagts ärenden, som eljest ankomma på magistraten. Se härom nedan sid. 43.

Vad angår poliskammarens ställning såsom polismyndighet i förhållande till magistraten sakna instruktionerna i allmänhet uttrycklig bestämmelse härom. Det torde emellertid vara uppenbart, att poliskammaren intager en självständig och sidoordnad ställning till magistraten och ej står under dess inseende. I några instruktioner har detta också uttryckligen utsagts.¹ Det nu sagda gäller givetvis även med avseende å polismästarnas polismyndighet i de städer, där poliskammare ej finnes.

Ej heller uppdragas i instruktionerna såsom ovan antytts några bestämda gränslinjer mellan poliskammarens och polismästarens funktionsområden. Detta är dock numera icke av någon större praktisk betydelse, enär som nämnts poliskamrarna över lag utgöras endast av polismästaren. I praktiken torde frågan i allmänhet ha lösts på det sätt, att av polismästaren handläggas huvudsakligen rena polischefsärenden, under det att i poliskammaren handläggas alla övriga ärenden. Till poliskammarärenden pläga merendels räknas — förutom givetvis ärenden, som enligt uttryckliga föreskrifter tillkomma poliskammare — dels sådana ärenden, som i särskilda författningar ankomma på »polismyndighet» utan att begreppet närmare bestämts, och dels ärenden rörande polisväsendet och dess behov.

Det förtjänar framhållas, att poliskammare ursprungligen även tillades domsrätt i vissa mål men att numera ingen poliskammare har sådan rätt, utan utövas denna antingen av särskild polisdomare eller polisdomstol.

¹ I nådiga stadgan ²¹/₁₀ 1910 ang. polisverket i Malmö heter det sålunda, att »poliskammaren utövar omedelbart under KB den magistraten eller borgmästaren såsom dess ordförande enligt författningarna eljest åliggande tillsyn över och ledning av stadens säkerhets-, sedlighets- och ordningspolis». Enahanda bestämmelse återfinnes i instruktionen för polismästaren i Örebro ¹²/₈ 1932, ändr. ²⁵/₁₁ 1938. Jfr även bestämmelserna för polismästarna i Norrköping (kungl. brev ⁶/₃ 1874 och ¹⁸/₉ 1885 samt ordningsstadga ¹⁸/₃ 1825, ändr. ²⁷/₈ 1937) och Gävle (arbetsordningen för rådhusrätten och magistraten ²³/₁₁ 1935, ändr. ²⁶/₁₁ 1937).

Angående de uppgifter, som enligt särskilda författningar tillkomma poliskammare, må hänvisas till översikten i kap. VI.

Beträffande de administrativa politiuppgifter, som tillkomma polismästarna i de fyra städer — Uppsala, Lund, Karlstad och Gävle — där poliskammare ej finnes, må till en början påpekas, att polismästarna i dessa städer numera sedan poliskamrarna blivit enmansorgan och ej äga utöva domsrätt praktiskt taget endast så tillvida skilja sig från polismästarna med poliskammare, att de senares förevarande uppgifter äro vidsträcktare; detta sammanhänger med att, såsom torde framgå av översikten i kap. VI, poliskammaren enligt åtskilliga författningsbestämmelser träder i magistratens ställe. Att man i de städer, i vilka under senare år polismästarebefattning inrättats, tillika inrättat poliskammare, torde också väsentligen ha beaktats av önskan att på detta sätt utvidga polismästarens funktionsområde.

Vad angår den närmare omfattningen av den *allmänna polismyndighet*, som tillkommer polismästarna utan poliskammare, är denna angiven på olika sätt i de särskilda instruktionerna. Beträffande Karlstad och Gävle — i sistnämnda stad är polismästaren tillika rådman och ledamot av magistraten — överensstämma dock bestämmelserna så tillvida som polismästaren tillägges de uppgifter, som enligt lag eller författning åligger polismyndighet i stad. Även instruktionen för polismästaren i Uppsala har väsentligen enahanda innehåll. I dessa tre städer har också den ordningen utbildat sig, att polismästaren handlägger i stort sett samma ärenden som polismästarna i poliskammarstäderna.¹ Med avseende å Lund, där polismästaren likaledes är rådman och ledamot av magistraten, innehåller däremot den för rådhusrätten och magistraten gällande arbetsordningen uti förevarande avseende endast den bestämmelsen, att polismästaren har tillsyn över och ledningen av vad som hör till stadens säkerhets-, sundhets-, sedlighets- och ordningspolis. Enligt inhämtade upplysningar handlägger dock polismästaren enligt den praxis, som alltsedan polismästareämbetets inrättande år 1921 tillämpas där, jämväl åtskilliga polismyndighetsärenden av här avsett slag.

Kommunalborgmästare. I fögderistäderna utövade ursprungligen en särskild stadsstyrelse de funktioner, som i magistratsstäderna tillkommo magistraten. Jämlikt 54 § 1862 års förordning om kommunalstyrelse i stad enligt

¹ Det kan anmärkas, att polismästaren i Uppsala ansetts behörig att i alla avseenden fullgöra de åligganden, som enligt ordningsstadgan för rikets städer och andra författningar tillkomma polismyndighet, även om i författningen uttryckligen stadgas, att med polismyndighet förstås magistraten, samt att riktigheten av denna tolkning bekräftats genom kungl. förklaring den 2 november 1883 i anledning av uppkommen meningsskiljaktighet mellan dåvarande polismästaren och magistraten i staden. Enahanda förklaring har i nådigt brev ³⁰/₃ 1901 givits beträffande polismästarens i Gävle administrativa polismyndighet. I gällande arbetsordning ²²/₁₁ 1935 för rådhusrätten och magistraten i Gävle heter det emellertid, att polismästaren åligger att närmast under KB vara polismyndighet inom staden, dock att, där i särskild författning angivits att med polismyndighet avses magistrat, vad sålunda stadgats skall gälla. Enligt den praxis, som utbildats, handlägger emellertid polismästaren i viss utsträckning även ärenden av sistnämnda slag.

paragrafens ursprungliga lydelse bestod stadsstyrelsen av en av länsstyrelsen förordnad ordförande och två kommunalvalda bisittare. Genom lag ¹⁸/₆ 1920 ändrades stadsstyrelsens sammansättning till en kommunalborgmästare, som utsågs av Kungl. Maj:t bland tre personer, föreslagna av stadens vid stadsfullmäktigval röstberättigade invånare, och minst två av stadsfullmäktige valda kommunalrådmän. Ny reform genomfördes genom en lag ¹⁷/₆ 1932. Genom denna reform avvecklades successivt intill den 1 januari 1938 stadsstyrelserna och ersattes av den nuvarande kommunalborgmästarinstitutionen. Samtidigt vidtogs den ändringen rörande drätselkammarens ställning, att dessa gjordes till det centrala kommunala förvaltningsorganet.

För närvarande finnes kommunalborgmästare i 43 städer, nämligen Sundbyberg, Djursholm, Lidingö, Östhammar, Öregrund, Katrineholm, Skänninge, Mjölby, Huskvarna, Nässjö, Värnamo, Vetlanda, Eksjö, Tranås, Gränna, Ljungby, Nybro, Borgholm, Hässleholm, Höganäs, Eslöv, Falkenberg, Kungsbacka, Mölndal, Kungälv, Marstrand, Lysekil, Trollhättan, Skövde, Tidaholm, Arvika, Karlskoga, Kumla, Arboga, Säter, Hedemora, Avesta, Ludvika, Bollnäs, Sollefteå, Örnsköldsvik, Boden och Haparanda.

De allmänna bestämmelserna rörande kommunalborgmästarna återfinnas i 4 kap. lagen om kommunalstyrelse i stad och lagen ¹⁷/₆ 1932 om kommunalborgmästare. Kommunalborgmästare väljes av stadsfullmäktige, och förordnande å befattningen meddelas av länsstyrelsen.

Liksom magistraten handhar kommunalborgmästaren både kommunala och statliga uppgifter; de kommunala funktionerna torde dock, åtminstone kvantitativt, vara de mest framträdande. Vissa av de kommunala uppgifterna äro angivna i lagen om kommunalstyrelse i stad. I övrigt äro bestämmelser om kommunalborgmästarnas åligganden meddelade i de av Kungl. Maj:t, efter förslag av stadsfullmäktige, för de särskilda befattningarna utfärdade reglementena. Dessa innehålla dock i förevarande hänseende — fränsett de kommunala bestyren — icke några detaljerade bestämmelser, utan innehålla i allmänhet endast en erinran om de skyldigheter, som enligt lag eller författning ankomma på kommunalborgmästaren. Kommunalborgmästarens funktionsområde är därför, liksom magistratens, att sammanställa ur en mångfald olika lagar och författningar.

Bortsett från vissa kommunala funktioner, som uppdragits åt drätselkammaren¹, har kommunalborgmästaren i stort sett samma åligganden och be-

¹ Sålunda har drätselkammaren enligt 55 § lagen om kommunalstyrelse i stad att övervaka verkställigheten av stadsfullmäktiges beslut, öva tillsyn över stadens övriga verkställighets- och förvaltningsorgan, tillsätta kommunens tjänstemän, såvitt ej annat är stadgat, samt tillhandagå fullmäktige med erforderliga handlingar och upplysningar, varjämte kammaren har en allmän initiativrätt hos fullmäktige. Den s. k. legalitetskontrollen eller magistratens skyldighet att tillse, att stadsfullmäktiges beslut äro lagliga, och att vägra handräckning till verkställighet av lagstridiga beslut utövas dock ej av kammaren. Denna kontroll har för övrigt i realiteten alltmåra bortfallit och har väl nu sin egentliga betydelse i möjligheten för dess utövare att fästa uppmärksamheten på olagligheten av tillämnade beslut och på så sätt söka förekomma sådana. Den torde därför kunna anses motsvaras av den i de särskilda reglementena för kommunalborgmästarna stadgade skyldigheten för dem att i mån av behov fästa vederbörandes uppmärksamhet på vad lag och författning bjuda.

fogenheter, som tillkomma magistraten eller som tidigare tillkommo stadsstyrelsen eller kommunalborgmästaren enligt den äldre ordningen. I lagen ¹⁷/₆ 1932 om överflyttande å kommunalborgmästare av magistrat eller stadsstyrelse åliggande bestyr har nämligen förordnats, att vad i lag eller författning är stadgat om magistrat, ledamot av magistrat, stadsstyrelse eller ordförande i stadsstyrelse skall i fögderistad gälla kommunalborgmästare, såvitt ej annat blivit stadgat, och undantag ha meddelats endast i ett fåtal fall. Vad politiärendena angår, synas sålunda undantagen väsentligen inskränka sig därtill, att vissa ärenden enligt kungörelsen ang. rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m., stadgan ang. notarii publicibefattningen, fastighetsbildningslagen och mantalsskrivningsförordningen i fögderistad ankomma på länsstyrelsen. Dessutom har, såsom ovan sid. 28 nämnts, visst ärende enligt polislagen (yttrande över sökande till ordinarie polismansbefattning) överflyttats å drätselkammaren.

Av det ovan sagda torde framgå, att kommunalborgmästaren i polisiärt hänseende i allt väsentligt intager samma ställning och har samma uppgifter som magistraten.

Beträffande de särskilda polisärenden, som enligt olika författningar tillkomma kommunalborgmästaren, må hänvisas till den i kap. VI lämnade översikten.

Vissa närmare upplysningar rörande kommunalborgmästarinstitutionens uppkomst samt uppgifter i allmänhet återfinnas i *bilaga A*.¹

Såsom tillägg till den nu lämnade översikten över de allmänna polismyndigheterna må nämnas, att även *kommunerna* så tillvida kunna karakteriseras såsom sådana myndigheter, som de äga antaga stadgar till främjande av sedlighet, ordning och säkerhet inom kommunerna (6 och 80 §§ lagen om kommunalstyrelse på landet); jfr §§ 20 och 30 ordningsstadgan för rikets städer. Beträffande kommunernas förordningsmakt med avseende å den allmänna hälsovården, brandväsendet och byggnadsväsendet äro särskilda bestämmelser givna i 54 § hälsovårdsstadgan ¹⁹/₆ 1919, 25 och 26 §§ brandstadgan ¹⁵/₆ 1923, 12 § lagen ⁷/₅ 1937 om förekommande och släckning av skogseld samt 1, 2 och 82 §§ byggnadsstadgan ²⁰/₁₁ 1931.

Handhavandet och tillämpningen av de av landskommunerna beslutade, vederbörligen fastställda politiföreskrifter tillkommer *kommunalnämnd* (44 § lagen om kommunalstyrelse på landet). Även andra polisfunktioner äro enligt särskilda författningar uppdragna åt kommunalnämnd, såsom beträffande allmänna hälsovården, brandväsendet, bekämpande av smittosamma husdjurssjukdomar, försäljning av rusdrycker, pilsnerdricka, alkoholfria drycker, arbetslöshetsunderstöd, avgivande av statistiska uppgifter m. m. En del av dessa uppgifter beröras i kap. VI. I municipalsamhälle har *municipalnämnd* motsvarande uppgifter (88 § lagen om kommunalstyrelse på landet).

¹ Ang. kommunalborgmästarnas arbetsuppgifter se jämväl E. TÖRNGREN, Svenska Stadsförbundets Tidskrift 1938 s. 282 ff.

Slutligen är att märka, att i köping eller municipalsamhälle eller annat samhälle, där ordningsstadgan för rikets städer eller brandstadgan gäller, kommunalnämnd eller municipalnämnd vanligen utövar samma befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet; se härom vidare nedan sid. 44 och 64.

Enligt stadgarna för rikets städer och municipalsamhälle och andra samhälle, där ordningsstadgan eller brandstadgan gäller, utövar kommunalnämnden eller municipalnämnden de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet. Detta gäller dock inte för sådana samhälle, där ordningsstadgan eller brandstadgan gäller, som äro utskilda från kommunalnämnden eller municipalnämnden. I sådana samhälle utövar kommunalnämnden eller municipalnämnden de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, utom såvitt gäller de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, hvilka äro utskilda från kommunalnämnden eller municipalnämnden.

Enligt stadgarna för rikets städer och municipalsamhälle och andra samhälle, där ordningsstadgan eller brandstadgan gäller, utövar kommunalnämnden eller municipalnämnden de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, utom såvitt gäller de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, hvilka äro utskilda från kommunalnämnden eller municipalnämnden.

Enligt stadgarna för rikets städer och municipalsamhälle och andra samhälle, där ordningsstadgan eller brandstadgan gäller, utövar kommunalnämnden eller municipalnämnden de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, utom såvitt gäller de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, hvilka äro utskilda från kommunalnämnden eller municipalnämnden.

Enligt stadgarna för rikets städer och municipalsamhälle och andra samhälle, där ordningsstadgan eller brandstadgan gäller, utövar kommunalnämnden eller municipalnämnden de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, utom såvitt gäller de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, hvilka äro utskilda från kommunalnämnden eller municipalnämnden.

Enligt stadgarna för rikets städer och municipalsamhälle och andra samhälle, där ordningsstadgan eller brandstadgan gäller, utövar kommunalnämnden eller municipalnämnden de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, utom såvitt gäller de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, hvilka äro utskilda från kommunalnämnden eller municipalnämnden.

Enligt stadgarna för rikets städer och municipalsamhälle och andra samhälle, där ordningsstadgan eller brandstadgan gäller, utövar kommunalnämnden eller municipalnämnden de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, utom såvitt gäller de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, hvilka äro utskilda från kommunalnämnden eller municipalnämnden.

Enligt stadgarna för rikets städer och municipalsamhälle och andra samhälle, där ordningsstadgan eller brandstadgan gäller, utövar kommunalnämnden eller municipalnämnden de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, utom såvitt gäller de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, hvilka äro utskilda från kommunalnämnden eller municipalnämnden.

Enligt stadgarna för rikets städer och municipalsamhälle och andra samhälle, där ordningsstadgan eller brandstadgan gäller, utövar kommunalnämnden eller municipalnämnden de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, utom såvitt gäller de befogenheter som enligt nämnda stadgar tillkomma magistrat eller annan lokalmyndighet, hvilka äro utskilda från kommunalnämnden eller municipalnämnden.

VI. Polisorganens uppgifter och begreppet polismyndighet enligt särskilda författningar.

Inledande anmärkningar.

Såsom ovan nämnts äro de polisuppgifter, som tillkomma de olika lokala organen, angivna i en mångfald lagar och andra allmänna författningar. Såsom benämning på organen användes därvid i stor utsträckning termen »polismyndighet», »vederbörande polismyndighet» eller »polismyndigheten i orten». I huvudsakligen äldre författningar begagnas understundom även uttrycken »kronobetjäning» och »kronobetjänt». I några författningar ha tillika angivits vilka organ eller befattningshavare, som inbegripas under termen polismyndighet. I allmänhet saknas dock sådan bestämning.

Innebörden av nämnda uttryck är mångskiftande. Beträffande särskilt begreppet polismyndighet kan sålunda nämnas, att detta i de författningar, där det närmare preciserats, bestämts på olika sätt allt efter den olika karaktären av de uppgifter, som i varje särskilt fall tilldelats polismyndighet. Men även i det övervägande antal författningar, i vilka polismyndighet förekommer utan bestämning, synes termen användas i skilda bemärkelser.

I det följande lämnas en allmän översikt av *dels de polisfunktioner, som enligt olika författningar tillkomma huvudsakligen de lokala organen inom länen, och dels hur termen polismyndighet eller motsvarande benämning användes i författningarna*. Det torde vara överflödigt påpeka, att översikten ej gör anspråk på att vara i allo fullständig. Undersökningen har dock omfattat dels samtliga i Skarstedts edition av Sveriges rikets lag intagna eller anmärkta lagar och författningar, vilka reglera handläggning av ärenden av här avsett slag, dels ett stort antal andra i Svensk författningssamling införda författningar, vilka kunna antagas ha betydelse för utredningen.¹ Översikten torde därför kunna anses omfatta i vart fall de praktiskt mera betydelsefulla av hithörande lagar och författningar samt innefatta tillräckligt material för behandlingen av de föreliggande utredningsspörsmålen.

¹ Därjämte har utredningsmannen genomgått kungörelser, cirkulär, m. fl. föreskrifter, utfärdade av centrala ämbetsmyndigheter m. fl. Dessa författningar synas emellertid icke erbjuda något egentligt intresse för förevarande utredning och ha därför i framställningen lämnats åsido. — Anmärkas bör, att det med hänsyn därtill, att gränsen mellan den egentliga politiförvaltningen och närliggande förvaltningsgrenar i många fall är obestämd, ej så sällan mött svårighet att avgöra huruvida en viss författning bort medtagas eller ej. Den regeln har emellertid följts, att författningen medtagits så snart den i något hänseende funnits kunna ha betydelse för utredningen.

Hemligstämplade författningar och handlingar ha ej medtagits i översikten; rörande dessa har särskild promemoria utarbetats.

I syfte att göra framställningen i möjligaste mån överskådlig och klargörande ha de olika författningarna sammanförts i vissa grupper, varvid den allmänna karaktären av uppgifterna tjänat såsom indelningsgrund. Gränserna mellan de olika politigrenarna äro dock mången gång flytande, vilket i en del fall föranlett tvekan, huruvida viss författning bort hänföras till den ena eller andra gruppen; i dylika fall ha rena lämplighetsskäl fått bliva avgörande. Även annan systematisering av författningsmaterialet har givetvis övervägts. Den valda indelningsgrunden har emellertid syntts bäst tjäna båda de utredningsspörsmål uppdraget avser.

De författningar, i vilka termen polismyndighet närmare preciserats, synas sammanlagt vara sjutton, nämligen ordningsstadgan för rikets städer, brandstadgan, utlänningslagen, kungörelsen med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlännningar, särskilda utlänningskungörelsen, kungörelsen ang. eldbegängelse, kungörelsen ang. anmälan om olycksfall i arbete m. m., sinnessjuklagen, lagen om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur, hotell- och pensionatstadgan, lotteriförordningen, motorfordonsförordningen, förordningen ang. yrkesmässig automobiltrafik m. m., vägtrafikstadgan, kungörelsen om särskilda åligganden, som under vissa förhållanden tillkomma länsstyrelserna och dem underlydande myndigheter, kungörelsen ang. hämtning av värnpliktiga, som utblivit från tjänstgöring m. m. samt tillämpningskungörelsen till lagen om hittegods. Därjämte må nämnas, att även den nya rättegångsbalken av den 18 juli 1942 (nr 740) innehåller dylik bestämning; se härom nedan sid. 63.

Angående *de olika bemärkelser, vari begreppet polismyndighet användes i berörda författningar, i vilka dess innebörd klargjorts*, må hänvisas till den följande översikten. Sammanfattningsvis kan dock här nämnas, att — fränsett landsbygden, där landsfiskalen eller polischefen med ett par undantag när avses — elva olika betydelser kunna urskiljas, nämligen:

1) i Stockholm överståthållarämbetet samt i annan stad respektive poliskammare, magistrat och kommunalborgmästare (§ 29 ordningsstadgan för rikets städer, 48 § 2 mom. brandstadgan, 9 § lotteriförordningen, 1 § 1 mom. motorfordonsförordningen,¹ 41 § förordningen ang. yrkesmässig automobiltrafik m. m., 1 § 2 mom. vägtrafikstadgan);

2) polischef och i annan stad än Stockholm magistrat ävensom underordnad polispersonal (2 § kungörelsen om särskilda åligganden, som under vissa förhållanden tillkomma länsstyrelserna och dem underlydande myndigheter);

3) polischef samt poliskammare eller stadsfiskal (§ 49 hotell- och pensionatstadgan);

¹ Det må anmärkas, att termen polismyndighet i motorfordonsförordningen även användes i en annan bemärkelse, se 20 § 1 mom. angående behörigheten att utfärda s. k. nykterhetsintyg, nedan sid. 97.

4) polismästare respektive magistrat eller kommunalborgmästare (§ 5 kungörelsen ang. anmälan om olycksfall i arbete m. m.);

5) polismästare, stadsfiskal, chef för kriminalavdelning samt magistrat eller kommunalborgmästare — på landet avses, förutom landsfiskal, även landsfogde, polisuppsyningsman eller poliskommissarie — (9 § lagen om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur);

6) polischef (9 § kungörelsen ang. hämtning av värnpliktiga, 1 § tillämpningskungörelsen till hittegodslagen);

7) polismästare ävensom polisbefäl, som enligt gällande instruktion eller på grund av polismästarens uppdrag äger handla i dennes ställe, respektive stadsfiskal eller, om han är befriad från all befattning med polisväsendet, den som närmast under polischefen har inseende över polisväsendet (5 § sennesjuklagen);

8) i Stockholm överståthållarämbetet för polisärenden samt i annan stad polismästare respektive stadsfiskal (18 § kungörelsen ang. eldbegängelse);

9) i Stockholm chefen för kriminalavdelningen samt eljest polischef ävensom såväl i stad som å landet annan av länsstyrelsen särskilt förordnad person (53 § utlänningslagen);

10) förutom i 9) angivna befattningshavare jämväl föreståndare och biträdande föreståndare för passkontroll (8 § kungörelsen med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlännings); samt

11) förutom i 10) angivna befattningshavare även vederbörande krigspolispersonal å krigsskådeplats (3 § 6 mom. särskilda utlänningskungörelsen).

Beträffande spørsmålet om vad som i de i översikten upptagna författningarna förstås med polismyndighet i de fall, där begreppet ej bestämts, må till en början förutskickas, att det ingalunda är lätt att i varje särskilt fall ge ett riktigt svar på denna fråga. Varken författningarnas allmänna innebörd eller syfte lämna nämligen merendels någon säker ledning för tolkningen. Och vad förarbetena beträffar, innehålla dessa i förevarande avseende i mycket få fall upplysning av betydelse.¹ — Där sådana uttalanden förekomma, har detta anmärkts i översikten. — Ej heller synas några vägledande, publicerade rättsfall föreligga vare sig från judiciell eller administrativ praxis.

Av det sagda torde framgå, att det möter svårigheter att bilda sig en säker uppfattning om hur begreppet polismyndighet i varje enskilt fall rätteligen bör tolkas. I brist på andra säkrare bedömningsgrunder torde avgörande för tolkningen väsentligen få bli karaktären av den föreliggande uppgiften och organens allmänna ställning och funktioner, sådana dessa framträda enligt gällande instruktioner eller andra stadganden. Härvid bör naturligen särskilt beaktas den förändring, som ägt rum beträffande magistratens och

¹ Utredningsmannen har genomgått förekommande förarbeten — sakkunnigutredningar, kungl. propositioner, riksdagsutlåtanden, departementsakter, remissyttranden — till så gott som samtliga i översikten intagna författningar.

kommunalborgmästarens ställning i förhållande till polisväsendet. Såsom förut berörts, ha magistraten och kommunalborgmästaren härigenom förlorat ledningen av och ansvaret för polisverksamhetens upprätthållande inom staden och fullgöra numera inga andra funktioner rörande den allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande än som tillkomma dem på grund av särskilda stadganden. Denna utveckling måste självfallet spela en väsentlig roll, när det gäller att besvara frågan hur begreppet polismyndighet *nu* bör tolkas. Så länge såväl ledningen av polisväsendet som de rent administrativa polisfunktionerna voro förenade hos ett och samma organ, torde överhuvud taget någon tveksamhet ej ha yppats rörande begreppets innebörd, utan ansågs då magistraten och stadsstyrelsen (kommunalborgmästaren) vara polismyndighet i staden, såframt ej annorlunda var uttryckligen stadgat. Men genom den reglering av polischefskapet, som ägde rum i samband med 1925 års polisreform, och därigenom att polischefskapet med åren överflyttats från de administrativa stadsmyndigheterna till särskilda, med dem sidordnade organ har frågan kommit i ett annat läge. Detta förhållande har också under de senare åren alltmer börjat beaktas i lagstiftningen. Sålunda har, såsom torde framgå av den följande framställningen, polischefen i vissa författningar uttryckligen tillagts ärenden, vilka tidigare tillkommo magistrat och kommunalborgmästare (stadsstyrelsen) i deras egenskap av polismyndighet, och beträffande åtskilliga författningar, där termen polismyndighet förekommer utan bestämning, är det uppenbart, att åtminstone sådana mera typiska polisärenden, som tidigare ankommit på magistrat eller kommunalborgmästare, numera avses skola tillkomma de egentliga polisorganen.

En viss betydelse för tolkningen måste tvivelsutan även tilläggas den bemärkelse, vari termen polismyndighet i viss författning användes med avseende å uppgifter, likartade med den ifrågavarande. Sålunda torde exempelvis med polismyndighet i förordningen ²²/₆ 1911 ang. biografföreställningar och kungörelsen ³¹/₁₂ 1913 ang. rätt för utlänning att här i riket giva offentlig föreställning m. m. böra avses samma myndigheter, som enligt ordningsstadgan för rikets städer utöva motsvarande funktioner, och med polismyndighet i förordningen ¹⁸/₆ 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär tjänstgöring, torde böra förstås samma myndigheter som i tillämpningskungörelsen till olycksfallsförsäkringslagen etc.

En undersökning enligt de nu angivna tolkningsgrunderna har till en början givit vid handen, att begreppet polismyndighet endast undantagsvis synes inbegripa länsstyrelsen; så torde få anses vara fallet endast i följande författningsställen, nämligen 21 § polisreglementet för riket, 1 § andra stycket lagen ¹⁵/₆ 1934 om förbud mot vissa sammanslutningar, 17 § 3 mom. förordningen ¹¹/₇ 1919 ang. försäljning av pilsnerdricka och kungörelsen ¹⁶/₁₂ 1910 (nr 139) rörande meddelande av uppgifter till statistiken över dödsorsakerna. Att länsstyrelsen icke kan åsyftas sammanhänger givetvis icke blott med länsstyrelsens allmänna ställning såsom högsta polismyndighet i

länet och det därav följande inseendet över länets lokala polisorgan utan även därmed, att länsstyrelsen beträffande det stora flertalet grupper av här ifrågasvarande ärenden är besvärinstans och således har prövningsrätt över polismyndighetens beslut.

Landsfogden synes endast kunna inbegripas i uttrycket polismyndighet i sistnämnda kungörelse, § 36 allmänna läkarinstruktionen ^{19/12} 1930 och vissa författningar angående rättsmedicinsk undersökning. Att landsfogden ej i vidare mån än nu sagts torde kunna anses såsom polismyndighet i förevarande avseende torde också ha sin förklaring i de allmänna funktioner rörande polisväsendet och dess befattningshavare, vilka såsom tidigare berörts tillkomma honom i hans egenskap av länspolischef.

Frånsett nu berörda fall torde således begreppet polismyndighet hänsyfta på de lokala polisorganen inom länet. Såsom framgår av den i kap. V lämnade översikten utgöras dessa dels av polischeferna med underlydande personal (polisen), dels i stad av respektive poliskammaren, magistraten och kommunalborgmästaren. Poliskamrarna äro numera samtliga enmansorgan med polismästaren såsom enda ledamot; jfr dock poliskamrarna i Stockholm och Göteborg (se sid. 29). Med hänsyn härtill och då någon principiell skillnad ej föreligger mellan nämnda organs och polischefernas i övriga städer administrativa politiuppgifter, synas poliskamrarna och polischeferna i övriga städer i förevarande sammanhang böra likställas. För städernas vidkommande blir alltså huvudfrågan, i vad mån ifrågasvarande polismyndighetsärenden avses skola tillkomma de egentliga polisorganen eller de allmänna stadsmyndigheterna eller bådadera. På landet är landsfiskalen såväl polischef som allmänt administrativt organ; i köpingarna Stocksund, Saltsjöbaden och Nynäshamn äro dock de nuvarande innehavarna av poliskommissariatjäns-terna polischefer och ha i denna egenskap att ombesörja i stort sett samma polisverksamhet som landsfiskal (jfr ovan sid. 25). Beträffande landsbygden inskränker sig därför spörsmålet till i vad mån begreppet polismyndighet även omfattar den underordnade polispersonalen.

I Stockholm ankommer handläggningen av polismyndighetsärendena i allt väsentligt på överståthållarämbetets avdelning för polisärenden. Den närmare fördelningen av ärendena mellan de särskilda specialavdelningarna inom nämnda avdelning framgår av instruktionen och arbetsordningen för ämbetet. Jfr sid. 29.

Angående spörsmålet i vad mån begreppet polismyndighet åsyftar den underlydande polispersonalen, har redan tidigare (sid. 16) anmärkts, att termen i författningsspråket i allmänhet användes i samma bemärkelse som begreppet myndighet numera merendels brukas inom förvaltningsrätten eller alltså som beteckning på offentligt organ, utrustat med befogenhet att självständigt avgöra rättsliga frågor. Underordnad polisman, vilken såsom förut nämnts huvudsakligen har att utföra polischefens befallningar eller andra rent faktiska handlingar, inbegripes således i allmänhet ej under begreppet polismyndighet. I några författningar torde dock hänсыftas även på den underordnade polispersonalen. Så synes vara förhållandet bland annat i 56: §

hälsovårdsstadgan och 27 § epidemilagen samt kungörelsen $\frac{9}{5}$ 1916 ang. vad militär personal har att iakttaga vid upprätthållande av allmän ordning m. m.

Då här sägs, att polismyndighet i författningsspråket ej åsyftar den underordnade polispersonalen utan polischefen, får detta givetvis ej tolkas så, att polischefen själv också skall utföra alla de ifrågavarande uppgifterna; med hänsyn till uppgifternas art avses därmed i allmänhet endast att fastslå, att polischefen är ansvarig för ärendets behöriga handläggning. Utförandet av de olika uppgifterna ankommer i allmänhet på den underordnade polispersonalen enligt för denna gällande instruktioner. I denna mening kan alltså polismyndighet sägas utgöra en sammanfattande beteckning på polisen såsom ett kollektivt organ. I vissa författningsställen, t. ex. i 10 § lagen $\frac{28}{5}$ 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, synes också begreppet användas i denna bemärkelse.

Vad härefter angår frågan, huruvida polismyndighet inbegriper polisorganen eller de administrativa stadsmyndigheterna, lär begreppet enligt de ovan angivna tolkningsgrunderna i det övervägande antalet författningar användas i betydelsen poliskammare eller polischefen. I en del författningar avses dock magistrat eller kommunalborgmästare. I ett par författningsställen — §§ 6, 42 och 53 utvandrarförordningen och 159 § inskrivningsförordningen — synes termen endast åsyfta poliskammare.

Beträffande frågan, huruvida begreppet polismyndighet inbegriper såväl de egentliga polisorganen som de administrativa stadsmyndigheterna, synes detta numera vara förhållandet endast i någon enstaka författning; jfr rekvisitionsförordningen $\frac{30}{6}$ 1942 och nöjesskattförordningen.

I detta sammanhang kan vidare nämnas, att polismyndighet även i en och samma författning torde användas i olika bemärkelser, såsom t. ex. i barnavårdslagen, förordningen ang. försäljning av pilsnerdricka m. fl. författningar; i barnavårdslagen synes uttrycket avse dels polisorganen och dels stadsmyndigheterna.

För vinnande av en allmän föreställning om *det sätt, varpå förevarande bestämmelser tillämpas i praxis*, ha särskilda undersökningar företagits. Sålunda ha uppgifter rörande bland annat ett femtiotal författningar, i vilka begreppet polismyndighet förekommer utan bestämning, inforrats från sammanlagt 50 städer, därav 30 magistratsstäder och 20 fögderistäder. — Städer med poliskammare ha ej medtagits, enär såsom ovan sid. 30 framhållits poliskamrarna i allmänhet synas handlägga alla här ifrågavarande polismyndighetsärenden. — I en del av de hörda städerna är borgmästaren eller kommunalborgmästaren polischef, under det att i andra polischefskapet tillkommer polismästare, stadsfiskal eller landsfiskal. De hörda städerna torde därför i förevarande hänseende kunna anses representativa, varför den praxis som tillämpas i nämnda städer torde få anses karakteristisk och belysande för städerna i allmänhet. En sammanfattning av de inkomna uppgifterna återfinnes i *bilaga B*.

Därjämte ha upplysningar under hand inhämtats från centrala förvaltningsmyndigheter, länsstyrelser med flera myndigheter.

Den allmänna bild av praxis, som erhållits genom de sålunda verkställda undersökningarna, ger oförtydligt vid handen, att tvekan och osäkerhet i stor utsträckning råder om vad som i ett flertal av ifrågavarande författningar bör förstås med begreppet polismyndighet. Detta är av förut anförda skäl särskilt förhållandet i städerna, där bristen på enhetlighet synes vara särskilt påfallande. Sammanställningen i *bilaga B* visar sålunda bland annat *dels* att i de hörda städerna i det avseende, varom här är fråga, ingen enda av de författningar sammanställningen avser tillämpas enhetligt, *dels* att väsentliga skiljaktigheter rörande tillämpningen överhuvud taget föreligga beträffande en stor del av förevarande bestämmelser. I allmänhet har valet stått mellan magistraten respektive kommunalborgmästaren och polischefen (polisen). Spörsmålet om vilkendera av dem som i de särskilda fallen bör anses som polismyndighet torde merendels ha lösts från fall till fall efter rent praktiska synpunkter utan anläggande av några bestämda principer. I allmänhet synes dock polischefen ha tillagts uppgifter av verkställande eller övervakande natur, under det att magistraten respektive kommunalborgmästaren förbehållits ärenden, som höra samman med nämnda organs allmänna ställning såsom administrativ myndighet. I en del städer har emellertid någon dylik differentiering ej skett, utan handlägger där magistraten eller kommunalborgmästaren så gott som alla polismyndighetsärenden.

Vad angår *kronobetjänt* och *kronobetjäning*¹ användes dessa uttryck förr i synnerhet i betydelsen tjänstemän på landet, vilka tillhörde landsstaten, såsom kronofogde, länsman, häradsskrivare, fjärdingsman m. fl. Numera torde detta uttryck i allmänhet avse landsfiskal; stundom åsyftas dock även all polispersonal på landsbygden. Ställvis användes termen i annan och vidsträcktare bemärkelse, såsom exempelvis i 16 § mom. 1 strafflagens promulgationsförordning, 14 § lagen den 26/6 1909 ang. naturminnesmärkens fredande och 6 § kungörelsen 19/12 1924 om vad iakttagas skall vid ansökning om svenskt medborgarskap, där kronobetjänt och kronobetjäningen torde avse även städernas polisorgan.

I anslutning till de resultat, vartill som ovan nämnts utredningsmannen i allmänhet kommit beträffande spörsmålet vad som bör förstås med polismyndighet i de författningar, i vilka begreppet ej närmare preciserats, må påpekas, att *nämnda term i den följande författningsöversikten användes i betydelsen poliskammare eller polischefen, såframt ej annat särskilt anges.*

Rörande tolkningen av begreppet polismyndighet och motsvarande benämning i de särskilda författningsbestämmelserna må jämväl hänvisas till sammanställningen i *bilaga C*.

Angående de polisiära uppgifter, som enligt de särskilda författningarna till-

¹ Ang. nämnda termers betydelse under olika skeden må hänvisas till bl. a. Svenska akademis ordbok över svenska språket, utg. 1916, B 2025 och K 2904.

komma kommunalborgmästare, bör nämnas, att i vissa författningar uttryckligen stadgas, att vad som sägs om magistrat även skall gälla kommunalborgmästare. Även där sådan bestämmelse saknas, har dock, såsom tidigare framhållits, kommunalborgmästaren, jämlikt lagen om överflyttande på kommunalborgmästare av magistrat eller stadsstyrelse åliggande bestyr, utom i några enstaka fall enahanda polisuppgifter som magistraten. *Såvitt ej annat nedan särskilt anmärkts, gäller därför vad som sägs om magistrat även kommunalborgmästare.*

A. Allmän ordning och säkerhet.¹

1. Åtgärder till tryggnad av ordningen vid särskilda tillfällen.

I ordningsstadgan för rikets städer ²⁴/₃ 1868 tilldelas *magistrat och polismyndighet* åtskilliga polisuppgifter. Vad i stadgan sägs om magistrat gäller i Stockholm överståthållarämbetet och i stad utan magistrat kommunalborgmästaren. Med *polismyndighet* förstås i *Stockholm överståthållarämbetet för polisärenden samt i annan stad poliskammare eller, där sådan ej finnes, magistrat eller kommunalborgmästare* (§ 29).

Magistrat respektive kommunalborgmästare tillkommer:

att av de allmänna försäljningsplatser, som bestämts av stadsfullmäktige, anvisa särskilda saluplatser för vissa slags varor samt utfärda erforderliga ordnings- och renlighetsföreskrifter beträffande saluplatserna (§ 1);

att meddela tillstånd att å gata eller annan allmän plats, som därför anvisats av vederbörande myndighet, bedriva försäljning från stånd, bord eller dylikt, uppställa dragare eller åkdon, upplägga eller utställa byggnadsmaterialier, ved och andra varor eller annat gods eller såga eller hugga ved m. m. (§ 2);

att utfärda föreskrifter för hundars utelöpande (§ 5);

att meddela allmänt förbud mot upphuggande av is eller öppnande av vak (§ 7);

att anvisa badplatser och meddela ordningsföreskrifter för dylika (§ 11);

att meddela tillstånd till anläggning av kägelbana och annan sådan inrättning (§ 12);

att utfärda föreskrifter för gatuhållningen m. m. (§ 14);

att anvisa avstjälningsplatser för snö, is, byggnadsavfall m. m. och meddela ordningsföreskrifter för dylika (§ 16);

att väcka förslag om nya eller ytterligare ordningsstadganden och medverka vid deras antagande samt, sedan stadgandet blivit av länsstyrelsen fastställt och intaget i länskungörelselerna, införa stadgandet i särskild liggare, ombesörja dess tryckning och införa tillkännagivande om detsamma i ortstidning (§ 20); i Stockholm meddelas föreskrifterna omedelbart av överståthållarämbetet efter hörande av stadsfullmäktige;

¹ Vid översiktens utarbetande ha beaktats i SFS intagna författningar, som utgivits från trycket t. o. m. den 31 augusti 1942 eller t. o. m. nr 746. — Vederbörande författning, varigenom ändring vidtagits, har endast undantagsvis angivits.

att taga initiativ till utfärdande av tillfälliga, med bötesbestämmelser för-
enade ordningsföreskrifter och i brådskande fall utfärda provisoriska stad-
ganden (§ 21); samt

att upprätta förslag till reglementen och taxor för åkare, kommunikations-
företag, stadsbud m. fl. och för fastställelse underställa dem länsstyrelsen; i
Stockholm utfärdas sådana reglementen och taxor omedelbart av överståt-
hållarämbetet (§ 23).

Att märka är, att enligt särskilda kungl. brev föreskrifter och tillstånd en-
ligt §§ 1 och 2 i Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Malmö, Häl-
singsborg, Halmstad, Göteborg, Borås och Västerås meddelas av poliskamma-
ren i stället för magistraten, i Linköping och Halmstad dock med undantag
av parkeringsföreskrifter.

Polismyndighet i ovan angivna bemärkelse tillkommer:

att upptaga och i visst fall låta döda utelöpande hund (§ 5);

att meddela tillstånd till stensprängning, skottlossning och fyrverkeri samt
meddela föreskrifter härför (§ 6);

att meddela tillstånd till upphuggande av is eller öppnande av vak inom
område, där allmänt förbud däremot gäller (§ 7);

att om vid grävning å mark inom staden eller dess område uppkommer
skada för annan eller fara därför, meddela förbud mot fortsatt grävning eller
föreskrifter för dess bedrivande (§ 8);

att genom vite tillhålla tredskande att efterkomma av polismyndigheten
meddelad ordningsföreskrift (§ 22); samt

att tillhålla försumlig att fullgöra arbete eller vidtaga åtgärd, som enligt
ordningsstadgan eller särskilda föreskrifter åligger honom, och eventuellt låta
utföra arbetet eller åtgärden på vederbörandes bekostnad (§ 24).

Vidare skall enligt § 13 stadgan *anmälan* göras till *polismyndigheten* be-
träffande offentlig¹ föreställning, konsert eller annan musiktillställning, mas-
kerad, bal, lekstuga eller andra nöjen, allmänt föredrag, som ej är att hän-
föra till andaktsövning eller föreläsning vid läroanstalt, allmänt samman-
träde eller annan tillställning, vilken genom allmän tidning, anslag eller an-
norledes kungöres eller vartill inträdeskort försäljas eller avgift på något sätt
från allmänheten fordras, begäres eller mottages eller till vilken allmänheten
eljest har tillträde. Om det är fråga om maskerad, bal, lekstuga, lindansning,
positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning eller and-
ra med dessa jämförliga tillställningar eller om tillställning skall äga rum på

¹ Bestämmelserna i § 13 äga endast tillämpning å sådana tillställningar, till vilka allmänheten
har tillträde. Däremot äro bestämmelserna ej tillämpliga å *enskilda* föreningssammanskomster, till
vilka allenast medlemmar av viss förening eller en på jämförligt sätt begränsad krets äger till-
träde, eller andra *enskilda* sammankomster. Med föranledande av att tillställningar, som i reali-
teten varit offentliga, betecknats som enskilda föreningssammanskomster i syfte att ifrågavarande
stadgande och andra för offentliga tillställningar gällande föreskrifter icke skulle bli tillämpliga
å dem, äro till förebyggande av sådant missbruk av föreningsrätten särskilda bestämmelser givna
i kungörelsen 19/6 1932 (nr 200) ang. utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ord-
ningsstadgan m. m. — Ang. ordningsförfattningar berörande föreningsväsendet hänvisas till
H. BERGLUNDS klagörande översikt i Svensk föreningslagstiftning, utg. S. Belin, Stockholm
1937, s. 66 ff.

gata, torg eller annan allmän plats eller på annat under bar himmel beläget ställe, till vilket allmänheten eljest har obehindrat tillträde, skall *polismyndighetens tillstånd* avvaktas. Vare sig tillstånd till offentlig tillställning erfordras eller ej, äger polismyndigheten meddela ordningsföreskrifter. Där det visar sig, att tillställning åsyftar eller innebär något som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordningar, äger polismyndigheten förbjuda tillställningens förnyande. I dessa fall, ävensom då tillställning äger rum utan vederbörlig anmälan eller tillstånd eller bland de närvarande uppkommer oordning av sådan beskaffenhet, att den ej kan undanröjas genom avlägsnande av deltagarna i densamma, kan sammankomsten upplösas av polismyndigheten, och äro alla på stället församlade pliktiga att på polismyndighetens uppmaning vid bötespåföljd bege sig därifrån. Polismyndigheten må också, där det visar sig att lindansning, akrobatiskt konststycke, konstridning, djurförevisning eller annan därmed jämförlig tillställning medför uppenbar fara för uppträdandes eller åskådares liv, förbjuda tillställningens förnyande.

Klagan över magistrats eller kommunalborgmästares eller polismyndighets åtgärd eller föreskrift föres genom besvär i den ordning som är föreskriven för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut (§ 27).

Av böter och viten enligt ordningsstadgan och de i enlighet därmed givna föreskrifter ställas tre fjärdedelar till *polismyndighetens* förfogande för att användas till uppmuntran av nitisk verksamhet i polismyndighetens tjänst; återstoden tillfaller stadens kassa (§ 28).

Genom särskilt beslut av länsstyrelsen kunna ordningsstadgans föreskrifter vinna tillämpning även för köping, hamn, fiskläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning (§ 30 första stycket). Dylikt beslut skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. I samband härmed skall länsstyrelsen jämväl underställa Kungl. Maj:ts prövning förslag om vilka styrelser eller myndigheter, som skola fullgöra vad enligt stadgan i stad åligger magistraten eller annan lokalmyndighet, samt om dessa styrelser eller myndigheters sammansättning och vidden av deras befogenhet uti ifrågavarande hänseende.

Som regel har Kungl. Maj:t därvid låtit samhällets municipalnämnd eller för köping, som bildar egen kommun, kommunalnämnd träda i magistrats och polismyndighets ställe, dock med undantag av vissa funktioner. Sålunda brukar rätten för polismyndighet att förelägga vite (§ 22) fränkännas nämnden, som plägar anvisas att, där vitesbestämmelse i särskilt fall anses erforderlig, därom göra anmälan hos länsstyrelsen, och polismyndighets åligganden enligt § 13 överlämnas numera regelmässigt till *landsfiskalen*. Likaså fränkännes nämnden vanligen den rätt, som enligt § 21 stadgan tillkommer magistrat att utfärda nya ordningsföreskrifter, utan brukar stadgas, att, där behovet av sådan föreskrift är så trängande, att det i § 20 stadgade förfaringssättet skulle medföra vådlig tidsutdräkt, nämnden genast bör underställa frågan länsstyrelsens prövning.

I detta sammanhang må nämnas, att särskild undersökning verkstälts rö-

rande de myndigheter, vilka i köpingarna utöva de funktioner, som enligt § 13 ordningsstadgan, 14 och 21 §§ brandstadgan samt 30 § hälsovårdsstadgan i stad tillkomma polismyndighet respektive magistrat. Av denna undersökning synes bland annat framgå, att polismyndighetens befogenheter enligt § 13 ordningsstadgan i köpingarna numera som regel utövas av vederbörande landsfiskal. Undantag utgör Mönsterås. Enligt de av länsstyrelsen i Kalmar län den 19 december 1873, i enlighet med av Kungl. Maj:t den 21 november samma år godkända huvudgrunder utfärdade ordningsföreskrifter för köpingen skola i nämnda köping polismyndighetens ifrågavarande funktioner tillkomma »en särskild polismyndighet, som skall utgöras av köpingens ordningsman såsom ordförande och två honom biträdande personer, av vilka den ene jämte suppleant för honom utses av kommunalstämma och den andre är den behörigen antagne tjänsteman, som i egenskap av polisuppsyningsman eller under annan benämning har befattning med köpingens polisväsende sig anförtrodd». Ordningssmannen, som förordnas av länsstyrelsen, är tillika ordförande i den särskilda municipalstyrelse, som skall handha de uppgifter, vilka enligt ordningsstadgan tillkommer magistraten. I praktiken handläggas emellertid de polismyndighetsärenden, som avses i § 13 ordningsstadgan, av ordningssmannen ensam, och varken polischefen eller köpingens polisbefäl (överkonstapeln) brukar höras. Ordningssmannen utövar även de befogenheter rörande offentliga tillställningar, som tillkomma polismyndighet enligt förordningen ang. biografställningar, förordningen ang. rätt för utlänning att här i riket giva offentliga föreställningar m. m. med flera författningar. — I skrivelse den 20 december 1941 har länsstyrelsen hemställt om överflyttning till vederbörande landsfiskal av de ordningssmännen åliggande uppgifterna enligt § 13 ordningsstadgan; framställningen är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. — Enahanda bestämmelser gälla enligt ett kungl. brev den 12 april 1878 (SFS nr 17 Bih.) även för Figeholms köping, men utövas där ifrågavarande befogenheter, enligt sedan flera år tillämpad praxis, av landsfiskalen i distriktet.

Enligt andra stycket i § 30 ordningsstadgan äger vidare länsstyrelsen, där omständigheterna därtill föranleda, att genom beslut, som skall underställas Kungl. Maj:ts prövning, förordna, att vad i § 13 stadgas om offentliga tillställningar skall, även i den mån bestämmelserna i paragrafen icke dessförinnan äro gällande, tillämpas å visst område invid eller i närheten av stad. Den befogenhet, som enligt § 13 tillkommer polismyndighet, utövas för sådant område alltid av *landsfiskalen*.

Att märka är, att enligt en kungörelse ¹⁰/₆ 1932 (nr 198) bestämmelserna i § 13 ordningsstadgan rörande vissa tillställningar — maskeradbal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurförevisning eller andra med dessa jämförliga tillställningar — utsträcktts att gälla jämväl å ort, varest dessa bestämmelser icke redan äga tillämpning, samt att polismyndigheten i dessa fall utövas av vederbörande *landsfiskal*.

För att underlätta tillämpningen av lagen ¹⁶/₆ 1906 om förbud för krigs-

manskap att deltaga i vissa sammankomster åligger det enligt kungl. cirkuläret $\frac{5}{2}$ 1915 *polismyndighet*, som jämlikt § 13 ordningsstadgan mottagit anmälan om sammankomst, varå yttranden vilka åsyfta att utplåna känslan av plikter mot fosterlandet eller att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräva krigslydnaden kunna antagas förekomma, att därom underrätta vederbörande militärbefälhavare med angivande av grunderna för antagandet.

I anslutning till bestämmelserna i § 13 ordningsstadgan torde här även böra erinras om stadgandet i 10 kap. 15 § strafflagen, som innehåller vår enda *allmänna* bestämmelse om den medborgerliga församlingsfriheten. I detta lagrum behandlas endast det fall, att »menighet» sammankommer till »överläggning om allmänt eller menigheten särskilt rörande ärende». Stadgandet torde emellertid äga tillämpning även för andra sammankomster, till vilka allmänheten äger tillträde. I lagrummet stadgas, att tillträdet till sammankomsten ej må förvägras offentlig myndighet samt att sammankomsten ej må upplösas av denna, såframt ej därvid företages något som strider mot lag eller eljest stör allmän ordning. — Med offentlig myndighet torde bland annat böra förstås, förutom polischef, även annan polisman, som enligt gällande instruktion eller enligt polischefens eller annan vederbörlig myndighets för särskilt fall givna bemyndigande äger handla i polismyndighets ställe. — Beträffande myndighetens upplösningsrätt är att märka, att upplösning ej må ske av blott lämplighetsskäl och ej heller på grund av farhågor för att något brottsligt skall komma att begås, utan härför fordras att vid sammankomsten verkligen förekommit något som strider mot lag eller eljest stör den allmänna ordningen.¹ Samma förutsättningar uppställas, såsom ovan nämnts, i § 13 ordningsstadgan för upplösningsrätt med avseende å de i denna paragraf avsedda sammankomsterna.

Jämlikt det allmänna stadgandet i 10 kap. 15 § strafflagen äger alltså även annan polismyndighet än som avses i ordningsstadgan ingripa mot offentlig tillställning under enahanda förutsättningar som äro angivna i § 13 nämnda stadga; detta gäller exempelvis för polischef i stad.

Det må emellertid framhållas, att polismyndighet på grund av dess allmänna skyldighet att sörja för ordningens och säkerhetens upprätthållande jämväl utan uttryckligt stadgande torde äga vidtaga vissa tvångsingripanden med avseende å offentlig sammankomst, även om bestämmelserna i 10 kap. 15 § strafflagen eller § 13 ordningsstadgan eller i andra specialförfattningar (se här nedan) ej kunna äga tillämpning.²

¹ Se R. BERGENDAHL, *Lärobok i rättskunskap för blivande landsfiskaler*, del III, s. 205, och MALMGREN, *anf. arb.*, s. 85 ff. Jfr även JO 1889 s. 79 och 1900 s. 6, där upplösning ansågs icke böra ha verkställts, enär vissa yttranden, ehuru de uppenbarligen varit ägnade att genom förgelseväckande anspelningar nedsätta myndigheter, likväl icke inneburit försök till ohörsamhet eller eljest varit olagliga.

² Denna uppfattning torde väl numera vara ganska allmän inom såväl rättsdoktrinen som praxis. Se sålunda MALMGREN, *anf. arb.* s. 86—96; jfr även BERGLUND, *anf. arb.* s. 74. REUTER-SKIÖLD synes däremot att döma av vissa uttalanden i hans arbete *Politiförvaltningsrätten* (1919) vara av motsatt mening. Sålunda heter det där (s. 16): »Saknas uttryckliga bestämmelser om

För förevisning av biografbilder skall enligt förordningen ^{22/6} 1911 ang. biograf föreställningar tillstånd sökas i stad hos vederbörande polismyndighet och å landet hos landsfiskalen. I samband med tillståndet äger polismyndigheten meddela erforderliga ordningsföreskrifter; meddelat tillstånd kan återkallas, när helst skälig anledning därtill förekommer. Tillstånd erfordras dock ej beträffande föreställning, där endast sådan smalfilm (film med maximal bredd av 17.5 millimeter) skall förevisas, som av tillverkaren är märkt säkerhetsfilm, Sicherheitsfilm, Safety Film eller motsvarande. Om sådan föreställning skall dock anmälan göras till polismyndigheten, som äger meddela ordningsföreskrifter samt förbjuda föreställning, om lokalen befinnes vara ur säkerhetssynpunkt olämplig eller eljest när skälig anledning förekommer (§ 1). Visar sig, att biograf föreställning åsyftar eller innebär något som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordning, eller att av polismyndigheten meddelade ordningsföreskrifter rörande föreställningen icke åtyldas, äger polismyndigheten förbjuda dess förnyande. I dy-

maktanvändning i vissa fall eller i allmänhet, så innebär detta, att maktanvändningen beror av politimyndighetens eget diskretionära bedömande, och att följaktligen såväl sättet därför helt och hållet bestämmes av myndigheten själv som ock frågan, huruvida och i vilken utsträckning maktanvändning erfordras, är överlämnad till avgörande av denna efter omständigheterna. Om åter uttryckligen regler givits rörande maktanvändning, så innebär detta en tydlig begränsning av myndighetens diskretionära prövningsfrihet, men därmed också en begränsning av dess ansvar för poliitiens upprätthållande. Det ligger i sakens natur, att ju starkare samhällets intresse är av ett dylikt upprätthållande under alla omständigheter, den diskretionära friheten under ansvar också måste i lika mycket högre grad bevaras och förty en uttrycklig reglering undvikas». Jfr även ett av särskilda sakkunniga den 11 okt. 1919 avgivet Betänkande med förslag till lag om utövande av den svenska medborgare tillförsäkrade församlingsrätt m. m. samt en inom justitiedepartementet år 1921 utarbetad sammanställning av yttranden över samma betänkande (Stockholm 1921) s. 14, 16, 39 och 41. — Beträffande praxis kan nämnas, att JO i fråga om behörigheten att upplösa offentlig sammankomst i sin årsberättelse för år 1912 s. 7 ansett, att borgmästare (i Alingsås) såsom representant för polismakten i staden otvivelaktigt varit formellt berättigad att upplösa sådan sammankomst (föredrag); se ock JO 1889 s. 73, 1891 s. 6, 1899 s. 79 och 1900 s. 6 samt Nytt Jur. Arkiv I, 1893 s. 69 och 1915 s. 515. Vidare må här omnämnas dels ett av JK den 16 dec. 1941 avgjort fall, däri länsstyrelsen i Malmöhus län anmält poliskammaren i Malmö för uraktlåtenhet att vidtaga åtgärder till förhindrande av uppförandet av en anmäld revy föreställning på Hippodromteatern påskdagen 1941, dels ett av JO den 13 juni 1942 avgjort ärende i anledning av klagomål rörande av polismyndigheten i Stockholm vidtagna åtgärder till hindrande av anordnandet av vissa tillställningar i Auditorium långfredagen och påskdagen 1941. I förstnämnda fall, refererat i Betänkande med förslag till kungörelse med förbud mot offentliga nöjeställningar m. m. å vissa kyrkliga högtidsdagar, avgivet den 18 juni 1942 av inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga, s. 19 ff., fann JK, att poliskammaren bort vidtaga åtminstone någon åtgärd i ändamål att söka avstyra föreställningen ifråga. Det är här att märka, dels att enligt poliskammarens uppfattning tvekan förelegat, huruvida för tillställningens hållande erfordrats tillstånd och om således överhuvud någon överträdelse av 1895 års kungörelse ang. förbud mot skådespels och en del andra offentliga tillställningars anordnande å vissa helgdagar ägt rum, och dels att kungörelsen icke innehåller vare sig någon straffbestämmelse för överträdelse av förbudet eller något stadgande rörande polismyndighets befogenhet att ingrpa mot tillställning som avses i författningen. Vidare må uppmärksammas, att i § 13 ordningsstadgan endast talas om rätt att upplösa tillställning eller förbjuda dess förnyande men ej att på förhand vidtaga hindrande åtgärder. Beträffande det av JO behandlade ärendet fann JO, som ansåg det tveksamt, huruvida för hållande av tillställning, varom i ärendet vore fråga, erfordrades tillstånd av polismyndighet, klagomålen icke föranleda någon åtgärd.

lika fall ävensom då tillställning äger rum utan vederbörligt tillstånd eller anmälan eller i strid mot meddelat tillstånd eller bland de närvarande uppkommer oordning av svårare beskaffenhet, vilken ej kan undanröjas genom deltagarnas avlägsnande, kan föreställningen av polismyndighet inställas eller upplösas, och äro alla som församlat sig på stället skyldiga att på polismyndighetens uppmaning vid bötespåföljd bege sig därifrån (§ 2).

Vid föreställning må ej förevisas andra bilder än sådana som blivit vederbörligen godkända av statens biografbyrå. Undantagna äro dock bilder, vilka ej beröra svenska krigsmakten vidkommande förhållanden och ej heller upptagits från luftfartyg, troget skildra nyligen inom riket inträffade händelser och förevisas under en tid av högst tio dagar efter det de skildrade händelserna ägt rum; bilderna få emellertid ej förevisas, innan *polismyndigheten* godkänt desamma (§ 4). Rörande film, som godkänts av statens biografbyrå, skall utfärdas bevis (tillståndskort), som vid anfordran skall tillhandahållas polismyndighet (§ 7). Om föreställning, vartill tillstånd erfordras, gives utan vederbörligt tillstånd eller i strid mot föreskrifterna i meddelat tillståndsbevis eller utan att av polismyndighet för föreställningen meddelade ordningsföreskrifter iakttagas eller om ägare eller innehavare av lokal, som skall begagnas för sådan föreställning, försummar att före dess början göra sig förvissad om att tillstånd meddelats, straffas detta med dagsböter (§ 8). — Förordningen gäller ej för det fall, att biografbilder, som icke beröra svenska krigsmakten vidkommande förhållanden, förevisas i samband med föreläsning, som anordnas vid läroanstalt, och ej heller i andra fall, då Kungl. Maj:t på ansökan meddelar befrielse från förordningens tillämpning (§ 13).

Enligt vissa uttalanden i förarbetena synes termen polismyndighet i förordningen, såvitt angår stad, användas i samma bemärkelse som i ordningsstadgan för rikets städer (se betänkande jämte förslag till förordning innefattande bestämmelser angående förevisning av biografbilder, avgivet den 2 september 1910, samt prop. nr 160/1911 sid. 13); i § 7 läser dock termen åsyfta även polischefen och underordnad polisman, som äger handla i dennes ställe. I praktiken torde förordningen också i allmänhet tillämpas på detta sätt; jfr *bilaga B* sid. 177.

Jämlikt förordningen ³/₆ 1932 med vissa bestämmelser ang. biografier och filmförevisning erfordras å ort, där byggnadsnämnd eller annan myndighet, som enligt gällande byggnadsstadga äger pröva ansökan om byggnadslov, ej finnes, tillstånd av länsstyrelsen till uppförande eller inredande av biograf. Över sådan ansökan skall *polismyndigheten i orten* och å plats, där brandstadgan gäller, jämväl brandchefen avge yttrande. Biograf får ej tagas i bruk, förrän den myndighet, som meddelat tillståndet, efter besiktning godkänt biografen. Vid besiktningen skall polismyndigheten vara företräd och å plats, där brandstadgan gäller, jämväl brandchefen (3 §). — Annan projektionsapparat än skolapparat må skötas endast av den som därtill innehar av polismyndigheten utfärdat tillstånd (27 §). — För biograf skall finnas föreståndare ävensom vid behov vikarie för denne. Anmälan om vem som är föreståndare och vikarie skall av biografens innehavare göras

hos polismyndigheten, som har att, om föreståndaren eller vikarien ej finnes lämplig för uppdraget, anmoda biografinnehavaren att utse annan person (28 §). Vid tillfälligt anordnande av bänkar eller stolar i biografisal skall polismyndigheten, efter brandchefens hörande, meddela erforderliga föreskrifter (31 §). För tillfälligt anordnad belysning o. d. erfordras tillstånd av polismyndigheten, som i ärendet skall höra brandchefen (32 §). Icke offentlig filmförevisning får ej äga rum i lokal, vilken ej blivit därtill godkänd av polismyndigheten, som har att dessförinnan verkställa besiktning av lokalen samt meddela vissa ordnings- och säkerhetsföreskrifter (36 §).

Enligt förordningen ³/₆ 1932 med vissa bestämmelser ang. film erfordras för innehav av mindre förråd av film anmälan och för innehav av större förråd tillstånd (3 §). Anmälan skall göras hos *polismyndigheten* i den ort, där filmen är avsedd att innehavas, och å plats, där brandstadgan gäller, även hos brandchefen (4 §). Över ansökan om tillstånd, som meddelas av medicinalstyrelsen beträffande röntgenfilm inom sjukvårdsanstalt och eljest av länsstyrelsen, skola polismyndigheten och brandchefen höras. Lokal för förvaring av större förråd får ej tagas i bruk, förrän tillståndsgivande myndighet efter besiktning godkänt lokalen. Vid besiktningen skola polismyndigheten och brandchefen vara företrädare (5 §).

Huruvida polismyndighet i sistnämnda båda förordningar i stad avser poliskammare och polischef eller de allmänna administrativa myndigheterna är oklart. Författningarnas förarbeten¹ ge ej någon vägledning för tolkningen. Vid övervägande av spörsmålet har utredningsmannen, som rådfört sig med den av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunnige, som biträtt med beredningen av förevarande författningar, funnit, att uppgifterna med hänsyn till deras karaktär av ordnings- och säkerhetsfrågor torde ha avsetts skola tillkomma de egentliga polisorganen. Vidare kan nämnas, att analoga uppgifter i andra författningar numera tillkomma dessa organ, såsom t. ex. i hotell- och pensionatstadgan, § 2 mom. 2, § 4 andra stycket, § 30 och § 46 andra stycket, se nedan sid. 81. Jfr ock förordningarna ang. eldfarliga oljor och explosiva varor, sid. 83 ff. Det må emellertid framhållas, att skäl även kunna anföras för att ifrågavarande ärenden böra handläggas av magistraten och kommunalborgmästaren. Härför torde kunna åberopas det nära sambandet mellan förevarande författningar och förordningen ang. biografställningar samt att handläggningen bör ankomma på samma myndigheter (jfr sid. 48). Att döma av de från myndigheterna infordrade uppgifterna rörande tillämplad praxis synes sistnämnda tolkning vara den vanligaste (se sid. 177); vid besiktning läser dock merendels stadsfiskalen vara närvarande.

Enligt kungörelsen ³¹/₁₂ 1913 ang. rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. eller att därvid medverka kan här i riket bosatt utlänning förvärva rätt att utan hinder av författningens föreskrifter ge offentlig föreställning eller tillställning eller att därvid medverka, om han hos myndighet i den ort, där han är bo-

¹ Se prop. nr 147/1932 samt SOU 1930: 26 och 1930: 28.

satt, ställer vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till staten och kommunen under tre år. Sådan säkerhet skall ställas *å landet och i stad, där magistrat ej finnes, hos länsstyrelsen i länet, i Stockholm hos överståthållarämbetet och i annan stad hos poliskammaren eller, där sådan ej finnes, hos magistraten*. Om utlänning, som ej förvärvat sådan rätt, eller i utlandet bosatt svensk undersåte vill ge offentlig föreställning eller tillställning eller om utlänning som nyss nämnts därvid skall medverka, erfordras tillstånd *å landet och i stad, där magistrat ej finnes, av länsstyrelsen i länet, i Stockholm av överståthållarämbetet och i annan stad av poliskammaren eller, där sådan ej finnes, av magistraten* (1, 2 §§). Tillståndsmyndigheten skall därvid bland annat beträffande tillställning, för vilken jämlikt förordningen ^{23/10} 1908 ang. bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter dylik bevillningsavgift skall utgå, fastställa efter vilka grunder eller i vissa fall med vilket belopp bevillningsavgiften skall erläggas. Meddelat tillstånd kan återkallas, när helst skälig anledning därtill förekommer (§ 3). Om tillstånd erhållits, skall anmälan om varje tillställning göras *i stad hos vederbörande polismyndighet samt å landet hos landsfiskalen*, som äga meddela erforderliga ordningsföreskrifter samt, under samma förutsättningar som i § 2 förordningen ang. biografföreställningar, förbjuda tillställningens förnyande samt inställa eller upplösa densamma; i sistnämnda fall äro de å stället församlade pliktiga att på *polismyndighetens* uppmaning vid bötespåföljd bege sig därifrån (4, 5 §§).

Vem som bör förstås med polismyndighet är tveksamt, men torde få anses, att termen användes i samma bemärkelse som i § 29 ordningsstadgan.

Om utlänning ej på sätt i nyssnämnda kungörelse ^{31/12} 1913 föreskrives förvärvat samma rätt som härstädes bosatt svensk undersåte till offentlig uppträdande, skall han enligt förordningen ^{23/10} 1908 ang. bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter vid varje föreställning eller tillställning, som han ger mot avgift, härför erlägga särskild bevillningsavgift, vilken tillfaller till fyra tiondelar kronan och till sex tiondelar den kommun, där föreställningen äger rum; avgift, som utgår med visst belopp för månad, tillfaller dock odelad kronan. Enahanda skyldighet åligger utlänning, som utan att ha förvärvat rätt enligt 1913 års kungörelse, medverkar vid offentlig föreställning eller tillställning. Avgiften utgår i allmänhet med viss procent av bruttoinkomsten, men i fråga om positivspelare, musikanter, förevisare av djur eller annat, akrobater och dylika, vilka utan att ha förvärvat omförmälda rätt driva sitt näringsfång under bar himmel och uppbära allenast frivillig avgift, med visst belopp för månad. Till utrönande av den verkliga bruttoinkomsten skall i vissa fall kontroll å biljettförsäljningen äga rum, men uppbördsmyndigheten kan dock även i andra fall föranstalta därom. Sådan kontroll skall verkställas *i stad genom vederbörande polismyndighet och å landet genom ordförande i socknens kommunalnämnd eller en eller flera av nämnden på kommunens bekostnad särskilt antagna personer* (4 §'7 mom.). Omedelbart efter varje månads utgång skall *i stad stadsfiskal eller annan vederbörande tjänsteman* till länsstyrelsen meddela skrift-

lig uppgift å de under månaden givna föreställningar, för vilka bevillningsavgift skolat utgå, eller ock, om föreställning ej förekommit, anmälan därom (4 § 12 mom.).

Enligt 5 § förordningen ²/₁₂ 1892 ang. bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, vilken var föregångare till 1908 års förordning, ålåg den kontroll å biljettförsäljningen, som skulle äga rum vid vissa föreställningar, »i stad fiskal och i köping eller på landet länsman eller den som där innehade motsvarande befattning». I 4 § 7 mom. gällande förordning, enligt paragrafens ursprungliga lydelse, stadgades, att kontrollen skulle verkställas i stad genom vederbörande polismyndighet och å landet genom länsmannen med biträde av å orten anställda polismän eller, vid förfall för länsmannen eller där så eljest erfordrades, genom särskilda av länsmannen på vederbörande kommuns bekostnad för tillfället antagna personer. — Av motiven framgår, att sistberörda kontrollförfarande betingats av lämplighetsskäl samt att de kostnader, som därigenom skulle drabba kommunerna, icke ansåges innebära någon orättvisa med hänsyn därtill, att större delen av bevillningsavgifterna skulle tillfalla den kommun, inom vilken föreställningen ägde rum (prop. nr 61/1908 sid. 34). — Uppbördsmyndighet var i stad den tillståndsgivande myndigheten och på landet kronofogden i hans egenskap av kronans uppbördsman. Kontrollbestämmelserna ändrades sedermera genom en kungörelse den 14 juni 1917 (nr 296) i samband med 1917 års reform av fögderiförvaltningen. Enligt denna reform, varigenom kronofogdarna indrogos, skulle uppbörden av kronoskatten å landet övertagas av postverket, medan landsfiskalen skulle omhänderha den uppbörd, som kronofogden i övrigt ombesörjt. Denna anordning förutsatte bland annat, att landsfiskalen även beträffande förevarande bevillningsavgifters upptagande och redovisning skulle ersätta kronofogden. Härav ansågs böra följa, att landsfiskalen icke längre skulle omhänderha ifrågavarande kontrollantskap. Med hänsyn till det intresse, som vederbörande kommun måste antagas hysa för kontrollens riktiga handhavande, syntes denna lämpligen kunna övertagas av kommunalnämndens ordförande eller en eller flera av nämnden på kommunens bekostnad särskilt antagna personer. Att kostnaden för kontrollen i sin helhet skulle bäras av kommunen syntes ej obilligt, då större delen av bevillningsavgiften skulle tillfalla kommunen (prop. nr 345/1917 sid. 14 ff.).

Angående bevillningsförordningen se vidare nedan sid. 81.

Jämlikt förordningen ²⁶/₅ 1916 ang. offentliga föreställningar i hypnotism erfordras tillstånd till sådan föreställning, *i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av poliskammaren eller, där sådan ej finnes, av magistraten eller kommunalborgmästaren och på landet av länsstyrelsen*. Tillstånd må ej meddelas annan än den som företer av medicinalstyrelsen utfärdat bevis, att föreställningen anses utan våda kunna tillåtas. Meddelat tillstånd kan när som helst återkallas (§ 1). Gives föreställning utan tillstånd eller utan att därför stadgat villkor eller meddelad ordningsföreskrift iakttagas eller visar sig, att föreställningen åsyftar eller innebär något som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder svårare oordning, må föreställningen av *polismyndighet* inställas eller avbrytas, och äro alla som församlat sig å stället skyldiga att på *polismyndighetens* uppmaning vid bötespåföljd bege sig därifrån (§ 2). Med *polismyndighet* lärers i stad förstås samma organ som enligt § 29 ordningsstadgan för rikets städer (se sid. 42).

Vill någon företaga offentlig uppvisning eller anordna offentlig tävling med luftfartyg, åligger det honom enligt kungörelsen ²⁰/₄ 1928 med vissa bestäm-

melser rörande tillämpningen av förordningen ²⁶/₅ 1922 om luftfart att söka tillstånd därtill *för Stockholm hos överståthållarämbetet och för annan stad hos poliskammaren eller, där sådan ej finnes, hos magistraten eller kommunalborgmästaren samt på landet hos landsfiskalen i orten*. Tillstånd till dylik uppvisning eller tävling må ej meddelas utan att hos vederbörande myndighet styrkes, att föraren innehar behörigt certifikat och, i fråga om uppvisning med flygplan certifikat gällande för luftfart mot avgift, att i vederbörlig ordning utfärdat luftvärdighetsbevis för luftfartyget finnes samt att, om person skall mot avgift befordras, luftfartygets innehavare av Kungl. Maj:t eller luftfartsmyndigheten meddelats tillstånd till dylik befordran. Om hinder ej heller eljest anses möta för det sökta tillståndet, skall vederbörande myndighet utfärda bevis härom, och har myndigheten att därvid meddela bestämmelse angående sådan förläggning av platsen för upp- och nedstigning, att allmänheten icke löper fara att skadas av luftfartyget, ävensom de ordnings- och säkerhetsföreskrifter i övrigt, som kunna finnas av behovet påkallade (§ 29). — Angående förevarande kungörelse se vidare nedan sid. 101.

Jämlikt förordningen ¹⁴/₆ 1940 om nöjesskatt skall skatt icke utgå för fribiljett, som utlämnas till begagnande av bland annat *polismyndighet* eller ortens brandväsende (7 §). Med polismyndighet torde närmast avses de egentliga polisorganen i deras egenskap av övervakande myndigheter. I vad mån begreppet även inbegriper magistrat och kommunalborgmästare synes däremot tveksamt. Till stöd härför skulle möjligen kunna göras gällande de uppgifter rörande nöjestillställningar, vilka tillkomma sistnämnda myndigheter enligt ordningsstadgan och därmed sammanhängande författningar. Anmärkas må, att förordningens förarbeten ej synas innehålla några uttalanden i frågan samt att ej heller något vägledande rättsfall föreligger.

Enligt förordningen ¹⁰/₁₂ 1897 ang. förbud mot barns användande vid offentliga förevisningar kan länsstyrelsen (överståthållarämbetet) i särskilda fall meddela dispens från sådant förbud (1 §).

Jämlikt förordningen ³¹/₁₀ 1873 ang. främmande trosbekännare och deras religionsutövning skall föreståndaren för främmande församling, innan lokal begagnas till offentlig gudstjänst, därom göra anmälan *i stad med poliskammare till denna, i annan stad till magistraten samt å landet till landsfiskalen*. Tillträde till församlingens gudstjänst får ej förvägras offentlig myndighet (11 §).

Enligt 10 kap. 12 § strafflagen kan civilmyndighet till upprors stillande använda militär. Med civilmyndighet förstås i nämnda lagrum *Konungens befallningshavande, borgmästare eller polismästare i stad och landsfogde å landet eller den som är satt i sådan ämbetsmans ställe*. Om civilmyndighet ej är tillstädes och dess ankomst ej kan avbidas, äger på stället varande högste militärbefälhavare förfara på sätt i paragrafen är stadgat för civilmyndigheten.

Uttrycket borgmästare lärers jämlikt grunderna för lagen ¹⁷/₆ 1932 om över-

flyttande å kommunalborgmästare av magistrat eller stadsstyrelse åliggande bestyr även inbegripa kommunalborgmästare.

Enligt förordningen ²¹/₁₂ 1915 ang. användande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning samt för eldsläckning och andra dylika ändamål äger *länsstyrelsen* i de särskilda fall som anges i författningen begära militärhandräckning. Om skyndsamhet är av nöden och länsstyrelsens medverkan för handräcknings erhållande ej kan utan fara eller större olägenhet avvaktas, äger därjämte *polischefen i orten ävensom landsfogden i vad rör hans tjänstgöringsområde samt statspolisintendenten* direkt hos vederbörande befälhavare begära militärhandräckning (§ 2).

Enligt kungörelsen ⁹/₆ 1916 ang. vad militär personal i vissa fall har att iakttaga vid upprätthållande av allmän ordning m. m. åligger det militär post, vakt, patrull m. fl., som märker att allmänna ordningen störes eller att eldfara eller annan dylik fara är för handen, att därom ofördröjligen underrätta *civil polismyndighet* och vid eldfara jämväl brandkår. Likaså skall militär personal i vissa fall, då civil polismyndighet ej är tillstädes, taga i förvar ordningsstörare, brottsling eller den som våldför sig å eller förolämpar post, vakt eller patrull m. fl.; om vederbörande ej lösgives, skall befälhavaren antingen ofördröjligen göra framställning hos civil polismyndighet om hans avhämtande eller också själv låta överlämna honom till sådan myndighet (§ 1—4). — Uttrycket civil polismyndighet torde böra avse icke endast polischefen i orten utan även närmaste underordnade polisman.

Enligt förordningen ¹⁵/₆ 1935 om ersättning av statsmedel för skada vid biträde åt ordningsmakten äger den som biträtt *polismyndighet, polisman eller ordningsvakt* vid ingripande mot person, som stört den allmänna ordningen eller begått eller misstänkes för brott eller kunnat antagas vara farlig för allmän säkerhet, att av allmänna medel undfå ersättning för skada, som tillskyndats honom till följd av ingripandet (1 §). Polismyndighet lär äsyfta varje civil myndighetsperson, som enligt särskilda stadganden äger ingripa mot person som avses i 1 § förordningen, såsom landshövding, borgmästare, landsfogde, polismästare, stadsfiskal och landsfiskal m. fl. (se exempelvis 10 kap. 12 § strafflagen, alkoholistlagen, lösdrivarlagen och sinessjuklagen).

Enligt lagen ¹⁷/₆ 1932 om skyldighet i vissa fall att tillhandahålla förnödenheter m. m. för ordningsmaktens behov äger *polischefen i orten* eller annat av länsstyrelsen bestämt *polisbefäl* göra anfordran därom (1 §). Vid vägran eller försummelse att fullgöra sådan anfordran kan *vederbörande polisbefäl* låta uttaga det begärda (5 §).

Enligt 21 § andra stycket polisreglementet för riket ²⁶/₆ 1925 får *polismyndighet* icke i annat fall än som omförmäles i första stycket sagda paragraf (förordnande på enskild bekostnad av ordningsvakt) meddela förordnande avseende att tillförsäkra annan än befattningshavare vid polisväsendet sådant skydd, som jämlikt 10 kap. 5 § strafflagen tillkommer polisman. — Med polismyndighet avses länsstyrelse och vederbörande polischef (jfr 11 § polislagen).

2. Åtgärder mot vissa personer till tryggnad av allmän säkerhet.

Enligt lagen ¹²/₆ 1885 ang. lösdrivares behandling åligger det *krono- och polisbetjante* ävensom tillsyningsman att utöva tillsyn å lösdrivare (15 §). — Med krono- och polisbetjante torde jämväl avses underordnade polismän. — Sådan befattningshavare äger anhålla den som beträdes med lösdriveri, vilken skall inställas till förhör *å landet inför landsfiskal och i stad inför stadsfiskal*. Landsfiskalen och stadsfiskalen äger meddela vederbörande varning. Meddelad varning skall underställas länsstyrelsens prövning; om varningen godkännes, skall den kungöras rikets *polismyndigheter*. Okänd lösdrivare skall häktas och sändas till länsstyrelsen i länet, som därefter har att skicka honom till annan länsstyrelse, där upplysning lättare kan vinnas, eller ock själv meddela varning (2 §). Har någon inom två år efter varning eller efter frigivandet från undergången tvångsarbete ånyo beträts med lösdriveri, kan länsstyrelsen ådöma honom tvångsarbete. I dessa fall kan lösdrivare häktas (3, 4 §§). Efter tvångsarbetstidens slut skall frigiven person av anstaltens föreståndare förpassas till hemortskommunen, dock kan enligt länsstyrelsens medgivande förpassning ske till annan ort (10, 11 §§). Den frigivne skall bege sig till den ort, där han förpassats, och i stad med *polismästare* anmäla sig hos denne. Den som blivit dömd till tvångsarbete i sex månader eller däröver äger under två år efter frigivningen icke utan särskilt tillstånd, meddelat *i stad av polismästare eller, där sådan ej finnes, av stadsfiskal och å landet av landsfiskal*, uppehålla sig utom den kommun han tillhör eller där han erhållit tillstånd att vistas. Därjämte åligger det honom, om han förpassats till stad med *polismästare*, att å de tider och i den ordning denne bestämmer göra anmälan om bostad och försörjningsmedel. I särskilda fall kan polismästaren överlåta åt tillsyningsman eller annan lämplig person att mottaga anmälan som nu sagts (12 §).

I stad med *poliskammare* utövar denna länsstyrelsens ovan berörda funktioner. I stad med *polismästare* äger denne och i annan stad länsstyrelsen att förordna *poliskommissarie* eller *annan polisman* att fullgöra stadsfiskalens omförmälda befogenheter, och för köping eller annat område å landet, för vilket ordningsstadgan för rikets städer är i tillämpliga delar gällande, kan länsstyrelsen förordna *polisman* att fullgöra landsfiskals funktioner enligt lagen (16 §).

I detta sammanhang må erinras om det av 1937 års lösdriverilagstiftningskommitté den 31 augusti 1939 framlagda betänkandet med förslag till lag om arbetsfostran (Statens off. utredn. 1939: 25), enligt vilket väsentliga ändringar i skilda avseenden skola inträda i behandlingen av lösdrivare. Sålunda skola i syfte att tillrättaföra sådana personer olika slag av hjälpåtgärder ifrågakomma. Primärorgan för lösdriverivården skall vara den i lagen om villkorlig dom omförmälda övervakningsnämnden, vilken skall göras obligatorisk och omorganiseras i vissa avseenden. I svårare fall kan intagande å arbetsanstalt förekomma. Ådömande av sådan tvångsåtgärd skall emellertid ankomma på domstol på talan av allmän åklagare. På *polismyndighet* ankommer huvudsakligen att verkställa utredning i lösdriverifall och göra

anmälan till övervakningsnämnd. Erforderlig utredning skall sålunda förbringas angående den misstänktes uppehållsorter och sysselsättning under den närmast förflutna tiden, hans hälsotillstånd, möjlighet att försörja sig samt levnadsförhållanden i övrigt, så ock angående de hjälpåtgärder, som kunna ifrågakomma, samt vad som eljest kan vara av betydelse vid ärendets prövning av övervakningsnämnden. Därefter skall anmälan ske hos den övervakningsnämnd, inom vars verksamhetsområde den misstänkte anträffats. Anmälan skall dock icke vara ovillkorlig; den kan t. ex. underlåtas, om polismyndigheten är i tillfälle att vidtaga någon hjälpåtgärd, såsom arbetsanskaffning.

Med *polismyndighet* skall enligt förslaget förstås *i stad med polismästare denne ävensom befattningshavare vid polisväsendet i befälsställning, vilken enligt för honom gällande instruktion eller på grund av honom av polismästaren meddelat uppdrag äger att handla i dennes ställe, i annan stad stadsfiskalen eller, om stadsfiskalen är befriad från all befattning med polisväsendet, den som närmast under polischefen har inseende över polisväsendet samt å landet polischefen i orten.*

Genom förordningen ¹⁸/₁₁ 1841 mot fylleri och dryckenskap må var och en, som av starka drycker överlastad träffas på väg eller gata, när hans behöriga vårdande icke annorledes låter sig verkställa, förvaras i häkte, till dess han återvunnit sina sinnens bruk. Gör han å nämnda eller andra allmänna ställen oljud eller förnärmar andras fred och säkerhet, skall han ovillkorligen i häkte inmanas, dock bör han, sedan han åter blivit nykter, på fri fot ställas (7 §). *Lands- och stadsfiskaler samt krono-, stads- och polisbetjante* åligger att ha noggrann uppsikt å fylleriförseelser och dem vederbörligen åtala (11 §).

Här avsedda omhändertagande åligger *polisman*. Ifrågavarande bestämmelser torde numera icke ha någon större praktisk betydelse, enär gällande polisinstruktioner innehålla en generell föreskrift om skyldighet för polisman att om det för upprätthållande av allmän ordning är av nöden, an hålla den, vars uppträdande innefattar ett störande av eller en omedelbar fara för den allmänna ordningen.

Enligt lagen ⁴/₆ 1913 ang. utlämning av förbrytare äger Kungl. Maj:t efter avtal med främmande stat och under förutsättning av ömsesidighet förordna, att begäran om häktning, som av myndighet i den främmande staten framställes omedelbart hos *polismyndighet* här i riket, även må av polismyndigheten upptagas (24 §). Med stöd härav stadgas i konventionen ¹⁷/₆ 1913 med Danmark, att i Sverige *länsstyrelse, polismästare, borgmästare och landsfiskaler* samt i Danmark amtmän, polisdirektören i Köpenhamn, chefen för statspolisen, polismästare och förhördomare kunna genom direkt framställning till varandra begära provisorisk häktning av förbrytare (art. 13). Motsvarande bestämmelse finnes bland annat i konventionen ²¹/₁₂ 1907 med Norge (art. 10).

Jämlikt lagen ²²/₆ 1906 ang. villkorlig frigivning åligger det villkorligt frigiven att vid anfordran uppvisa sitt frihetspass för *polismyndighet* (7 §).

Landsfiskal samt i stad polismästare och stadsfiskal äro pliktiga mottaga förordnande som tillsyningsman (8 §). Avviker den frigivne från anvisad vistelseort eller gör han sig skyldig till uppförande, som innebär våda för allmän ordning och säkerhet, må han häktas i avbidan på vidare förordnande. Länsstyrelse kan även eljest besluta om sådan häktning, där omständigheterna därtill föranleda. *Polismyndighet*, som i nu nämnda fall verkställt häktning, skall därom sist påföljande dag underrätta länsstyrelsen (11 §).

Enligt instruktionen ¹²/₄ 1907 för tillsyningsmän över villkorligt frigivna skall *polismyndigheten i orten* av tillsyningsman underrättas om den frigivnes ankomst, bostad och sysselsättning m. m. samt lämna den handräckning, som erfordras för tillsyningsmansbefattningens utövande (4 §).

I anslutning härtill kan nämnas, att Kungl. Maj:t genom cirkulär ²⁶/₄ 1907 rörande tillämpningen av lagen ang. villkorlig frigivning anbefallt samtliga länsstyrelser bland annat att förständiga *länsstyrelserna underlydande polismyndigheter* att, då tillsyn över villkorligt frigiven utövas av person som av länsstyrelsen förordnats och något som av denne bör vara känt kommer till polismyndighetens kännedom, därom underrätta tillsyningsmannen.

Jämlikt lagen ²⁸/₆ 1918 ang. villkorlig straffdom kan nöjdförklaring av villkorligt dömd avgives inför underrätt, som meddelat utslaget eller den dömdes vårdnadsdomstol, eller *länsstyrelse eller magistrat, så ock, i vittens närvaro, inför ordförande i vårdnadsdomstolen eller ordförande i magistrat, polismästare eller tillsyningsman eller föreståndare vid häkte eller fängelse* (21 §). Enligt den nya lagen ²²/₆ 1939 om villkorlig dom, vilken ännu ej trätt i kraft, kan sådan förklaring ej avgivas inför länsstyrelse, magistrat eller polismästare (24 §). I sistnämnda lag stadgas skyldighet för *polismyndighet* att på framställning av domstol, domare, ledamot i rådhusrätt eller övervakningsnämnd lämna handräckning för den dömdes inställande i ärende som sägs i lagen (21 §).

Enligt lagen ²²/₄ 1927 om tillsyn över dem, som utskrivits på prov från vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare eller från interneringsanstalt för återfallsförbrytare, är utskrivne, som skall stå under tillsyn, pliktig att vid anfordran för *polismyndighet* uppvisa det för honom utfärdade frihetspasset. Länsstyrelsen skall ge polismyndigheten i orten del av interneringsnämndens beslut rörande den utskrivne (5 §). Uppehåller sig den utskrivne å ort, som är för honom förbjuden, äger polismyndighet föra honom till ort, där han äger vistas. Visar sig den utskrivne vådlig för annans säkerhet till person eller egendom, kan han tagas i förvar av länsstyrelsen eller i avvaktan på dess beslut av *underordnad polismyndighet*, som därom genast skall underrätta länsstyrelsen (6 §).

Enligt instruktionen ²⁵/₁₁ 1927 för tillsyningsmän över dem, som utskrivits enligt sistnämnda lag, skall *polismyndigheten i orten* av tillsyningsman underrättas om den utskrivnes ankomst, bostad och sysselsättning m. m. samt meddela den handräckning, som kan erfordras för tillsyningsmansbefattningens utövande (7 §).

Jämlikt lagen ¹³/₃ 1937 om tvångsuppfostran åligger det *polismyndighet* att på begäran av anstaltsstyrelse eller föreståndare lämna handräckning för hämtande av den som avvikit eller den som skall återtagas (13 §).

Enligt stadgan ⁸/₄ 1938 ang. vård och behandling av dem som ådömts ungdomsfängelse äger *polismyndighet*, om utskrivnen ungdomsfängelsefånge uppehåller sig å ort som är för honom förbjuden, föra honom till ort, där han äger vistas (31 §). *Landsfiskal samt i stad polismästare och stadsfiskal* äro pliktiga att mottaga förordnande som tillsyningsman över på prov utskrivnen ungdomsfängelsefånge (26 §).

Enligt lagen ⁶/₆ 1924 innefattande bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga skall *polismyndighet* lämna handräckning för den minderåriges inställande inför läkare för undersökning av sinnesbeskaffenheten (2 §). I den nya lagen ²²/₆ 1939 med vissa bestämmelser om mål rörande brott av underårig, vilken ännu ej trätt i kraft och genom vilken nyssnämnda lag upphäves, finnes ej någon motsvarande bestämmelse.

Enligt lagen ²²/₆ 1939 om särskild förundersökning i brottmål skall *polismyndighet*, om tilltalad som ej är häktad underlåter att inställa sig för läkarundersökning, meddela handräckning för hans inställande (4 §).

Enligt utlänningslagen ¹¹/₆ 1937 och med stöd därav utfärdade författningar tillkommer *polismyndighet* åtskilliga uppgifter, framför allt beträffande kontrollen över utlänningarna. Med *polismyndighet* i berörda författningar avses jämlikt 53 § utlänningslagen i *Stockholm chefen för kriminalavdelningen och i övriga städer samt å landet vederbörande polischef ävensom såväl i stad som å landet annan, vilken av länsstyrelsen särskilt förordnats att fullgöra vad enligt lagen åligger polismyndigheten, så ock den som av polismyndigheten förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar, den sistnämnde dock endast såvitt angår fullgörande av det lämnade uppdraget* (53 §). Enligt 8 § kungörelsen ¹/₉ 1939 (nr 599) med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlänningar skall dock med *polismyndighet* förstås, förutom nu angivna myndigheter, jämväl *föreståndare och biträdande föreståndare för passkontroll*; denna komplettering av begreppet gäller hela komplexet utlänningsförfattningar. Vidare må nämnas, att enligt 3 § 6 mom. kungörelsen ¹⁶/₂ 1940 (nr 94) med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlänningar vid krig eller krigsfara (särskilda utlänningskungörelsen) skall till *polismyndighet* hänföras jämväl *vederbörande krigspolispersonal å krigsskådeplats*. Bestämmelserna i sistberörda författning äga icke tillämpning för närvarande utan först då Kungl. Maj:t därom förordnar.

Bestämmelser, innehållande uppgifter för *polismyndighet*, äro givna, förutom i ovan omförmälda utlänningsförfattningar, bland annat i följande med stöd av utlänningslagen utfärdade författningar:

kungörelsen ²⁶/₁₁ 1937 (nr 912) med föreskrifter i anledning av utlänningslagen;

kungörelsen ¹²/₁ 1939 (nr 28) ang. särskilda villkor för utlänningsvistelse

inom skyddsområde för fästning eller motsvarande försvarsanläggning samt för utlännings tillträde till etablissement vid försvarsväsendet m. m. (3, 5, 9, 13, 14, 23, 24 §§);

kungörelsen $1/9$ 1939 (nr 602) med vissa bestämmelser rörande utländskt sjöfolks avmönstring;

kungörelsen $16/2$ 1940 (nr 93) med vissa föreskrifter ang. omhändertagande av utlänning i förläggning (5, 7 §§);

kungörelsen $31/5$ 1940 (nr 447) med vissa föreskrifter om anmälningsskyldighet rörande utlänning;

kungörelsen $28/6$ 1940 (nr 660) om anmälningsskyldighet för den som å Gotland upplåter bostad m. m. åt resande (2, 3 §§);

kungörelsen $12/9$ 1941 (nr 742) ang. utlännings vistelse i vissa delar av riket (2 §);

socialstyrelsens kungörelse $15/9$ 1941 (nr 746) med förbud för utläningar att beträda vissa områden m. m.;

socialstyrelsens kungörelse $26/9$ 1941 (nr 769) med anvisningar rörande utlännings resa genom vissa delar av riket; samt

gränskontrollkungörelsen $13/2$ 1942 (nr 59) (7—10 §§); jfr även socialdepartementets ämbetsskrivelse $9/3$ 1942 till samtliga länsstyrelser samt statens kriminaltekniska anstalt ang. formulär till medborgarkort m. m. enligt 9 § gränskontrollkungörelsen.

Behörighet att utfärda pass för utrikes resa åt svensk medborgare tillkommer enligt kungörelsen $31/5$ 1940 om utfärdande inom riket av pass åt svensk medborgare för utrikes resa (passkungörelsen), förutom ministern för utrikes ärendena, *i stad med poliskammare, som ej utgör länsstyrelses residensort, poliskammare samt i övriga delar av riket länsstyrelsen*; chefen för socialdepartementet äger dock förordna, att i stad med magistrat, som ej utgör länsstyrelses residensort, *magistraten* skall i stället för länsstyrelsen äga behörighet att utfärda dylikt pass.¹ Myndighet, som äger utfärda pass, benämnes i författningen passmyndighet (1 §). Passökande har att personligen inställa sig inför passmyndighet eller *polismyndighet*, som regel i den ort, där sökanden har sitt hemvist. Myndigheten verkställer utredning angående i kungörelsen närmare angivna förhållanden. Har ansökning ingivits till annan myndighet än i sökandens hemort, skall yttrande inhämtas bland annat av *polismyndigheten* i nämnda ort. Har ansökning ingivits till polismyndighet, som ej tillika är passmyndighet, skall polismyndigheten, sedan utredningen i ärendet slutförts, med eget yttrande överlämna handlingarna till passmyndigheten i orten. Har sökanden förklarat sig vilja avhämta passet hos viss polismyndighet, skall passmyndigheten översända passet till den av sökanden uppgivna polismyndigheten (4—9 §§). Beträffande s. k. kollektivpass gälla särskilda bestämmelser (18 §).

Nordiskt resekort utfärdas enligt kungörelsen $24/5$ 1929 av *magistrat, poliskammare, kommunalborgmästare, stads- och landsfiskal ävensom den polismyndighet eller passkontrollör, som därtill av länsstyrelsen förordnats* (1 §).

¹ Sådant förordnande har hittills ej meddelats.

I lagen ¹⁵/₆ 1934 om förbud mot vissa sammanslutningar stadgas förbud mot att bilda eller deltaga i sammanslutning, som enligt sitt tillkännagivna ändamål avser att tjäna såsom skyddskår för politiskt parti eller därmed jämförlig grupp av samhällsmedlemmar eller som eljest med hänsyn till organisation och verksamhet eller andra omständigheter måste anses syfta till att utgöra ett maktmedel av sådan art som militär trupp eller polisstyrka. Vad sålunda stadgats gäller ej av Konungen godkänd sammanslutning, som har till ändamål att biträda vid rikets försvar, ej heller av *polismyndighet* anordnad, under sådan myndighets omedelbara ledning stående förstärkning av ordningsmakten (1 §). — Med *polismyndighet* torde här böra avses länsstyrelse (överståthållarämbetet).

Enligt lagen ¹²/₅ 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål tillkommer det — förutom domstol i mål som där handlägges — *länsstyrelse, landsfogde, landsfiskal och stadsfiskal ävensom polismästare och polisintendent som är chef för kriminalavdelning i stad* att förordna om beslag, skingringsförbud, hus- och kroppsrensningen; i vissa fall har dock utan sådant förordnande *polisman* rätt att företaga nu nämnda tvångsåtgärder (3, 4, 13, 18 §§).

Jämlikt 5 § lagen ⁹/₁ 1940 om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara m. m. tillkommer det *länsstyrelse, landsfogde och polismästare samt i Stockholm därjämte förste stadsfiskalen och den polisintendent som är chef för kriminalavdelningen* att besluta om åtgärd enligt 2 och 3 §§ samma lag (beslag, skingringsförbud, hus- och kroppsrensningen, inställande av expediering, granskning och censurering av post-, telegraf-, järnvägs- eller annan försändelse samt inställande av expediering eller avlyssnande av telefonsamtal m. m.). Enligt Konungens förordnande äger jämväl annan med nu nämnda myndigheter jämställd befattningshavare så ock, då fara är i dröjsmål, underordnad befattningshavare utöva sådan befogenhet.

Särskilda bestämmelser om tvångsmedel äro givna i ett flertal författningar. Sålunda tillkommer enligt lagen ⁸/₆ 1923 om straff för olovlig varuinförsel (12 §), lagen ²⁰/₆ 1924 med särskilda bestämmelser ang. olovlig befattning med spritdrycker och vin (9 §), förordningen ¹¹/₆ 1926 ang. tillverkning och beskattning av brännvin (44 §), allmänna förfogandelagen ²²/₆ 1939 (22 §), maximiprislagen sistnämnda dag (6 §) och lagen ²¹/₆ 1940 om skyldighet att bortföra varuförråd (14 §) befogenhet att verkställa husrannsakan samma myndigheter och befattningshavare som enligt lagen om vissa tvångsmedel i brottmål. Enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel äger även tulltjänsteman företaga husrannsakan men skall, där sådan företages hos den som är misstänkt för brott och äger rum i stad, före förrättningens början underrättelse därom lämnas *vederbörande polismyndighet*, såframt det medhinner men eljest så snart ske kan (13 § 2 mom.).

Jämlikt lagen om straff för olovlig varuinförsel skall vidare tulltjänsteman, *polisman* eller lotstjänsteman, som anträffar egendom vilken skäligen kan antagas enligt lagen vara förverkad, taga egendomen i beslag, och åligger det beslagaren, om han själv äger anställa åtal, att så snart ske kan väcka talan om ansvar för den brottsliga gärning, som föranlett beslaget eller göra

framställning till vederbörande domstol för beslagets kungörande på sätt stadgas i 17 §. Äger beslagaren ej själv anställa åtal, skall han ofördröjligen om beslaget göra anmälan hos vederbörande åklagare, vilken har att pröva huruvida beslaget skall bestå och, där beslaget finnes ej böra hävas, vidare förfara på sätt nyss sagts (9 §).

Enligt lagen ²⁰/₆ 1924 med särskilda bestämmelser ang. olovlig befattningsmedel med spritdrycker och vin, vilken är av provisorisk karaktär och gäller t. o. m. den 30 juni 1943, tillkommer enahanda beslagsrätt därjämte *lands- eller stadsfiskal eller kronobetjänt* (= polisman) eller person, vilken särskilt förordnats att vaka över efterlevnaden av rusdryckslagstiftningen, i avseende å sådana drycker, vilka skäligen kunna antagas vara förverkade på den grund att de äro olovligen införda (15 §). Enligt 17 § 3 mom. ankommer det i visst fall i *Stockholm å överståthållarämbetet, i annan stad där poliskammare finnes å denna och eljest å vederbörande åklagare* att meddela förordnande att beslaget skall tills vidare bestå.

Om spritdrycker eller vin eller rusgivande ersättningsmedel därför påträffas hos person som av polisman beträdes med fylleri, skall enligt lagen ¹³/₆ 1941 om förverkande i vissa fall av spritdrycker och vin m. m. egendomen av *polismannen* tagas i beslag. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, där någon med skäl misstänkes för brott, som avses i 1 § lagen ⁷/₆ 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon (rattfylleri), såvitt angår drycker och ersättningsmedel, vilka av föraren medförts å fordon för egen räkning eller, ehuru de medförts av annan, kunna antagas ha varit avsedda jämväl för föraren (1 §).

Enligt den förut omnämnda lagen ¹⁵/₆ 1934 om förbud mot vissa sammanlutningar skall *polisman*, som påträffar egendom som skäligen kan antagas vara förverkad enligt lagen, taga egendomen i beslag med skyldighet för honom att, där han ej själv är åklagare, underrätta vederbörande åklagare om beslaget. Är ägaren ej känd eller anträffbar, skall beslaget anmälas hos länsstyrelsen, som har att, om beslaget finnes ej böra hävas, meddela förordnande om beslagets fortbestånd samt låta kungöra förordnandet med anmaning till ägaren att inom viss tid anmäla missnöje med beslaget vid påföljd, att det samma eljest står fast och egendomen är förverkad (6, 7 §§). — Om beslag enligt giftstadgan ⁷/₁₂ 1906 se nedan sid 68.

Jämlikt vapenkungörelsen ²²/₆ 1934 äger *polisman* eller tulltjänsteman i vissa fall beslagtaga vapen eller ammunition (28 §); jfr nedan sid. 86.

Enligt jaktlagen ³/₆ 1938 tillkommer i visst fall beslagsrätt även *polisman och med polismans befogenhet utrustad ordningsvakt för jaktbevakning* (31 §); jfr sid. 88. Enahanda befogenhet tillkommer i visst fall allmän åklagare enligt lagen ²⁷/₆ 1896 om rätt till fiske (19 §) och fiskeristadgan ¹⁷/₁₀ 1900 (30 §).

Befogenhet att föranstalta om tagande av blodprov jämlikt lagen ³¹/₅ 1934 om blodundersökning i brottmål tillkommer *länsstyrelse, landsfogde, landsfiskal, stadsfiskal och polismästare ävensom polisintendent, som är chef för kriminalavdelning i stad*, samt, där fara är i dröjsmål, *polisman i be-*

fälsställning. Beträffande rattfylleri har jämväl *annan polisman* samma rätt (2 §).

Administrativ häktningsmyndighet är enligt 19 § mom. 9 strafflagens promulgationsförordning *länsstyrelse, landsfogde, landsfiskal och stadsfiskal samt polismästare och polisintendent som är chef för kriminalavdelning i stad*. Om häktningsmyndighets rätt att kvarhålla för brott misstänkt person stadgas i 19 § mom. 12 samma förordning.

Jämlikt kungörelse ^{23/10} 1925 åligger det *åklagare eller polismyndighet som beslutat om häktning* att insända uppgift därom till länsstyrelsen och vederbörande domstol (§ 1).

Enligt kungörelsen ^{24/4} 1936 om landsfogdeassistenter kan länsstyrelsen anförtro landsfogdeassistent samma befogenhet i avseende å häktning, kvarhållande av för brott misstänkt person eller beslag, skingringsförbud samt hus- och kroppsrannsakan som tillkommer landsfogde (5 §). Jämlikt kungörelsen ^{30/8} 1941 om landsfiskalsassistenter samt övriga tjänstemän å landsfiskalerna kan länsstyrelsen, där synnerliga skäl därtill föreligga, tilldela landsfiskalsassistent enahanda befogenhet (2 §).

Enligt kungörelsen ^{19/11} 1920 om fingeravtryck å häktade m. m. får för registrering hos *polismyndighet* fingeravtryck tagas endast å person som anhållits såsom misstänkt för brott och som anses farlig för den allmänna säkerheten eller sedligheten (1 §). Om fingeravtryck ej verkställts av polismyndighet, vilken häktat eller anhållit personen i fråga eller tagit honom i förvar, skall polismyndigheten härom underrätta föreståndaren för det fängelse, där person förvaras, varefter avtryck tages i fängelset (3 §).

Enligt instruktionen ^{21/8} 1939 för statens kriminaltekniska anstalt har anstalten till uppgift bland annat att å domstolar, åklagar- och *polismyndigheter* samt övriga offentliga institutioner ävensom åt enskilda utföra kriminaltekniska undersökningar samt att föra sådana centrala register, vilka ha betydelse för polismyndigheternas spaningsverksamhet (1 §). Utredning vid anstalten för enskild persons räkning får ej verkställas med eftersättande av undersökningar, som begärts av åklagar- eller polismyndighet (17 §). Då anstaltens personal på begäran av polismyndighet verkställer undersökning å brottsplats, står personalen till den lokale polischefens förfogande (18 §). — Med polismyndighet torde här närmast böra förstås befattningshavare vid polisväsendet, som har att leda förundersökning angående brott.

Jämlikt lagen ^{28/8} 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar må handlingar rörande bland annat *polismyndighets*, tullmyndighets eller allmän åklagares verksamhet till förekommande eller beivrande av brott ej utlämnas, såvida skäligen kan befaras, att utlämnande skulle motverka brotts upptäckande eller brottmåls utredning eller åtgärder till förekommande av brott eller ock vara menligt för rikets säkerhet eller för enskild person (10 §).

Enligt förenämnda kungörelse om landsfogdeassistenter åligger det landsfogdeassistent bland annat att, när landsfogden ej själv tager befattning med sådant ärende, i hans ställe deltaga i förundersökning rörande brott som skall

åtalas av landsfogden samt, där ej upprättande av protokoll rörande dylik förundersökning sker genom annan *polismyndighets* försorg, fullgöra sagda protokollföreläggning (3 §).

Jämlikt 12 § landsfiskalsinstruktionen ¹⁴/₁₂ 1917 skall landsfiskal, som utsträcker sin polisverksamhet utom det område, där han har befattning med polisväsendet, göra anmälan därom hos *polismyndigheten* i den ort, dit verksamheten utsträcks.

Enligt § 16 mom. 1 strafflagens promulgationsförordning åligger det, där någon utan vederlig föregång sjukdom finnes ligga död, närmaste *kronobetjänt* (= polischef) att genast efter erhållen kunskap därom i närvaro av tillkallade trovärdiga män undersöka, om den döde av egen eller andras hand daverkan omkommit, samt, då minsta anledning därtill finnes, skyndsamt inberätta förhållandet till länsstyrelsen eller domaren, som efter omständigheterna äger förordna, huruvida besiktning av provinsialläkare och undersökning vid domstol kan finnas nödig eller icke, innan den döde får begravas.

Jämlikt kungörelsen ¹⁶/₁₂ 1910 om ändring av de i kungörelsen ⁴/₁₁ 1859 ang. meddelande av uppgifter till rikets officiella statistik givna föreskrifter rörande statistik över dödsorsakerna skall, där till dödsorsakens utrönande laga undersökning påkallats, *vederbörande polismyndighet* ombesörja, att uppgift om dödsorsaken ofördröjligen meddelas vederbörande pastorsämbete eller församlingsföreståndare. — Med vederbörande polismyndighet torde avses beträffande rättsmedicinsk undersökning länsstyrelse, som föranstaltat om sådan undersökning, och beträffande polisundersökning den befattningshavare vid polisväsendet, som handhar ledningen av undersökningen. Angående länsstyrelsens föranstaltande om rättsmedicinsk undersökning se, förutom 16 § 1 mom. strafflagens promulgationsförordning och stadgan ²⁹/₁ 1886 ang. rättsmedicinsk undersökning av död människas kropp, jämväl 9 § kungörelsen ⁸/₁₂ 1933 ang. eldbegängelse (nedan sid. 69).

Enligt stadgan ²⁹/₁ 1886 ang. rättsmedicinsk undersökning av död människas kropp bör sådan undersökning (obduktion) ske i närvaro av *vederbörande polismyndighet eller stadsfiskal i stad eller kronobetjänt* (= landsfiskal) *eller fjärdingsman å landet*. Liktransport skall, där så erfordras, ske med användande av liklåda, vilken länsstyrelsen tillhandahåller på framställning av *polismyndighet* (§ 4). Om vid en för annat än rättsmedicinskt ändamål företagen liköppning förekomma omständigheter, som tyda på att den döde av egen eller annans hand daverkan omkommit, åligger det obducenten, om han är legitimerad läkare, antingen att inställa liköppningen och anmäla förhållandet till länsstyrelsen eller *polismyndighet* eller också att i tillkallad *kronobetjänts* (= landsfiskal) *eller polistjänstemans* närvaro fullfölja liköppningen samt därvid förfara som i stadgan och gällande provinsialläkarinstruktion föreskrives. Är obducenten icke legitimerad läkare, bör han inställa liköppningen och anmäla saken till länsstyrelsen eller *polismyndighet* (§ 13). *Polismyndighet*, som har att leda förberedande undersökning i brottmål, äger att, så snart omständigheterna det påkalla efter dödstillfälle, verkställa yttre besiktning av liket, varöver protokoll skall uppsättas (§ 14):

Jämlikt kungl. brev ²¹/₂ 1868 ang. ersättning av allmänna medel för biträde vid rättsmedicinska obduktioner å döda kroppar skall räkning å sådan ersättning atteras av vederbörande läkare eller *kronobetjänt* (=polischef eller åklagare).

Enligt kungörelsen ²²/₆ 1932 om överlämnande av lik till anatomisk institution åligger det i vissa fall *polismyndigheten i orten* att vidtaga åtgärder för sådant ändamål (1, 3, 4 §§).

Jämlikt kungörelserna ²⁰/₈ 1939 (nr 584 och 585) och ²⁰/₁₀ 1939 (nr 761) ang. förhindrande av skadegörelse å vissa kraft- och kanalanläggningar, järnvägarna respektive vissa telegraf-, telefon- och radioanläggningar i riket vid krig eller krigsfara m. m. åligger det, förutom militärmyndigheterna och i avseende å järnvägarna jämväl tullmyndigheterna, även *polismyndigheterna* att efter framställning lämna kraft- och kanal-, järnvägs- samt telegrafmyndighet erforderligt biträde vid de åtgärder, som nämnda myndigheter ha att vidtaga till förhindrande av skadegörelse (2 §).

Slutligen må här nämnas, att enligt 7 kap. 9 § i den förut berörda nya rättegångsbalken ¹⁸/₇ 1942, vilken ännu ej trätt i kraft, avses i denna balk med *polismyndighet*, förutom åklagare, som har befattning med polisväsendet, i stad, där polismästare finnes, polismästaren och befattningshavare i befälsställning vid polisväsendet, vilken enligt den för honom gällande instruktionen äger handla i polismästarens ställe, samt i annan stad, där åklagaren icke har befattning med polisväsendet, den som närmast under polischefen har inseende över polisväsendet.

B. Byggnads- och brandväsen.

Enligt lagen ¹²/₅ 1917 om fastighetsbildning i stad tillkommer det i stad *magistraten* att godkänna plan för avstyckning av fastighet och meddela fastställelse å verkställd avstyckning i stad ävensom vissa frågor rörande fastighetsregistret, såsom prövning av indelningen i stadsägor, fastställande av registerbeteckningar, tillsyn över fastighetsregisterarbetet m. m. (5 och 7 kap.). För *fögderistad* samt vederbörande samhälle å landet utövas dessa funktioner av länsstyrelsen. *Magistraten eller i stad, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästaren* föranstaltar om val av gode män för laga skifte (6 kap. 4 §).

Enligt byggnadsstadgan ²⁰/₁₁ 1931 ankommer det på *magistraten* bland annat att utse en ledamot av byggnadsnämnd, vilken bör väljas bland magistratens ledamöter och såvitt möjligt vara lagfaren (9 § 1 mom.).

Jämlikt brandstadgan ¹⁵/₆ 1923 skall *magistraten* införa fastställd brandordning i särskild liggare samt ombesörja kungörelse om fastställelsen i ortstidning och tryckning av brandordningen (3 §). Stad skall genom *polisbetjäning* eller på annat lämpligt sätt anordna brandvakt för uppmärksammande av eldfara (9 §). *Polismyndighet* har att tillhålla försumlig att fullgöra vad som ålagts honom vid brandsyn och eventuellt låta utföra arbetet på vederbörandes bekostnad (11 §). Vidare åligger det *polismyndighet* att lämna hand-

räckning åt förrättningsman för tillträde till lägenhet eller annat, som vid brandsyn skall undersökas (14, 35 §§), ävensom åt skorstensfejare för tillträde till fastighet, där sotning skall utföras (21 §), samt att ägna uppmärksamhet och tillsyn åt allt som kan utgöra föremål för undersökning vid brandsyn och, när missförhållande iakttages, därom underrätta brandchefen (15 §). Klagan över beslut vid brandsyn föres i stad hos *polismyndigheten* och på landet hos länsstyrelsen. Över polismyndighetens beslut anföras besvär hos länsstyrelsen (47 §).

Vad i brandstadgan sägs om *magistrat* gäller i *Stockholm överståthållarämbetet och i stad, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästaren samt å landet kommunal- eller municipalnämnd*. Med *polismyndighet* förstås för *Stockholm överståthållarämbetet samt för annan stad poliskammare, eller, där sådan ej finnes, magistrat eller kommunalborgmästare*. För köping eller annat samhälle, där enligt Kungl. Maj:ts förordnande brandstadgan äger tillämpning, bestämmer Kungl. Maj:t efter förslag av länsstyrelsen vem det i olika avseenden tillkommer att fullgöra polismyndighetens åligganden enligt stadgan (48 § 2 mom.). Polismyndighetens funktioner pläga därvid uppdragas åt vederbörande municipal- eller kommunalnämnd, dock med undantag av de åligganden som avses i 14 och 21 §§, vilka numera regelmässigt överlåtas på *landsfiskalen i orten*; i vissa köpingar med särskild polisuppsyningsman uppdrogos tidigare ifrågavarande skyldigheter åt denne. Å landsbygden i övrigt tillkommer det *landsfiskalen* att utföra vad enligt stadgan åligger polismyndigheten.

Enligt lagen ⁷/₅ 1937 om förekommande och släckning av skogseld skall brandfogde, som erhållit kunskap om skogseld eller överhängande fara därför, ofördröjligen sammankalla nödigt släckningsmanskap samt, så fort ske kan, underrätta *vederbörande polismyndighet* (18 §). Med vederbörande polismyndighet torde förstås polischefen i orten.

Framhållas må, att betänkande med förslag till ny lagstiftning om brandförsvar den 7 mars 1942 framlagts av den s. k. brandförsvarsutredningen (Statens off. utredn. 1942: 10). Betänkandet, som bland annat går ut på att samordna skogsbrandförsvaret med brandförsvaret i övrigt, innefattar dels förslag till ny brandlag, i vilken upptagits centrala regler rörande kommunernas och de enskilda medborgarnas skyldigheter med avseende å brandförsvaret, dels förslag till ny brandstadga, vari sammanförts de föreskrifter som mera i detalj utföra brandlagens bestämmelser.

I förslaget till brandstadga har nu gällande bestämmelse om skyldighet för överståthållarämbetet samt poliskammaren, magistraten eller kommunalborgmästaren att besörja kungörelse om fastställelse av brandordning m. m. bibehållits oförändrad. Polismyndighetens funktioner ha däremot överflyttats å *polischefen i orten*, dock har länsstyrelsen gjorts till besvärsinstans i fråga om beslut vid brandsyn. Sålunda skall polischefen i orten lämna handräckning åt syneförrättare för tillträde till byggnad eller annan anläggning, där brandsyn skall förrättas, samt åt skorstensfejare för sotningsarbetets utförande liksom åt riksbrandinspektören, länsbrandinspektör och brandchef ävensom an-

nan besiktningsman för tillträde för besiktning av anläggning. Vidare stadgas skyldighet för brandchef att, då han erhållit kunskap om brand eller överhängande fara därför, underrätta polischefen i orten. Slutligen skall vid skogsbrand eller överhängande fara därför bland andra *polisman* underrättas.

Angående polismyndighets befattning med frågor rörande eldfarliga oljor och explosiva varor se förordningarna ⁷/₁₀ 1921 och ¹⁸/₅ 1928 sid 83—86.

C. Hälsovård.

Enligt hälsovårdsstadgan ¹⁹/₆ 1919 tillkommer närmaste inseendet över och befattningen med den allmänna hälsovården inom kommunerna hälsovårdsnämnderna med hjälp av särskilda tillsyningsmän och biträden (1, 4, 35, 39 §§). *Polismyndigheter och kronobetjäning* skola emellertid var inom sitt verksamhetsområde biträda vid tillsynen över ordningen, vad allmänna hälsovården angår, samt att, då något finnes att erinra i avseende därå, skyndsamt anmäla detta för vederbörande hälsovårdsnämnd, ävensom att lämna nämnden handräckning i mån av befogenhet (56 §). — Erinras må, att enligt 11 § förordningen ¹⁹/₇ 1941 om kontroll av vattenledningsvatten omfattar nämnda tillsyningsskyldighet även kontrollen av vattenledningsvatten.

I stad utgöres hälsovårdsnämnden av *polischefen*, stadsläkaren eller, där flera sådana äro antagna, förste stadsläkaren och, där stadsläkare ej finnes, annan läkare, som utses av *magistraten*, samt fem av stadsfullmäktige valda ledamöter; möter hinder för magistrat att till ledamot av nämnden utse läkare, skall annan lämplig person därtill utses (2 § 1 mom.). Enligt de ändringar, som i samband med distriktsåklagarreformen vidtagits i stadsfiskalsinstruktionen (se ovan sid. 24), skall i stad, där magistrat finnes, stadsfiskalen ej såsom polischef vara självskriven ledamot av hälsovårdsnämnden, utan skall magistraten äga att för tid, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, till motsvarande ledamot av nämnden utse antingen den befattningshavare, som enligt dittills gällande bestämmelser varit polischef i stad (magistratsledamot), eller ock stadsfiskalen. Denna bestämmelse infördes i samband med 1936 års landsfogdareform (kungörelsen ¹⁵/₅ 1936 ang. chefskapet över befattningshavare vid polisväsendet).

Magistraten äger väcka förslag om ny eller ytterligare föreskrift rörande den allmänna hälsovården utöver vad stadgan innehåller. Av stadsfullmäktige antaget förslag skall av magistraten med eget och hälsovårdsnämndens yttrande insändas till länsstyrelsen för fastställelse. Fastställt stadgande skall införas i länskungörelserna och skall därefter kungörelse i Stockholm genom överståthållarämbetets och i annan stad genom magistratens försorg införas i särskild liggare och ortstidning (30 §).

Vad i hälsovårdsstadgan sägs om *magistrat* skall i stad med *kommunalborgmästare* gälla denne (31 §).

I köping eller annat samhälle, där enligt Kungl. Maj:ts beslut hälsovårds-

stadgan äger tillämpning, bestämmer Kungl. Maj:t efter förslag av länsstyrelsen dels hälsovårdsnämndens sammansättning och utväljande samt vidden av dess befogenhet, dels vilka myndigheter i övrigt skola fullgöra de åligganden, som enligt stadgan tillkomma hälsovårdsnämnd i stad eller annan lokalmyndighet där (34 §). Magistrats åligganden och befogenheter enligt 30 § hälsovårdsstadgan ha därvid genomgående överlåtits å *landsfiskalen i orten*.

Enligt epidemilagen ¹⁹/₆ 1919 ha *polismyndigheter och kronobetjäning* ävensom tull-, lots- och hamnpersonal att biträda vederbörande hälsovårdsnämnd vid tillsynen av efterlevnaden av lagens föreskrifter samt de särskilda föreskrifter, som jämlikt lagen av nämnden meddelas (27 §).

Beträffande innebörden av berörda uttryck »*polismyndigheter och kronobetjäning*» i hälsovårdsstadgan och epidemilagen må framhållas, att enligt det den 1 april 1915 avgivna betänkandet med förslag till hälsovårdsstadga för riket och epidemistadga, vilket ligger till grund för gällande hälsovårdsstadga och epidemilag, skulle det tillkomma »den allmänna polisen och kronobetjäningen» att biträda vid tillsynen över författningarnas efterlevnad. Departementsförslagen upptogo emellertid i stället för den allmänna polisen termen »*polismyndigheter*», men denna ändring var enligt departementschefens anförande endast av formell natur (prop. nr 152/1919 sid. 159 och nr 153/1919 sid. 41). Med hänsyn härtill torde alltså med *polismyndigheter* och *kronobetjäning* böra förstås polischef och honom underställd polispersonal.

Enligt lagen ²⁰/₆ 1918 ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar äro sundhetsinspektör och hälsovårdsmyndighet berättigade att för verkställighet av förordnande om persons inställande till läkarundersökning eller könssjuk persons intagande å allmänt sjukhus av *polismyndighet och kronobetjäning* erhålla erforderlig handräckning (22 §). *Polismyndighet* och *kronobetjäning* torde här användas i bemärkelsen polischefen i orten.

Enligt tuberkulosförordningen ³¹/₃ 1939 äger hälsovårdsnämnden erhålla handräckning av *vederbörande polismyndighet* för inställande till läkarundersökning av person som misstänkes vara behäftad med smittsam tuberkulos (5 §).

Den som vill ha barn undantaget från ympning skall enligt lagen ²/₆ 1916 om skyddskoppsympning göra ansökan därom hos medicinalstyrelsen samt personligen inställa sig i *Stockholm inför överståthållarämbetet, i annan stad inför magistraten eller kommunalborgmästaren och på landet hos landsfiskalen i orten* samt förebringa utredning angående skälen för sina betänkligheter mot ympningen. Över vad vid sökandens inställelse förekommit skall föras protokoll, och har sökanden att vid sin ansökning foga utdrag ur protokollet (5 §).

Enligt karantänkungörelsen ⁴/₅ 1934 skall, om efterbesiktningsskyldig som i 52 § sägs ej låtit sig avhöra hos besiktningssmannen eller anmälningsbyrån och underrättelse ej heller ingått om hinder för resan, anmälan om utevaron göras hos *polismyndigheten*, som skall företaga nödiga åtgärder för den efterbesiktningsskyldiges efterspanande (53 §). Det åligger *polismyndigheter* samt tull-, lots- och hamnpersonal, var inom sitt tjänstgöringsområde, att vaka över

efterlevnaden av kungörelsen samt de föreskrifter medicinalstyrelsen med stöd därav utfärdar (67 §).

Enligt kungörelsen ⁴/₅ 1934 om råttutrotning å fartyg ha *polismyndigheter* samt tull-, lots- och hamnpersonal fått sig ålagt att vaka över efterlevnaden av författningen samt de föreskrifter, som meddelas med stöd därav (12 §).

Jämlikt kungörelsen ³¹/₈ 1938 om sanitär kontroll över luftfarten åligger det *polismyndighet* att efter anmälan av vederbörande besiktningsman eller anmälningsbyrå vidtaga nödiga åtgärder för efterspanande av efterbesikningsskyldig, som ej anmält sig hos besiktningsmannen eller anmälningsbyrån, samt meddela de åtgärder, som av polismyndigheten vidtagits (28, 32 §§). Vidare tillkommer det *polismyndigheter*, tullpersonal och personal vid flygplatser, var inom sitt tjänstgöringsområde att vaka över efterlevnaden av kungörelsen samt de föreskrifter medicinalstyrelsen med stöd därav utfärdar (42 §).

Enligt kungörelsen ¹⁵/₁ 1937 ang. anmälan till polismyndighet rörande vissa vid behandling å sjukvårdsinrättning uppkomna skador m. m. skall — om någon vid behandling å sjukvårdsinrättning tillfogats skada eller sjukdom av allvarlig beskaffenhet eller anledning föreligger befara, att sådan skada eller sjukdom på grund av behandlingen senare kommer att uppstå och det ej är uppenbart att vårdslöshet eller försummelse vid behandlingen icke föreligger — sjukvårdsinrättningens styresman (beträffande enskilt sjukhem eller förlossningshem anstaltsläkaren) ofördröjligen göra anmälan därom till medicinalstyrelsen och till *polismyndigheten i orten* (1 §). Då polisutredning skall verkställas i anledning av sådan anmälan, skall polismyndigheten anmoda tjänsteläkare att därvid biträda (4 §).

Enligt allmänna läkarinstruktionen ¹⁹/₁₂ 1930 skall provinsialläkare utan dröjsmål å levande person verkställa undersökning, vartill han förordnas av länsstyrelse, domare eller, i stad, som tillhör distriktet, av *polismyndighet* (§ 35). Vidare innehåller instruktionen erinran till provinsialläkare att skyndsamt avge utlåtande, intyg eller upplysningar, vilka han av medicinalstyrelsen, länsstyrelse, förste provinsialläkare, domare eller, å ort som tillhör distriktet, *polismyndighet* anmodas lämna (§ 36). Såsom ovan sid. 39 antytts torde polismyndighet även avse landsfogde.

Framhållas må att läkarinstruktionen även innehåller en del åligganden för *magistraten och kommunalborgmästaren*. Sålunda skall nämnda myndigheter kungöra stadsläkar- eller stadsdistriktsläkartjänst, inhämta medicinalstyrelsens yttrande över de sökandes behörighet samt därefter med eget utlåtande översända handlingarna till stadsfullmäktige för förrättande av val. Sedan stadsfullmäktiges val vunnit laga kraft, skall magistraten (kommunalborgmästaren) utfärda fullmakt för den valde. Entledigande från stadsläkar- och stadsdistriktsläkartjänst meddelas av magistraten (§ 46). Vid svårare epidemier äger magistraten på begäran av hälsovårdsnämnden göra framställning hos medicinalstyrelsen om förordnande på statens bekostnad av extra läkare (§ 47). Förslag till särskild instruktion för stadsläkare kan

upprättas av stadsfullmäktige efter hälsovårdsnämndens hörande, varefter magistraten har att med bifogande av eget utlåtande underställa förslaget medicinalstyrelsens prövning och godkännande (§ 49). Tjänstledighet för viss kortare tid (7 dagar) kan av magistratens ordförande (kommunalborgmästaren) meddelas stadsläkare. Längre tjänstledighet kan beviljas av magistraten efter hälsovårdsnämndens hörande (§ 51).

Enligt giftstadgan ⁷/₁₂ 1906 skall länsstyrelse, som meddelat tillstånd till begagnande av fosfor eller fosformos till djurs dödande, därom och om villkoren därför underrätta *vederbörande landsfiskal eller polismyndighet* (§ 26). Om hälsovårds- eller kommunalnämnd, vilken åligger att övervaka efterlevnaden av vissa av stadgans föreskrifter till förebyggande av livsmedelsförgiftning m. m., ej kan genom tjänliga föreställningar åstadkomma rättelse vid förekommande missbruk, skall nämnden anmäla förhållandet hos *vederbörande polismyndighet* (§ 43). Överträdelse av ifrågavarande föreskrifter medför bötesstraff samt förverkande av godset (§ 40). Allmän åklagare skall med noggrannhet tillse efterlevnaden av stadgan samt i de fall, då gift eller annat gods är att anse såsom förbrutet, verkställa beslag därå (§ 42). Anmälan om beslaget och vidtagna åtgärder för godsets förvarande skall göras hos *ortens högsta polismyndighet*, som har att meddela de närmare föreskrifter härutinnan som kunna finnas nödiga (§ 44). — Med uttrycket *ortens högsta polismyndighet* torde i stad ha avsetts poliskammaren eller magistraten.

Enligt giftstadgan har även *magistrat* vissa funktioner; på landet tillkomma dessa uppgifter *landsfiskalen*. Sålunda stadgas, att intyg av *magistrat eller landsfiskal* att näringsidkare är i berättigad utövning av det yrke, för vars bedrivande giftigt ämne av första klassen skall användas, ävensom att han är känd för pålitlighet, utgör villkor för att näringsidkare, som i sitt yrke använder sådant giftigt ämne, skall få inköpa detsamma, därest han icke av apoteksföreståndaren är känd såsom pålitlig person (§ 9). Fullskrivnen giftbok jämte tillhörande rekvisitioner kunna av affärsinnehavaren mot bevis lämnas till förvaring hos *vederbörande magistrat eller landsfiskal*. Upphör affär, för vilken giftbok begagnats, skall giftboken överlämnas till myndighet som nu nämnts (§ 11). Giftigt ämne av andra klassen får endast saluhållas och försäljas av apoteksföreståndare, fabrikant, som tillverkat det giftiga ämnet, eller handelsidkare, som avlämnat skriftlig förklaring, att han ämnar driva handel med giftiga ämnen av andra klassen. Sådan förklaring skall avlämnas *i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos magistraten eller, där sådan ej finnes, hos kommunalborgmästaren samt å landet hos landsfiskalen* (§ 18).

Här må nämnas, att medicinalstyrelsen den 22 november 1941 framlagt förslag till ny giftstadga, vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I detta ha de nu gällande bestämmelserna i vad de avse polismyndighetsfunktioner (§§ 26 och 42—44) upptagits oförändrade, och stadsmyndigheterna tilläggas vissa nya uppgifter.

Enligt förordningen ³⁰/₃ 1900 ang. förbud mot tillverkning, införsel och försäljning av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor

ingår, skall gods, som jämlikt förordningen dömts förbrutet, förstöras genom *polismyndighetens* försorg (4 §).

Enligt lagen ¹²/₄ 1935 om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilagen) åligger det hälsovårdsnämnd och *polismyndighet* att biträda medicinalstyrelsen och länsstyrelse vid på dem ankommande tillsyn och övervakning över efterlevnaden av lagens bestämmelser och med stöd därav utfärdade föreskrifter ävensom, där så påkallas, vara behjälpliga med undersökningar för utrönande av smittkälla o. d. (9 §).

Jämlikt kungörelsen ¹²/₄ 1935 med närmare föreskrifter ang. bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar ankommer det på länsstyrelsen bland annat att, om djurägare ej tillhandahåller nödig arbetskraft för utförande av arbete som föranledes av meddelad föreskrift till bekämpande av sådan sjukdom, på begäran av veterinär anmoda *polismyndighet* att skyndsamt tillkalla arbetsmanskaper för arbetets utförande. Vidare har länsstyrelsen att, sedan dylik sjukdom utbrutit, meddela erforderliga föreskrifter för *lokala polismyndigheter* beträffande deras åligganden med avseende å sjukdomens bekämpande m. m. (3 §).

Enligt förordningen ²⁰/₆ 1941 ang. bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur skall *polismyndighet* biträda länsstyrelse vid övervakning av förordningens efterlevnad samt, i den omfattning länsstyrelsen bestämmer, vid vägar, som leda till tuberkulosfria och skyddade områden, låta uppsätta anslag om förbud mot införsel till sådant område (24 §).

Enligt kungörelsen ⁸/₁₂ 1933 ang. eldbegängelse får eldbegängelse ej äga rum med mindre tillstånd därtill meddelats. Ansökan om sådant tillstånd, vid vilken skall fogas i 5—7 §§ angivna handlingar, skall ingivas till *polismyndigheten* i den ort, där dödsfallet timat, eller, där fråga är om eldbegängelse efter i utlandet avliden person, i den ort, där eldbegängelsen skall äga rum (4 §). Om i ärende som avser inom riket avliden person de till *polismyndigheten* inkomna handlingarna lämna rum för tvivel beträffande dödsorsaken eller misstanke väckts, att döden skulle vara försakad av brottslig gärning, eller fråga är om i utlandet avliden svensk medborgare, skall *polismyndigheten* ofördröjligen överlämna handlingarna i ärendet jämte eget yttrande till länsstyrelsen, som har att besluta i anledning av ansökningen. I andra fall än nu sagts ankommer det på *polismyndigheten* att meddela beslut (8 §). Finner länsstyrelsen, att handlingarna lämna rum för tvivel beträffande dödsorsaken eller att sådan misstanke blivit väckt som nyss sagts, skall länsstyrelsen, därest ansökningen ej återkallas, förordna om rättsmedicinsk obduktion å den döda kroppen (9 §).

Förutom nu nämnda uppgifter tillkommer det *polismyndigheten* att tillse, att verksamheten vid krematorium utövas på ett ur allmän ordnings- och hälsovårdssynpunkt tillfredsställande sätt (15 §) samt att mottaga anmälan från ägare av krematorium om vem som utsetts till föreståndare för krematorieverksamheten (16 §).

Med *polismyndighet* förstås för Stockholm överståthållarämbetet för polisärenden, för annan stad, där polismästare finnes, denne, för övriga städer stadsfiskal och på landet landsfiskal (18 §).

D. Socialvård.

Enligt lagen ¹⁴/₆ 1918 om fattigvården bör *polisman* eller *kronobetjänt*, som finner någon vara i sådan belägenhet, att fattigvårdsstyrelsens ingripande är av nöden, därom göra anmälan hos styrelsen (23 §). Vidare är *vederbörande polismyndighet* skyldig att i olika hänseenden kostnadsfritt lämna fattigvårdsstyrelse eller fattigvårdsanstalt handräckning, såsom för omhändertagande av understödstagare tillhörig egendom (62 §), för överförande av understödstagare till arbetshem, för delgivning av arbetsföreläggande, för inställande till arbete av den som underlåter att efterkomma föreläggande därom, för försörjningspliktigs överförande till arbetshem, å vilket arbetskyldighet jämlikt sådant föreläggande skall fullgöras, för återhämtande till fattigvårdsanstalt av understödstagare eller försörjningspliktig, som olovligen avvikit däriifrån (72 §), ävensom för delgivning av varning, som av fattigvårdsstyrelse eller styrelse för fattigvårdsanstalt meddelats arbetskyldig för visad underlåtenhet, tredska eller dåligt uppförande (74 §).

Klagan över handräckning, som av *polismyndighet* meddelats för omhändertagande av egendom, för överförande till arbetshem, inställande till arbete eller återhämtande till fattigvårdsanstalt, föres genom besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar från handräckningens fullbordande (79 §). Beträffande överklagande av länsstyrelsens beslut gäller, efter varje saks beskaffenhet, vad om besvär över länsstyrelsens beslut är i kommunallagarna eller eljest stadgat (84 §).

Att döma av vissa uttalanden i lagens förarbeten torde med *polismyndighet* höra förstås å landet polischefen och i stad poliskammare, magistrat eller kommunalborgmästare.¹ Med avseende å handräckning enligt 72 § framhöll sålunda departementschefen, att sådan handräckning utan olägenhet kunde överlämnas å landet åt landsfiskalen och i stad åt magistrat eller poliskammare, där sådan funnes, varigenom vunnes att en och samma myndighet finge låta delge föreläggandet och besluta över den handräckning, som så snabbt som möjligt borde följa på underlåtenheten att å bestämd tid inställa sig till arbetet. Handräckning för återhämtande till fattigvårdsanstalt av därifrån avviken understödstagare syntes med ännu större trygghet kunna anförtros åt underordnad *polismyndighet* (prop. nr 135/1918 sid. 452).

Enligt förordningen ¹⁴/₆ 1918 (nr 456) skall, om nödställd svensk medborgare av svensk myndighet i utlandet eller av utländsk myndighet överlämnas till svensk *polismyndighet å gränsort*, där länsstyrelse icke har sitt säte, *polismyndigheten* föranstalta om hans sändande till det fattigvårdssamhälle, där

¹ Rörande frågan, huruvida magistraten eller polismästaren i Karlstad vore behörig myndighet med avseende å meddelande av handräckning för inställande av en person till arbetshem, har JO i sin årsberättelse för år 1939 sid. 130 hävdadt den uppfattningen, att behörigheten härutinnan torde tillkomma magistraten och icke polismästaren, ehuru denne enligt sin instruktion är *polismyndighet* i staden och i denna egenskap bl. a. har att vidtaga de åtgärder i fråga om fattig- och barnavård, som ankomma på *polismyndigheten*.

han har hemortsrätt, eller överlämna honom till vederbörande länsstyrelse för vederbörlig åtgärd. Där den nödställda är i behov av omedelbar vård, bör polismyndigheten föranstalta om att sådan vård lämnas av fattigvårdsstyrelsen i gränsorten.

Även jämlikt lagen $\frac{9}{6}$ 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslagen) har polismyndighet, vilket begrepp ej heller där närmare preciserats, fått sig tillagd åtskilliga uppgifter. Sålunda bör, där utredning genom polismyndighets försorg verkställes i ärende, vari barnavårdsnämnds åtgärd påkallas, *representant för polismyndigheten* beredas tillfälle att delta i nämndens överläggningar i ärendet (18 §). Om missförhållande, som kan föranleda barns omhändertagande för skyddsuppfostran eller samhällsvård, är beroende därpå, att någon av föräldrarna är hemfallen åt missbruk av rusgivande medel eller för ett lastbart eller oordentligt levnadssätt eller gör sig skyldig till grovt missbruk eller grov försummelse vid utövande av vårdnaden om underårig, eller kan antagas, att denne utsättes för fara därigenom, att någon, som vistas i hemmet, är sinnessjuk eller lider av smittosam sjukdom, bör barnavårdsnämnden hos nykterhetsnämnd, *polismyndighet*, domstol, tjänsteläkare eller hälsovårdsnämnd göra anmälan härom för vidtagande av åtgärd, som av det anmärkta förhållandet kan finnas påkallad och enligt lag ankommer på nämnda myndigheter (30 §). — I motiven (prop. nr 150/1924 sid. 132) framhålles, att paragrafen avser att ge en erinran om att i vissa fall jämsides med eller i stället för åtgärd enligt barnavårdslagen anmälan bör av barnavårdsnämnden göras hos annan behörig myndighet samt att i vad angår polismyndighet dylik anmälan är påkallad, då förutsättning föreligger för ingripande enligt lösdrivarlagen eller enligt strafflagen. — Anmälan till polismyndighet kan givetvis även böra ske i fall av sinnessjukdom. Med polismyndighet i 30 § synes alltså böra avses dels polischef, dels beträffande åtgärd enligt sinnessjuklagen i 5 § sagda lag angivna myndigheter och befattningshavare (se sid. 75). Angående lösdrivarlagen se ovan sid. 54.

Om någon, som fyllt aderton men ej tjuguet år, beträdes med oordentligt eller lastbart levnadssätt, som innebär fara för allmän ordning eller säkerhet, och faran är så överhängande, att åtgärd, som ankommer på barnavårdsnämnd eller dess ordförande, ej kan utan våda avvaktas, äger *polismyndighet*, till dess nämnden eller ordföranden meddelat beslut i ärendet, på lämpligt sätt omhändertaga personen i fråga. Är fara, som nu sagts, ej för handen men kan personens namn, ålder eller bostad ej utrönas, äger polismyndigheten omhändertaga honom tills utredning vunnits i nämnda hänseende. Har sådan åtgärd vidtagits, åligger det polismyndigheten att ofördröjligen göra anmälan därom till barnavårdsnämnden (31 §). — I motiven (prop. nr 212/1934 sid. 34) anföres att om den omhändertagne gjort sig skyldig till oordentligt eller lastbart levnadssätt, som innebär fara för allmän ordning eller säkerhet, bör barnavårdsnämnd eller, ifall ordföranden omhändertagit vederbörande, denne få den omhändertagne förvarad genom polismyndighetens försorg. Sådan förvaring bör icke ske för längre tid än tills länsstyrelsen eller, om ordföranden omhändertagit vederbörande, barnavårdsnämnden meddelat beslut i ärendet.

I sistnämnda fall har ju nämnden möjlighet att göra framställning till polismyndigheten. Sedan länsstyrelsens beslut i ärendet meddelats, synes det vara lämpligt, att personen i fråga intages i den anstalt, där han slutligen bör uppfostras. — I anslutning härtill stadgas i 35 §, att om barnavårdsnämnd förordnat om omedelbar verkställighet av beslut angående omhändertagande för skyddsuppfostran av person, som fyllt aderton men ej tjugett år, eller om sådan person omhändertagits jämlikt 31 § av nämndens ordförande, skall det, därest den omhändertagne gjort sig skyldig till oordentligt eller lastbart levnadssätt, som innebär fara för allmän ordning eller säkerhet, ankomma på *polismyndighet* att, efter framställning av nämnden eller dess ordförande, på lämpligt sätt förvara den omhändertagne, till dess länsstyrelsen eller barnavårdsnämnden meddelat beslut i ärendet. — Med polismyndighet lärar i 31 och 35 §§ med hänsyn till arten av ifrågavarande åtgärder få avses poliskammare eller polischef.

Vidare åligger *polismyndighet* i förhållande till barnavårdsnämnd eller styrelse eller föreståndare för skyddshem enahanda handräckningsskyldighet som enligt 72 och 74 §§ fattigvårdslagen (72 §). Därjämte äger barnavårdsnämnd begära handräckning av polismyndigheten för inställelse inför nämnden av föräldrar, som uteblivit utan laga förfall, ävensom av den vars omhändertagande är i fråga (75 §). Dessutom är en allmän handräckningsskyldighet ålagd polismyndighet i 77 §, där det heter, att barnavårdsnämnd eller dess ordförande samt styrelse eller föreståndare för skyddshem äga att, där de så pröva nödigt för vidtagande av åtgärd, som enligt lagen ankommer på dem, utan kostnad för nämnden eller styrelsen erhålla handräckning av polismyndighet ävensom biträde av prästerskap och kommunal myndighet. — Med polismyndighet i 72, 75 och 77 §§ torde förstås samma myndigheter som enligt fattigvårdslagen,¹ se sid. 70; jfr prop. nr 150/1924 sid. 210, 213 ff.

För klagan över handräckning, som av polismyndighet meddelats enligt barnavårdslagen, gälla samma besvärregler som enligt fattigvårdslagen (82 §, 85 § 2 mom.).

Jämlikt lagen ¹⁴/₆ 1917 om barn utom äktenskap är barnavårdsman, som enligt lagen själv eller genom ombud äger föra talan för barnet rörande faderskap, underhåll och förmynderskap ävensom barnets förklarande för trolvningsbarn, berättigad att anlita *polismyndigheten* för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar (13 §). Enahanda rätt tillkommer barnavårdsman enligt lagen ¹¹/₆ 1920 om barn i äktenskap (24 §).

Enligt lagen ¹⁴/₆ 1917 om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket skall av utmättningsman meddelat avflyttningsförbud kungöras rikets *polismyndigheter*, och ålägges *polismyndighet* att hindra underhållsskyldig att avresa (8 §).

Jämlikt kungörelsen ¹²/₆ 1942 om efterlysning av vissa underhållsskyldiga skall vid framställning om efterlysning fogas bland annat intyg av *polismyndighet* att den underhållsskyldige ej kunnat anträffas å den ort, där han ve-

¹ Jfr Regeringsrättens Årsbok 1921 s. 219.

terligen senast hade sitt hemvist, och att upplysning saknas var han uppehåller sig. Polismyndighet är skyldig att på anfordran utfärda sådant intyg (3 §). Beslut i ärende rörande efterlysning meddelas av socialstyrelsen. Då sådant beslut meddelas, skall socialstyrelsen därom underrätta statens kriminaltekniska anstalt, som har att utan kostnad för sökanden verkställa efterlysningen genom tryckta meddelanden, vilka genom anstaltens försorg skola tillställas rikets polismyndigheter (4 §). Polismyndighet åligger att verkställa erforderlig efterspaning av efterlyst person samt, om denne anträffas, ofördröjligen insända meddelande därom till socialstyrelsen (5 §). Om den efterlyste anträffats eller dennes underhållsskyldighet upphört, skall den som begärt efterlysningen därom genast underrätta socialstyrelsen, som har att meddela beslut om avlysning. Beslut om avlysning skall jämväl meddelas i fall, då uppgift om den efterlystes vistelseort icke inkommit till socialstyrelsen inom tre år efter det efterlysningen verkställdes. Avlysningen skall ske på samma sätt som efterlysningen (6 §).

Enligt stadgan ¹⁶/₁₀ 1918 för fortsättningsskolan (§ 36 1 mom.) och stadgan ²⁰/₁₀ 1921 ang. folkundervisningen i riket (§ 51 1 mom.) äger skolstyrelsen respektive skolrådet vid behov anlita *polismyndighet* för barns hämtande till skolan.

Enligt lagen ²⁹/₁₀ 1912 om arbetarskydd åligger det *polismyndighet* att lämna tillsynsorganen (yrkesinspektionen, yrkesinspektörer, yrkesinspektriser, bergmästare m. fl.) de upplysningar och det biträde, som av deras tjänsteåligganden enligt nämnda lag kunna påkallas (27 §). Vidare kan yrkesinspektionens chefsmyndighet (riksförsäkringsanstalten) låta genom polismyndighetens försorg på arbetsgivarens bekostnad vidtaga nödig anordning till säkerställande av upprätthållande av meddelat förbud mot bedrivande av hälsovådligt arbete m. m. (38 §).

Enligt lagen ⁹/₄ 1926 ang. meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning kan med vissa undantag förbud meddelas för barn under sexton år att inom stads, köpings eller municipalsamhälles område till salu utbjuda eller utdela tryckalster, blommor, kramvaror eller annat, i den mån barns användande till dylikt arbete ej är förbjudet i lagen om arbetarskydd. Sådant förbud beslutats av vederbörande kommunala myndigheter och skall underställas länsstyrelsen för prövning. För sådant ändamål skall beslutet överlämnas *i Stockholm till överståthållarämbetet, i annan stad till magistraten eller, där sådan ej finnes, till kommunalborgmästaren och i köping eller municipalsamhälle till landsfiskalen i orten*, som ha att bereda dem, vilka beslutet kan angå, tillfälle att yttra sig. Magistraten, kommunalborgmästaren eller landsfiskalen har därefter att med eget utlåtande överlämna ärendet till länsstyrelsen. Fastställt beslut skall införas i länskungörelserna och i Stockholm i överståthållarämbetets allmänna kungörelser, varjämte genom vederbörande kommunala myndighets försorg tillkännagivande om beslutet på annat lämpligt sätt skall delgivas allmänheten. Länsstyrelsen kan för visst tillfälle meddela undantag från meddelat förbud. Vidare kan beträffande visst barn mera permanenta undantag beviljas i sådana fall, då särskilda skäl tala därför och

menliga verkningar därav ej kunna befaras uppkomma. Av praktiska skäl har befogenheten att i sådant fall bevilja undantag från förbudet anförtrotts i *Stockholm överståthållarämbetet, i annan stad magistraten eller, där sådan ej finnes, kommunalborgmästaren samt i köping eller municipalsamhälle landsfiskalen i orten* efter hörande av vederbörande skolråd eller folkskolestyrelse samt barnavårdsnämnd (2 §). Om överträdelse av förbud skall *polismyndighet* ofördröjligen göra anmälan till barnavårdsnämnden för vidtagande av den åtgärd, som enligt lag må ankomma på nämnden (3 §).

Enligt 21 § lagen ¹⁷/₆ 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, sådant detta lagrum lyder genom en lag ²⁸/₆ 1941 (nr 514) skall *polismyndigheten i orten* så fort ske kan föranstalta om undersökning rörande sådant olycksfall, därest undersökning begäres av försäkringsinrättning eller försäkringsrådet, samt till inrättningen eller rådet insända protokoll över undersökningen; begäres ej polisundersökning, hålles undersökning allenast om polismyndigheten finner sådan nödig.

Samtidigt med nämnda ändring vidtogs den jämkningen i sistnämnda paragraf, att bestämmelserna om vad som i lagen avsågs med polismyndighet utslötos, enär ifrågavarande föreskrifter syntes ha sin plats i tillämpningsförfattningen. I anledning därav upptogs genom en kungörelse ²⁸/₆ 1941 (nr 515) i 5 § kungörelsen den ⁹/₁₁ 1928 ang. anmälan om olycksfall i arbete m. m. den bestämmelsen, att med *polismyndighet* i kungörelsen förstås *å landet landsfiskal, i stad med magistrat polismästare, där sådan finnes, men eljest magistraten samt i annan stad kommunalborgmästaren*.

Jämlikt nämnda tillämpningskungörelse åligger det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att samtidigt med anmälan till riksförsäkringsanstalten om olycksfallet göra anmälan jämväl till *polismyndigheten i orten*. Polismyndigheten kan även infordra dylik anmälan samt skall föranstalta om erforderlig komplettering av anmälan ävensom om undersökning av olycksfallet, därest sådan enligt särskild föreskrift skall verkställas eller eljest finnes nödig. Anmälningshandlingen samt avskrift av polisundersökningsprotokoll skola av polismyndigheten insändas till vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare (6 §).

Enligt förordningen ¹⁸/₆ 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, äga riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet av *vederbörande polismyndighet* påfordra undersökning (4 §). Beträffande olycksfall, varom stadgas i förordningen, skola bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen ej äga tillämpning (26 § 2 mom.).

Enligt kungörelsen ²⁵/₁₁ 1927 med närmare föreskrifter för tillämpning av nyssnämnda förordning skall i fall, där anmälan om olycksfallet enligt förordningen skall insändas direkt till riksförsäkringsanstalten, undersökning om olycksfallet verkställas av *vederbörande polismyndighet*. Eljest ankommer undersökning å vederbörande militärmyndighet (2 §).

Av vissa uttalanden i förarbetena till förordningen (prop. nr 179/1927 sid. 19) synes framgå, att termen »vederbörande polismyndighet» avses skola ha samma innebörd som motsvarande begrepp i olycksfallsförsäkringslagen.

Enligt sinnessjuklagen ¹⁰/₁₀ 1929 åligger *polismyndighet* att i vissa fall föranstalta om beredande av erforderlig vård åt sinnessjuka eller sinnesslöa personer (6, 7, 8, 11 §§) och om intagning av sådan person för observation å sinnessjukhus (28 §) samt att meddela handräckning i vissa fall (51, 52 §§). Med *polismyndighet* avses i lagen *i stad, där polismästare finnes, polismästaren ävensom befattningshavare vid polisväsendet i befälsställning, vilken enligt för honom gällande instruktion eller på grund av honom av polismästaren meddelat uppdrag äger att handla i dennes ställe, samt i annan stad stadsfiskalen eller, om stadsfiskalen är befriad från all befattning med polisväsendet, den, som närmast under polischefen har inseende över polisväsendet, samt å landet polischefen i orten* (5 §).

Bestämningen av polismyndighetsbegreppet bygger på principen, att ifrågavarande funktioner böra tillkomma den befattningshavare, som har ledningen av det löpande polisarbetet (prop. nr 87/1929 sid 73 ff.). Bestämmelsen, att i stad där polismästare finnes även befattningshavare vid polisväsendet i befälsställning, vilken enligt för honom gällande instruktion eller på grund av honom av polismästaren meddelat uppdrag äger att handla i dennes ställe, skall anses som polismyndighet enligt lagen, tillades genom en lag ²⁶/₂ 1937 (nr 58). Ändringen, som föranletts av en framställning från justitieombudsmannen, synes närmast ha tillkommit för att möjliggöra för polismästare att bli befriade från förevarande arbetsuppgifter. Såsom motivering för ändringen anförde *chefen för socialdepartementet* bland annat:

Enligt sinnessjuklagen åläge det polismyndighet i främsta rummet att tillse, att sinnessjuka ävensom samhällsvådliga personer, vilka kunde misstänkas för sinnessjukdom, intoges å sinnessjukhus för vård eller observation. Då dessa och övriga polismyndigheter enligt lagen åliggande uppgifter vore av grannliga natur, låge det vikt uppå, att den polismyndighet som hade att fatta beslut i saken besatte därför erforderliga kvalifikationer.

Vad städerna anginge, tillkomme beslutanderätten polismästaren, där sådan funnes, men eljest stadsfiskalen eller, om stadsfiskalen vore befriad från all befattning med polisväsendet, den som närmast under polischefen hade inseende över polisväsendet. I det fåtal städer, där sistnämnda förhållande förelåge, utövades polismyndighetens funktioner enligt sinnessjuklagen av poliskommissarier. Med hänsyn till den arbetsbörda, som i förevarande hänseende åvilat polismästarna i Stockholm och Göteborg, hade därstädes polismyndighetens funktioner åtminstone i viss utsträckning utövats, i Stockholm av förste och tredje polisintendenterna ävensom av poliskommissarierna samt i Göteborg av förste polisintendenten. Den praxis — vilken ej stode i överensstämmelse med lagens bokstav — som sålunda vunnit insteg i Stockholm och Göteborg, syntes dock såvitt anginge polisintendenterna kunna stödas på bestämmelser i utfärdade instruktioner, enligt vilka polisintendenterna i vissa fall ägde handla i polismästarens ställe. I fråga om poliskommissarierna i Stockholm torde däremot den under senare år tillämpade praxis ej vara förenlig med bestämmelserna i 5 § sinnessjuklagen.

Några olägenheter av den i Stockholm under snart tio år tillämpade praxis hade ej försports. Ändring av 5 § sinnessjuklagen för att göra denna praxis laglig syntes departementschefen böra vidtagas. Med hänsyn till arten av den arbetsbörda, som åläge polismyndighet enligt sinnessjuklagen, syntes möjlighet böra beredas även polismästarna i andra städer att, därest så kunde visa sig erforderligt, bli befriade från ifrågavarande arbetsuppgifter. Därvid borde polisintendenter äga full-

göra polismästarens åligganden enligt sinnessjuklagen lika väl som de i andra hänseenden enligt för dem utfärdade instruktioner ägde handla i polismästarens ställe. Anledning saknades att antaga, att ej jämväl poliskommissarier i de större städer, där polismästare funnes, skulle besitta tillräckliga kvalifikationer i det hänseende, varom vore fråga. Emellertid syntes vissa undantagsfall kunna förekomma, i vilka det vore lämpligt, att jämväl annan befattningshavare vid polisverket i befälsställning än polisintendent och poliskommissarie kunde utöva ifrågavarande funktioner. För dylika fall borde polismästaren äga möjlighet att lämna även sådan befattningshavare uppdrag därutinnan (prop. nr 13/1937 sid. 11).

I lagen ¹²/₆ 1931 om behandling av alkoholister tillägges *polismyndigheten*, som i lagen ej närmare bestämts, ett flertal funktioner. Sålunda har polis- och åklagarmyndighet att, när den erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda nykterhetsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom till nämnden (10 §). Vidare åligger det polismyndigheten att lämna handräckning för hämtning av person, som kallats till inställelse inför nykterhetsnämnden eller läkare men tredskat (12 §), för intagande av person, som enligt meddelat beslut skall intagas å alkoholistanstalt (30 §), samt för återhämtande till alkoholistanstalt av den som avvikit därifrån eller av permitterad, som skall hämtas tillbaka till anstalten (49 §). Om någon är hemfallen åt alkoholmissbruk och i följd därav finnes vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller för ett kringflackande liv, äger nykterhetsnämnden ävensom polismyndigheten i orten hos länsstyrelsen ansöka om hans intagande å alkoholistanstalt. Är faran för säkerhet eller liv så överhängande, att länsstyrelsens åtgärd ej utan våda kan avvaktas, eller kan befaras, att vederbörande kommer att avvika från orten, innan länsstyrelsen vidtagit åtgärd i anledning av sådan ansökning, har polismyndigheten att ofördröjligen på lämpligt sätt tillsvidare omhändertaga honom. Om omhändertagande skett, innan ansökning gjorts om hans intagande, skall polismyndigheten utan uppskov göra sådan ansökning (17 §). Om från alkoholistanstalt utskrivnen undandrager sig övervakning eller eljest bryter mot meddelade föreskrifter, kan nykterhetsnämnd och, där han visat sig farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller för ett kringflackande liv, även polismyndigheten i orten hos länsstyrelsen ansöka om hans återintagande å alkoholistanstalt (48 §).

Angående polismyndighets befogenhet att hos länsstyrelsen ansöka om tvångsinternering kan nämnas, att denna befogenhet enligt 5 § i tidigare gällande 1913 års alkoholistlag tillkom å landet kronofogde eller länsman samt i stad »vederbörande polismyndighet»; för köping eller annat område å landet, för vilket ordningsstadgan för rikets städer i tillämpliga delar är gällande, kunde länsstyrelsen förordna lämplig person att fullgöra vad enligt lagen ålåg länsman. Enahanda bestämmelser hade upptagits i ett av 1926 års sakkunniga avgivet betänkande med förslag till lag angående åtgärder mot dryckenskap och fylleri. I det förslag till alkoholistlag, som framlades av 1929 års sakkunniga och vilket ligger till grund för 1931 års alkoholistlag, hade emellertid några motsvarande föreskrifter ej medtagits. Som skäl härför anförde de sakkunniga, att de ej ansett nödigt att meddela några bestämmelser om å vilken be-

fattningshavare vid polisväsendet ifrågavarande åliggande borde ankomma, utan funnit det allmänna uttrycket »polismyndigheten i orten» kunna användas. Härigenom komme åliggandet att påvila den befattningshavare, som enligt instruktionen eller vederbörligt förordnande hade eller finge i uppdrag att taga befattning med hithörande ärenden. I stad bleve det polismästaren, stadsfiskalen eller den befattningshavare vid polisväsendet, åt vilken nämnda befattning uppdragits. Å landet bleve det i regel polischefen i orten, d. v. s. i de flesta fall landsfiskalen. Beträffande köping och municipalsamhälle bleve det den polisman, som länsstyrelsen, där så prövats lämpligt, för detta ändamål särskilt förordnat. (Statens off. utredn. 1929: 29 sid. 73.)

I detta sammanhang må vidare erinras om att enligt 7 § alkoholistlagen, sådan denna paragraf lyder enligt en lag ²¹/₃ 1940 (nr 151), äger kommunal nykterhetsnämnd uppdraga åt ett inom nämnden valt arbetsutskott eller åt nämndens ordförande att avge yttrande till *polismyndighet* eller systembolag i ärende rörande ansökan om eller innehav av körkort eller motbok. Med polismyndighet förstås här de i 20 § 1 mom. motorfordonsförordningen angivna befattningshavarna (se nedan sid. 97).

Enligt kungörelsen ²⁷/₅ 1932 med vissa närmare bestämmelser rörande alkoholistvården skall, då läkarbetyg avgivits på begäran av länsstyrelsen eller *polismyndighet*, läkaren för erhållande av vederbörligt arvode insända räkning därå till länsstyrelsen (1 §). Om någon genom länsstyrelsens eller polismyndighets försorg skall inställas å allmän alkoholistanstalt, bör verkställandet därav i den mån så lämpligen kan ske uppdragas åt särskild vårdare (8 §). — Jfr kungörelsen ²⁷/₅ 1932 (nr 221) om bestridande med statsmedel av vissa kostnader för tillfälligt omhändertagande av alkoholisterna m. m.

Jämlikt kungörelsen ¹⁷/₆ 1938 ang. skyldighet för domstolar m. fl. att meddela uppgifter till ledning för systembolagens verksamhet åligger *polismyndighet*, som enligt alkoholistlagen ansökt om tvångsintagning å alkoholistanstalt, att insända uppgift därom till vederbörandes hemortsbolag (7 §).

Jämlikt lagen ¹⁰/₆ 1942 om hyresreglering m. m. åligger det *polismyndighet* att lämna den handräckning, som erfordras för utövningen av hyresnämnds befogenhet enligt lagen (28 §). Vidare skall vitesföreläggande, som sägs i 18 § andra eller tredje stycket, utan kostnad för parterna genom *polismyndighets* försorg delgivas på sätt om stämning är stadgat (29 §).

E. Djurskydd samt forn- och naturminnesskydd.

Enligt förordningen ³⁰/₁₂ 1916 ang. förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier äger *polismyndigheten* inställa förevisning, som anordnats i strid med förordningens bestämmelser (2 §). Med polismyndigheten lärers i stad böra förstås samma organ som enligt § 29 ordningsstadgan för rikets städer (se ovan sid. 42). Jfr dock vad ovan sid. 46 anförts rörande polisorganens allmänna befogenhet att inställa och upplösa tillställning.

Är djur utsatt för djurplågeri av svår beskaffenhet, och sker ej på till-

sägelse av polismyndighet rättelse, äger jämlikt lagen ⁶/₅ 1921 om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur *polismyndigheten* omhändertaga djuret samt, där sådant finnes av omständigheterna påkallat, låta avliva eller försälja detsamma. Då polismyndighet vidtagit sådan åtgärd, skall polismyndigheten ofördröjligen väcka åtal för djurplågeriet eller, där polismyndigheten ej själv har åtalsrätt, hos allmän åklagare göra angivelse om brottet. Infaller ej dag till vilken målet instämts sist å fjortonde dagen från den, då polismyndigheten meddelat beslut hur med djuret skall förfaras, äger, såframt det ej blivit avlivat eller försålt, den mot vilken talan väckts påkalla länsstyrelsens prövning av polismyndighetens beslut. Med *polismyndighet* avses i nämnda lag å landet *landsfogde, landsfiskal, polisuppsyningsman eller poliskommissarie samt i stad magistrat, polismästare, stadsfiskal eller chef för detektiv polisavdelning* (9 §).

Av förarbetena framgår, att det sätt, varpå begreppet polismyndighet bestämts, betingats av praktiska skäl och av nödvändigheten att kringgärda de befogenheter att ingripa, som i förordningen tillagts polismyndighet, med betryggande garantier.

Enligt lagen ¹²/₆ 1942 om fornminnen, varigenom bland annat förordningen ²⁹/₁₁ 1867 ang. forntida minnesmärkens fredande och bevarande upphävts, skall den som hittat föremål som enligt lagen skall tillfalla eller hembjudas kronan utan dröjsmål göra anmälan hos riksantikvarien eller ombud som denne utsett eller hos *polismyndighet* (12 §). Sådan anmälan skall också göras, om den som påträffat annat föremål, beträffande vilket anmälningskyldighet ej föreligger, vill hembjuda det åt kronan (14 §).

Några bestämmelser om vad som är att förstå med polismyndighet upptagas ej i lagen. Närmare tillämpningsbestämmelser skola emellertid utfärdas i administrativ ordning (21 §), och i den mån så finnes nödvändigt läras väl därvid, liksom i tillämpningskungörelsen till hittegodslagen, föreskrifter jämväl komma att meddelas rörande nämnda fråga.

Jämlikt lagen ²⁵/₆ 1909 ang. naturminnesmärkens fredande äger länsstyrelsen fridlysa naturminnesmärke, djur eller växt. Om någon dömes till ansvar för överträdelse av förbud, som länsstyrelsen meddelat mot att vid fridlyst område i annonseringssyfte anbringa störande anordning, skall han tillika föreläggas att inom viss tid borttaga anordningen vid äventyr att detta eljest må på hans bekostnad fullgöras genom försorg av *kronobetjeningen* (14 §). Med kronobetjeningen torde avses polischefen.

Jämlikt lagen ²⁰/₆ 1941 om tillsyn över vattendrag, sjöar och andra vattenområden skall sådan tillsyn ur fiske- och naturskyddssynpunkt under lantbruksstyrelsens inseende utövas av fisketillsyningsmyndigheten. Tillsyningsmyndigheten, vars befogenheter närmare anges i lagen, äger i den mån så erfordras för utförande av dess uppdrag rätt att vinna tillträde till fabrik eller annan anläggning ävensom att företaga undersökningen inom område, som hör till anläggningen, eller å annan plats, där undersökning kan vara erforderlig. Enahanda befogenhet tillkommer jämväl fiskeritjänsteman eller

annan som biträder tillsyningsmyndigheten ävensom särskilt förordnad tillsyningsman (11 §). Det åligger *polismyndighet* att lämna handräckning som erfordras för utövande av tillsyn enligt lagen (14 §).

F. Näringsväsen och offentligt notariat.

Enligt näringsfrihetsförordningen ^{18/6} 1864 skall den som i stad vill idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe eller med biträde av annan än hustru eller hemmavarande barn till avsalu tillverka fabriks- och hantverksvaror eller såsom yrke utöva annan hantering skriftligen anmäla sig i *Stockholm hos överståthållarämbetet och i annan stad hos magistraten eller, där sådan ej finnes, kommunalborgmästaren* (§ 9 mom. 1). Intyg angående beskaffenheten av det näringsyrke, som idkas av den som vid kringföring utbjuder varor av egen tillverkning, utfärdas av *vederbörande magistrat eller kommunalborgmästare, stadsfiskal och landsfiskal* (§ 11).

Under pågående sillfiske vid Bohusläns kuster är det genom kungl. brev ^{23/12} 1885 medgivet utlänning, även om han ej erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att i riket driva rörelse, att efter anmälan hos länsstyrelsen eller *vederbörande kronobetjänt eller magistrat* idka uppköp av fisk för utförsel till utlandet. Med kronobetjänt torde avses landsfiskal.

Enligt tryckfrihetsförordningen skall den som inrättar nytt boktryckeri eller övertager ett gammalt sist inom fjorton dagar innan någon skrift därifrån utgives anmäla detsamma till länsstyrelsen, som har att insända under rättelse därom till chefen för justitiedepartementet samt till *polismyndigheten* i den ort, där tryckeriet är beläget (§ 1 mom. 5). *Länsstyrelse, magistrat eller kronobetjänt* skall lämna skyndsamt handräckning för verkställande av kvarstad å tryckt skrift (§ 4 mom. 5).

Berörda bestämmelser i tryckfrihetsförordningen ha erhållit sin nuvarande lydelse jämlikt en kungörelse den 9 april 1937 (nr 117). Föreskriften om anmälningsskyldighet då ett tryckeri anlagts eller bytt ägare har därvid undergått viss saklig ändring. Tidigare skulle anmälan därom göras till såväl magistraten i den stad, där boktryckeriet anlades eller under vars domsrätt det skulle lyda, som till länsstyrelsen i länet. Bestämmelsen om skyldighet för länsstyrelse, magistrat eller kronobetjänt att lämna handräckning innebär däremot ingen saklig nyhet; motsvarande föreskrift fanns i § 5 mom. 8 i förordningen.

Beträffande innebörden av uttrycket *polismyndigheten* i § 1 mom. 5 framgår av förarbetena till ifrågavarande ändringar, att därmed avses *polischefen*. I det förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 3, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen, som genom Kungl. Maj:ts proposition nr 235 framlades till 1936 års riksdag, användes i berörda moment uttrycket *polischefen*. Ändringen till »*polismyndigheten*» vidtogs av riksdagen efter förslag av konstitutionsutskottet, som emellertid betonade, att ändringen endast var av redaktionell art (utlåt.

nr 42 sid. 17). Vad angår begreppet kronobetjänt, torde detta här användas i bemärkelsen av landsfiskal (polischef).

Enligt 3 kap. handelsbalken sökes burskap hos *borgmästare och råd*, vilka efter hörande av stadens borgerskap också bevilja burskap; uppsägning av burskap sker likaså hos borgmästare och råd.

Verksamhet såsom utvandrарagent får enligt förordningen ⁴/₆ 1884 (nr 37) ej utövas av annan än den som hos länsstyrelsen visar, att han erhållit socialstyrelsens tillstånd därtill (§ 1). — Enligt cirkulär ²⁰/₅ 1931 (nr 129) skall socialstyrelsen, då sådant tillstånd meddelats eller tillstånd återkallats, där- om skyndsamt underrätta redaktionen för polisunderrättelser. Enahanda skyldighet åligger länsstyrelse, som jämlikt 4 § förordningen meddelat utvandrарagent tillstånd att vid utövning av sin verksamhet begagna biträde. — Utvandrare får ej genom utvandrарagents försorg befordras från riket, innan utvandrарens exemplar av det mellan honom och agenten upprättade kontraktet och behörigt utflyttningsbetyg uppvisats hos *vederbörande polis- myndighet eller magistrat* i avgångsorten och kontraktet försetts med anteckning, att det upprättats i enlighet med förordningen. För anteckningen skall till polismyndigheten eller magistraten erläggas en avgift av 50 öre (§ 6). Före utvandrарfartygs avgång skall befälhavaren i *Stockholm hos överståthållarämbetet och i övriga städer hos polismyndigheten eller magi- straten* avlämna en i två exemplar upprättad förteckning å samtliga utvand- rare, varav det ena kvarblir hos myndigheten och det andra med anteckning om uppvisandet återställs till fartygsbefälhavaren (§ 42). När fartyget är färdigt att avgå, skall befälhavaren därom göra anmälan i *Stockholm hos överståthållarämbetet samt i övriga städer hos poliskammare eller magistrat*, och åligger det myndigheten att förordna någon att å fartyget verkställa upprop med utvandrarerna samt tillse bland annat att de äro försedda med ut- flyttningsbetyg och med i vederbörlig ordning uppvisade och påtecknade kontrakt. Sedan upprop och undersökning ägt rum, skall, om anmärkning därvid ej förekommit, den som förrättat undersökningen härom meddela in- tyg, vilket därefter skall uppvisas för vederbörande tulltjänsteman, innan fartyget får avgå från hamn (§§ 45, 46). Om avtal angående utvandrарfar- tygs upplåtande till utvandrarers befordran avslutats med utvandrarerna själva utan utvandrарagent som mellanhand, åligger det redaren eller befälhavaren att före fartygets avgång anmäla sig i *Stockholm hos överståthållarämbetet och i annan stad hos därvarande polismyndighet eller, om särskild sådan ej finnes, hos magistraten* och därvid ställa föreskriven säkerhet för sina förplik- telser (§ 53). — Med polismyndighet torde förstås poliskammare.

Om skyldighet för polismyndighet eller magistrat att underrätta inskriv- ningschef om värnpliktigs avresa med utvandrарfartyg se 159 § inskrivnings- förordningen nedan sid. 102.

Näringslegitimationsbevis för svensk handelsresande, som ämnar i utlan- det upptaga varubeställningar eller göra inköp, utfärdas enligt kungörelsen ¹⁰/₁₀ 1924 ang. näringslegitimationsbevis för svenska handelsresande i ut- landet på ansökan av köpman eller fabriks- eller annan näringsidkare av

länsstyrelse, *magistrat, poliskammare eller kommunalborgmästare* ävensom av auktoriserad handelskammare.

Enligt förordningen ²³/₁₀ 1908 ang. bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter skall i visst fall utlänning eller svensk undersåte, som reser omkring här i riket och bjuder ut eller slutar handel om utländska varor, å den ort, varest han först utövar sin verksamhet, *i stad inför borgmästare, stadsfiskal eller poliskommissarie eller ock å poliskontor samt å landet inför vederbörande landsfiskal eller ordförande i socknens kommunalnämnd* styrka, att han behörigen erlagt bevillningsavgift; om sådan anmälan skall på begäran bevis meddelas (3 §). Jfr ovan sid. 50, 51.

Enligt stadgan ⁸/₆ 1917 ang. hotell- och pensionatrörelse fordras för drivande av sådan rörelse tillstånd av länsstyrelsen, som under vissa i stadgan angivna förutsättningar kan skilja innehavaren från rörelsens fortsatta bedrivande. I Stockholm utövas dessa befogenheter av överståthållarämbetet och i annan stad med minst 20 000 invånare av *magistraten* (§§ 2, 46, 47). I fråga om rörelse av viss mindre omfattning kräves dock ej tillstånd utan endast anmälan (§ 4).

Jämlikt nämnda stadga tillkommer *polismyndighet* åtskilliga uppgifter. Sålunda ankommer det på polismyndighet *att* på länsstyrelsens föranstaltande verkställa undersökning angående platsen för ifrågasatt rörelses utövande och i vissa fall avge förslag rörande åtgärder till förebyggande av eldfara, *att* mottaga anmälan om rörelse av mindre omfattning, *att* till länsstyrelsen göra anmälan, därest för upprätthållande av allmän ordning, säkerhet eller sedlighet finnes nödigt att förbjuda rörelsens fortsättande, *att* årligen verkställa besiktning av hotell och pensionat för utrönande av huruvida de i stadgan eller enligt denna utfärdade föreskrifter äro iakttagna, *att* till länsstyrelsen årligen insända liggare rörande anteckningar om föreskrivna sotningar och besiktningar, *att* göra anmälan till länsstyrelsen om försummad efterlevnad av säkerhetsföreskrifter *samt att* utöva kontroll över de resande (§§ 2, 4, 29—31, 34—36, 46). Beträffande kontrollen över de resande skall den resande i särskild liggare införa vissa uppgifter, vilka för utlänning äro mera utförliga. Denna liggare skall på anfordran hållas tillgänglig för närmaste polismyndighet, och skall, om rörelsen upphör, överlämnas till polismyndigheten. Innehavaren av eller föreståndaren för hotell eller pensionat skall, om polismyndighet finnes å platsen, dagligen å tid, som polismyndigheten äger bestämma, till denna inge skriftlig anmälan rörande de resande, som under det senaste dygnet ankommit till hotellet eller pensionatet. Finnes ej polismyndighet å platsen, skall anmälan om resandes ankomst inom tjugofyra timmar efter ankomsten inges eller avsändas till vederbörande polismyndighet. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om skyldighet att anmäla utlännings avflyttning från hotell eller pensionat. Polismyndighet skall ofördröjligen underrättas, därest resande vägrar lämna uppgifter om sig eller det kan antagas, att han lämnar felaktiga uppgifter. Blanketter till liggare skola tillhandahållas av vederbörande polismyndighet.

Med *polismyndighet* förstås *polischefen i orten samt i stad därjämte poliskammare, om sådan finnes, eller stadsfiskal, så ock, såvitt angår kontroll över de resande, i Stockholm chefen för kriminalavdelningen och såväl i stad som å landet den som av polischefen i orten förordnats att mottaga föreskrivna anmälningar* (§ 49). Denna bestämmning har termerna erhållit genom en kungörelse den 26 november 1937 (nr 913) i samband med utfärdandet av tillämpningsföreskrifter till 1937 års utlänningslag. Dessförinnan avsågs med *polismyndighet* i stadgan å landet landsfiskal samt i stad magistrat eller kommunalborgmästare, poliskammare, polismästare eller stadsfiskal, så ock, såvitt angick resandekontrollen, i stad chef för detektivpolisavdelning och beträffande såväl land som stad annan myndighet eller person, vilken av länsstyrelse särskilt förordnats att mottaga stadgade anmälningar.

Angående bestämmningen av begreppet *polismyndighet* framhöll departementschefen (prop. nr 80/1917 sid. 49), att det i vissa delar av riket, särskilt i Norrland, kunde inträffa, att hotell och pensionat vore belägna å ort, varifrån avståndet till plats, där *polismyndighet* hade sitt säte eller sin tjänstgöringsort, vore ganska betydande, samt att det på grund därav ofta kunde finnas ändamålsenligt, att person eller myndighet på närmare håll av länsstyrelsen förordnades att mottaga föreskrivna anmälningar.

Enligt förordningen ²⁸/₅ 1918 ang. idkande av pantlånerörelse erfordras länsstyrelsens tillstånd till sådan rörelse. Över ansökan om sådant tillstånd skall utlåtande inhämtas från *poliskammare, där sådan finnes, eller i annat fall från magistrat eller kommunalborgmästare* jämte vissa kommunorgan (1 §). *Polismyndighet* äger undersöka pantlånares lager, granska hans bokföring samt meddela erforderliga ordningsföreskrifter för rörelsens bedrivande (4 §). Efter anmälan från *polismyndighet* att föremål förkommit eller olovligen frånhänts ägaren, är pantlånaren pliktig att undersöka, huruvida föremålet finnes i hans besittning och huruvida det i den bok, som det åligger honom att föra över rörelsen, förekommer anteckning om detsamma. Vinnes upplysning om föremålet, skall pantlånaren därom lämna *polismyndighet* underrättelse. Samma underrättelsplikt åligger pantlånaren, om han annorledes erhåller kännedom om att den som för pantsättning hos honom utbjuder föremål olovligen åtkommit detsamma eller av annan anledning ej äger rätt att pantsätta föremålet eller pantlånaren får skäligen misstanke därom (5 §). Länsstyrelsen kan återkalla meddelat tillstånd till pantlånerörelse, om pantlånaren ej finnes lämplig att utöva rörelsen (6 §).

Enligt förordningen ²⁸/₅ 1918 ang. handel med vissa begagnade föremål m. m. fordras tillstånd av länsstyrelsen för utövande av sådan rörelse, varvid samma myndigheter skola höras som beträffande pantlånerörelse (2 §). Efter anmälan från *polismyndighet*, att föremål förkommit eller olovligen avhänts ägaren, har dylik näringsidkare enahanda undersöknings- och granskningsplikt som nyss nämnts i fråga om pantlånare (14 §). *Polismyndighet* får ej förvägras tillträde till affärslokal, magasin eller upplagsplats för rörelsen och äger företaga granskning av lager och affärsbok i likhet

med vad som gäller beträffande pantlånare (15 §). Finnas särskilda ordningsföreskrifter vara erforderliga, äger *länsstyrelsen* meddela sådana föreskrifter med rätt för länsstyrelsen att därvid tillika för överträdelse av desamma stadga viten (16 §). När skälig anledning därtill förekommer, kan länsstyrelsen meddela förbud för näringsidkare eller föreståndare att vidare idka eller förestå rörelse av ifrågavarande slag. Om förbudet skall *magistraten, kommunalborgmästaren eller landsfiskalen i orten* underrättas (17 § 2 mom.).

Rörande bestämmelsen i 16 § sistnämnda förordning ifrågasattes under förarbetena av kammarkollegium, huruvida det ej vore lämpligare, att polismyndighet i stället för länsstyrelsen i likhet med vad vore stadgat i kungörelsen $\frac{7}{11}$ 1884 ang. villkoren för idkande av pantlånerörelse ägde meddela ifrågavarande ordningsföreskrifter. Departementschefen ansåg emellertid, att uppgiften med hänsyn till dess art borde åvila länsstyrelsen (prop. nr 142/1918 sid. 113), och riksdagen lämnade förslaget därutinnan utan erinran.

I förordningen $\frac{7}{10}$ 1921 ang. eldfarliga oljor skall *polismyndigheten i orten* i vissa fall av länsstyrelsen höras över ansökning om tillstånd till tillverkning eller bearbetning av eldfarlig olja, om inrättande av större eller mindre upplag samt om transport landvägen av dylik olja (11, 28, 49 §§). I fabrik för tillverkning av eldfarlig olja får tillverkning, som avser olja av första klass eller, för dygn räknat, mer än 500 kilogram av andra klass, ej taga sin början, förrän efter avsyning av fabriksanläggningen länsstyrelsen godkänt densamma. Sådan avsyning verkställes på länsstyrelsens föranstaltande å landet av *vederbörande landsfiskal och i stad av poliskommissarie eller, där sådan ej finnes, av stadsfiskalen* med biträde av en eller två av länsstyrelsen förordnade sakkunniga personer. Kostnad för avsyning gäldas av fabriksens ägare enligt taxa, som fastställes av länsstyrelsen (12 §). Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande magasin eller annan inrättning för upplag av eldfarlig olja (29 §). Ej heller får underjordisk cistern, i vilken eldfarlig olja förvaras, tagas i bruk, förrän densamma avsynats och godkänts av *vederbörande polismyndighet* med biträde av en utav myndigheten förordnad sakkunnig (40 §). Anmälan om innehav av eldfarlig olja till sådan myckenhet, som må finnas i större eller mindre förråd, skall göras *i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos magistraten eller, där sådan ej finnes, hos kommunalborgmästaren samt å landet hos länsstyrelsen* (36 §). Även anmälan om idkande av handel med eldfarlig olja skall göras hos myndighet som nu nämnts (46 §).

Rörande transport sjöledes av vissa större partier eldfarlig olja (mer än 2 500 kg av första och mer än 25 000 kg av andra klass) gälla särskilda bestämmelser. Sålunda får vid fartygets utsegling från eller insegling i hamn ävensom då fartyget föres genom kanal eller över redd ej utan nödtvång göras uppehåll, såvida ej *vederbörande hamn- eller kanalmyndighet eller polismyndighet å stället* sådant medgiver. I stad, köping eller å lastageplats, varest eldfarlig olja skall inlastas i fartyg, åligger det avsändaren att, innan varan ned-

föres till hamnen, hos hamnmyndigheten på stället eller, där sådan myndighet ej finnes, hos *vederbörande polismyndighet* skriftligen lämna uppgift om bland annat oljans eldfarlighetsklass och myckenhet samt om namnet på fartyget och dess befälhavare eller förare ävensom att förete intyg av denne att från hans sida hinder icke möter för varans inlastning. Inlastningen får ej äga rum, förrän hamnmyndigheten på stället eller, där sådan myndighet ej finnes, vederbörande polismyndighet anvisat lämplig plats, där inlastningen kan företagas. Inlastningen skall vara avslutad inom av vederbörande hamn- eller polismyndighet bestämd tid. Vid hamn, köping eller lastageplats får ej läggas till med fartyget eller lossning företagas, förrän tillåtelse därtill erhållits av vederbörande hamn- eller polismyndighet. — I övrigt skall vid fartygets utsegling från, insegling till eller fart genom stad, köping eller lastageplats samt under det fartyget ligger förtöjt eller till ankars i hamn därstädes ävensom i fråga om lastning och lossning av godset i sådan hamn eller godsets förande i båt eller pråm inom hamnen lända till efterrättelse vad därom i gällande hamnordning kan vara stadgat eller av vederbörande hamn- eller polismyndighet i varje särskilt fall bestämmes. I annan hamn än vid stad, köping eller lastageplats skall iakttagas, att, om ständig tullbevakning finnes, anmälan om lastning eller lossning av eldfarlig olja skall göras hos tullföreståndaren, vilken har att meddela erforderliga säkerhetsföreskrifter. Finnes ej ständig tullbevakning, får lastning eller lossning äga rum utan anmälan; dock åligger det *länsstyrelsen* att för sådan hamn meddela erforderliga ordnings- och säkerhetsföreskrifter (58 §).

Enligt förordningen ¹⁸/₅ 1928 ang. explosiva varor har, förutom sprängämnesinspektionen som är speciell tillsyningsmyndighet, även allmän åklagare ålagts att övervaka efterlevnaden av förordningen (95 §). Jämväl å *polismyndighet*, som ej heller i denna författning närmare bestämts, ankomma ett flertal funktioner. Sålunda skall polismyndighet till sprängämnesinspektionen insända protokoll över förhör, hållet i anledning av olycksfall, som inträffat till följd av explosion eller brand vid sprängämnesarbete eller eljest vid handhavande, förvaring eller transport av explosiv vara (7 §). Fabrik för tillverkning av explosiv vara av första klass får ej anläggas eller drivas inom stad, köping eller annat samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas. Ett exemplar av till länsstyrelsen ingivna ansökningshandlingar om tillstånd till fabriksmässig tillverkning av explosiv vara eller till upplagsmagasin för förvaring av sådan vara skall för granskning finnas tillgängligt hos polismyndigheten i orten (14, 30, 44 §§). Inträffar explosion eller eldsvåda i sådan fabrik, skall anmälan därom genast göras hos länsstyrelsen och sprängämnesinspektionen ävensom polismyndigheten i orten, vilken har att ofördröjligen föranstalta om besiktning å platsen för uttröande av anledningen till olyckshändelsen ävensom dess följder. Över besiktningen skall uppsättas protokoll, som skall insändas till länsstyrelsen och sprängämnesinspektionen (21 §). Sprängämnesinspektionen och polismyndigheten äga taga del av förteckning över utlämnad vara, som det enligt författningen åligger arbetsgivare, som för utförande av visst arbete vunnit behörig-

het att inneha explosiv vara, att föra (41 §). Om någon obehörigen kommer i besittning av explosiv vara, skall anmälan därom ofördröjligen göras hos sprängämnesinspektionen eller polismyndigheten, som förordnar hur med varan skall förfaras (42 §). Upplagsmagasin får ej tagas i bruk, förrän detsamma efter avsyning blivit godkänt av länsstyrelsen. Sådan avsyning skall genom länsstyrelsens föranstaltande verkställas av sprängämnesinspektionen eller polismyndigheten med biträde av två trovärdiga män. Förrättningsprotokollet skall insändas till länsstyrelsen. Kostnad för avsyning gäldas av magasinets ägare och utgår, såvitt angår förrättning av polismyndighet, enligt taxa som fastställs av länsstyrelsen.

Tillstånd till tillfälligt magasin för förvaring av explosiv vara sökes enligt förordningen *i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad med poliskammare hos denna, i övriga städer hos magistraten eller, där sådan ej finnes, hos kommunalborgmästaren samt å landet hos länsstyrelsen*, vilka myndigheter äga meddela erforderliga föreskrifter rörande förvaringssättet m. m. (53 §). S. k. säkerhetsintyg, som i visst fall erfordras för innehav av sådan myckenhet explosiv vara, för vilken tillstånd ej erfordras, utfärdas i den ort, där sökanden har sitt hemvist, *i stad med polismästare av denne men eljest av stadsfiskalen eller, om stadsfiskalen är befriad från all befattning med polisväsendet, av den som närmast under polischefen har inseende över polisväsendet samt å landet av polischefen i orten*. Sådant intyg kan även utfärdas av kommunal förtroendemän ävensom av person, som därtill blivit av länsstyrelsen särskilt förordnad. Om intyg utfärdas av kommunal förtroendemän eller av därtill av länsstyrelsen särskilt förordnad person, skall intygsutfärdaren ofördröjligen tillställa polismyndighet som nyss nämnts avskrift av intyget jämte uppgift, som sökanden lämnat angående den explosiva varans förvaringsplats. Om varan enligt inkommen uppgift skall förvaras å annan ort, skall polismyndigheten i den orten underrättas härom (55 §). Försäljningsbok över försold explosiv vara skall vid anfordran hållas tillgänglig för sprängämnesinspektionen och polismyndigheten (65 §).

Om explosiv vara av första klass av viss myckenhet (mer än 200 kilogram) skall föras genom stad, köping eller annat samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, åligger det länsstyrelsen att om tiden för transportens ankomst till orten underrätta *polismyndigheten* där i så god tid, att erforderliga säkerhetsåtgärder kunna vidtagas (69 § 5 mom.). Det åligger polismyndigheten att anvisa plats för explosiv vara, som befordrats med järnväg i fall, då mottagaren ej inom i författningen angiven tid efter tågets ankomst avhämtat godset (74 §). För transport sjöledes av vissa större kvantiteter explosiva varor givas i 84 § huvudsakligen enahanda säkerhetsföreskrifter som enligt förordningen angående eldfarliga oljor. I fråga om lastning eller lossning i annan hamn än vid stad, köping eller lastageplats gäller dock den skillnaden, att sådan ej får verkställas, förrän anmälan skett hos där anställd tulltjänsteman eller, om sådan ej finnes, hos polismyndigheten, som har att meddela erforderliga föreskrifter för lastningen eller lossningen (84 §).

Allmän åklagare eller tulltjänsteman, som verkställt beslag å explosiv vara, skall därom göra anmälan hos sprängämnesinspektionen eller *polismyndigheten*, vilken har att meddela erforderliga föreskrifter om godsets förvaring. Slutligen skola nu nämnda myndigheter meddela föreskrifter rörande förvaringen av gods, som genom laga kraftvunnet utslag förklarats förbrutet, intill dess godset kan bliva genom exekutiv myndighet försålt eller efter sprängämnesinspektionens anvisning oskadliggjort (96 §).

Huruvida med polismyndighet i förordningarna angående eldfarliga oljor och explosiva varor i stad bör förstås polisorganen eller magistraten och kommunalborgmästaren synas i praxis meningarna vara delade. Med hänsyn till uppgifternas allmänna karaktär torde dock ha avsetts, att de skola tillkomma den myndighet, som har ansvaret för den allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande å vederbörande ort; detta synes också framgå av vissa uttalanden i förarbetena.

Tillstånd att inneha skjutvapen och förvärva ammunition eller att idka handel därmed meddelas enligt vapenkungörelsen ^{22/6} 1934 för Stockholm av överståthållarämbetet och eljest av länsstyrelsen. Ansökan skall inges *i Stockholm till överståthållarämbetet för polisärenden, i stad med poliskammare till denna, i annan stad, där magistrat finnes, till magistraten och i stad utan magistrat till kommunalborgmästaren samt å landet till landsfiskalen*; beträffande lappbefolkningen inges ansökan till *lappfogden* (3, 5, 13 §§). Myndigheten skall, där fråga ej är om Stockholm, insända ansökningsjämt eget yttrande till länsstyrelsen, som har att utfärda bevis om meddelat tillstånd. Den som bär skjutvapen skall medföra deklara-tions- eller tillståndsbevis för att på tillsägelse av *polisman* uppvisas. Företes ej sådant bevis, kan polisman-nen omhändertaga vapnet, dock äger den som burit vapnet hos *polismannen eller polismyndigheten i orten* återbekomma detsamma, därest han inom viss tid visar, att han var berättigad att inneha vapnet. Om innehav av skjutvapen kan antagas vålla fara för missbruk, äger *polismyndighet* förordna om vapnets omhändertagande (11 §). Försäljningsbok över skjutvapen och ammunition, som det åligger handlande att föra, skall hållas tillgänglig för *polismyndighet eller den som är stadd i polismyndighets ärende* (18 §). *Polisman eller tulltjänsteman*, som anträffar egendom, vilken skäligen kan antagas vara förverkad enligt författningen eller som påträffar skjutvapen eller ammunition vars ägare icke är känd eller icke kan anträffas, har att taga egendomen i beslag (22 §).

Enligt förordningen ^{26/1} 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket äga såväl skogsstatens tjänstemän och betjante som *kronobetjante* åtala visst slag av olovlig skogsåverkan (boställshavare, åbo eller arrendator av publikt hemman eller lägenhet, som överträder förordningens bestämmelser och fastställd hushållningsplan) samt att belägga med beslag virke, som därvid olovligen avverkats (§ 70). — Med kronobetjante förstås allmän åklagare.

Enligt förordningen ^{15/12} 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket åligger det *lands- och stadsfiskaler, kronobetjante* samt de personer,

vilka särskilt förordnas att vaka över förordningen, att åtala förbrytelser, som i författningen äro belagda med straff, och äger dylik åklagare att anställa undersökning om sådan förbrytelse ävensom att verkställa beslag å gods, som jämlikt förordningens bestämmelser anses förbrutet (35 §).

Uttrycket »landsfiskaler» torde här ursprungligen ha åsyftat de i en instruktion av den 26 maj 1876 (nr 28 Bih.) omnämnda landsfiskaler, vilka hade till uppgift att, vid sidan av kronofogdarna och kronolänsmännen, dels enligt förordnande av justitiekanslern, justitieombudsmannen eller länsstyrelsen utföra kronans talan i civila rättegångar och åtal, dels ock utan särskilt förordnande åtala vissa i författningarna angivna, huvudsakligen smärre brott; dessa befattningar indrogos i samband med 1917 års landsfiskals- och landsfogdereform. Med kronobetjante torde ha avsetts de allmänna åklagarna, kronofogdarna och länsmännen.

Enligt lotteriförordningen ^{19/5} 1939 må lotteri om penningar eller penningars värde ej utan tillstånd av Kungl. Maj:t för allmänheten anordnas i andra fall eller i annan ordning än som stadgas i förordningen. Såsom lotteri anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Vissa slag av lotterier få dock anordnas efter tillstånd av länsstyrelsen eller efter anmälan hos *polismyndigheten*, som äga meddela erforderliga kontroll- och ordningsföreskrifter (2—4 §§). Med polismyndighet förstås för *Stockholm överståthållarämbetet, för annan stad, där poliskammare finnes, denna, för övriga städer magistrat eller stadsstyrelse eller, där magistrat eller stadsstyrelse ej finnes, kommunalborgmästare och för landet polischefen i orten* (9 §).

Enligt förordningen ^{19/5} 1939 angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel är försäljare av sådan materiel skyldig att för tillsyn bereda kontrollmyndigheten tillhörande tjänsteman eller *polismyndighet*, närhelst sådant fordras, tillträde till lokal, där försäljningen bedrives, samt att lämna sådan tjänsteman eller myndighet begärda upplysningar angående saluhållen vara (6 §). Tjänsteman eller polismyndighet, som erhållit del av upplysning som nu nämnts, må ej i vidare mån än som påkallas av tjänstutövningen yppa affärsförhållande, varom han sålunda erhållit kännedom (3 § tredje stycket).

Jämlikt kungörelsen ^{19/5} 1939 med vissa föreskrifter i anledning av sistnämnda förordning skall *polischefen i orten* öva tillsyn därå, att olaglig försäljning av gasskyddsmateriel ej äger rum (9 §).

Enligt butiksstängningslagen ^{22/6} 1939 kunna kommunala avvikelser från den i lagen bestämda vanliga affärstiden i vissa fall beslutas av den myndighet, som utövar kommunens beslutanderätt (5, 6 §§). Dylikt beslut skall underställas länsstyrelsens prövning. För sådant ändamål skall beslutet överlämnas, där det avser *annan stad än Stockholm, till magistraten eller kommunalborgmästaren och beträffande kommun å landet till landsfiskalen i orten*. Sedan tillfälle beretts dem, vilkas rätt beröres av beslutet att avge yttrande över det samma, skola nämnda myndigheter med eget utlåtande vidarebefordra be-

slutet till länsstyrelsen. I Stockholm skall sådant tillfälle beredas av överståthållarämbetet (7 §).

Tillstånd att hålla butik öppen för allmänheten eller att annorstädes idka försäljning till allmänheten å tid, då sådant eljest icke är förenligt med bestämmelserna i lagen, kan under vissa förutsättningar beviljas näringsidkare efter ansökan. Sådant tillstånd meddelas *för Stockholm av överståthållarämbetet, för övriga städer av magistrat eller, där sådan ej finnes, av kommunalborgmästare och för landet av länsstyrelse* (11 §).

Här må anmärkas, att ny butikstängningslag utfärdats den 18 juli 1942 (nr 654) samt att denna, som skall träda i kraft den 1 januari 1943, i ovan angivna hänseenden i sak endast innebär den ändringen, att tillståndsgivningen enligt 11 § överflyttats från magistraterna och kommunalborgmästarna till länsstyrelserna; ändringen åsyftar att öka möjligheterna att ernå en enhetlig tillämpning av lagen.

Enligt kungörelsen ²²/₆ 1934 ang. de mätnings- och vägningsredskap som må justeras m. m. (justeringskungörelsen) åligger det mynt- och justeringsverket samt vederbörande justerare och *polismyndighet* att utöva tillsyn å efterlevnaden av gällande föreskrifter angående justering av mätnings- och vägningsredskap (24 §). Vidare stadgas skyldighet för polismyndighet att en gång årligen verkställa undersökning å allmänt tillgängliga försäljningsplatser, där varor avlämnas efter mått och vikt, för kontroll över att erforderliga justerade mätnings- och vägningsredskap finnas. Redogörelse för undersökningen skall senast inom viss tid insändas till vederbörande justerare eller i vissa fall till mynt- och justeringsverket (25 §).

Enligt lagen ³/₆ 1938 om rätt till jakt skall den som dödat hund, varom sägs i 22 § 3 stycket samma lag, därom göra anmälan till *polisman i orten*. Vidare åligger det jagande att vid anfordran uppvisa sitt jaktkort och jaktpass för bland annat *polisman eller med polismands befogenhet utrustad ordningsvakt för jaktbevakning* (26, 27 §§). Vid olovlig jakt äger i visst fall även *polisman och ordningsvakt som nu nämnts* rätt att från den jagande taga jaktbyte även som, till vedermäle och pant, jaktredskap och hundar (31 §).

Enligt jaktstadgan ³/₆ 1938 skall anmälan om utläggande av förgiftat lockbete göras hos *polischefen i orten* och därvid styrkas, att kungörelse i föreskriven ordning ägt rum (5 §). Märkning av djur, varom sägs i 20 och 21 §§ jaktstadgan, verkställs *å landet av landsfiskal eller särskild av länsstyrelsen förordnad person samt i stad av stadsfiskal eller av magistraten eller kommunalborgmästaren förordnad förrättningsman* (23 § 2 mom.) Bevis, varom förmäles i 20 § 2 mom., skall vara utfärdat av *polisman* eller befattningshavare vid domänverket. Förteckning, som det åligger den som driver handel med levande djur m. m. att föra, skall för granskning hållas *polisman* tillhanda (22 §).

Den som erhållit uppdrag eller tillstånd att fånga eller döda eljest fridlysta djur m. m. skall göra anmälan om uppdraget eller tillståndet till *polischefen i orten* samt under utövning av den ifrågavarande rätten för bland annat *polisman* uppvisa den handling, varå rätten grundas (24 §). Vidare skall den

som dödat eller fångat björn, lo eller örn m. fl. göra anmälan därom till *polisman i orten* (26 §). Jämlikt kungörelsen $\frac{3}{6}$ 1938 ang. omhändertagande för kronans räkning av vissa dödade eller fångade djur m. m. åligger det denne att omhändertaga djuret och underrätta *polischefen i orten* eller vederbörande revirförvaltare, som har att, därest djuret ej skall överlämnas till naturhistoriska museet eller statens undervisningsanstalt, låta för kronans räkning försälja detsamma. Vedermäle och pant skall enligt jaktstadgan i visst fall av den jagande överlämnas till *polisman i orten* eller befattningshavare vid domänverket (31 §).

Jaktvårdsavgift erlägges enligt jaktstadgan *å landet till landsfiskalen, i Stockholm till överståthållarämbetet samt i annan stad till magistraten, där sådan finnes, och eljest till utmätningsmannen*, och ha dessa myndigheter att utfärda vederbörligt jaktkort. Å samma myndigheter ankommer det även att utfärda jaktpass. Länsstyrelsen kan å landet uppdraga åt *annan polisman* att jämte landsfiskalen uppbära jaktvårdsavgift och utfärda jaktkort (44 §).

Av länsstyrelse jämlikt kungörelsen $\frac{14}{7}$ 1932 med föreskrifter till förebyggande av kräftpestens spridning meddelat beslut om förbud mot fångst av kräftor eller saluhållande eller forsling av sådana m. m. skall delges *vederbörande polismyndighet* (11 §).

Belöningar, som avses i kungörelsen $\frac{8}{6}$ 1928 ang. belöningar för dödande av sälhundar, utbetalas genom länsstyrelse, *magistrat*, stadsfogde i stad utan magistrat, *landsfiskal* eller av länsstyrelsen särskilt förordnad utmätningsman.

Enligt kungörelserna $\frac{16}{5}$ och $\frac{5}{12}$ 1913 ang. skyldighet för vissa näringsidkare respektive mejeriidkare att avgiva statistiska uppgifter skola i kungörelserna omförmälda uppgifter avlämnas *i Stockholm till överståthållarämbetet, i annan stad till magistraten eller, där magistrat ej finnes, till kommunalborgmästaren samt å landet till landsfiskalen* (2 §).

Enligt kungörelsen $\frac{24}{5}$ 1934 (nr 240) ang. skyldighet för innehavare av fargalt att lämna vissa uppgifter, ändrad genom kungörelse nr 216/1935, skola uppgifterna insändas till *vederbörande magistrat, kommunalborgmästare och landsfiskal*, som äga att för den händelse trots anmaning uppgift ej inkommit anmäla förhållandet för länsstyrelsen, som kan förelägga den försumlige att vid äventyr av vite fullgöra sin uppgiftsskyldighet (2—5 §§).

Jämlikt kungl. skrivelse $\frac{30}{12}$ 1874 (nr 114) till chefen för statistiska centralbyrån ang. utarbetande och utgivande av statistiska redogörelser över kommunernas finanser och fattigvård skola kommunerna *å landet till landsfiskalen i orten och i stad till magistraten* årligen insända vissa primäruppgifter.

Enligt kungl. skrivelse $\frac{22}{11}$ 1912 (nr 360) åligger det *i Stockholm överståthållarämbetet och i annan stad magistraten respektive kommunalborgmästaren samt på landet landsfiskalen* att tillhandahålla vissa industriidkare blanketter för ifyllning samt mottaga och till kommerskollegium insända dessa. Motvarande skyldighet åvilar nämnda myndigheter rörande sjöfartsstatistiken enligt kungl. skrivelse $\frac{22}{11}$ 1912 (nr 361).

Även de statistiska uppgifter, som jämlikt kungörelsen $\frac{29}{11}$ 1932 (nr 518) åligger redare att lämna beträffande vissa fartyg, skola avgivas till nyss be-

rörda myndigheter, som skola vidarebefordra uppgifterna till kommerskollegium (1 §).

Enligt lagen ¹³/₇ 1887 ang. handelsregister, firma och prokura (1 §) och kungörelsen ⁴/₁₁ 1887 om handelsregistrens förande m. m. samt näringsfrihetsförordningen (§ 10) föres för *Stockholm hos överståthållarämbetet, för annan stad hos magistraten eller, där sådan ej finnes, hos kommunalborgmästaren och för landet hos länsstyrelsen* handels- och näringsregister.

Det må här erinras om att förslag till lag om vissa ändringar i lagen ang. handelsregister m. m. jämte därmed sammanhängande författningar den 17 mars 1942 framlagts av inom handelsdepartementet särskilt tillkallad utredningsman (Statens off. utredn. 1942: 23). Enligt förslaget skola bland annat handels- och näringsregistren avskaffas och registerföringen överflyttas till länsstyrelserna.

Magistraten samt på landet landsfiskalen ha enligt lagen ¹²/₈ 1910 om aktiebolag (84 §) och lagen ²²/₆ 1911 om ekonomiska föreningar (38 §) att i visst fall föranstalta om utlysande av bolagsstämma eller föreningssammanträde.

Till ledning för markegångsprisens bestämmande skall enligt förordningen ²/₆ 1911 ang. grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande *magistraten* uppgöra priskuranter å i markegångstaxan ingående persedlar och tjänstbarheter (§ 7).

Vad angår ärenden rörande offentligt notariat åligger *magistraten* att utfärda förordnande för notarii publici enligt stadgan ⁶/₁₀ 1882 ang. notarii publicibefattningen. I stad utan magistrat utfärdas förordnande för notarii publicus av länsstyrelse.

Det må anmärkas, att förslag till ny stadga angående notarii publici den 20 juni 1941 framlagts av inom justitiedepartementet tillkallad särskild sakkunnig. Förslaget innebär bland annat, att i annan stad än Stockholm, där notarii publici skola förordnas av Kungl. Maj:t till det antal, som efter hörande av magistraten samt handels- och sjöfartsnämnden av Kungl. Maj:t bestämes, skall såsom notarius publicus tjänstgöra ledamot eller tjänsteman vid magistrat, vilken därtill utsetts i den för magistraten gällande arbetsordningen, eller i stad utan magistrat kommunalborgmästaren.

Enligt mäklareordningen den 9 juni 1893 äger handels- och sjöfartsnämnd pröva behovet av anställande av mäklare eller skeppsklarerare. Det ankommer på *magistraten* att efter anmälan av nämnden utfärda förordnande för av nämnden antagen mäklare eller skeppsklarerare eller vikarie för någon av dem (§§ 4, 5). Innan mäklare eller skeppsklarerare eller vikarie utövar sin befattning, skall han av magistraten erinras om de med befattningen förenade åliggandena och om det ansvar, försummelse därav medför (§ 6). I särskilda böcker, varmed magistraten har att taga viss befattning, skola mäklare och skeppsklarerare verkställa i författningen föreskrivna anteckningar (§ 11). Om mäklare eller skeppsklarerare avlider eller försättes i konkurs eller avgår från befattningen, skola böckerna avlämnas i magistratens förvar. Om mäklare eller skeppsklarerare försättes i konkurs eller

nämnden beslutat återkalla uppdraget, skall magistraten återkalla förordnandet genom offentligt anslag (§ 12). Emot handels- och sjöfartsnämnds beslut kan i vissa fall klagan föras hos magistraten. Över magistratens beslut i anledning därav anföras besvär i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut (§ 22).

Jämlikt lagen $\frac{9}{6}$ 1933 om boutredning och arvskifte åligger i fall, där någon som enligt lagen har att omhändertaga avlidne persons kvarlåtenskap samt tillkalla dödsbodelägare eller hos rätten göra anmälan om dödsfallet ej finnes, *polismyndighet* att utföra vad nu sagts, om dess biträde begäres eller eljest finnes erforderligt (1 kap. 2 §). Enahanda synes gälla enligt lagen $\frac{3}{3}$ 1935 om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge (3 §).

Enligt lagen $\frac{5}{3}$ 1937 om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo åligger det i vissa fall *polismyndighet* att omhändertaga kvarlåtenskap efter den som vid sin död ej här hade hemvist, där denna ej blivit avträdd till förvaltning av boutredningsman. Är egendomen av ringa värde och består den huvudsakligen av reda penningar, kläder och andra lösören för personligt bruk, må, sedan kostnaden här i riket för den avlidnes uppehälle, vård och begravning guldits, polismyndigheten, där det finnes kunna ske utan förfång för rättsägare som äro svenska medborgare eller här ha hemvist, överlämna egendomen till anhörig till den avlidne eller, om denne var utländsk medborgare, till konsul för det land han tillhörde. I annat fall skall polismyndigheten göra anmälan till rätten, som har att förordna om egendomens avträdande till förvaltning av boutredningsman (2 kap. 3 §).

Jämlikt en kungörelse $\frac{22}{3}$ 1895 (nr 18 s. 1) skall, då rysk undersåte avlidit här i riket, pastor eller församlingsföreståndare underrätta bland andra *i Stockholm överståthållarämbetet eller i annan stad magistraten eller borgmästaren*, som har att delge underrättelsen vederbörande ryska konsularmyndighet och i övrigt vidtaga åtgärder i enlighet med konventionen $\frac{9}{4}$ 1889 om rysk undersåtes kvarlåtenskap.

Behörig att förrätta borgerlig vigsel är enligt 4 kap. 5 § giftermålsbalken i stad *lagfaren ledamot av magistraten eller, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästaren*. Jämlikt 14 kap. 2 § samma balk skall *i annan stad än Stockholm magistraten eller, där sådan ej finnes, kommunalborgmästaren* utse medlare i tvister mellan makar.

G. Handel med rusdrycker och utskänkningsrörelse.

Enligt förordningen $\frac{18}{6}$ 1937 ang. försäljning av rusdrycker åligger det länsstyrelsen att övervaka efterlevnaden av förordningen. *Polischefen i orten så ock kommunalnämnd* skola tillse att å ställe, där detaljhandel, varmed i förordningen förstås såväl utminuterung som utskänkning, idkas, ordning iakttages samt att förordningens föreskrifter noga efterföljas. För köping eller annat område å landet, för vilket ordningsstadgan för rikets städer är i till-

lämpliga delar gällande, kan länsstyrelsen förordna lämplig *polisman* att fullgöra polischefs nyssnämnda åligganden (7 kap. 17 §). Vid förrättning, som föranleder större folksamling, ävensom då eljest detaljhandel kan föranleda oordningar, kan *länsstyrelsen ävensom polischefen i orfen så ock kommunalnämnd* för visst tillfälle förbjuda försäljningen eller föreskriva erforderliga inskränkningar (3 kap. 21 §).

Det må här nämnas, att ovan omförmälda bestämmelser äro hämtade från 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning och att polischefens funktioner där tillkommo »polismyndighet i stad samt kronobetjänt å landet» (66, 70, 71 §§).

Om detaljhandel vid upprepade tillfällen föranleder till oordningar eller bedrives så, att nykterhetstillståndet å viss ort menligt påverkas, må *länsstyrelsen* tillsvidare förbjuda försäljningens fortsatta bedrivande eller återkalla meddelat tillstånd (3 kap. 19 §).

Över ansökan om tillstånd till årsutskänkning eller tillfällig utskänkning av rusdrycker, om utskänkning vid offentlig tillställning m. m. eller om utsträckt tid för utskänkning skall länsstyrelsen inhämta yttrande från *magistraten* och å landet från *kommunalnämnden*. Beträffande årsutskänkning och tillfällig utskänkning skola därjämte höras vederbörande kommunala representation och nykterhetsnämnden. Avskrift av länsstyrelsens tillståndsbevis skall i sistnämnda fall tillställas, förutom kontrollstyrelsen, *magistraten samt på landet kommunalnämnden och landsfiskalen*. (3 kap. 9, 11 §§, 5 kap. 3, 4 §§). Utskänkning får endast äga rum i lokal eller å plats, som blivit godkänd vid besiktning, vilken skall hållas *i stad av stadsfiskal eller den länsstyrelsen därtill förordnar och på landet av landsfiskal* med biträde av två personer, av vilka den ene utses av nykterhetsnämnden i kommunen samt den andre *i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och på landet av kommunalnämnden* (5 kap. 11 §). — Bestämmelsen att för besiktning i stad även kan anlitas av länsstyrelsen därtill förordnad person, tillades av Kungl. Maj:t, under motivering att svårighet att medhinna ifrågavarande förrättningar skulle ha yppats på grund av den enligt 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning gällande bestämmelsen, att besiktning i stad skulle verkställas av stadsfiskal (prop. nr 242/1937 sid. 237.) — Viss del av böter och förbrutet gods ställes enligt förordningen, om särskild angivare eller beslagare ej finnes, *i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens samt på landet till länsstyrelsens förfogande* att, i enlighet med föreskrifter som Konungen utfärdar, användas till uppmuntran av polismän som ådagalagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig hantering av rusdrycker (7 kap. 22 §).

Vad enligt förordningen tillhör magistrats handläggning tillkommer polis-kammare i stad, där sådan finnes (7 kap. 24 §).

Enligt kungörelsen ^{16/12} 1921 ang. användningen av viss del av böter m. m. enligt förordningen ang. försäljning av rusdrycker m. fl. författningar skola medel, vilka jämlikt olika i kungörelsen uppräknade författningar skola ställas till förfogande att användas till uppmuntran av polismän som ådagalagt synnerligt nit vid beivrandet av olovlig rusdrycks- eller sprithantering, för-

delas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och å landet av länsstyrelsen. Förslag rörande fördelningen skall avgas i Stockholm i den ordning överståthållarämbetet bestämmer, i annan stad, där poliskammare finnes, av denna samt eljest i stad med magistrat av polischefen och å landet, vartill jämväl hänföres stad under landsrätt, av landsfogden. Hos förslagsställande myndighet må allmän åklagare eller polisbefäl göra framställning om uppmuntran åt viss polisman.

Enligt förordningen $^{1/7}$ 1918 ang. handel med skattefri sprit skall, då kontrollstyrelsen antagit detaljhandlare med sådan sprit eller dylik försäljningsrätt upphört, underrättelse härom ofördröjligen lämnas såväl länsstyrelsen som vederbörande polismyndighet och nykterhetsnämnd (10 §). Denaturerad sprit får vid detaljhandel ej utlämnas bland annat till person, vars befattning med spriten på grund av meddelande från polismyndighet eller nykterhetsnämnd eller eljest skäligen kan antagas komma att leda till missbruk (11 §). Försäljningsbok, som det åligger detaljhandlare att föra, skall jämte rekvisitioner hållas tillgänglig för granskning för kontrollstyrelsen eller den som av kontrollstyrelsen förordnats verkställa sådan granskning ävensom för vederbörande polismyndighet och nykterhetsnämnd (15 §). Polismyndighet eller nykterhetsnämnd, som finner att någon använder skattefri sprit till förtäring, åligger att därom lämna meddelande till den eller dem, hos vilka personen ifråga kan antagas förse sig med sådan sprit, ävensom till kontrollstyrelsen (19 §). Allmän åklagare skall tillse efterlevnaden av förordningen (33 §).

Jämlikt förordningen $^{1/7}$ 1918 ang. vissa alkoholhaltiga preparat m. m. äger polismyndighet eller nykterhetsnämnd, om försäljningen inom någon kommun av visst alkoholhaltigt preparat ger anledning till missbruk och rättelse ej vidtages trots meddelad erinran, förbjuda försäljningen av ifrågasvarande preparat tills vidare inom kommunen. Beslut därom går genast i verkställighet men skall, vid äventyr att detsamma eljest går åter, inom åtta dagar underställas länsstyrelsen, som har att antingen för viss tid fastställa eller ock upphäva förbudet (9 §). — Med polismyndighet torde böra förstås poliskammare respektive polischef; jfr 3 kap. 21 § förordningen ang. försäljning av rusdrycker.

Enligt förordningen $^{11/7}$ 1919 ang. försäljning av pilsnerdricka meddelas tillstånd till sådan försäljning av länsstyrelsen, som i ärendet skall höra i stad magistrat och stadsfullmäktige samt å landet kommunalnämnd och kommunalstämma (6—14 §§). Tillståndet gäller i allmänhet tillsvidare och så länge länsstyrelsen ej finner skäl återkalla detsamma. Underrättelse om av länsstyrelsen meddelat beslut rörande utövande av handel med pilsnerdricka skall tillställas vederbörande polismyndighet och å landet kommunalnämnd (15 §). Kvittensbok, varmed den som forslar pilsnerdricka skall vara försedd, och försäljningsbok, som det åligger partihandlare med pilsnerdricka att föra, skola hållas tillgängliga för länsstyrelsen, kontrollstyrelsen samt allmän åklagare, kvittensboken under forsling jämväl för person, som särskilt för detta

ändamål utsetts av nykterhetsnämnd samt av *polismyndighet* förordnats att utöva den härför erforderliga polisverksamheten, så ock för annan *polisman* (17 §). Utskänkningsrörelse får ej utövas annorstädes än i lokal eller å plats, som blivit för försäljningens bedrivande godkänd vid besiktning, vilken hålles *i stad av stadsfiskal och på landet av kronobetjänt* jämte två personer, utsedda en av nykterhetsnämnden i kommunen, samt en *i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och på landet av kommunalnämnden* (19 §).

Vid förrättning, som föranleder större folksamling, ävensom då eljest skäligen kan befaras, att öppethållande av försäljningsställe kan föranleda ordningar eller då försäljning visar sig föranleda sådana, kan *länsstyrelse ävensom i stad polismyndighet samt å landet kronobetjänt och kommunalnämnd* för visst tillfälle förbjuda bedrivandet av eljest tillåten detaljhandel med pilsnerdricka eller föreskriva nödiga inskränkningar (25 §). — Jfr 3 kap. 21 § förordningen ang. försäljning av rusdrycker. — Uppkomma å utskänkningsställe ordningar eller bedrives där osedlighet och anses till följd därav rörelsens innehavare icke lämplig att vidare förestå densamma, äger länsstyrelsen återkalla utskänkningsrätten. Föranledes av handel, vartill tillstånd enligt förordningen erhållits, ordningar eller bedrives å försäljningsställe osedlighet och fortfar sådant oaktat erinran från *polismyndighet i stad samt kronobetjänt eller kommunalnämnd å landet*, kan *i stad magistraten och på landet kommunalnämnden* förbjuda försäljningens fortsatta bedrivande. Beslutet skall dock underställas länsstyrelsens prövning. I Stockholm tillkommer det överståthållarämbetet att meddela förbud som nu nämnts. Om den som erhållit rätt till försäljning av pilsnerdricka i sitt hem till spisande gäster bedriver försäljningen i större omfattning eller på annat sätt än i förordningen avses, kan *länsstyrelsen ävensom i annan stad än Stockholm magistrat samt å landet kommunalnämnd* förbjuda rörelsens fortsatta bedrivande; magistrats eller kommunalnämnds beslut skall dock underställas länsstyrelsens prövning. Föranledas ordningar av sådan försäljning av pilsnerdricka, som utan särskilt tillstånd utövas av tillverkare, eller bedriver tillverkare sin försäljning så, att nykterhetstillståndet å viss ort därigenom menligt påverkas, äger länsstyrelsen föreskriva erforderliga ordningsregler eller inskränkningar eller också för viss tid helt eller delvis förbjuda försäljningens fortsättande (27 §).

Vad i förordningen stadgats om magistrat gäller i stad med *poliskammare* om denna och i stad utan magistrat om *kommunalborgmästaren* (37 §).

Beträffande tolkningen av begreppet polismyndighet i förordningen ang. försäljning av pilsnerdricka må anmärkas, att stadgandet i 17 § 3 mom. grundar sig å ett av bevillningsutskottet till 1927 års riksdag avgivet betänkande (nr 45) angående Kungl. Maj:ts proposition nr 185/1927 med förslag till förordning om ändring i vissa delar av ifrågavarande förordning; jfr även prop. nr 37/1928 och bevillningsutskottets utlåtande nr 12/1928. I motiveringen till berörda bestämmelser anförde utskottet följande (sid. 13):

»Granskningen av kvittensböckerna under forsling bör såsom en ren ordningsfråga ankomma på polisman. Emellertid synes hinder ej böra möta för åvägabring-

ande av ett samarbete på detta område mellan polismyndigheten och nykterhetsnämnderna på det sätt, att nykterhetsnämnd äger utse en eller flera personer att biträda vid övervakandet av nykterhetstillståndet inom kommunen i förevarande hänseende. På framställning av nykterhetsnämnd skulle det, om sådan person utses, ankomma på länsstyrelse att, med tillämpning av 21 § polisreglementet för riket, meddela honom förordnande att utöva den härför erforderliga polisverksamheten.»

Av dessa uttalanden, jämförda med 11 § 2 och 4 mom. polislagen, torde framgå, att polismyndighet i 17 § 3 mom. bör avse i stad polischefen samt eljest länsstyrelsen. I övriga paragrafer i förordningen torde termen polismyndighet numera åsyfta polischefen. Med kronobetjänt torde i 19, 25 och 27 §§ förstås landsfiskal. Vad särskilt angår bestämmelserna i 25 §, vilka liksom 27 § äro hämtade från 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning, ge förarbetena vid handen, att bestämmelserna betingats av behovet att snabbt kunna ingripa mot eventuella oordningar eller innan sådana ännu inträffat samt att de organ, som tillagts i paragrafen omförmälda befogenheter, bestämts med hänsyn härtill; se förslaget till förordning angående försäljning av pilsnerdricka m. m., avgivet den 22 mars 1918 av inom finansdepartementet särskilt tillkallade sakkunniga, sid. 83 ff.

Enligt förordningen ⁸/₅ 1925 ang. försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker kan inom viss kommun föreskrivas skyldighet att söka tillstånd till utskänkning av sådana drycker. I vissa fall erfordras enligt förordningen alltid sådant tillstånd. Tillstånd, varom nu är fråga, meddelas av länsstyrelsen. Över ansökan skall yttrande inhämtas av nykterhetsnämnden och därjämte *i annan stad än Stockholm av magistraten och på landet av landsfiskalen*. Underrättelse om meddelat tillstånd skall meddelas *vederbörande polismyndighet* och nykterhetsnämnd (5 §). Om särskilt tillstånd till utskänkning ej erfordras, skall anmälan om utskänkning av alkoholfria drycker göras *i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos magistraten och på landet hos landsfiskalen*. Över sådan anmälan skall meddelas bevis (6 §).

I stad, köping eller municipalsamhälle får utskänkning av alkoholfria drycker ej utövas annorstädes än i lokal eller å plats, som godkänts vid besiktning. verkställd *i stad av stadsfiskal och i köping eller municipalsamhälle av kronobetjänt* jämte två personer, utsedda en av nykterhetsnämnden samt en, *i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och i köping eller municipalsamhälle av kommunalnämnden eller motsvarande myndighet* (9 §). — Med kronobetjänt torde här böra förstås landsfiskal; i köpingarna Stocksund, Saltsjöbaden och Nynäshamn torde dock ifrågavarande bestyr jämlikt ovan sid. 25 anmärkta kungl. brev få anses ankomma på vederbörande poliskommissarie.

Bedrives å försäljningsstället osedlighet eller visar sig sådant ställe utgöra tillhåll för personer, som dömts för olovlig befattning med rusdrycker, eller finnes innehavaren vara oförmögen att upprätthålla god ordning i försäljningslokalen eller föranledas av försäljningen oordningar i närheten av försäljningsstället, äger länsstyrelsen återkalla tillstånd till försäljning eller för

viss tid meddela förbud mot utskänkning av alkoholfria drycker. I fall, som nu sagts, kan även *i annan stad än Stockholm magistraten och på landet kommunalnämnden* förbjuda utskänkningens fortsatta bedrivande. Beslutet skall dock underställas länsstyrelsens prövning (14 §). Vid förrättning som föranleder större folksamling ävensom då eljest skäligen kan befaras, att öppethållande av utskänkingsställe kan föranleda oordningar, eller då utskänkning visar sig föranleda sådana, kan *länsstyrelse ävensom i stad polismyndighet samt å landet kronobetjänt och kommunalnämnd* för visst tillfälle förbjuda bedrivande av eljest tillåten utskänkning av alkoholfria drycker eller för sådant tillfälle föreskriva nödiga inskränkningar (15 §). Jfr 25 § förordningen ang. försäljning av pilsnerdricka ovan sid. 94. — Underrättelse om länsstyrelsens beslut om återkallelse av tillstånd till försäljning eller om förbud däremot skall tillställas bl. a. *polismyndigheten i orten* och nykterhetsnämnden (16 §).

Vad i förordningen stadgas om magistrat skall i stad, där magistrat ej finnes, gälla *kommunalborgmästaren*, och vad enligt förordningen tillhör magistrats handläggning skall tillkomma *poliskammare* i stad, där sådan finnes (20 §).

Angående polisorgans befogenhet att företaga beslag m. m. enligt vissa författningar rörande rusdryckshantering o. d. se ovan sid. 59, 60.

I kungörelsen ⁹/₅ 1938 med vissa bestämmelser rörande polis- och tullmyndigheternas verksamhet för bekämpande av olovlig rusdryckshantering regleras bland annat den verksamhet, som utövas av den personal från kriminalstatspolisen som särskilt avdelats för sådant ändamål. I den mån ej i kungörelsen annorlunda stadgas, skola eljest för kriminalstatspolisen gällande bestämmelser äga tillämpning även för denna verksamhet. I fråga om kriminalstatspolisens tjänstgöringsområde skall beträffande den särskilda rusdryckspolisen gälla den avvikelser från vad eljest är stadgat, att till tjänstgöringsområdet skola höra jämväl förlägningsstaden samt annan stad, där kriminalpolisavdelning finnes. I följd härav skola bestämmelserna rörande rekvisition av kriminalstatspolis äga motsvarande tillämpning för *polismyndighet* i berörda städer (2 §). — Jämlikt 19 § kungörelsen ¹⁶/₉ 1932 ang. stats- och reservpolisen tillkommer rekvisitionsrätt *polismyndighet, som å landsbygden eller i stad, där kriminalpolisavdelning ej finnes, har att leda förberedande undersökning i brottmål*, d. v. s. — förutom landsfogde — landsfiskal samt stadsfiskal, som har befattning med polisväsendet, eller i stad, där stadsfiskal ej har sådan befattning, den som närmast under polischefen har inseendet över polisväsendet. — Rusdryckspolisen har även att utan särskild rekvisition från *lokal polismyndighet* verkställa spaning rörande olovlig rusdryckshantering. Vid utövande av spaningsverksamhet skall underrättelse därom snarast möjligt meddelas *polismyndigheten i orten* samt verksamheten därefter bedrivs i samråd med denna och med iakttagande av de föreskrifter, som kunna av denna meddelas (3 §). — Med polismyndigheten i orten torde förstås det lokala polisorgan, som har att leda förundersökning rörande brott. — Då lokal polismyndighet utövar spaningsverksamhet mot

olovlig rusdryckshantering i gräns- eller kusttrakt under sådana omständigheter, att verksamheten kan antagas beröra gräns- eller kustbevakningens arbete, skall underrättelse därom snarast möjligt meddelas vederbörande gräns- och kustbevakningsmyndighet samt verksamheten därefter bedrivs i samråd med denna. De lokala polismyndigheterna samt gräns- och kustbevakningsmyndigheterna skola etablera effektivt samarbete och för sådant ändamål överlägga med varandra om erforderliga åtgärder (8 §). — Uttrycket lokal polismyndighet torde här åsyfta även underordnad polisman, jämväl statspolisman.

H. Kommunikationsväsen.

Enligt motorfordonsförordningen ²³/₁₀ 1936 har *polismyndighet*, varmed, där i författningen ej annorlunda är angivet, förstås för *Stockholm överståthållarämbetet, för annan stad, där poliskammare finnes, denna, för övriga städer magistrat eller kommunalborgmästare och för landet polischefen i orten* (1 § 1 mom.), att tillhandahålla besiktningsskyltar och föra förteckning över utlämnade sådana (13 §), att helt eller delvis förbjuda övningskörning å plats, där körningen kan medföra fara för trafiksäkerheten (18 §), att utöva kontroll över motorfordon och släpfordon, som för tillfälligt brukande här i riket införts från utlandet, varvid polismyndigheten bland annat har att utfärda bevis om tillstånd att här i riket bruka fordonet och tilldela detsamma registreringsmärke, föra särskild förteckning över sådana fordon och tillhandahålla sökanden registreringsskylt ävensom meddela tillstånd att föra dylikt fordon och föra anteckningar däröver (22—24 §§), samt att göra framställning till vederbörande myndighet om återkallelse av körkort eller trafik tillstånd m. m. (36 §). Utfärdande av s. k. nykterhetsintyg för körkort tillkommer för *Stockholm vederbörande poliskommissarie, för annan stad, där polismästare finnes, denne, för övriga städer stadsfiskal eller, om stadsfiskal är befriad från all befattning med polisväsendet, den som närmast under polischefen har inseende över polisväsendet samt för landet polischefen i orten* (20 § 1 mom.) *Polismyndighet som nu nämnts* äger att i avbidan på länsstyrelsens beslut omhändertaga körkort från motorfordonsförare, som befinnes olämplig eller oförmögen att föra sådant fordon (21 § 1 mom.). S. k. flygande besiktning verkställes av vederbörande besiktningssman eller *polisman, åt vilken länsstyrelsen meddelat förordnande att utöva tillsyn å motorfordonsbeståndet* (11 §).

Enligt instruktionen ²³/₁₀ 1936 för besiktningssmän för motorfordon skall, när så påfordras, förteckning, som det enligt instruktionen åligger besiktningssman att föra över sådana släpfordon rörande vilka han utfärdar besiktningssinstrument, av honom hållas tillgänglig för *polismyndighet*, som även äger erhålla utdrag av förteckningen (12 §).

Jämlikt kungörelsen ¹⁸/₁₁ 1932 om särskild skatt i vissa fall för användande i trafik av icke registrerade motorfordon m. m. har *polismyndigheten i orten* att tillhandahålla s. k. skattes skyltar för motorfordon, som tillverkare eller

handlande enligt förordningens bestämmelser äger använda i trafik, samt att verkställa utbyte av sådana skyltar (3, 4 §§).

I sistnämnda båda författningar torde termen polismyndighet få anses användas i samma bemärkelse som i 1 § motorfordonsförordningen.

Jämlikt förordningen ²/₆ 1932 om automobilskatt skall det senast bekomna skattekvittot under färd medföras för att på tillsägelse av *polisman* uppvisas för denne (9 §).

Enligt kungörelsen ⁴/₅ 1934 om skatt å motorfordon, som för tillfälligt brukande i riket från utlandet införts, kan länsstyrelse på generaltullstyrelsens anmälan förordna, att motorfordon, för vilket föreskriven skattskyldighet ej fullgjorts, skall, om det anträffas inom riket, omhändertagas av *polismyndighet* (5 §).

Enligt kungörelsen ¹²/₁₁ 1926 ang. uppgiftsskyldighet beträffande motorredskap är ägare av till motorredskap hänförlig traktor, snöplog, vägvält, vägskrapa, stenkross eller kapverk skyldig att i den ort, där motorredskapet företrädesvis brukas, årligen före september månads utgång i två exemplar avlämna uppgift angående motorredskapet; militär myndighet är dock befriad från sådan uppgiftsskyldighet. Uppgiften skall inlämnas eller insändas i *Stockholm till överståthållarämbetet, i annan stad med poliskammare till denna, i övriga städer till magistraten eller kommunalborgmästaren samt å landet till polischefen*. Nämnda myndigheter utom överståthållarämbetet skola därefter insända avlämnade uppgifter till länsstyrelsen. Överståthållarämbetet och länsstyrelse skola i sin tur överlämna det ena exemplaret av uppgifterna till chefen för försvarsstaben (1 §).

Enligt förordningen ²⁵/₁₀ 1940 ang. yrkesmässig automobiltrafik m. m. meddelas av statens biltrafiknämnd tillstånd att bedriva linjetrafik å vägsträcka, som är belägen i mer än ett län eller mellan orter inom skilda län eller att i beställningstrafik för godsbefordran använda lastautomobil med maximal last överstigande 3 500 kilogram eller att i sådan beställningstrafik använda lastautomobil jämte släpvagn, vilkas sammanlagda maximilast överstiger 4 000 kilogram. Tillstånd till beställningstrafik för personbefordran med stationsort i stad beviljas däremot av *polismyndigheten* i staden; eljest meddelas trafiktillstånd av länsstyrelsen efter hörande av beträffande linjetrafik bland annat *vederbörande polismyndighet* och beträffande beställningstrafik *polismyndigheten* i den ort, varest automobil som kommer att användas i trafiken avses skola ha sin stationsort (5, 8 §§, 9 § 1 mom.). Beslut om trafiktillstånd, meddelat av biltrafiknämnden eller länsstyrelsen, skall delges polismyndighet (15 §). Godkännande av lastautomobil för personbefordran i yrkesmässig trafik ankommer i fråga om trafik, vartill tillstånd meddelats av polismyndighet, på denna och i övrigt på länsstyrelsen (26 § 1 mom.). Länsstyrelses beslut om återkallelse av trafik kort eller varning skall kungöras rikets polismyndigheter (27 § 5 mom.). Över ansökan om tillstånd till uthyrningsrörelse skall länsstyrelse höra polismyndighet, vilken också skall delges länsstyrelsens beslut om meddelande av tillstånd till eller ändring i eller indragning eller återkallelse av meddelat tillstånd till uthyrningsrörelse (32 § 2 och 3 mom.). An-

teckningar, som utövare av uthyrningsrörelse är skyldig att föra över verkställda uthyrningar och rörelsen i övrigt, skola när helst så påfordras hållas tillgängliga för granskning av biltrafiknämnden, vederbörande länsstyrelse eller polismyndighet (32 § 7 mom.). Polismyndighet skall vidare delges av biltrafiknämnden meddelat tillstånd till förmedling av godstransporter med automobil (33 § 4 mom.). Slutligen skall polismyndighet, som finner anledning till återkallelse eller indragning av trafiktillstånd eller trafik kort eller transportförmedling m. m., i den mån befo genhet ej tillkommer polismyndigheten, därom göra framställning hos den myndighet, som har att besluta i ärendet (39 §).

Med *polismyndighet* förstås i förordningen för *Stockholm överståthållarämbetet, för annan stad, där poliskammare finnes, denna, för övriga städer magistrat eller, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästaren och för landet polischefen i orten* (41 §).¹

Enligt statens biltrafiknämnds kungörelse ^{20/6} 1941 ang. skyldighet för vissa förare av automobil i yrkesmässig trafik att föra anteckningar om arbetstid m. m. (SFS nr 603) skall förare på begäran av tillståndsbeviljande myndighet, besiktningsman eller *polismyndighet* tillhandahålla i kungörelsen omnämnd förarbok för granskning (4 §).

Enligt vägtrafikstadgan ^{23/10} 1936 förstås med *polismyndighet för Stockholm överståthållarämbetet, för annan stad, där poliskammare finnes, denna, för övriga städer magistrat eller kommunalborgmästare och för landet polischefen i orten* (1 § 2 mom.). Det tillkommer beträffande stad *polismyndigheten* där och eljest länsstyrelsen att besluta om huvudleder (4 § 5 mom.), meddela erforderliga inskränkande trafikföreskrifter (12 § 1 mom.),² meddela tillstånd att framföra automobil med större bredd eller högre vikt än eljest är medgivet (23 §) och i vissa fall till trafik med släpfordon och traktortåg (33 § 2 mom., 34 § 2 mom., 37 §) samt att utfärda kungörelse om huvudleder, trafikinskränkingar m. m. (48 § 1 mom.). Förare av motorfordon skall under färd inneha sitt körkort för att uppvisas på tillsägelse av besiktningsman eller *polisman*, vilka ej må förvägras kontrollera motorfordonets skyltar, märken och apparater (20 § 6 mom., 26 §). *Polisman* äger vidare förbjuda motorfordonsförare, som kan antagas vara så påverkad av starka drycker, att han icke kan på betryggande sätt föra sitt fordon, att föra detsamma, så ock där förbudet icke efterkommes, hindra honom däri från (21, 26 §§); jfr sid. 61.

Jämlikt kungörelsen ^{22/1} 1937 ang. vägmärken skola erforderliga föreskrifter beträffande uppsättande av vägmärken meddelas i fråga om väg, som icke ligger inom stads område, av vederbörande länsstyrelse samt beträffande väg, som ligger inom stads område, för *Stockholm av överståthållarämbetet, för annan stad, där poliskammare finnes, av denna samt för övriga städer av magistrat eller kommunalborgmästare* (35 §).

¹ I Eskilstuna och Jönköping handlägger såsom ovan sid. 30 nämnts magistraten i poliskammarens ställe förevarande frågor.

² I Linköping och Halmstad meddelar dock magistraten i stället för poliskammaren sådana föreskrifter, jfr ovan s. 30.

Enligt kungörelsen ²¹/₄ 1939 ang. statistiska uppgifter om vägtrafikolyckor åligger det *polischefen* i vart och ett av rikets polisdistrikt att kvartalsvis till statistiska centralbyrån lämna uppgifter rörande sådana vägtrafikolyckor inom distriktet, som föranlett polisundersökning.

Jämlikt förordningen ¹⁸/₁₀ 1901 ang. registrering av fartyg (§§ 19, 20) och sjölagen ¹²/₆ 1891 (4 §) skola i visst fall i *stad magistrat och på landet landsfiskal* mottaga anmälan till fartygsregistret. Vidare skall enligt sjölagen (41, 332 §§), *magistrat eller, där fartyget finnes utom stads område, magistraten i närmaste stad eller landsfiskalen i orten* förordna besiktningsmän för besiktning och värdering av skada å fartyg eller last.

Enligt lagen ¹⁶/₁₀ 1914 om tillsyn å fartyg är *polismyndighet* pliktig lämna fartygsinspektör erforderligt biträde vid undersökning av fartyg för utrönande av att det är i behörigt skick m. m. (6 §).

Enligt kungörelsen ³¹/₁₂ 1914 med närmare föreskrifter ang. tillsyn å fartyg åligger fartygsinspektör bland annat att, då överträdelse av gällande föreskrift om sjöfartssäkerheten finnes ha ägt rum, därom såvitt angår svenskt fartyg göra anmälan hos *vederbörande polismyndighet* för laga beivran (§ 4). Anmälan hos *vederbörande polismyndighet* skall av fartygsinspektör likaledes göras, då fara föreligger att meddelat förbud mot nyttjande av fartyg, dess inrättningar eller redskap överträdes (§ 27).

Underlåter sjöman, som påmönstrats å fartyg, att i rätt tid tillträda tjänsten eller går han i land utan tillstånd eller kommer han ej tillbaka i rätt tid efter att ha varit i land, äger enligt sjömanslagen ¹⁵/₆ 1922 befälhavaren, såvida fartyget eljest ej har tillräcklig besättning, rätt att för hans inställande i tjänsten anlita *vederbörande polismyndighet* (52 §).

Enligt kungörelsen ¹/₆ 1939 med vissa bestämmelser rörande utländskt sjöfolks avmönstring får avmönstring av utländsk sjöman här i riket ej ske, förrän för mönstringsförrättaren styrkts, att anmälan om avmönstringen gjorts till *polismyndigheten i orten*, som på anfordran skall utfärda bevis om att dylik anmälan gjorts.

Jämlikt kungörelsen ⁹/₆ 1939 ang. sjömanshusen i riket samt sjömäns på- och avmönstring m. m. ankommer det å *magistrat eller i stad, där magistrat ej finnes, å kommunalborgmästaren* att utse en av de tre revisorer, som årligen skola granska sjömanshusens räkenskaper och förvaltning, jämte suppleant för honom (27, 31 §§).

Enligt kungörelsen ²⁶/₉ 1938 ang. sjöfarten inom svenskt kustvatten under vissa utomordentliga förhållanden är fartyg, som prejas av krigsmakten tillhörande fartyg eller flygplan eller från befästning eller postering i land, skyldigt att stoppa. Fartygsbefälhavare åligger att låta fartyget underkastas visitering av *behörig civil eller militär myndighet* (4, 5 §§). Från utrikes ort kommande eller till utrikes ort avgående fartyg äger endast i fall av nöd anlöpa annan hamn än sådan, som är öppen för den utländska trafik resan avser, och åligger det befälhavaren att snarast efter ankomsten anmäla förhållandet till den civila eller militära myndighet, på vilken övervakandet av trafiken i hamnen närmast ankommer (9 §). — Beträffande de civila

myndigheterna ankomma dessa uppgifter å vederbörande hamn-, polis- och tulltjänstemän.

Enligt förordningen $\frac{4}{6}$ 1937 ang. lotsverket (lotsförordningen) skall lotskapten, som inom lotsdistrikt utövar inseende över säkerhetsanordningarna för sjöfarten, göra anmälan till länsstyrelsen i fall, då vid eller i närheten av allmän farled anordnats belysning, varigenom sjöfarande kunna vilseledas. Har sådan anmälan inkommit, äger länsstyrelsen efter prövning av förhållandena meddela de föreskrifter, som må finnas erforderliga till undanröjande av anmärkta olägenheter, ävensom stadga lämpliga viten för underlåtenhet att ställa sig nämnda föreskrifter till efterrättelse (49 §). Kronolots äger vid utövningen av sin tjänst att av befälhavare å kronans fartyg ävensom av *polistjänsteman* samt tull- och hamnpersonal påkalla det biträde och den handräckning, som dessa äro i tillfälle att lämna (63 §).

Enligt den förut sid. 51 omförmälda kungörelsen $\frac{20}{4}$ 1928 med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen $\frac{26}{5}$ 1922 om luftfart bör *polismyndigheten* underrättas i fall, då personal, anställd vid flygplats som är upplåten till allmänt bruk, från flygplatsen avlägsnar eller tager i förvar den som uppträder berusad eller stör ordningen eller genom sitt uppförande äventyrar säkerheten i luftfartens utövande (§ 40).

Framföres luftfartyg i strid mot förbud, meddelat enligt lagen $\frac{7}{9}$ 1914 ang. förbud mot lufttrafik över svenskt område, äger militär- eller *polismyndighet* med erforderliga medel hindra fartygets färd (2 §).

Enligt kungörelsen $\frac{3}{3}$ 1939 ang. enskildas innehav av brevdovor vid krig eller krigsfara m. m. är det fr. o. m. den dag Kungl. Maj:t bestämmer förbudet att införa eller utföra eller från brevduveslag o. d. bortföra brevduva ävensom att inneha flygfärdig brevduva, som icke är märkt med fast foting av metall. — Enligt kungörelsen $\frac{26}{8}$ 1939 om tillämpning vid förstärkt försvarsberedskap av vissa bestämmelser har förordnats om författningens ikraftträdande. — Chefen för försvarsstaben äger dock, då särskilda skäl därtill föranleda, för visst fall medge undantag från förbudet. Den som efter det förbud som nu sagts trätt i kraft tillvaratager brevduva, skall ofördröjligen inlämna denna till *polismyndigheten* i den ort, där tillvaratagandet skett. Polismyndigheten skall insända anmälan till chefen för försvarsstaben, som bestämmer huru skall förfaras med brevduvan (2 §). Vidare föreskriver kungörelsen skyldighet för innehavare av brevduva att ofördröjligen efter det förbud utfärdats göra anmälan till länsstyrelsen i det län, där han har sitt hemvist. Enahanda anmälningskyldighet åligger den som under förbudstid överlåter brevduva. Länsstyrelsen skall ofördröjligen vidarebefordra inkommen anmälan till chefen för försvarsstaben eller, enligt dennes bestämmande, till annan militär myndighet. Under tid, då förbud som nu sagts är gällande, skall kungörelsen $\frac{3}{8}$ 1914 om införsel av levande duvor samt om flygförsök med brevdovor ej äga tillämpning. Enligt denna författning erfordras anmälan hos chefen för försvarsstaben och i visst fall tillstånd av vederbörande länsstyrelse för att för flygförsök få lösösläppa brevduva (7 §).

I. Försvarsväsen.

Enligt förordningen ³⁰/₁₂ 1941 ang. inskrivning och redovisning av värnpliktiga samt deras tjänstgöring m. m. (inskrivningsförordningen) skall vid besiktnings-sammanträde *polispersonal* närvara för att tillhandagå vid sammanträdet samt upprätthålla ordning. För varje polisdistrikt bör en polisman vara tillstädes för att lämna upplysning om distriktets värnpliktiga (40 §). Inskrivningsnämnd äger tillstålla frikallad värnpliktig, som ej varit närvarande vid inskrivningsförrättningen, frisedel genom *polispersonal* (62 §). Enahanda gäller i fråga om inskrivningsbok eller inkallelseorder, då värnpliktiges postadress ej är känd eller till honom med posten översänd bok eller order återkommer såsom obeställbar (74 och 110 §§). Vid plats för samling eller upplösning av värnpliktigskontingent ävensom i övrigt, där så erfordras vid värnpliktigas in- och utryckning, skall *polispersonal* vara tillstädes för upprätthållande av ordning. Då ett större antal värnpliktiga kan förväntas färdas samtidigt för inställelse till tjänstgöring eller efter utryckning, äger förbandschef att hos länsstyrelsen hemställa om vidtagande av åtgärder för ordningens upprätthållande under färden. Uppstår i särskilt fall svårighet att för de värnpliktigas förande till tjänstgöringsorten använda militärbefäl, äger länsstyrelsen på framställning av vederbörande förbandschef att därtill beordra *polispersonal* (114 §). Om värnpliktig inom riket anmäles till av- eller påmönstring å handelsfartyg, sedan tjänstgöring till vilken han inkallats tagit sin början, bör, om han icke kan styrka rättighet att utebliva från nämnda tjänstgöring, vederbörande mönstringsförrättare ofördröjligen underrätta *polismyndigheten på platsen* om förhållandet (157 §). — Enligt tidigare gällande inskrivningsförordning av den 18 december 1936 skulle underrättelse lämnas till »krono- eller polisbetjäningen på platsen» (138 §). — När person i värnpliktsåldern avreser med utvandrarfartyg, åligger det i *Stockholm överståthållarämbetet och i övriga städer polismyndighet eller magistrat* att där- om ofördröjligen låta underrätta inskrivningschefen i det inskrivningsområde, inom vilket den värnpliktiges kyrkobokföringsort är belägen, och, därest han är inskriven å sjömanshus, jämväl sjömanshusombudsmannen (159 §). — Polismyndighet torde böra tolkas på samma sätt som i utvandrarförordningen eller alltså såsom betecknande poliskammare; jfr ovan sid. 80. — Underlåter värnpliktig att utan laga förfall avhämta försändelse från militär myndighet eller vägrar han att utkvittera eller mottaga sådan försändelse, skall anmälan om förseelsen¹ göras till *allmän åklagare eller polismyndighet* (168 §).

Jämlikt kungörelsen ¹⁸/₆ 1926 ang. hämtning av värnpliktiga som uteblivit från tjänstgöring m. m. (hämtningskungörelsen) åligger *polismyndighet* att efterspana sådan värnpliktig samt, om han anträffas, hämta och inställa honom å i efterspaningssedel uppgiven plats. Med *polismyndighet* avses i författningen den som jämlikt 1 § polisreglementet under länsstyrelsen eller vad

¹ Enligt 38 § värnpliktslagen ³⁰/₁₂ 1941 medför sådan underlåtenhet eller vägran dagsböter.

angår Stockholm överståthållaren utövar chefskap över befattningshavare vid polisväsendet (§ 9).

Det bör anmärkas, att hämningskungörelsen är föremål för omarbetning samt att efterspaningsåtgärderna lära skola tillkomma polischeferna och statens kriminaltekniska anstalt.

Jämlikt kungörelsen ²⁷/₃ 1942 ang. efterbesiktning av vissa värnpliktiga, vilka frikallats från värnpliktens fullgörande, skall värnpliktig, som skall efterbesiktigas, av vederbörande inskrivningschef genom personlig order kallas att inställa sig vid visst till tid och plats bestämt efterbesiktningssammanträde inom inskrivningsområdet. Är värnpliktigs postadress icke känd eller återkommer order, som befordrats med posten, såsom obeställbar, skall ordern tillställas den värnpliktige genom *polispersonals* eller, därest den värnpliktige är inskriven å sjömanshus, genom sjömanshusombudsmannens försorg (6 §). Värnpliktig, som är skyldig att inställa sig för efterbesiktning men utan anmänt laga förfall utebliver, må på egen bekostnad hämtas till efterbesiktningssammanträde eller till inställelse inför inskrivningschef på sätt som är stadgat om hämtning av värnpliktig till inskrivning i allmänhet (17 §).

Enligt gällande rekvisitions- och förfogandelagstiftning tillkomma de lokala polisorganen vissa uppgifter. Sålunda äger enligt den nya rekvisitionslagen ³⁰/₆ 1942, vilken enligt kungörelse samma dag (nr 585) skall träda i kraft den 1 oktober 1942, *polismyndighet* att hos den som vägrar eller försummar att behörigen eller i rätt tid fullgöra rekvisition uttaga det rekvisiterade; kan dröjsmålet medföra våda och är *polismyndighet* ej att tillgå, tillkommer samma rätt militär myndighet (23 §). — Genom nämnda lag upphävas bland annat den nu gällande rekvisitionslagen och -förordningen samt häst- och fordonsanskaffningslagen och -förordningen.

Jämlikt rekvisitionsförordningen ³⁰/₆ 1942 må rekvisitionsskrivelse avlämnas, förutom hos den som skall fullgöra rekvisitionen, jämväl hos *ortens polismyndighet*, vilken det åligger att vidarebefordra skrivelsen till vederbörande. *Polismyndighet* och kommunal myndighet äro skyldiga lämna rekvisitenten alla erforderliga upplysningar rörande tillgången i orten å förnödenheter, som utgöra föremål för rekvisition. Vid rekvisition av fastighet bör rekvisitenten samråda med länsstyrelsen eller *polismyndigheten i orten* (7 §). Länsstyrelsen skall ombesörja, att *polispersonal* vid behov är tillstädes för ordningens upprätthållande vid häst- och bilvärderingsnämnds sammanträde (24, 39 §§). Befälhavare för militär hämningskommendering åtnjuter å avlämningsplatsen och under färden därifrån till vederbörande förband *polismans* skydd och befogenhet och är vid utövandet av denna befogenhet underställd *polischefen i orten* (45 §).

Med *polismyndighet* i förordningen torde, i överensstämmelse med vad gäller enligt kungörelsen ²⁷/₁₀ 1939 om särskilda åligganden, som under vissa förhållanden tillkomma länsstyrelserna och dem underlydande myndigheter (se nedan sid. 105), jämväl åsyftas magistrat och kommunalborgmästare; jfr prop. nr 201/1942 sid. 46—49.

Enligt den nya beredskapsförfogandelagen ³⁰/₆ 1942, vilken likaledes skall

träda i kraft den 1 oktober 1942 och genom vilken beredskapsförfogandelagen ²²/₆ 1939 och beredskapsförfogandeförordningen samma dag upphävas, äger vederbörande militära myndighet i fall, då någon vägrar eller försummar att fullgöra vad honom åligger på grund av anfordran enligt lagen, låta genom *polismyndighetens* försorg uttaga det begärda (5 §).

Enligt allmänna förfogandelagen ²²/₆ 1939 äger länsstyrelsen, *polismyndighet* eller kristidsmyndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, avfordra envar upplysning om hans innehav av förnödenheter m. m. Vägrar någon att lämna begärd upplysning eller finnes skäligen anledning misstänka, att han söker vilseleda myndighet, må undersökning verkställas av kontor, lagerlokal eller annan lägenhet, varöver han förfogar, samt granskning ske av hans handelsböcker och affärshandlingar (22 §). Vad som därvid inhämtats får ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med förfrågningen, undersökningen eller granskningen avsedda ändamålet. Överträdelse straffas med dagsböter eller fängelse (24 §). — Motsvarande bestämmelser finnas i 6 och 9 §§ maximiprislagen ²²/₆ 1939. — Med avseende å befogenhet att besluta om sådan undersökning eller granskning, beträffande tid, då undersökning må äga rum, samt förfarandet därvid skola bestämmelserna om husrannsakan i lagen ¹²/₅ 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål äga tillämpning; jfr ovan sid. 59.

Beträffande tolkningen av begreppet *polismyndighet* i 22 § allmänna förfogandelagen och 6 § maximiprislagen anføres i motiveringen, att lagrummen i huvudsak överensstämman med 14 § i 1918 års förfogandelag (nr 205); se prop. nr 284/1939 sid. 44 respektive 289/1939 sid. 29. Enligt sistnämnda paragraf ålåg det envar att vid förfrågan av Konungens befallningshavande eller »enligt dess uppdrag av *kronobetjänt*» lämna upplysning uti nämnda hänseenden. I överensstämmelse härmed lära *polismyndighet* i nämnda lagar böra åsyfta polischef.

Jämlikt lagen ³¹/₃ 1938 om förfoganderätt för luftskyddets behov äger länsstyrelsen förordna, att för luftskyddstjänst eller för utförande av arbete för luftskyddet uttagen person som uteblir eller avviker från tjänstgöring eller arbete skall genom *polismyndighets* försorg hämtas (13 §).

I detta sammanhang må nämnas, att enligt 5 § luftskyddslagen ¹¹/₆ 1937 skall för luftskyddsområde, som utgöres av stad eller landsfiskalsdistrikt, *vederbörande polischef* vara luftskyddschef; länsstyrelsen äger dock för särskilt fall härtill utse annan person. För luftskyddsområde eller del därav äger länsstyrelsen utse ställföreträdare för luftskyddschef. Befattningshavare vid polisväsendet är skyldig att mottaga uppdrag som luftskyddschef eller ställföreträdare för sådan. Jämlikt dessa bestämmelser är bland annat envar av de kommunalborgmästare, vilka äro polischefer (se sid. 21), utom kommunalborgmästaren i Nybro luftskyddschef inom respektive stad, varjämte vissa andra kommunalborgmästare inneha uppdrag som ställföreträdande luftskyddschefer.

Enligt 14 § utrymninglagen ²⁸/₆ 1941 må den, som utan anmält laga förfall utebliver eller avviker från arbete vartill han uttagits eller icke fullgör före-

skriven inställeskyldighet inför uttagningsmyndigheten, på framställning av denna hämtas genom *polismyndighetens* försorg.

Jämlikt lagen ²¹/₆ 1940 om skyldighet att bortföra varuförråd åligger det envar att vid förfrågan av länsstyrelse, *polismyndighet*, central kristidsmyndighet eller annan av Kungl. Maj:t bestämd myndighet lämna upplysning rörande innehav av vara som avses i lagen. Vägrar någon att lämna begärd upplysning eller finnes skälig anledning misstänka, att han söker vilseleda myndighet rörande förhållanden, varom upplysning begärts, må undersökning verkställas av kontor, lagerlokal eller annan lägenhet, varöver han förfogar, så ock granskning ske av hans handelsböcker och affärshandlingar (14 §). Angående yppande av vad som inhämtats genom svar å sådan förfrågan eller vid sådan undersökning eller granskning som nu nämnts gäller detsamma som enligt allmänna förfogandelagen och maximiprislagen (16 §).

Bestämmelser av enahanda innehåll som i 14 och 16 §§ lagen om skyldighet att bortföra varuförråd äro givna i 9 och 13 §§ prisregleringslagen ³⁰/₆ 1942.

Jämlikt kungörelsen ²⁷/₁₀ 1939 om särskilda åligganden, som under vissa förhållanden tillkomma länsstyrelserna och dem underlydande myndigheter, ålägges bland annat *polismyndighet* åtskilliga funktioner. Med *polismyndighet* avses i kungörelsen *polischefen i orten samt i annan stad än Stockholm därjämte magistrat, om sådan finnes*; dock skall, då militär myndighet där om framställer begäran, även *underordnad polispersonal* fullgöra de åligganden, som enligt kungörelsen ankomma på polismyndighet (2 §). Dessa åligganden innefatta vissa hjälpåtgärder rörande tvångsanskaffning av egendom för militära ändamål, förläggning av trupper, den militära sjukvårds- och veterinärtjänsten m. m. (3—13 §§).

Enahanda uppgifter tillkomma även enligt fältreglementet för armén *polismyndighet*, som dock ej bestämts i reglementet (mom. 1435, 1437, 1467).

Enligt kungörelsen ²⁴/₅ 1940 med tillämpningsföreskrifter till lagen ¹⁷/₆ 1940 med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m. (bevakningskungörelsen) skall civil person som enligt kungörelsen av militär personal gripits eller tagits i förvar jämte i beslag tagna föremål ofördröjligen överlämnas till *polismyndigheten i orten* (3, 4 §§).

Enligt reglementet ²⁶/₄ 1940 för krigspolisen vid armén skall krigspolisen i erforderlig utsträckning samverka med det civila polisväsendet i orten och må, där så finnes lämpligt, av vederbörande militäre chef ställas till *civil polismyndighets* förfogande (4 §). Motsvarande bestämmelse finnes i reglementet ²⁰/₆ 1941 för krigspolisen vid marinen (4 §).

Enligt landstormspolisungskungörelsen ²⁵/₄ 1941 skall inom krigsmakten särskild landstormspolis vara avdelad för att vid krig eller krigsfara under de civila polischefernas ledning biträda *polisen* vid bevakning av viktigare anläggningar (1 §).

Enligt en av Kungl. Maj:t den 13 mars 1942 fastställd allmän instruktion för landstormspolisen skall landstormspolisen i enlighet med vad i land-

stormspoliskungörelsen och i särskilda anvisningar föreskrives biträda *polismyndighet* (= polisen) vid bevakning av i kungörelsen omförmälda anläggningar (1 §). Vid visitation bör om möjligt representant för polismyndigheten närvara (30 §).

Enligt § 1 instruktionen ¹³/₁₂ 1929 för polispersonalen å Karlsborg åligger det nämnda polispersonal bland annat att biträda den civila ordningsmakten vid tillsyn över att utlänning icke olovligen uppehåller sig inom förbjudet område m. m. samt att tillhandagå *vederbörande polismyndighet* med spaning och annan undersökning angående brott och förseelser, begångna inom till Karlsborgs förläggningssort hörande befästnings- och andra områden.

Jämlikt § 2 instruktionen ²⁸/₃ 1917 för fästningspolisen i Boden¹ bör poliskommissarien vid fullgörandet av den honom åliggande skyldigheten att övervaka de utlänningar, som vistas inom fästningens område, söka åstadkomma samverkan med bland annat *vederbörande polismyndighet i orten*.

Enligt § 3 militära bestraffningsförordningen ¹⁷/₁₂ 1915 skall i fall, då *polismyndighet* gjort anmälan om förseelse, varom förhör hålles i disciplinmål enligt bestämmelserna i 202 § strafflagen för krigsmakten, *polismyndigheten* underrättas om tiden för förhöret och, om så anses erforderligt, anmodas att tillhandagå med upplysningar i målet.

Enligt 9 § kungl. cirkulär ¹²/₄ 1940 till chefen för försvarsstaben m. fl. med bestämmelser i fråga om sättet för förvaring m. m. av hemliga handlingar rörande rikets försvar skall genom *vederbörande chefs (ämbetsmyndighets) försorg* tid efter annan, om möjligt en gång årligen, förrättas inventering av vid underlydande myndigheter eller hos underställd personal förvarade hemliga handlingar samt kontrolleras att i cirkuläret meddelade föreskrifter behörigen iakttagas. Befinnes därvid, att hemlig handling saknas och trots undersökning icke kan tillrättaskaffas, eller äro omständigheter för handen, vilka finnas böra föranleda åtgärd av *polismyndighet*, skall anmälan därom göras till chefen för försvarsstaben.

J. Andra uppgifter.

Enligt lagen ²/₄ 1918 med vissa bestämmelser om sjöfynd skall anmälan om bärgat sådant fynd göras hos *landsfiskal eller annan polisman eller hos tulltjänsteman*. Den som mottagit sådan anmälan skall därom underrätta distriktets tullförvaltning, som åligger att föranstalta om besiktning av fyndet samt kungöra detsamma. Kan fyndet ej utan fara för försämring vårdas, skall det genom tullförvaltningens försorg försäljas (1, 3 §§).

Enligt lagen ²²/₄ 1938 om hittegods skall envar som hittar något utan oskäligt dröjsmål anmäla fyndet hos *polismyndighet*, som åligger att kungöra fyndet eller, där ägaren till godset är känd, underrätta honom (1 §). Om ägare till hittegods ej blir känd inom ett år efter anmälan eller underrät-

¹ Jfr not sid. 15.

telsen eller om ägaren eljest kan anses ha uppgett sin rätt, tillfaller godset upphittaren (4 §). Hittegods skall väl vårdas. Upphittaren äger överlämna godset till *polismyndighet*, som, där så finnes påkallat, även själv kan omhändertaga godset (2 §).

Jämlikt kungörelsen $\frac{2}{12}$ 1938 med vissa föreskrifter rörande polismyndighets befattning med hittegods skall, där ej i kungörelsen eller i vederbörlig instruktion annorlunda föreskrives, vad i berörda lag är stadgat om polismyndighet gälla *polischefen i orten* (1 §). Enligt kungörelsen har vakthavande polisman å polisstation eller polisvaktkontor ävensom landsfiskal att mottaga anmälningar om hittegods och omhändertaga dylikt gods, som upphittaren vill överlämna till polisen. Samma skyldighet åligger även annan polisman, där så påkallas av omständigheterna eller föreskrivas i vederbörande instruktion eller av polischefen (2 §). Polischefen eller annan befattningshavare vid polisen skall föra bok över hittegods (4 §). För vården av hittegods som omhändertagits av polisen ansvarar polischefen, där ej i vederbörlig instruktion annorlunda föreskrives (8 §).

Enligt lagen $\frac{2}{6}$ 1933 om ägofred skall den, som å sina ägor intagit annans hemdjur som olovligen inkommit dit, om intagningen genast underrätta djurets ägare. Är denne icke känd, skall kungörelse om intagningen ske i kyrkan och i ortstidning. Bliver ägaren ej känd inom fjorton dagar efter sådan kungörelse, har intagaren att utan dröjsmål göra anmälan om intagningen hos *polismyndigheten i orten*. Har ett år förflutit från det intagningen anmäls hos polismyndigheten, och är ägaren alltjämt okänd, skall djuret i dess helhet tillfalla intagaren (52—58 §§).

Begreppet polismyndighet torde här användas i samma bemärkelse som i hittegodslagen eller alltså i betydelsen av polischefen i orten (jfr prop. nr 32/1938, sid. 17).

Enligt förordningen $\frac{17}{5}$ 1923 ang. skatt för hundar äger *vederbörande polismyndighet* taga del av hundskatteregister (7 §).

Enligt lagen $\frac{6}{6}$ 1930 om kommunalstyrelse på landet äger kommunalnämnd, om någon som är boende eller uppehåller sig inom kommunen kallats till inställelse inför kommunalnämnden för att höras i ordningsmål eller i ärende, för vilket han inför nämnden är redovisningskyldig, men utan laga förfall uteblivit, erhålla handräckning hos *polismyndigheten* för hans inställande (45 §).

Enligt tullstadgan $\frac{7}{10}$ 1927 äger tulltjänsteman att av *polis- eller militärmyndighet i orten* efter anmälan erhålla skyndsamt handräckning i den mån sådan erfordras för utövande av tulltjänsten (25 §).

Enligt mantalsskrivningsförordningen $\frac{6}{8}$ 1894 förrättas mantalsskrivningen å landet och i stad, där magistrat ej finnes, av häradsskrivaren; på framställning av stad som nu nämnts kan dock Kungl. Maj:t förordna, att mantalsskrivningen i staden skall förrättas av *kommunalborgmästaren eller under dennes tillsyn av särskild tjänsteman*. I stad med magistrat verkställs mantalsskrivningen under *magistratens* tillsyn av den tjänsteman, vilken debiteringen av kronoutskylderna åligger eller till vilkens befattning förrättnings-

en hör enligt särskilt meddelade föreskrifter (§ 1 mom. 2). Hjäradsskrivare, *magistrater* och *vederbörande kommunalborgmästare* insända till länsstyrelsen årligen förslag rörande tider och ställen för mantalsskrivningen (§ 2 mom. 1). — Mantalsskrivningsförrättare äger genom *vederbörande stadsfiskal, utmätningsman, fjärdingsman eller exekutionsbetjänt* infordra felande mantalsuppgift. Delgivning av mantalsskrivningsförrättarens föreläggande att avlämna avflyttningsbetyg ombesörjes av *stadsfiskal i stad samt landsfiskal på landet. Krono- eller stadsbetjänt*, som verkställer infordrandet eller delgivningen, är berättigad att därför av den försumlige erhålla gottgörelse med fem kronor för varje förrättning (§ 15). *Vederbörande stadsfiskal eller fjärdingsman* skall närvara vid mantalsskrivningen (§ 7 mom. 1).

Enligt förordningen ¹⁷/₁₁ 1905 ang. mantalsskrivning i Göteborg äger mantalsskrivningsförrättaren erhålla handräckning av *polis-kammaren* för infordrande av felande uppgifter. *Krono- eller stadsbetjänt* utom Göteborg, som verkställer infordrande av felande uppgift eller handling, är berättigad att av den försumlige undfå gottgörelse med en krona för varje förrättning (§ 11).

Krono- eller stadsbetjänt i mantalsskrivningsförordningen och i den särskilda mantalsskrivningsförordningen för Göteborg torde åsyfta stadsfiskal, utmätningsman, polisman och exekutionsbiträde ävensom rådhusvaktmästare (stadsvaktmästare). I allmänhet läser polispersonal anlitas för ifrågasvarande förrättningar.

Jämlikt 17 § förordningen ¹⁸/₁₂ 1925 om civil folkbokföring och mantalsskrivning i Stockholm äger *polisbetjänt eller annan av överståthållarämbetet godkänd förrättningsman* i motsvarande fall undfå gottgörelse med fem kronor för varje förrättning.

Här må anmärkas, att det av 1936 års uppbördskommitté den 31 oktober 1938 framlagda förslaget till förordning angående den allmänna folkbokföringen i riket (folkbokföringsförordning) upptager bestämmelse därom, att *krono- eller stadsbetjänt*, som verkställer delgivning av anmaning eller föreläggande eller infordrande av felande handling, varom i förordningen sägs, äger att därför av den försumlige undfå gottgörelse med tre kronor för varje förrättning (191 §); se Statens off. utredn. 1938: 41 sid. 60.

Enligt förordningen ³/₁₂ 1915 ang. kyrkoböckers förande skola blanketter rörande utfående av flyttningsbetyg tillhandahållas å varje pastorsexpedition samt därjämte å *landsbygden hos kronobetjäningen och i stad hos polismyndigheten* (§ 33). — Kronobetjäningen torde avse landsfiskal och polismyndigheten polisen. — Pastor äger infordra felande flyttningsbetyg och fastighetsägarförteckningar genom *vederbörande krono- eller stadsbetjänt*, vilken därför är berättigad att av den försumlige erhålla gottgörelse med fem kronor för varje förrättning. Tredskas den försumlige, skall länsstyrelsen på begäran av pastor förelägga vederbörande att vid vite fullgöra sin skyldighet (§ 35). Uttrycket *krono- eller stadsbetjänt* torde här användas i samma bemärkelse som i mantalsskrivningsförordningen, se ovan.

Enligt en kungörelse ²/₁₂ 1932 (nr 531) må under vissa förutsättningar gottgörelse, som jämlikt gällande författningar angående mantalsskrivning och

kyrkoböckers förande tillkommer *krono- och stadsbetjänt* eller annan i föreskriven ordning godkänd förrättningsman för infordrande av uppgifter till mantals- och kyrkoskrivning, uttagas genom utmätning utan föregående dom eller utslag.

Jämlikt kungörelsen ¹⁹/₁₂ 1924 om vad iakttagas skall vid ansökning om svenskt medborgarskap kan länsstyrelsen genom *kronobetjäningen* infordra erforderlig komplettering av ansökningshandlingarna (6 §). — Kronobetjäningen torde inbegripa, förutom landsfiskal (köpingspolischef), även polis-kammare, magistrat, kommunalborgmästare och stadsfiskal.

Enligt instruktionen ²⁴/₅ 1918 för stadsfiskalerna skall *magistraten respektive kommunalborgmästaren* på anmodan av justitiekanslersämbetet kungöra ledigbliven stadsfiskalstjänst samt avge utlåtande i ärendet ävensom över stadsfiskals ansökan om tjänstledighet och avsked (1 §). Stadsfiskal äger att av *stads- och polisbetjante* erhålla all den handräckning, som är erforderlig för utförande av stadsfiskalens tjänsteåligganden (7 §). Med stadsbetjante torde väl numera böra förstås stadens kommunala myndigheter och med polisbetjante polispersonalen. Jfr 12 § instruktionen för stadsfiskalerna i Stockholm ²/₄ 1937.

Jämlikt kungörelsen ²³/₁₀ 1915 ang. länskungörelser skall anslag av länskungörelse verkställas genom försorg av *polisman* eller annan lämplig person i orten. Plan för upprättande av sådana anslag skall uppgöras av *polischef* och underställas länsstyrelsen för godkännande (4 §).

VII. Brister i gällande lagstiftning.

Såsom av den i kap. VI lämnade redogörelsen torde framgå, är den nu gällande lagstiftningen rörande politiförvaltningen behäftad med mycket kännbara brister. Dessa äro av såväl formell som materiell art. I det förra avseendet är den oklarhet, som i stor utsträckning vidlåder de bestämmelser, som reglera handläggningen av ärendena, särskilt påfallande. Såsom nämnda redogörelse visar, användes därvid i ett betydande antal författningar som beteckning på vederbörande organ begreppen polismyndighet, kronobetjäning eller kronobetjänt, utan att innebörden av termerna närmare klargjorts. Följden härav har blivit, att i praktiken tvekan och osäkerhet yppats rörande tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser. Denna villrådighet förekommer hos såväl polisorganen själva som andra myndigheter. Självfallet råder även hos allmänheten osäkerhet om vem som är polismyndighet och till vilken myndighet den alltså i förekommande ärenden har att vända sig.

Den osäkerhet och tvekan, som frånvaron av tydliga bestämmelser i nämnda hänseende framkallat, föranleda helt naturligt olägenheter av skilda slag. Sålunda är det givetvis klart, att förhållandet icke är ägnat att befrämja en enhetlig, konsekvent handläggning av ärendena. Praxis kännetecknas också av en anmärkningsvärt stor brist på enhetlighet. Vidare må nämnas de kompetenskonflikter, vartill bestämmelserna på sina håll givit upphov. Att sådana icke förekommit i större utsträckning än som synes ha skett torde sammanhånga med att vederbörande myndigheter under hand träffat överenskommelse om ärendenas handläggning. Härtill komma de betydande olägenheter och besvär i form av tidsutdräkt och onödig omgång med ärendenas behandling, som den rådande oklarheten medför såväl för myndigheterna i allmänhet som för den enskilde.

Beträffande de materiella bristerna torde den i kap. VI lämnade översikten av polisuppgifterna ge vid handen, att dessa i lagstiftningen ej fördelats mellan de olika lokalorganen efter någon klar, enhetlig princip. I allmänhet synes man ha löst spörsmålet från fall till fall utan att följa några bestämda linjer. Därjämte har man genom att använda de mångtydiga begreppen polismyndighet och kronobetjänt utan att närmare precisera deras

innebörd i stor utsträckning överlämnat åt myndigheterna att själva avgöra funktionsfördelningen. Denna anordning, vilken i och för sig måste betecknas såsom otillfredsställande, har i sin tur givit upphov till en praxis, som icke endast är synnerligen skiftande utan även i fråga om åtskilliga ärenden synes avvika från författningarnas anda och mening.

Såsom allmänt omdöme torde alltså med fog kunna påstås, att det sätt, varpå den lokala handläggningen av polisärendena för närvarande reglerats, lämnar åtskilligt övrigt att önska i fråga om såväl konsekvens och enhetlighet som ändamålsenlighet.

Vad nu sagts äger framför allt tillämpning beträffande städerna. Genom de reformer, som under senare år vidtagits inom polis- och åklagarväsendet, har, såsom i det föregående berörts, ledningen av polisverksamheten överflyttats från magistraten och kommunalborgmästaren till självständiga och med dem sidoordnade organ. Med polischefskapets överflyttning har också följt, att magistraten och kommunalborgmästaren icke såsom tidigare omedelbart kunna disponera över polispersonalen i staden för sina olika politiska uppgifter. Den förändring, som sålunda ägt rum med avseende å ledningen av och ansvaret för det lokala polisväsendet, nödvändiggör helt naturligt en omprövning av sättet för handläggningen av en stor del av de polisärenden, som nu tillkomma magistraten och kommunalborgmästaren, i första hand givetvis sådana, som uppdragits åt dem just på grund av den ställning, de tidigare intagit i förhållande till polisväsendet.

Berörda utveckling har också medfört, att handläggningen av ärendena i städerna blivit omständlig och mindre ändamålsenlig. I allmänhet torde handläggningen där tillgå på följande sätt. I de ärenden, i vilka beslut erfordras, inhämtar magistraten respektive kommunalborgmästaren yttrande från polischefen eller, där borgmästare eller kommunalborgmästare är polischef, från poliskommissarien (stadsfiskalen). Sedan erforderlig utredning verkställt, överlämnas ärendet åter till magistraten eller kommunalborgmästaren. Efter det ärendet avgjorts — beträffande magistraten allt efter ärendets vikt efter föredragning — överlämnas handlingarna i ärendet ofta åter till polischefen respektive poliskommissarien för kännedom om beslutet. Med avseende å sådana ärenden, vilka äro av expeditionell natur och vilka icke erfordra något beslut, såsom exempelvis delgivningar, handräckningar, mottagande av anmälningar etc., överlämnas dessa, sedan de inkommit till magistraten eller kommunalborgmästaren, till polischefen respektive poliskommissarien för åtgärd och redovisas därefter av denne till stadsmyndigheten. I båda fallen måste ärendena diarieföras i såväl nämnda myndighets som polisens diaries. Som synes är den nuvarande ordningen för ärendenas behandling föga praktisk och medför såväl tidsutdräkt som ock ett visst dubbelarbete.

Slutligen må nämnas, att bristen på enhetlighet i handläggningen framträder alldeles särskilt tydligt i de landsfiskalsdistrikt, i vilka stad ingår och

där landsfiskalen även är polischef. I dessa distrikt handläggas åtskilliga polisärenden i staden av magistraten respektive kommunalborgmästaren men för distriktet i övrigt av landsfiskalen. Att denna splittring i handläggningen av polisgöromålen inom ett och samma polischefsdistrikt är mindre tillfredsställande, ligger i öppen dag.

Rörande vissa tidigare reformsträvanden angående handläggningen av polisärendena i städerna hänvisas till *bilaga A*.

VIII. Utredningsmannens förslag.

Allmänna synpunkter.

Av vad i det föregående anförts torde framgå, att den lokala handläggningen av polisärendena är i behov av en ganska genomgripande reformering. En sådan reform bör gå ut på dels att avlägsna de brister, som i formellt avseende vidlåda gällande författningsbestämmelser på området, och dels att överhuvud söka åvägbringa en mera rationell och enhetlig handläggning.

I förstnämnda hänseende bör främst klarhet skapas om vad som bör förstås med *polismyndighet* i de författningsställen, där begreppets innebörd ej närmare preciserats; såsom den föregående framställningen givit vid handen är den nu rådande förbistringen på området väsentligen att tillskriva avsaknaden av bestämmelser om hur detta begrepp i de särskilda fallen bör tolkas. Det mest rationella skulle måhända vara att ur författningsspråket helt utmönstra termen polismyndighet. Detta torde emellertid bland annat av lagtekniska skäl ej låta sig göra. Spörsmålet torde i stället böra lösas på det sätt, att begreppets innebörd klagöres. Av vad i kap. VI anförts torde framgå, att uttrycket polismyndighet därvid bör reserveras för de egentliga polisorganen, nämligen poliskamrarna och polischeferna. Härigenom torde begreppet komma att bringas i överensstämmelse med gängse språkbruk och gällande rättsuppfattning. I sådana undantagsfall, där begreppet av författningstekniska skäl finnes böra användas i annan bemärkelse än poliskammaren och polischefen, bör uttryckligen anges vilket eller vilka organ som åsyftas.

Det sagda äger i allt väsentligt giltighet även i fråga om termerna *kronobetjänt* och *kronobetjäning*. Jämväl dessa uttryck användas, såsom i kap. VI utvecklats, i författningarna i skiftande bemärkelser och ha i tillämpningen föranlett tveksamhet och olika tolkningar. Med hänsyn härtill och då någon anledning ej synes föreligga att i lagspråket använda dessa föråldrade uttryck, böra de undvikas och utbytas mot konkreta, tydliga bestämmingar på de organ som avses.

Vad härefter angår spörsmålet om åstadkommande av en mera rationell och enhetlig handläggning av ärendena, förutsättes härvid, såsom av den föregående framställningen torde framgå, i första hand en avgränsning av polisorganens och de allmänna administrativa organens funktionsområden. Denna fråga har betydelse huvudsakligen för städerna. På landet är landsfiskalen såväl polismyndighet som allmänt administrativt organ, vilket gjort att olägenheterna av den nuvarande ordningen där synas vara jämförelsevis

små. I köpingarna Stocksund, Saltsjöbaden och Nynäshamn äro dock de nuvarande innehavarna av poliskommissariatjänsterna polischefer och fullgöra i denna egenskap huvudsakligen samma polisverksamhet som eljest tillkommer landsfiskal. Någon ändring i denna anordning torde i detta sammanhang ej vara av behovet påkallad, enär några olägenheter därav ej försports. Härtill kommer, att anordningen endast är av provisorisk karaktär; enligt distriktsåklagarreformen är det meningen att polischefskapet i nämnda köpingar, så snart poliskommissariatjänsterna bliva vakanta, skall överflyttas å vederbörande landsfiskaler.

Beträffande de allmänna principer, som böra följas för att åvägabringa ovan nämnda rationalisering av handläggningen, må till en början förutskickas, att det föreliggande uppdraget endast torde avse framläggande av sådana förslag, som kunna genomföras inom ramen för den nuvarande lokala förvaltningsorganisationen. Härav torde följa, att genom den ifrågasatta reformen icke kan ernås en fullt tillfredsställande lösning av spørsmålet; en sådan torde icke stå att vinna annorledes än genom vidtagande av genomgripande organisatoriska förändringar i den kommunala förvaltningen. Vid övervägande av frågan, vilka funktionsförändringar som böra vidtagas för att ernå det uppställda syftet, har man alltså att beakta, att organens allmänna ställning i allt väsentligt måste lämnas orubbad. Vidare bör naturligen uppmärksammas icke blott att de ärenden, som finnas böra tillkomma polisorganen, äro förenliga med dessa organs allmänna funktioner utan även att reformen icke kommer att inverka menligt å fullgörandet av deras övriga uppgifter.

I sistnämnda hänseende bör erinras om den pågående utredningen av frågan rörande polisväsendets förstatligande. Med hänsyn till den betydelse, som denna fråga har för förevarande utredning, har såsom ovan (sid. 6) framhållits samråd ägt rum med 1939 års polisutredning; det förslag, som i det följande framlägges, är så avvägt, att det torde låta sig anpassas även efter en förstatligad polisorganisation.

I anslutning härtill må ock anmärkas, att vid en reform på förevarande område hänsyn givetvis även bör tagas till de förändringar, som den nya processreformen kommer att medföra med avseende å polis- och åklagarorganens uppgifter (jfr ovan sid. 63).

Slutligen bör här omnämnas den av Kungl. Maj:t den 11 november 1938 beslutade utredningen rörande en allmän revision av ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande författningar. Såsom framgår av den i kap. VI lämnade översikten regleras i dessa författningar handläggningen av åtskilliga betydelsefulla polisärenden. Denna utredning har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1939 tillsvidare nedlagts men lärer sedermera komma att återupptagas. Med hänsyn härtill torde ur de synpunkter utredningsmannen har att företräda ställning ej böra tagas till eventuella ändringar i nämnda författningskomplex i vidare mån än så finnes påkallat för åvägabringande av en rationell lösning av förevarande utredningsspörsmål.

Från sålunda angivna utgångspunkter har utredningsmannen funnit sig böra begränsa reformen rörande ärendenas handläggning huvudsakligen till sådana författningar, i vilka begreppet polismyndighet eller motsvarande benämning förekommer utan närmare bestämning; för vinnande av konsekvens och enhetlighet påkallas dock ändringar även i en del andra författningar.

Beträffande de principer, som därvidlag böra följas, torde å polisorganen böra ankomma dels ärenden, som äro av mera utpräglad poliskaraktär eller alltså ärenden, vilka avse upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, och dels andra ärenden, vilka höra samman med polisens allmänna verksamhet och för vilkas utförande polisen därför också redan med nuvarande ordning tages i anspråk, såsom beträffande övervakning av författningars efterlevnad, verkställande av utredningar, handräckningar, delgivningar och dylikt. Magistraten och kommunalborgmästaren skola liksom hittills handlägga ärenden av mera allmän polisiär natur och vilka innebära mera förvaltningsmässiga bedömanden och avgöranden. — De ärenden, som skola tillkomma polisorganen, uppräknas här nedan. Däremot ha de ärenden, som skola handläggas av stadsmyndigheterna, ansetts ej böra särskilt anges, enär någon ändring härutinnan ej föreslås annat än i några enstaka fall, vilka framgå av kap. IX och X.

Enligt de nu angivna principerna skola å *poliskammaren* och *polischefen* ankomma följande uppgifter:

a) rörande allmän ordning och säkerhet

- 1) upplösande av tillställning enligt § 13 ordningsstadgan för rikets städer;
- 2) inställande eller upplösande av tillställning enligt förordningen ang. biografföreställningar, kungörelsen ang. rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. och förordningen ang. offentliga föreställningar i hypnotism m. m.;
- 3) avgivande av yttrande rörande ansökan om tillstånd till uppförande eller inredande av biograf eller innehav av filmförråd samt vissa andra åtgöranden enligt förordningarna ³/₆ 1932 med vissa bestämmelser ang. biografier och filmförevisning samt film;
- 4) vissa åtgöranden enligt 7 och 11 §§ lagen ²²/₆ 1906 ang. villkorlig frigivning, 4 § instruktionen ¹²/₄ 1907 om tillsyningsmän över villkorligt frigivna, 5 och 6 §§ lagen ²²/₄ 1927 om tillsyn över dem som utskrivits på prov från vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare m. m., 7 § instruktionen ²⁵/₁₁ 1927 för tillsyningsmän över dem som utskrivits enligt sistnämnda lag samt 31 § stadgan ⁸/₄ 1938 ang. vård och behandling av den som ådömts ungdomsfängelse;
- 5) meddelande av handräckning enligt lagarna ²²/₆ 1939 om villkorlig dom, ¹³/₃ 1937 om tvångsuppfostran, ⁶/₆ 1924 innefattande bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga och ²²/₆ 1939 om särskild förundersökning i brottmål;
- 6) verkställande av utredning i passärenden;
- 7) mottagande av underrättelse från tulltjänsteman om husrannsakan;

8) överlämnande av lik till anatomisk institution;
 9) lämnande av biträde åt kraft-, kanal-, telegraf- och järnvägsmyndighet för förhindrande av skadegörelse å vissa kraftanläggningar och telegrafanläggningar m. m. samt järnvägarna;

b) rörande brandvåsen

10) mottagande av underrättelse från brandfogde om skogseld;

c) rörande hälsovård

11) lämnande av biträde åt hälsovårdsorganen vid efterlevnaden av hälsovårdsstadgan och epidemilagen;

12) meddelande av handräckning åt sundhetsinspektör och hälsovårdsmyndighet för könssjuks inställande till läkarundersökning eller intagande å sjukhus;

13) meddelande av handräckning för tuberkulosjuk persons inställande till läkarundersökning;

14) vidtagande av efterspaningsåtgärder beträffande efterbesiktningsskyldig enligt karantänkungörelsen $\frac{4}{5}$ 1934 och kungörelsen $\frac{31}{8}$ 1938 om sanitär kontroll över luftfarten samt övervakande av kungörelsernas efterlevnad;

15) övervakande av efterlevnaden av kungörelsen $\frac{4}{5}$ 1934 om råttutrotning å fartyg;

16) mottagande av anmälan från sjukvårdsinrättnings styresman om fall av vårdslöshet eller försummelse vid behandling å inrättningen av uppkomna skador m. m.;

17) mottagande av underrättelse om länsstyrelsens beslut om tillstånd till begagnande av fosfor eller fosformos samt anmälan om missbruk av användning av sådant gift;

18) förstörande av fosfortändstickor, som dömts förbrutna enligt förordningen ang. förbud mot tillverkning, införsel och försäljning av fosfortändstickor;

19) lämnande av biträde åt medicinalstyrelsen och länsstyrelse vid övervakning av epizootilagen;

20) tillkallande av arbetsmanskap för utförande av arbete, som ankommer på djurägare enligt tillämpningskungörelsen $\frac{12}{4}$ 1935 till epizootilagen;

21) lämnande av biträde åt länsstyrelse vid övervakning av förordningen $\frac{20}{6}$ 1941 ang. bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur samt uppsättande av anslag om förbud mot införsel till skyddat område;

d) rörande socialvård

22) meddelande av handräckning enligt fattigvårds- och barnavårdslagarna;

23) ombesörjande av hemsändande av nödställd svensk medborgare i utlandet;

24) meddelande av handräckning åt barnavårdsman för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar enligt lagen om barn utom äktenskap och lagen om barn i äktenskap;

- 25) hindrande av underhållsskyldigs avresa från riket;
- 26) utfärdande av intyg rörande underhållsskyldig samt vidtagande av efterspaning av efterlyst sådan;
- 27) meddelande av handräckning åt skolstyrelse och skolråd för barns hämtande till skolan;
- 28) lämnande av upplysningar och biträde åt yrkesinspektionen, yrkesinspektör m. fl. samt vidtagande av anordning till säkerställande av upprätthållande av förbud mot hälsovådligt arbete;
- 29) anmälan till barnavårdsnämnd om överträdelse av förbud för barn att idka viss försäljning;
- 30) mottagande av anmälan om olycksfall i arbete samt verkställande av undersökning om sådant olycksfall;
- 31) verkställande av undersökning rörande kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;
- 32) vidtagande av vissa åtgärder enligt alkoholistlagen för alkoholmissbrukares intagande å alkoholistanstalt samt meddelande av handräckning för sådan persons inställelse inför nykterhetsnämnd eller läkare eller å alkoholistanstalt;
- 33) meddelande av handräckning åt hyresnämnd;

e) rörande djurskydd samt forn- och naturminnesskydd

- 34) inställande av förevisning av djur i menagerier;
- 35) omhändertagande samt försäljande av djur, som är utsatt för djurplågeri;
- 36) mottagande av fornfynd enligt lagen om fornminnen;
- 37) föranstaltande om borttagande av störande anordning vid fridlyst område enligt lagen ang. naturminnesmärkens fredande;
- 38) meddelande av handräckning åt tillsyningsmyndighet rörande fiske- och naturskyddet;

f) rörande näringsväsen och offentligt notariat

- 39) mottagande av anmälan om inrättande eller övertagande av boktryckeri;
- 40) meddelande av handräckning för verkställande av kvarstad å tryckt skrift;
- 41) vissa åtgöranden enligt utvandrarförordningen;
- 42) undersökning av affärsinnehavares lager m. m. enligt förordningarna ang. idkande av pantlånerörelse och handel med vissa begagnade föremål m. m.;
- 43) vissa åtgöranden enligt förordningarna ang. eldfarliga oljor och explosiva varor;
- 44) omhändertagande av skjutvapen samt granskning av försäljningsbok över vapen och ammunition;

- 45) övervakande av försäljning av gasskyddsmateriel;
- 46) övervakande av efterlevnaden av justeringskungörelsen;
- 47) mottagande av underrättelse om länsstyrelsens beslut om förbud mot kräftfångst m. m.;

48) omhändertagande i visst fall av avliden persons kvarlåtenskap och tillkallande av dödsbodelägare eller anmälan om dödsfallet enligt lagen om boutredning och arvskifte samt om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo;

g) rörande handel med rusdrycker och utskänkingsrörelse

49) meddelande av underrättelse till vederbörande försäljare och kontrollstyrelsen om förekommande missbruk av skattefria sprit;

50) meddelande av förbud tillsvidare mot försäljning av vissa alkoholhaltiga preparat;

51) meddelande av förbud för visst tillfälle mot detaljhandel med pilsnerdricka och mot utskänkning av alkoholfria drycker;

h) rörande kommunikationsväsen

52) tillhandahållande av besiktningsskyltar för motorfordon;

53) tillhandahållande av skatteskyltar för motorfordon;

54) omhändertagande av motorfordon enligt kungörelsen $\frac{4}{5}$ 1934 om skatt för motorfordon, som för tillfälligt brukande i riket från utlandet införts;

55) lämnande av biträde åt fartygsinspektör vid undersökning av fartyg;

56) meddelande av handräckning åt fartygsbefälhavare för inställande i tjänsten av påmönstrad sjöman;

57) mottagande av anmälan om utländskt sjöfolks avmönstring;

58) mottagande av underrättelse från flygplatspersonal om omhändertagande av ordningsstörare;

59) hindrande av luftfartyg som framförts i strid mot meddelat förbud;

60) mottagande av brevduva;

i) rörande försvarsväsen

61) mottagande av underrättelse från mönstringsförrättare om värnpliktigs av- och påmönstring å handelsfartyg samt anmälan om värnpliktigs vägran eller underlåtenhet att avhämta, utkwittera eller mottaga militär försändelse;

62) anmälan till inskrivningschefen eller sjömanshusombudsmannen om värnpliktigs avresa med utvandrarfartyg;

63) uttagande vid vägran hos vederbörande av det rekvirerade enligt rekvisitionslagen och beredskapsförfogandelagen;

64) vissa åtgöranden enligt rekvisitionsförordningen;

65) inhämtande av upplysning om innehav av förnödenheter enligt allmänna förfogandelagen, maximiprislagen, prisregleringslagen och lagen om skyldighet att bortföra varuförråd;

66) meddelande av handräckning för persons inställelse till luftskyddstjänst eller arbete enligt lagen om förfoganderätt för luftskyddets behov och utrymningslagen.

j) *andra uppgifter*

- 67) mottagande av anmälan om intagning av hemdjur;
- 68) meddelande av handräckning åt kommunalnämnd;
- 69) meddelande av handräckning åt tulltjänsteman; samt
- 70) infor drande av komplettering av ansökan om svenskt medborgarskap.

Såsom framgår av översikten i kap. VI och bilaga C utgöras ovan omnämnda uppgifter — med några få undantag — av sådana ärenden, som enligt författningarna tillagts polismyndighet eller kronobetjäning (kronobetjänt) utan att begreppens innebörd klargjorts, men vilka enligt de tolkningsresultat, vartill utredningsmannen kommit, åligga poliskammare eller polischef. Undantagen utgöras av ärendena under punkterna 1), 2), 22), 30), 31), 34), 35), 52) och 53). Av dessa avse ärendena under 2), 22), 31), 34) och 53) ärenden, vilka för närvarande enligt utredningsmannens tolkning torde tillkomma även magistrat eller kommunalborgmästare, och uppgifterna under 1), 30), 35) och 52) innefatta ärenden, vilka enligt uttryckliga stadganden ankomma jämväl på annat organ än poliskammare eller polischef. — Ärendena under 64) skola även tillkomma magistratens och kommunalborgmästarens handläggning.

Med avseende å frågan rörande förhållandet mellan den föreslagna handläggningen av ifrågavarande ärenden och gällande praxis synes såsom tidigare anmärkts den ordning, som tillämpas rörande handläggningen av en stor del av ärendena, variera i hög grad i de olika städerna. Såsom allmänt omdöme torde dock kunna sägas, att förslaget i väsentliga delar överensstämmer med den praxis, som utbildats i det övervägande antalet städer.

Den här förordade principlösningen synes enligt utredningsmannens mening vara ägnad att medföra såväl enhetlighet som klarhet och reda i handläggningen. Eftersom förevarande ärenden i städer med poliskammare och å landsbygden redan nu handläggas av polisorganen, skulle genom den föreslagna ordningen fullständig enhetlighet vinnas. Den nuvarande splittringen i handläggningen skulle undanröjas och klarare och bestämdare gränslinjer uppdragas för såväl polisorganens som stadsmyndigheternas ifrågavarande funktionsområden. Med en centralisering av ärendena hos polisorganen torde dessutom följa en mera praktisk handläggning än nu är fallet; handläggningen torde komma att förenklas och ärendena kunna avgöras snabbare, vilket torde vara en icke oväsentlig fördel för såväl de enskilda som vederbörande myndigheter.

Förslaget kan måhända bli föremål för vissa invändningar. Sålunda torde kunna göras gällande, att reformen vad magistratsstäderna beträffar innebär en försämring i förhållande till nu gällande ordning, i det att den kollegiala handläggningen komme att försvinna och ärendena avgöras av endast en person samt att de garantier för en omsorgsfull och noggrann prövning, som det nuvarande systemet innebure, därmed skulle bortfalla. Denna in-

vändning torde emellertid icke böra tillmätas avgörande betydelse. Sålunda må till en början nämnas, att de ärenden, som tillagts polisorganen, i allmänhet icke påkalla någon prövning eller något avgörande utan äro av mera expeditionsmässig natur. Dessutom är att märka, att de ärenden, som enligt förslaget skola ankomma på polisorganen, till sin karaktär genomgående äro sådana, som höra samman med polisens allmänna verksamhet och för vilkas handläggning alltså polisorganen otvivelaktigt måste anses besitta de erforderliga kvalifikationerna. Vidare förtjänar framhållas, att ifrågavarande ärenden i poliskammarstäderna och på landsbygden redan nu tillkomma polisorganen samt att enligt tillämpad praxis en stor del av ärendena även i andra städer handläggas av polischefen utan att några olägenheter därav yppats.

Därjämte skulle kunna invändas, att en del av landsfiskalerna-polischeferna icke äro bosatta inom staden och att detta skulle medföra ej oväsentliga nackdelar. Ej heller en sådan anmärkning torde böra tilläggas någon större betydelse. Härvid må till en början framhållas, att — om man medräknar även de städer, i vilka enligt 1941 års distriktsåklagarreform polischefskapet framdeles avses skola tillkomma landsfiskalen — det sammanlagt endast synes vara sex städer, där landsfiskalens stationeringsort är belägen utom staden.¹ Dessutom kan ju tänkas, att beträffande någon av de tre av nu nämnda städer, där polischefskapets överflyttning ännu ej genomförts, polischefen i samband därmed kan bli stationerad i staden. Att berörda förhållande skulle medföra några praktiska olägenheter av någon vikt torde emellertid ej behöva befaras, och i varje fall torde icke kunna antagas, att de bli så stora, att för dessa städers vidkommande avsteg från den föreslagna principen bör göras. För övrigt kan erinras, att åtskilliga andra landsfiskaler äro stationerade utanför sina distrikt utan att detta visat sig ha medfört några egentliga nackdelar för tjänsten.

Beträffande de i punkterna 1) och 2) här ovan omförmälda uppgifterna — inställande och avbrytande av offentlig tillställning — förutsätter förslaget en ändring i ordningsstadgan för rikets städer och vissa med denna sammanhängande författningar. Att denna fråga här upptagits till separat lösning utan avvaktan å resultatet av den allmänna revisionen av berörda författningar sammanhänger närmast med att ifrågavarande befogenhet i de under punkt 2) omförmälda författningarna tillagts »polismyndighet» utan angivande av vem som därmed åsyftas samt att en lösning av förevarande utredningsspörsmål icke syntes möjlig, med mindre ovannämnda författningar uti ifrågavarande avseende underkastas jämkning. För övrigt torde icke vare sig ur principiell eller annan synpunkt betänkligheter kunna antagas möta mot en fristående lösning av denna fråga. — Med avseende å de speciella motiven till ändringen hänvisas till det följande (sid. 128).

¹ Dessa städer äro Öregrund, Torshälla, Mariefred, Skänninge, Skanör med Falsterbo och Marstrand.

Frånsett nyssnämnda spörsmål och uppkommen fråga om åvägabringande av likställighet rörande handläggningen av vissa ärenden i polismästarstäderna (se härom nedan sid. 130), har utredningsmannen, med hänsyn till ovan sagda utredning, ansett sig ej böra närmare ingå på frågan om eventuella ändringar i ordningsstadgan och därmed sammanhängande författningar. Utan att taga slutgiltig ståndpunkt till spörsmålet vill emellertid utredningsmannen framhålla, att ur de synpunkter utredningsmannen har att företräda vissa skäl synas tala för att även en del andra i ordningsstadgan omförmälda funktioner böra överflyttas till polisorganen. Här syftas bland annat på de på polismyndigheten ankommande ärendena i §§ 5 och 6. Dessa uppgifter äro av så framträdande poliskaraktär, att det torde ur principiell synpunkt vara riktigare och lämpligare att de handläggas av polisorganen än av de allmänna administrativa stadsmyndigheterna.

Av samma skäl läser även kunna göras gällande, att meddelande av tillstånd till och ordningsföreskrifter för offentlig tillställning, som avses i § 13 ordningsstadgan samt förordningen ang. biograf föreställningar, kungörelsen ang. rätt för utlänning att här i riket giva offentlig föreställning m. m., förordningen ang. offentliga föreställningar i hypnotism och tillämpningskungörelsen till luftfartsförordningen, bör ankomma på polisorganen. Denna fråga torde i övertvägande grad vara en ordningsfråga, vilken hör intimt samman med polisens allmänna uppgifter. Ur denna synpunkt ter det sig därför såsom mest naturligt, att avgörandet bör tillkomma den som bär ansvaret för ordningens och säkerhetens upprätthållande å vederbörande ort. Vidare är att märka att ifrågakvarande befogenhet för närvarande utövas av polisorganen dels i alla städer med polismästare utom i en (Lund) och dels på landet, samt att det måste vara ett eftersträvansvärt mål att likformighet i förevarande hänseende åvägabringas. Detta synes ej minst viktigt med hänsyn till den förut framhållna, till stor del också redan genomförda principen, att landsfiskal även skall vara polischef i stad som ingår i hans distrikt.

En annan omständighet som synes tala för en generell överflyttning av tillståndsgivningen till polisorganen är, att härigenom torde kunna skapas större förutsättningar att avlägsna nu förekommande ojämnheter i tillämpningen av ifrågakvarande bestämmelser och främja en mera enhetlig bedömning av ärendena än som med den nuvarande splittringen i handläggningen synes möjligt.

Å andra sidan kunna vissa skäl anföras mot en sådan överflyttning. Sålunda kan bland annat med rätta göras gällande, att frågan om anordnande av tillställningar av förevarande slag även är av social och ekonomisk natur och äger stor betydelse för kommunerna, samt att de synpunkter, som med anledning därav böra vinna beaktande, kunna väntas bliva bättre tillgodosedda, om handläggningen tillkommer de allmänna administrativa och kommunala myndigheterna än polisorganen.

Enligt utredningsmannens uppfattning synes därför, innan slutlig ställning tages till berörda spörsmål, detta böra göras till föremål för närmare undersökning; denna undersökning faller emellertid utom det föreliggande uppdraget.

Genomförandet av det framlagda förslaget kommer självfallet att medföra en viss ökning av arbetsbördan för polischeferna i en del städer. I städer med poliskammare och polismästare handlägga dessa redan nu så gott som alla de ärenden reformen omfattar, varför denna för dessa städers vidkommande ej innebär någon egentlig merbelastning. Beträffande övriga städer blir frågan i hög grad beroende av i vilken omfattning polischeferna för närvarande handha ifrågavarande ärenden. Den praxis som härutinnan tillämpas synes vara synnerligen växlande i de olika städerna. I flertalet städer torde emellertid huvudparten av ärendena tillkomma polischefens handläggning. Vidare är att märka, att, såsom ovan sid. 111 framhållits, polischeferna i stor utsträckning även få taga befattning med de polisärenden, vilka handläggas av magistraten och kommunalborgmästaren, enär ärendena ofta pläga remitteras till polischefen antingen för yttrande eller för annan åtgärd, vanligtvis för verkställighet.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då de nya ärenden, som tillagts polisorganen, ej heller i kvalitativt hänseende äro av någon större betydelse, torde den totala merbelastningen icke bliva nämnvärt tyngande för polischeferna. — För den underordnade polispersonalens del torde reformen ej medföra någon arbetsökning, då den ej innefattar någon utvidgning av polispersonalens nuvarande arbetsuppgifter.

För magistraterna och kommunalborgmästarna betyder reformen en motsvarande arbetslättnad, vilken kommer att variera i de olika städerna allt efter den befattning, nämnda myndigheter hittills tagit med förevarande ärenden. Vad nyss sagts rörande förslagets inverkan å polischefernas arbetsbörda torde dock ge vid handen, att arbetsavlastningen för flertalet magistrater och kommunalborgmästare icke kan antagas bliva av större omfattning. För övrigt torde den lättnad i arbetet, som förslaget kan medföra, komma att hälsas med tillfredsställelse av flertalet kommunalborgmästare och även av åtskilliga magistrater, vilkas arbetsbörda till följd av de mångskiftande göromålen torde vara ganska omfattande.

I detta sammanhang torde böra nämnas, att vid prövningen av spørsmålet om åvägbringande av en mera rationell gränsdragning mellan polisorganens och stadsmyndigheternas förevarande funktionsområden uppmärksamhet jämväl ägnats åt frågan, huruvida vissa ärendesgrupper, som enligt gällande lagstiftning tillkomma polisorganen, lämpligen skulle kunna övertagas av stadsmyndigheterna, men att undersökningen givit vid handen, att skäl för sådan överflyttning ej synas föreligga enligt de ovan angivna allmänna principerna för ärendesutskiftning mellan nämnda myndigheter.

Med avseende å de ekonomiska konsekvenserna av förslaget torde detta ej medföra några merkostnader vare sig för vederbörande städer eller för statsverket. De spørsmål, som härvidlag möjligen skulle kunna uppstå, torde väl närmast kunna röra sig om lönekompensation till vissa polischefer för det merarbete, som den föreslagna förändringen rörande ärendenas handläggning eventuellt kan komma att medföra, samt ersättning för vissa sportler, vilka

magistraterna och kommunalborgmästarna i vissa städer kunna gå miste om. Såsom redan anmärkts äro emellertid de nya uppgifter, som tillföras polis- cheferna, icke av den art eller omfattning, att de kunna motivera någon löne- kompensation. Och vad angår frågan om eventuell ersättning för sportelför- luster, torde dessa icke kunna avse annat än expeditionslösen för enstaka ex- peditioner och arvode för vissa besiktningar och avsyningar, såsom av bio- graflokal samt upplag för eldfarliga och explosiva varor, och torde dessa avgifter uppgå till blygsamma belopp.

Vad härefter angår utformningen av det förslag, för vars allmänna inne- börd i det föregående redogjorts, påkallas för dess genomförande ändringar i ett jämförelsevis stort antal författningar, såväl lagar som i administrativ ordning utfärdade förordningar och kungörelser. De ändringar, som erford- ras, äro dock i allmänhet av relativt enkel natur och likartade.

Till övervägande del berör reformen sådana författningsbestämmelser, en- ligt vilka uppgifter tilläggas polismyndighet utan angivande av vem som där- med åsyftas. Beträffande dessa författningsändringar synas närmast två al- ternativ erbjuda sig. Antingen kan erforderlig jämkning vidtagas i varje sär- skilt författningsrum eller ock kan i en särskild lag upptagas bestämmelser om att de uppgifter, som enligt lag eller författning tillkomma polismyndig- het, skola ankomma på poliskammaren respektive polischefen.

Vid övervägande av spørsmålet har utredningsmannen funnit det senare alternativet vara att föredraga. En lösning efter den förra linjen skulle visser- ligen innebära den fördelen, att i varje lagrum direkt erhöles upplysning om vilket organ som skulle handha den ifrågavarande funktionen. Å andra sidan skulle därav påkallas ändringar i ett ganska stort antal författningar, sammanlagt minst etthundratrettiotal. Att uteslutande av denna anledning vidtaga ändringar i ett så betydande antal författningar synes emellertid av praktiska skäl ej böra ifrågakomma. Genom den lösning, för vilken utrednings- mannen stannat, kan antalet författningar, vilka behöva ändras, ned- bringas högst väsentligt. Därjämte vinnes, att i en och samma författning erhålles upplysning om vem som i skilda författningar är polismyndighet, vil- ket torde vara en fördel för såväl allmänheten som vederbörande myndighe- ter och tjänstemän.

I anslutning till ovan anförda synpunkter har utredningsmannen upprättat förslag till lag med vissa bestämmelser om polismyndighet. Frånsett de för- fattningar, vilka beröras av detta lagförslag, erfordras för reformens genom- förande i full utsträckning ändringar i ett flertal andra författningar. Förslag till dessa ändringar ha — med några undantag — uppgjorts.

De författningar, som beröras av nämnda lagförslag, framgå, liksom för- fattningsändringarna, av sammanställningen i *bilaga C* (kol. 4 och 5).

IX. Speciell motivering.

1. Förslaget till lag med vissa bestämmelser om polismyndighet.

1 §.

Såsom framgår av den allmänna motiveringen avse de bestämmelser, som upptagas i detta förslag, närmast att reglera vilka organ som skola fullgöra de funktioner, som enligt ett betydande antal nu gällande lagar och författningar tillkomma de lokala polismyndigheterna utan att begreppets innebörd blivit närmare bestämt. Förslaget åsyftar emellertid därjämte att även för framtiden klargöra innebörden av begreppet polismyndighet.

Såsom ovan sid. 29 anmärkts är polischefen-polismästaren numera ensam ledamot av poliskammaren i alla de städer, där sådan finnes inrättad. Att poliskamrarna det oaktat i förevarande förslag upptagits såsom polismyndighet och icke endast polischeferna, sammanhänger bland annat med att poliskamrarna med hänsyn till sin ställning och sina uppgifter äro att betrakta såsom typiska polismyndigheter. Genom att poliskammare medtages göres ej heller någon ändring i den befogenhet, som enligt vederbörlig instruktion tillkommer polisintendent att i poliskammaren handlägga ärende, som eljest ankommer på polismästaren. Vidare vinnes en klarare avgränsning mellan poliskammarärenden och ärenden, som skola handläggas av polismästaren i hans egenskap av polischef. Jfr ovan sid. 30. Därest förevarande förslag vinner gillande, torde principiellt såsom poliskammarärenden böra räknas alla polismyndighetsärenden och såsom polischefsärenden å sid. 22 och 23 angivna chefsärenden.

Med avseende å förslagets allmänna tillämplighetsområde må till en början framhållas, att förslaget givetvis äger tillämpning även för sådana fall, där någon rättslig befogenhet ej tillägges polismyndigheten, utan där denna endast har att avge yttrande (såsom exempelvis i förordningarna med vissa bestämmelser angående biografer och filmföreläsningar samt film, förordningen angående eldfarliga oljor med flera författningar) eller har en mera passiv funktion, såsom exempelvis att mottaga anmälan eller underrättelse (§ 13 ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande författningar, lagen om ägofred, instruktionerna för tillsyningsmän över villkorligt frigivna m. fl., lagen om straff för olovlig varuinförsel med flera författningar), eller att vidtaga annan faktisk åtgärd.

Vidare är att märka, att den allmänna regeln i första stycket naturligen

skall gälla jämväl i de fall, där enligt författningarnas förarbeten begreppet polismyndighet användes i annan bemärkelse än poliskammare respektive polischef, såsom exempelvis i förordningen angående biografföreställningar m. fl. författningar (se översikten i kap. VI).

Förslaget berör däremot självfallet ej den maktbefogenhet (polismyndighet), som enligt en del författningar samt vederbörliga polisinstruktioner i vissa hänseenden tillkommer polispersonalen; jfr ovan sid. 26.

Såsom framgår av översikten i kap. VI tilläggas poliskammare och polischef enligt uttrycklig föreskrift i vissa författningar olika befogenheter. Till förebyggande av missförstånd må anmärkas, att det ej är meningen att göra någon ändring härutinnan.

Avfattningen av första stycket torde ge vid handen, att bestämmelsen endast har avseende å de lokala polisorganen inom länet och således ej å landsfogde, länsstyrelse eller Kungl. Maj:t; jfr redogörelsen i kap. V.

Hänvisningen i andra stycket avser vem som å vederbörande ort utövar polischefskapet samt poliskamrarnas organisation; se härom sid. 20 och 29.

Det är uppenbarligen ej meningen, att polischefen själv skall utföra alla de åtgärder, som enligt förevarande bestämmelser skola ankomma på honom, utan äger han självfallet härför allt efter sakens beskaffenhet anlita underordnad polispersonal. Ansvaret för ärendets behöriga handläggning skall emellertid principiellt åligger polischefen. Sålunda förutsättes, att den underlydande polispersonalen, liksom hittills, ombesörjer rena verkställighetsbestyr, såsom exempelvis utförande av handräckningar åt olika myndigheter, varom stadgas i åtskilliga författningar, verkställande av undersökning rörande affärsrörelse, som sägs i en del författningar, såsom t. ex. i förordningarna angående idkande av pantlånerörelse, handel med begagnade föremål och angående gasskyddsmateriel, granskning av hundskattregister, förarbok etc.

Däremot äger polischefen som regel icke åt underordnad polisman överlåta beslutanderätten i på honom ankommande ärenden. Beträffande en del av de ärenden, som enligt förevarande förslag skola tillkomma polischefen, synas dock praktiska skäl tala för att dylik möjlighet hålles öppen. Bestämmelse härom har upptagits i 2 §.

I vissa författningar föreskrives skyldighet för myndighet eller enskild att till polismyndighet göra anmälan om vissa faktiska förhållanden eller inlämna vissa påträffade föremål; så bland annat i kungörelsen angående vad militär personal har att iakttaga vid upprätthållande av allmän ordning m. m. (1—4 §§), lagen om förekommande och släckande av skogseld (18 §), tillämpningskungörelsen till förordningen om luftfart (§ 40), lagen om ägofred (52—58 §§), lagen om fornminnen (12, 14 §§), kungörelsen angående enskildas innehav av brevduvor vid krig eller krigsfara m. m. (2 §) med flera författningar. Med anledning härav må här anmärkas, att huvudregeln i förevarande paragraf givetvis icke får tolkas så snävt, att vederbörande i dylika fall ovillkorligen måste vända sig till poliskammaren eller polischefen, utan får föreskriften ifråga anses ha fullgjorts, om anmä-

lan göres respektive föremålet inlämnas till närmaste polisman, som i sin tur har att vidarebefordra ärendet till vederbörande polisbefäl.

Av den i kap. VI lämnade redogörelsen framgår, att begreppet polismyndighet i ett flertal författningar uttryckligen användes i annan betydelse än enligt huvudregeln. Enligt de i det föregående uppdragna allmänna principerna för ärendenas handläggning skall emellertid med avseende å två av berörda författningar, lagen om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur och olycksfallsförsäkringslagen, handläggningen tillkomma poliskammaren eller polischefen. Till följd härav skulle alltså enligt föreliggande förslag bestämmelserna om polismyndighet i 9 § förstnämnda lag och 5 § tillämpningskungörelsen till olycksfallsförsäkringslagen förlora sin betydelse. Även beträffande de övriga ifrågavarande författningarna har givetvis övervägts, i vad mån icke motsvarande funktionsförändringar böra genomföras, men har undersökningen givit vid handen, att sådana, främst av praktiska skäl, ej synas böra vidtagas. Ej heller har det — särskilt med hänsyn till de ganska omfattande ändringar, som i så fall skulle behöva vidtagas i de olika författningarna — synt böra ifrågakomma, att i formellt hänseende bringa polismyndighetsbegreppet i dessa författningar i överensstämmelse med bestämmelsen i första stycket.

Vid nu nämnda förhållanden ha de författningar, vilkas polismyndighetsbegrepp avviker från huvudregeln, ansetts böra anmärkas i denna lag. Bestämmelse härom har upptagits i tredje stycket.

Enligt vad i den allmänna motiveringen anförts, avses att här även skola anmärkas nya författningsbestämmelser, i vilka begreppet polismyndighet eventuellt kan användas i annan bemärkelse än enligt huvudregeln. Sålunda förutsättes, att, när den nya rättegångsbalken trätt i kraft, bestämmelsen i 7 kap. 9 § om vad som avses med polismyndighet i nämnda balk medtages i uppräknningen. Genom denna anordning vinnes den förut framhållna fördelen, att i en och samma författning erhålles besked om vem som är polismyndighet. Det torde emellertid kunna antagas, att, om polismyndighetsbegreppet blir till sitt innehåll fastställt, dylika särbestämmelser komma att bli sällsynta.

Beträffande de författningsbestämmelser, vilka beröras av huvudregeln i 1 §, må hänvisas till *bilaga C* (kol. 4 och 5).

2 §.

Såsom ovan redan antytts bereder bestämmelsen i förevarande paragraf möjlighet att i mån av behov uppdraga åt polischefen underordnad polisman att i polischefens ställe på eget ansvar handlägga ärende, som enligt den allmänna regeln i 1 § ankommer på polischefen. Stadgandet lärer få sin största betydelse för landsbygden. Sålunda torde det i köpingar och andra orter, där polischefen ej är stationerad och där kvalificerat polisbefäl finnes, kunna vara lämpligt att åt sådant befäl uppdraga handläggningen av vissa ofta förekommande ärenden. Sådän ärendesöverflyttning bör dock självfallet ej medgivas utan tvingande praktiska skäl och bör begränsas till mindre betydelsefulla

ärenden. Beträffande spörsmålet angående vilken myndighet som bör avgöra dylika frågor, synes prövningen böra tillkomma antingen Kungl. Maj:t eller länsstyrelserna. För det förra alternativet torde tala dels önskemålet att ernå en enhetlig tillämpning av stadgandet för hela riket och dels att prövningen innefattar meddelande av avvikelser rörande handläggningen av ärenden, reglerade i lagar och författningar, som utfärdats av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till de förutsättningar, vilka som nämnts skola gälla för dispensrätten ifråga, synes emellertid beslutanderätten böra anförtros åt länsstyrelserna i deras egenskap av högsta polismyndighet i länet. Därest framställning om ärendesöverflyttning bifalles, synes bestämmelse därom, med angivande av vederbörande ärenden, lämpligen böra inflyta i polisinstruktionen för befattningen ifråga.

Det må här ånyo erinras om att i Stockholm och Göteborg enligt där gällande instruktioner vederbörande polisintendenter i poliskammaren ha att handlägga sådana ärenden, med vilka polismästaren ej tager befattning (jfr sid. 29).

3 §.

De författningsbestämmelser, som avses i 1 §, äga i allmänhet tillämpning även å Stockholm. Den i nämnda paragraf föreslagna principen låter sig emellertid ej lämpligen förenas med den fördelning av polisärendena, som gäller för överståthållarämbetet. Med hänsyn härtill och då några praktiska olägenheter av någon betydelse ej torde följa därmed, har huvudstaden lämnats utanför förslaget.

Vissa författningar innehålla bestämmelser om *klagorätt* över beslut, som meddelas av poliskammare eller polischef. Sålunda äro särskilda besvärregler beträffande polismyndighets beslut givna bland annat i § 27 ordningsstadgan för rikets städer, 47 § 2 mom. brandstadgan, 79 § fattigvårdslagen, 82 § barnavårdslagen, 39 § motorfordonsförordningen, 44 § förordningen ang. yrkesmässig automobiltrafik och 49 § vägtrafikstadgan. I fråga om polischefs beslut äro bestämmelser om besvär rätt meddelade i 22 § polisreglementet för riket och 42 § polisutrustningsreglementet den 19 juli 1941. Oavsett huruvida uttryckligt stadgande finnes eller ej, kan dock poliskammarens eller polischefs beslut, som innefattar ett slutgiltigt avgörande, överklagas i den ordning, som i allmänhet gäller i fråga om överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut. I anledning av den föreslagna reformen rörande ärendenas handläggning har övervägts att införa en generell bestämmelse om besvär rätt över poliskammarens och polischefs beslut, som meddelas på grund av de i föreliggande förslag givna bestämmelserna. Med hänsyn särskilt därtill, att endast ett relativt fåtal ärenden, som enligt förslaget skola tillkomma polischefens handläggning, förutsätta ett beslut av sådan art, att det enligt allmänna förvaltningsrättsliga regler kan överklagas, har emellertid någon allmän föreskrift om klagorätt i nu berörda fall ansetts ej böra införas.

2, 3, 4, 5 och 6. Förslagen till ändringar i ordningsstadgan för rikets städer, förordningen angående biografföreställningar, kungörelsen angående rätt för utlänning att här i riket giva offentlig föreställning m. m., förordningen angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m. och tillämpningskungörelsen till förordningen om luftfart.

Enligt femte stycket i § 13 ordningsstadgan för rikets städer äger polismyndigheten upplösa tillställning som avses i paragrafen i fall, då tillställningen åsyftar eller innebär något som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordning eller då tillställningen äger rum utan vederbörlig anmälan eller tillåtelse eller bland de närvarande uppkommer oordning av svårare beskaffenhet, som ej kan undanröjas genom deltagarnas avlägsnande. Med polismyndigheten förstås enligt § 29 stadgan i Stockholm överståthållarämbetet för polisärenden samt i annan stad poliskammare eller, där sådan ej finnes, magistrat respektive kommunalborgmästare. Enahanda upplösningsrätt tillkommer polismyndighet enligt § 2 förordningen ^{22/6} 1911 ang. biografföreställningar, § 5 kungörelsen ^{31/12} 1913 ang. rätt för utlänning att här i riket giva offentlig föreställning m. m. och § 2 förordningen ^{26/5} 1916 ang. offentliga föreställningar i hypnotism m. m. I sistberörda tre författningar omfattar emellertid denna befogenhet uttryckligen även rätt att inställa tillställning, d. v. s. att hindra att den överhuvud kommer till stånd (se sid. 48 ff.). Vem som är att anse som polismyndighet har i dessa författningar lämnats öppet. Såsom i kap. VI anförts torde emellertid få antagas, att begreppet användes i samma bemärkelse som i ordningsstadgan; på landsbygden åsyftas uppenbarligen polischefen. Så torde bestämmelserna också i allmänhet tolkas av vederbörande myndigheter.

I ovan angivna författningsrum föreslås, såsom förutskickats i den allmänna motiveringen, den ändringen, att upplösningsrätten i stad skall tillkomma polischefen. Ändringen är främst betingad av principiella skäl. Uppgiften ifråga synes med avseende å sin karaktär höra intimt samman med den egentliga polisverksamheten och torde därför principiellt böra ankomma å den som har ansvaret för ordningens och säkerhetens upprätthållande å den ort, varom är fråga. Att denna befogenhet i ordningsstadgan tillagts magistraten och dess ersättningsorgan torde — liksom vissa andra mera utpräglade polisfunktioner, vilka enligt nämnda stadga ankomma på sagda myndigheter — sammanhänga med att magistraten vid stadgans tillkomst intog ställningen såsom polismyndighet inom staden, vari även ingick att ha ansvaret för och ledningen av polisväsendet. Såsom i det föregående påvisats, ha emellertid magistraterna och kommunalborgmästarna genom utvecklingens gång alltmer förlorat denna sin polismyndighet, vilken överflyttats på särskilda och med dem sidoordnade organ. En annan omständighet, som även torde tala för den föreslagna funktionsförändringen, är den splittning i ansvaret för ordningens upprätthållande, som det nuvarande systemet innebär, ett förhållande som givetvis måste betecknas som i hög grad otill-

fredsställande. Jfr ovan sid. 46. Genom att befogenheten tillägges polischefen skulle emellertid ansvaret bliva centraliserat hos en och samma myndighet och nämnda olägenhet undanröjas. Vidare synes det jämväl ur praktisk synpunkt vara mest lämpligt, att avgörandet tillkommer de egentliga polisorganen. I detta avseende må särskilt framhållas, att såväl själva avgörandet huruvida en tillställning skall inställas eller avbrytas som i synnerhet verkställigheten av ett sådant beslut merendels är av brådskande natur samt förutsätter i mer eller mindre grad, allt efter de i det särskilda fallet föreliggande omständigheterna, medverkan från polisen, som så gott som alltid är företrädd vid tillställningar av här ifrågakarande slag.

Slutligen kan erinras om att analoga uppgifter redan nu tillkomma polischefen inom en annan förvaltningsgren, nämligen i fråga om rusdryckshandtering och annan utskänkningsrörelse. Sålunda äger enligt 3 kap. 21 § förordningen ang. försäljning av rusdrycker polischefen för visst tillfälle förbjuda sådan försäljning i fall av oordningar. Jfr även 25 § förordningen ang. försäljning av pilsnerdricka och 15 § förordningen ang. försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. Se ovan sid. 92 ff.

Såsom ovan antytts, föreligger med avseende å omfånget av ifrågakarande befogenhet den olikheten mellan ordningsstadgan å ena samt de övriga författningarna å andra sidan, att ordningsstadgan endast talar om upplösningsrätt, varemot de andra författningarna även medge polismyndigheten rätt att på förhand inställa tillställning. Då denna skiljaktighet ej torde kunna anses vara sakligt motiverad, synes den böra undanröjas och en enhetlig reglering av spörsmålet eftersträvas.

Såsom framgår av författningsöversikten i kap. VI innehålla såväl ordningsstadgan (§ 13 femte stycket) som förordningen ang. biografföreställningar (§ 2) och kungörelsen ang. rätt för utlännings att här i riket giva offentlig föreställning m. m. (5 §) — förutom upplösningsrätt — jämväl rätt för polismyndigheten att under motsvarande förutsättningar förbjuda tillställnings förnyande. Denna fråga anknyter sig i viss mån till upplösningsrätten, varför vissa skäl kunna anses tala för en gemensam lösning av spörsmålen. Enligt utredningsmannens förmenande läres emellertid frågan om meddelande av förbud mot tillställnings förnyande mera höra samman med tillståndsgivningen, och då sistnämnda fråga, på sätt förut (sid. 121) berörts, med hänsyn till den ovan anmärkta allmänna revisionen av ifrågakarande författningar ej ansetts böra här upptagas till slutgiltig prövning, synes ej heller förstnämnda spörsmål böra i detta sammanhang göras till föremål för undersökning.¹

Förutom ovan omförmälda ärenden tilläggas i förevarande författningar utom i förordningen ang. föreställningar i hypnotism polismyndigheten yt-

¹ Anmärkas må, att den praktiska betydelsen av befogenheten att förbjuda tillställnings förnyande synes vara ganska ringa, alldenstund meddelat tillstånd torde, när helst skälig anledning därtill föreligger, kunna av den tillståndsgivande myndigheten återkallas; i förordningen ang. biografföreställningar (§ 1), kungörelsen ang. rätt för utlännings att här i riket giva offentlig föreställning (3 §) och förordningen ang. föreställningar i hypnotism (§ 1) är sådan befogenhet också uttryckligen medgiven.

terligare funktioner. Se ovan sid. 43, 44, 47—51. Såsom framgår av den allmänna motiveringen föreslås härutinnan ingen annan ändring än att de organ, som termen polismyndighet får anses åsyfta, skola anges i förordningen ang. biografföreställningar och berörda 1913 års kungörelse.

I samband härmed synes emellertid den ändringen böra genomföras, att likställighet åvägbringas i samtliga polismästarstäder rörande handläggningen av dels dessa polismyndighetsärenden och dels de därmed sammanhängande ärendena angående meddelande av tillstånd till föreställning, som avses i 1913 års kungörelse och förordningen ang. föreställningar i hypnotism, ävensom till offentlig uppvisning eller tävling med luftfartyg enligt tillämpningskungörelsen den 20 april 1928 till förordningen om luftfart. Detta innebär med andra ord, att handläggningen av ifrågavarande ärenden, vilka i städer med poliskammare ankomma på denna, även skall tillkomma polismästaren i de städer, i vilka poliskammare ej finnes. Såsom förut anmärkts är det för närvarande endast fyra polismästarstäder, i vilka poliskammare ej inrättats, nämligen Uppsala, Lund, Karlstad och Gävle. Att denna fråga i detta sammanhang ansetts böra lösas utan avvaktan å resultatet av den nyss nämnda revisionen av här ifrågavarande författningar beror dels därpå, att en tillfredsställande lösning av handläggningen av polismyndighetsärendena ej syntts möjlig, med mindre ändring i förevarande hänseende företages, och dels därpå, att ändringen torde vara mera av formell än reell natur. För övrigt torde enligt utredningsmannens mening med hänsyn till det förut anmärkta förhållandet, att samtliga poliskammare numera äro enmansorgan och att någon principiell skillnad ej föreligger mellan de olika polismästarinstitutionerna, kunna antagas, att ej heller några betänkligheter böra möta mot den föreslagna likställigheten.

Rörande den praxis, som beträffande här avsedda ärenden tillämpas i polismästarstäderna utan poliskammare, har utredningsmannen inhämtat, att samtliga polismyndighetsärenden i Uppsala, Karlstad och Gävle handläggas av polismästaren; i Karlstad och Gävle synes dock fråga om fördelning av böter och viten bland polispersonalen, varom sägs i § 28 ordningsstadgan, ankomma på magistraten.¹ Denna praxis, vilken i Uppsala och Gävle tillämpas sedan flera år tillbaka och i Karlstad efter polismästarbefattningens inrättande, torde få anses överensstämma med innebörden i gällande instruktionsbestämmelser rörande polismästarnas i dessa städer allmänna polismyndighet; se ovan sid. 31. Beträffande de poliskammarärenden, som omförmälas i 1 och 2 §§ 1913 års kungörelse, synes någon bestämd praxis icke ha utbildats i de nu nämnda städerna, vilket främst torde sammanhänga med att dylika ärenden mera sällan pläga förekomma. Detsamma lär vara fallet med avseende å ärenden angående uppvisningar och tävlingar med luftfartyg. I Lund torde flertalet av här förevarande ärenden handläggas av magistraten, men då polismästaren där är ledamot av magistraten och hans mening i dessa frågor i allmänhet lär av magistraten följas, synes den föreslagna

¹ I Uppsala tillkommer fördelningen polismästaren enligt instruktionen för denne, som därom ärligen har att göra anmälan hos magistraten (§ 10 instruktionen ^{20/3} 1931).

ordningen vad Lund beträffar i sak ej innebära någon förändring av någon egentlig betydelse. I varje fall synas skäl ej föreligga för att polismästaren i Lund lämnas utanför förslaget.

Med avseende å de särskilda ändringarna i de olika författningarna må ytterligare anföras.

I femte stycket i § 13 ordningsstadgan ha vidtagits — förutom de ändringar, som betingats av det här ovan angivna förslaget — vissa andra huvudsakligen formella jämkningar. Sålunda har i första punkten i detta stycke även inarbetats det nuvarande stadgandet i paragrafens sjätte stycke. Vidare ha i överensstämmelse med vad gäller enligt § 2 förordningen ang. biograf-föreställningar och 5 § 1913 års kungörelse i första punkten tillagts orden »eller att meddelade ordningsföreskrifter rörande tillställningen icke åtlydas» och i andra punkten »eller i strid mot meddelat tillstånd». Därjämte har i sistnämnda punkt uttrycket »på nämnda myndighets (polismyndighetens) uppmaning» ersatts av uttrycket »på uppmaning av polischefen eller annan behörig polisman». Denna ändring sammanhänger med att upplösningsrätten överflyttats från »polismyndigheten» till polischefen samt att denne, särskilt på landsbygden, själv icke kan vara i tillfälle att vara närvarande vid alla tillställningar av här ifrågavarande slag eller att personligen vidtaga de åtgärder, vilka i olika situationer kunna påkallas för att realisera ett beslut om tillställningens inställande eller avbrytande; dessa åtgöranden ankomma därför erfarenhetsmässigt merendels på det polisbefäl eller, där sådant ej är tillstädes, annan polisman, som tjänstgör för ordningens upprätthållande vid tillställningen ifråga. — I § 29 ordningsstadgan har uttrycket »överståthållarämbetet för polisärenden» bibehållits i avvaktan å genomförandet av den tidigare omnämnda omorganisationen av ämbetet.

Motsvarande ändringar ha företagits i vederbörande paragrafer i de övriga författningarna.

Vad angår de ändringar, som i övrigt vidtagits i förordningen ang. biograf-föreställningar och 1913 års kungörelse, må nämnas, att i förordningen uttrycket »polismyndighet» i §§ 8 och 9 uteslutits samt att motsvarande uttryck i § 7 tredje stycket ersatts av de tillståndsgivande organen, varjämte ordet »polisman» tillagts; angående sistnämnda ändring se ovan sid. 48 och 185.

Beträffande kungörelsen har såsom en konsekvens av den föreslagna ändringen rörande tillståndsgivningen synts böra följa, att motsvarande ändring även företages med avseende å stadgandet i 1 § 1 mom. angående ställande av säkerhet. Jämväl ändringarna i 4 och 6 §§ sammanhänga med de föreslagna reglerna rörande tillståndsgivningen. I 4 § föreslås dessutom den jämkningen, att anmälan, varom sägs i paragrafen, skall beträffande föreställning, för vilken enligt bevillningsförordningen särskild bevillningsavgift skall utgå och varvid kontroll av biljettförsäljningen skall äga rum, i stad göras även till drättselkammaren. Ändringen har föranletts av en föreslagen ändring i bevillningsförordningen rörande sådan kontroll. Se härom nedan.

7. Förslaget till ändring i förordningen den 23 oktober 1908 angående beviljningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Enligt 4 § 7 mom. förevarande förordning i dess nuvarande lydelse skall i de fall, då kontroll å biljettförsäljning är obligatorisk, denna verkställas i stad genom vederbörande polismyndighet och å landet genom ordföranden i socknens kommunalnämnd eller en eller flera av nämnden på kommunens bekostnad särskilt antagna personer. Ifrågavarande kontroll synes i stad, liksom å landet, böra tillkomma uppbördsmyndighet i stället för polisen. Enligt vad utredningsmannen inhämtat torde också redan nu kontrollen i en del städer ombesörjas av drättselkammaren. Ansvar för kontrollen torde emellertid böra ankomma på uppbördsmyndigheten som sådan och icke, såsom nu är fallet på landet, endast å ordföranden. För ombesörjandet av bestyret står det självfallet uppbördsmyndigheten öppet att inom eller utom sig anlita därför lämpliga personer; den särskilda kostnad, som därav kan föranledas, bör liksom hittills stanna å kommunen (se ovan sid. 51). Särskilda bestämmelser härom ha syntts onödiga.

Såsom konsekvens av den föreslagna ändringen bör även den jämkning företagas i första stycket i 4 § kungörelsen den 31 december 1913 ang. rätt för utlänning att här i riket giva offentlig föreställning m. m., att anmälan, varom i detta stycke sägs, i stad jämväl skall göras till drättselkammaren. Jfr sid. 131 och 145.

8. Förslaget till ändring i 10 kap. 12 § strafflagen.

Enligt 10 kap. 12 § strafflagen äger civilmyndighet under vissa förutsättningar använda krigsmanskap till upprors stillande. Med civilmyndighet förstås Konungens befallningshavande, borgmästare eller polismästare i stad och landsfogde å landet eller den, som är satt i sådan ämbetsmans ställe. Att även borgmästare tillagts denna befogenhet torde sammanhånga med att denne tidigare hade ledningen av och ansvaret för ordningens upprätthållande inom staden. Med hänsyn därtill att, såsom tidigare (sid. 27 ff.) utvecklats, såväl borgmästare som kommunalborgmästare — fränsett det fåtal städer, där nämnda befattningshavare äro polischefer — numera icke ha någon sådan befattning med polisväsendet, har den ändringen ansetts böra vidtagas, att borgmästaren uteslutits och ersatts med polischefen. På grund härav och i likhet med vad redan gäller enligt förordningen angående användande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning m. m. (se ovan sid. 53) torde förevarande befogenhet även för landet böra tillkomma polischefen. Eftersom polismästare alltid är polischef, har polismästaren uteslutits från de uppräknade befattningshavarna. Därjämte bör med hänsyn till den ställning och de uppgifter, som tillkomma statspolisintendenten, även denne tilläggas ifrågavarande funktion. Då området för landsfogdens ordningspolisverksamhet numera omfattar icke endast lands-

bygden utan jämväl i princip städerna, har även härav betingad ändring vidtagits. Därjämte har, enär icke alla polischefer lära vara ämbetsmän i den bemärkelse, som avses i 10 kap. 1 § strafflagen, jämväl tjänsteman tillagts.

Det bör anmärkas, att i stort sett enahanda ändringar föreslagits av 1928 års kommunalförvaltningssakkunniga (Statens off. utredn. 1930: 13, sid. 205); jfr sid. 171.

9. Förslaget till ändringar i lagen angående lösdrivares behandling.

Uttrycken »krono- eller polisbetjänt» i 2 § 1 mom. och »krono- och polisbetjänte» i 15 § 1 mom. ha utbytt mot »polisman». Jfr sid. 54 och 113. Förstnämnda lagrum har därjämte underkastats viss annan jämkning, betingad av den genom 1941 års landsfiskalsreform genomförda ändringen, att stadsfiskalstjänsterna i vissa städer upphört och deras åligganden övertagits av vederbörande landsfiskal.

10. Förslaget till ändring i lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin.

Ändringen innebär endast, att uttrycket »lands- eller stadsfiskal eller kronobetjänt» ersatts av »allmän åklagare, polisman». Se sid. 60 och 113.

11, 12 och 13. Förslagen till ändringar i hälsovårdsstadgan, epidemilagen och lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar.

De föreslagna ändringarna i dessa författningar innebära, att termen »kronobetjäning» i ifrågavarande lagrum uteslutits samt att de där omförmälda funktionerna skola tillkomma polismyndighet enligt huvudregeln i förslaget till lag om polismyndighet. Jfr den allmänna motiveringen sid. 116. I 56 § hälsovårdsstadgan har därjämte viss redaktionell jämkning företagits.

14. Förslaget till ändring i lagen om fattigvården.

Uttrycket »kronobetjänt» i 23 § har uteslutits. Såsom framgår av den allmänna motiveringen ovan sid. 116 och bilaga C sid. 193 skola, jämlikt huvudregeln i förslaget till lag om polismyndighet, de uppgifter, som enligt 62, 72 och 74 §§ fattigvårdslagen tillkomma polismyndighet, ankomma på poliskammare respektive polischef. Denna ordning torde, såvitt angår städerna, innebära en ändring i förhållande till den praxis, som numera tämligen allmänt torde tillämpas där; jfr sid. 180.

Angående barnavårdslagen skola beträffande samtliga i denna lag omförmälda polismyndighetsärenden huvudregeln i polismyndighetslagen gälla, se sid. 116 och 193.

15. Förslaget till ändring i kungörelsen den 9 november 1928 angående anmälan om olycksfall i arbete m. m.

Enligt 21 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete tillkommer det i vissa fall polismyndigheten i orten att föranstalta om undersökning rörande sådant olycksfall samt att till vederbörande försäkringsinrättning eller försäkringsrådet insända undersökningsprotokollet. Jämlikt § 5 andra stycket i förevarande kungörelse, sådant detta lyder enligt kungörelsen den 28 juni 1941 (nr 515), förstås med polismyndighet å landet landsfiskal, i stad med polismästare denne och eljest magistrat eller kommunalborgmästare. Såsom framgår av den allmänna motiveringen och den föreslagna polismyndighetslagen skola berörda uppgifter, liksom de i kungörelsen omförmälda bestyren med avseende å anmälan i anledning av inträffat olycksfall, överflyttas på poliskammaren respektive polischefen. Såsom en konsekvens härav bör den ovannämnda bestämmningen av begreppet polismyndighet utgå. Förslaget upptager den härför erforderliga ändringen.

Såsom framgår av vad ovan sid. 74 och i den allmänna motiveringen anförts avses även handläggningen av den polismyndigheten tillkommande undersökningen enligt förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skola undergå enahanda förändring.

16. Förslaget till ändring i lagen om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.

Genom den föreslagna ändringen, närmast betingad av önskemålet att borteliminera förekommande avvikelser från huvudregeln i förslaget till lag om polismyndighet, vilka, ifall detta vinner gillande, ej kunna anses motiverade, komma de uppgifter, som enligt nu gällande bestämmelser åvila landsfogde, landsfiskal, polisuppsyningsman eller poliskommissarie samt i stad magistrat, kommunalborgmästare, polismästare, stadsfiskal eller chef för kriminalavdelning, att centraliseras hos poliskammaren och polischefen. Några praktiska olägenheter av denna begränsning torde ej behöva befaras, enär, såvitt erfarenheterna från lagens hittillsvarande tillämpning under senare år ge vid handen, något behov av att utsträcka ifrågasvarande befogenheter till andra organ ej synes föreligga. För övrigt må erinras om att i den mån det å någon ort skulle visa sig erforderligt att uppdraga förevarande funktioner även åt underordnad polisman, möjlighet härtill står öppen enligt 2 § polismyndighetslagen.

Det må anmärkas, att ifrågasatta ändring ej synes böra föranleda någon jämkning i kungörelsen den 6 maj 1921 (nr 189) med vissa bestämmelser rörande kostnader föranledda av tillämpningen av förevarande lag; enligt denna kungörelse samt kungörelsen den 22 september 1933 (nr 532) skall dylik

kostnad utbetalas av förskottsmedel, som av länsstyrelsen tillhandahållas landsfiskal, magistrat samt, där ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annorlunda förordnar, i fögderistad stadsfogde och särskilt förordnad utmättningsman.

17. Förslaget till ändring i lagen angående naturminnesmärkens fredande.

Den föreslagna ändringen innefattar endast, att uttrycket »genom kronobetjäningens försorg» i 14 § andra stycket ersatts av uttrycket »genom försorg av polismyndigheten i orten». Jfr sid. 117 och 124.

18. Förslaget till ändring i tryckfrihetsförordningen.

Enligt den allmänna motiveringen (sid. 117) skall den handräckning för kvarstads verkställande, som det enligt nu gällande bestämmelser ankommer på vederbörande kronobetjänt eller magistrat att lämna, tillkomma den lokala polismyndigheten enligt 1 § förslaget till lag om polismyndighet. Förslaget upptager den härav betingade ändringen.

Beträffande bestämmelsen i § 1 mom. 5 tryckfrihetsförordningen rörande anmälan till polismyndighet om inrättande av tryckeri, se sid. 117; jfr sid. 79.

19. Förslaget till ändringar i förordningen den 4 juni 1884 om vad med avseende å utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör.

Enligt gällande bestämmelser ankommer övervakningen av persontrafiken till utlandet bland annat å de lokala polisorganen. I överensstämmelse härmed synas även de funktioner, vilka enligt §§ 6, 42 och 45 samt 53 § mom. 2 förevarande förordning nu i stad utan poliskammare tillkomma magistraten, böra överflyttas på polismyndigheten enligt den föreslagna polismyndighetslagen. Ändringen torde icke få någon större praktisk betydelse, enär utvandrarfartyg i allmänhet ej pläga avgå från andra städer än sådana, där poliskammare finnes. Jfr sid. 80. Såsom en konsekvens av ifrågasvarande ändring synes även motsvarande jämkning böra ske beträffande 159 § i inskrivningsförordningen. Se härom sid. 102 och 138.

20. Förslaget till ändring i förordningen den 26 januari 1894 angående hus hållningen med de allmänna skogarna i riket.

Enligt 70 § i dess nuvarande lydelse äga »skogsstatens tjänstemän och betjante ävensom kronobetjante» lika behörighet att åtala i 68 § omförmälda överträdelser samt att beslagtaga virke, som därvid blivit olovligen avverkat. I föreliggande förslag har termen »kronobetjante» ersatts med »allmän åklagare». Jfr sid. 86 och 113. Samtidigt har, med hänsyn därtill, att skogsförvaltningarnas tjänstemän numera äro befriade från åklagarverksamhet (jfr instruktionen den 1 mars 1935 för domänverket), uttrycket »skogsstatens tjänstemän och betjante» uteslutits.

21. Förslaget till ändring i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Den föreslagna ändringen innebär endast, att uttrycket »lands- och stadsfiskaler, kronobetjante» i 35 § utbyts mot »allmän åklagare». Jfr sid. 87 och 113.

22—25. Förslagen till ändringar i förordningen angående försäljning av rusdrycker, förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin, förordningen angående handel med skattefri sprit och förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.

Enligt förevarande författningar ställas i vissa fall medel i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens eller kommunalborgmästarens och på landet till länsstyrelsens förfogande att användas till uppmuntran av polismän, som ådagalagt synnerligt nit vid beivrandet av olovlig rusdrycks- eller sprithantering. Enligt rusdrycksförordningen ankommer fördelningen i stad med poliskammare å denna (7 kap. 22 och 24 §§). I ifrågasvarande bestämmelser föreslås den ändringen, att handläggningen av dessa ärenden även vad städerna beträffar skall tillkomma länsstyrelsen. Ändringen har betingats av önskemålet att erhålla en mera enhetlig bedömning av förevarande belöningsfrågor än som med den nuvarande splittringen i handläggningen är möjligt. Genom en centralisering av handläggningen vinnas dessutom en bättre överblick över ärendena, varjämte garantierna för ett objektivt och opartiskt bedömande ökas, vilket med hänsyn till ärendenas art måste anses värdefullt. Beträffande frågan, åt vilken central myndighet som handläggningen av ärendena bör uppdragas, har utredningsmannen haft under övervägande att överlämna uppgiften till landsfogden i hans egenskap av länspolischef. Med hänsyn särskilt därtill, att vissa städer äro undantagna från området för landsfogdens polisverksamhet samt att den eftersträfvade enhetligheten således ej skulle kunna ernås, har emellertid denna lösning ej ansetts tillfredsställande.

I 3 kap. 21 § samt 7 kap. 17 § andra och tredje styckena förordningen angående försäljning av rusdrycker har därjämte den formella ändringen vidtagits, att uttrycken »polischefen i orten» och »polischef» ersatts av uttrycken »polismyndigheten i orten» respektive »polismyndighet» enligt den föreslagna jämkningen i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka samt förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, har betingats av önskemålet att i möjligaste mån hålla polischefsärendena åtskilda från polismyndighetsärendena. Jfr sid. 124.

26. Förslaget till kungörelse angående fördelning av medel enligt rusdrycksförsäljningsförordningen med flera författningar.

Den föreslagna centraliseringen av handläggningen av ärenden rörande fördelning av medel enligt rusdrycksförsäljningsförordningen med flera författningar (se ovan samt sid. 156 ff.) nödvändiggör även en ändring i kungörelsen den 16 december 1921 (nr 728) angående användningen av viss del av böter m. m. enligt förordningen angående försäljning av rusdrycker med flera författningar. Med hänsyn härtill och då författningen jämväl syns böra underkastas viss redaktionell ändring, har det ansetts lämpligt att låta nu gällande kungörelse ersättas av en helt ny författning i ämnet.

27. Förslaget till ändringar i pilsnerdricksförordningen.

De föreslagna ändringarna innebära väsentligen, att termen »kronobetjänt» i 19 § 1 mom., 25 § och 27 § 2 mom. ersatts av de organ, å vilka ifrågavarande ärenden enligt utredningsmannens tolkning och den allmänna motiveringen skola ankomma. Se ovan sid. 93—95 och 118. Jfr även sid. 201. Enligt 17 § 3 mom. tillkommer det »polismyndighet» att utfärda förordnande för person, som av nykterhetsnämnd utsetts att granska i momentet omnämnd kvittensbok, att utöva den därför erforderliga polisverksamheten. Denna befogenhet torde, såsom ovan sid. 95 anförts, numera tillkomma i stad polischefen och för landsbygden länsstyrelsen. I detta avseende har den ändringen företagits, att ifrågavarande befogenhet även för landet tillagts polischefen. Ändringen har betingats av praktiska skäl och av syftet att undvika onödig splittring i handläggningen. Några principiella betänkligheter torde ej böra möta mot förslaget, särskilt som polischefen redan nu, jämlikt 21 § polisreglementet för riket, sådan paragrafen lyder enligt en kungörelse den 19 november 1937 (nr 903), äger meddela förordnande för ordningsvakt vid offentlig tillställning å landsbygden. Någon större praktisk betydelse torde ändringen ej komma att få, enär dylika förordnanden mera sällan pläga ifrågakomma. Därjämte har 25 § underkastats en viss formell omredigering i huvudsaklig anslutning till 3 kap. 21 § förordningen angående försäljning av rusdrycker; jfr sid. 92.

Beträffande i 19 § 1 mom. omförmäld besiktning avses denna i köpingarna Stocksund, Saltsjöbaden och Nynäshamn skola, liksom hittills, verkställas av poliskommissarierna enligt de för dem gällande särskilda bestämmelserna; se ovan sid. 25.

28. Förslaget till ändringar i förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Ändringarna innefatta dels att uttrycket »kronobetjänt» i 9 § 1 mom. ersatts av landsfiskal, dels att den befogenhet att för visst tillfälle förbjuda utskänkning, vilken enligt 15 § nu tillkommer »i stad polismyndighet samt

å landet kronobetjänt», generellt överflyttats på polismyndigheten. Jfr den allmänna motiveringen sid. 113 och 118; se även sid. 202. Dessutom har sistnämnda paragraf synts böra underkastas viss redaktionell jämkning; jfr 3 kap. 21 § förordningen angående försäljning av rusdrycker.

29. Förslaget till ändringar i motorfordonsförordningen.

Enligt den allmänna motiveringen (sid. 118) skall utlämnande av besiktningsskyltar för motorfordon och därmed sammanhängande bestyr överflyttas från magistraten och kommunalborgmästaren till poliskammaren och polischefen. De föreslagna ändringarna äro föranledda härav.

Motsvarande ändring föreslås även med avseende å tillhandahållande av skatteskyld för motorfordon enligt 3 och 4 §§ kungörelsen den 18 november 1932 om särskild skatt i vissa fall för användande i trafik av icke registrerade motorfordon m. m. Se sid. 118 och 203.

30. Förslaget till ändring i inskrivningsförordningen.

Den föreslagna ändringen, föranledd av ändringarna i utvandrarförordningen (jfr sid. 80 och 135), innebär endast, att i första stycket 159 § orden »och i övriga städer polismyndighet eller magistrat» utbyts mot uttrycket »och eljest hos polismyndigheten i orten». Med polismyndighet i denna samt 157 och 168 §§ skall jämlikt förslaget till polismyndighetslag förstås poliskammare eller polischef, vilket torde överensstämma med den gängse tolkningen. Jfr sid. 102, 204 och 205.

31. Förslaget till ändring i rekvisitionsförordningen.

Angående denna ändring må hänvisas till den allmänna motiveringen sid. 118 och 119. Jfr även sid. 103.

32. Förslaget till ändring i mantalsskrivningsförordningen den 6 augusti 1894.

Genom förslaget ha till poliskammaren och polischefen överflyttats de i första och andra styckena i § 15 omförmälda uppgifterna, vilka för närvarande tillkomma vederbörande stadsfiskal, utmättningsman, fjärdingsman eller exekutionsbetjänt respektive stadsfiskal och landsfiskal. Med hänsyn till uppgifternas karaktär ha dessa i enlighet med de föreslagna allmänna principerna för ärendeshandläggningen ansetts närmast böra handhas av polisen; enligt vad utredningsmannen inhämtat anlitats också redan nu såväl i städerna som på landsbygden polisen i allmänhet för utförande av ifrågasvarande handräckningar. I konsekvens härmed har uttrycket »krono- eller stadsbetjänt» i tredje stycket ersatts av uttrycket »polisman», vari enligt vedertagen terminologi inbegripes jämväl fjärdingsman ävensom det högre po-

lisbefälet. Däremot har det ej ansetts erforderligt att även medtaga exekutionsbiträde i stad, ehuru understundom i vissa städer jämväl sådan befattningshavare torde anlitas för ifrågavarande uppdrag. Dessutom har paragrafen syntts böra undergå viss redaktionell jämkning.

Hänvisningen i sista stycket i förevarande paragraf syftar på kungörelsen den 2 december 1932 (nr 531) angående indrivning av krono- och stadsbetjänt m. fl. tillkommande gottgörelse för infordrande av uppgifter till mantals- och kyrkoskrivning.

Såsom en följd av de föreslagna ändringarna i mantalsskrivningsförordningen, den särskilda mantalsskrivningsförordningen för Göteborg och kyrkoskrivningsförordningen (se här nedan) synes uttrycket krono- och stadsbetjänt i nyssnämnda kungörelse böra ersättas av polisman.

33. Förslaget till ändring i förordningen den 17 november 1905 angående mantalsskrivningen i Göteborg.

Genom förslaget har uttrycket »krono- eller stadsbetjänt» i § 11 andra stycket denna förordning utbytt mot »polisman». Jfr skälen till ändringen i mantalsskrivningsförordningen. Enär mantalskommisarien och mantalskrivare numera benämnas mantalsdirektör respektive mantalsintendent, synes även den härav betingade jämkningen i §§ 3—11 böra vidtagas. I det föreliggande förslaget har detta beaktats endast såvitt avser förevarande stycke.

34. Förslaget till ändringar i kyrkoskrivningsförordningen den 3 december 1915.

Ändringen av § 33 mom. 1 innebär, att den för kronobetjäningen å landet och polismyndigheten i stad nu föreskrivna skyldigheten att tillhandahålla blanketter för utfående av flyttningsbetyg skall upphöra; denna skyldighet skall alltså framgent endast åligga pastorsexpeditionerna. I förhållande till nu rådande praxis torde den föreslagna ändringen icke innebära någon betydelse, när dylika blanketter icke under de senare åren torde ha tillhandahållits av polisen vare sig i städerna eller på landet. Något praktiskt behov av att sådana blanketter även finnas att tillgå hos polisen torde numera ej heller kunna anses föreligga.

Beträffande ändringen av § 35 mom. 1, genom vilken bland annat skyldigheten för krono- eller stadsbetjänt att lämna biträde för infordrande av felande kyrkoskrivningsuppgifter överflyttats å poliskammaren eller polischefen, hänvisas till motiven till motsvarande ändring av mantalsskrivningsförordningen.

35. Förslaget till ändring i kungörelsen den 19 december 1924 om vad iakttagas skall vid ansökning om svenskt medborgarskap.

Uttrycket »kronobetjäningen» i 6 § har ersatts av poliskammaren respektive polischefen. Jfr sid. 113 och 119.

36. Särskilda frågor.

Förutom de i det föregående föreslagna författningsändringarna erfordras för den ifrågavarande reformens genomförande i full utsträckning ändringar jämväl inom andra lagstiftningsområden. Sålunda böra, såsom framgår av vad å sid. 62, 63 och 190 anförts, ändringar vidtagas i § 16 mom. 1 strafflagens promulgationsförordning, stadgan den 29 januari 1886 angående vad iakttagas bör vid rättsmedicinsk undersökning av död människas kropp och nådiga brevet den 21 januari 1868 angående ersättning av allmänna medel för biträde vid rättsmedicinska obduktioner å döda kroppar. Frågan om en revision av gällande lagstiftning rörande rättsmedicinalväsendet är emellertid för närvarande föremål för utredning, och lärer förslag till ny lagstiftning i ämnet vara att förvänta inom den närmaste tiden. Med hänsyn härtill har utredningsmannen ej ansett sig böra uppgöra förslag till ändringar i berörda författningar.

Såsom ovan sid. 68 anmärkts, är jämväl giftstadgan föremål för omarbetning. På grund härav har ej heller förslag uppgjorts till de ändringar i denna författning, vilka påkallas för reformens genomförande. Jfr sid. 192. — Beträffande det av medicinalstyrelsen framlagda förslaget till ny giftstadga bör på en punkt en erinran göras. Såsom tidigare omnämnts har i detta förslag bland annat stadgandet i § 44 gällande giftstadga bibehållits oförändrat. Denna paragraf föreskriver skyldighet för allmän åklagare, vilken verkställt beslag å gods som enligt stadgan är att anse såsom förbrutet, att därom och om vidtagna åtgärder för godsets förvaring göra anmälan hos ortens högsta polismyndighet, som har att meddela de närmare föreskrifter härutinnan som kunna finnas nödiga. Denna bestämmelse synes böra utgå, enär åklagarmyndigheten själv torde kunna avgöra dylika frågor.

I åtskilliga författningar, som reglera handläggningen av ärenden, vilka mer eller mindre beröra polisorganens verksamhet för den allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande, föreskrives ej skyldighet för vederbörande myndigheter (länsstyrelse, magistrat, kommunalborgmästare m. fl.) att i ärendet inhämta den lokala polismyndighetens yttrande. Likaså saknas i ett flertal av ifrågavarande författningar bestämmelse om att polisorganen skola underrättas om myndighetens beslut. — Det sist sagda torde i viss mån jämväl äga tillämplighet å magistraterna och kommunalborgmästarna. — Trots avsaknaden av uttryckliga föreskrifter torde dock polismyndigheterna pläga höras och erhålla underrättelse om beslut i här avsedda ärenden. Enligt vad utredningsmannen erfarit är emellertid den praxis, som härutinnan tillämpas, i hög grad skiftande. Det är uppenbarligen ur olika synpunkter av stor vikt, att en enhetlig, förbättrad ordning skapas i detta avseende. Med hänsyn till det samband, som frågan äger med det framlagda förslaget rörande politikärendenas handläggning, synes emellertid enligt utredningsmannens mening spörsmålet böra göras till föremål för närmare undersökning först sedan berörda förslag prövats.

X. Författningsförslag.

1. Förslag

till

lag med vissa bestämmelser om polismyndighet.

1 §.

De uppgifter, som enligt lag eller författning ankomma på polismyndighet i orten, skola tillkomma i stad, där poliskammare finnes, denna och å annan ort polischefen.

Om poliskammare och polischef är särskilt stadgat.

Utan hinder av vad i första stycket föreskrives skall dock i följande lag- och författningsrum med polismyndighet avses vad där finnes stadgat:

5 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321);¹

53 § lagen den 11 juni 1937 (nr 344) om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslagen);²

§ 29 och § 30 första stycket ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22 s. 1);

§ 49 stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensinatrörelse;³

48 § 2 mom. första och andra styckena brandstadgan den 15 juni 1923 (nr 173);

18 § kungörelsen den 8 december 1933 (nr 659) angående eldbegängelse;

1 § 1 mom. och 20 § 1 mom. motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 (nr 561);⁴

1 § 2 mom. vägtrafikstadgan den 23 oktober 1936 (nr 562);⁵

9 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207);

8 § kungörelsen den 1 september 1939 (nr 599) med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlänningar;

2 § kungörelsen den 27 oktober 1939 (nr 777) om särskilda åligganden, som under vissa förhållanden tillkomma länsstyrelserna och dem underlydande myndigheter;

3 § 6 mom. kungörelsen den 16 februari 1940 (nr 94) med vissa särskilda

¹ Senaste lydelse se 1937: 58.

² Jfr 1942: 669.

³ Senaste lydelse se 1937: 913.

⁴ Senaste lydelse av 1 § 1 mom. se 1940: 874 och av 20 § 1 mom. se 1939: 351.

⁵ Senaste lydelse se 1940: 875.

föreskrifter om tillsyn över utlänningar vid krig eller krigsfara (särskilda utlänningskungörelsen); samt

41 § förordningen den 25 oktober 1940 (nr 910) angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.

2 §.

Om särskilda skäl därtill föranleda, må länsstyrelse uppdraga åt annan polisman än polischef att utöva befogenheter, vilka eljest enligt 1 § första stycket ankomma på polischef.

3 §.

Genom denna lag göres ej ändring i de bestämmelser, som gälla för Stockholm.

Denna lag träder i kraft den

2. Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av §§ 13 och 29 ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22 s. 1).¹

Härigenom förordnas, att §§ 13 och 29 ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

§ 13.

Var och — — — behörigen anmäld.

Är fråga — — — mottaga avgift.

Den, som — — — polismyndigheten meddelas.

Underlåter någon — — — 100 kronor.

Visar sig, att tillställning, som här ovan omförmäles, åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordning eller medför uppenbar fara för uppträdandes eller åskådares liv, eller att meddelade ordningsföreskrifter rörande tillställningen icke åtlydas, äger polismyndigheten förbjuda dess förnyande. I nu nämnda fall, ävensom då tillställningen äger rum utan vederbörlig anmälan eller tillåtelse eller i strid mot meddelat tillstånd eller bland de närvarande uppkommer oordning av svårade beskaffenhet, som icke kan undanröjas genom deltagarnas avlägsnande, må tillställningen av polischefen i orten inställas eller upplösas, och vare alla, som församlat sig å stället, pliktiga att på uppmaning av polischefen eller annan behörig polisman begiva sig därifrån, vid

¹ Senaste lydelse av § 13 se 1913:381.

bot från och med 5 till och med 100 kronor för envar, som icke ställer sig sådan uppmaning till efterrättelse.

I fråga — — — särskilt stadgat.

§ 29.

Vad i denna stadga sägs om magistrat gälle i Stockholm för överståthållarämbetet och i stad, där magistrat ej finnes, för kommunalborgmästaren; och vad om polismyndighet är stadgat skall äga tillämpning i Stockholm å överståthållarämbetet för polisärenden, i annan stad å poliskammare eller polismästare, där sådan finnes, och i övriga städer å magistrat eller kommunalborgmästare.

Denna kungörelse träder i kraft den

3. Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angående biografföreställningar.¹

Härigenom förordnas, att § 1 mom. 1 och 3 samt §§ 2, 7, 8 och 9 förordningen den 22 juni 1911 angående biografföreställningar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

§ 1.

1. Var och en, som önskar offentligen förevisa rörliga fotografiska bilder (biograffilm), skall, där ej annat följer av vad i mom. 3 sägs, därom göra ansökan i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos poliskammare eller polismästare, där sådan finnes, och i övriga städer hos magistraten eller kommunalborgmästaren samt på landet hos polischefen. Sökanden är pliktig att, när den myndighet, hos vilken ansökan gjorts, så påfordrar, ej mindre styrka, att den uppgivna lokalen blivit av ägaren eller innehavaren upplåten för ändamålet, än även om föreställningens närmare beskaffenhet lämna myndigheten de upplysningar, denna äskar för att kunna meddela erforderliga ordningsföreskrifter.

Där hinder ej anses möta för det sökta tillståndet, skall myndighet, hos vilken ansökan gjorts, meddela tillståndsbevis. Innan sådant erhållits, vare förbudet att utlämna inträdeskort eller att fordra, begära eller mottaga avgift.

Meddelat tillstånd — — — därtill förekommer.

3. Ansökan om — — — eller motsvarande. Angående sådan föreställning skall dock anmälan göras till myndighet, som i mom. 1 sägs, senast 24 tim-

¹ Jfr 1939: 703 och 1941: 439.

mar före föreställningens början. Nämda myndighet äger att meddela erforderliga ordningsföreskrifter samt att förbjuda föreställning, om den lokal, som i anmälan avses, befinnes vara ur säkerhetssynpunkt olämplig eller eljest, när skäl原因 anledning förekommer.

§ 2.

Visar sig, att föreställning, som omförmäles här ovan, åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordning, eller att meddelade ordningsföreskrifter rörande föreställningen icke åtyldas, äger myndighet, som i § 1 mom. 1 sägs, förbjuda föreställningens förnyande. I nu nämnda fall, ävensom då tillställningen äger rum utan tillstånd eller anmälan, som i § 1 sägs, eller i strid mot meddelat tillstånd eller bland de närvarande uppkommer oordning av svårare beskaffenhet, som icke kan undanröjas genom deltagarnas avlägsnande, må föreställningen av polischefen i orten inställas eller upplösas, och vare alla, som församlat sig å stället, pliktiga att på uppmaning av polischefen eller annan behörig polisman begiva sig därifrån, vid bot från och med 5 till och med 100 kronor för envar, som icke ställer sig sådan uppmaning till efterrättelse.

§ 7.

Har film — — — bevis (förbudskort).

Har film — — — uppgift härom.

Tillståndskort skall vid anfordran tillhandahållas myndighet, som i § 1 mom. 1 sägs, ävensom polisman.

Angående stämpelbeläggning — — — i stämpelförordningen.

Del, som — — — av filmnegativet.

Del, som — — — statens biografbyrå.

§ 8.

Giver någon föreställning, som avses i § 1 mom. 1, utan tillstånd eller i strid mot föreskrifterna i meddelat tillståndsbevis eller utan att ställa sig till efterrättelse för dylik föreställning meddelade ordningsföreskrifter eller försummar ägare eller innehavare av lokal, som skall begagnas för sådan föreställning, att före dess början göra sig förvissad om att tillstånd meddelats, straffes med dagsböter. Till enahanda — — — eller § 4.

§ 9.

Underlåter någon i fall, som omförmäles i § 1 mom. 3, att göra anmälan om föreställning eller att ställa sig till efterrättelse meddelade ordningsföreskrifter eller försummar ägare eller innehavare av lokal, som skall begagnas för sådan föreställning, att före dess början göra sig förvissad om att förvisningen blivit vederbörligen anmäld, böte från och med 5 till och med 100 kronor.

Denna förordning träder i kraft den

4. Förslag

till

kungörelse om ändring i vissa delar av kungörelsen den 31 december 1913 (nr 380) angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. eller att därvid medverka.

Härigenom förordnas, att 1 § mom. 1 samt 2, 4, 5 och 6 §§ kungörelsen den 31 december 1913 angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. eller att därvid medverka¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

Mom. 1. Utlänning, som — — — tre år. Sådan säkerhet skall ställas å landet och i stad, där magistrat ej finnes, hos Konungens befallningshavande i länet, i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos poliskammare eller polismästare, där sådan finnes, och i övriga städer hos magistraten.

För utlänning — — — svensk undersåte.

2 §.

Ansökning, varom i 1 § mom. 2 nämnts, skall göras hos myndighet, som i 1 § mom. 1 sägs.

Ansökningen skall — — — sådan handling.

Sökanden vare — — — myndigheten begäras.

4 §.

Den, som erhållit tillstånd, varom ovan sägs, skall, innan tillställning må givas, med företeende av tillståndsbeviset om varje tillställning göra anmälan hos myndighet, som i 1 § mom. 1 sägs, och i fråga om föreställning, som avses i 4 § 1 mom. a) 1) eller 2 mom. förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter och varvid kontroll å biljettförsäljningen skall äga rum, jämväl i stad hos drätselkammaren och på landet hos kommunalnämnden. Där fråga — — — eller landskommun.

Avser tillståndsbeviset — — — utfärdat kvitto.

Anmälan skall, där så ske kan, göras minst 24 timmar före tillställningens början och, där tillställning kungöres genom allmän tidning, i varje fall före kungörandet. Den, som anmäler tillställningen, är pliktig att, när så påfordras av myndighet, hos vilken anmälan skall göras, ej mindre om tillställningens ändamål och beskaffenhet lämna myndigheten de upplysningar — — — för ändamålet. Har sådan — — — ordning skett.

¹ Senaste lydelse se 1920: 865 och 1934: 493.

5 §.

Visar sig, att tillställning, som här ovan avses, åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag, eller föranleder till svårare oordning eller medför uppenbar fara för uppträdandes eller åskådares liv, eller att meddelade ordningsföreskrifter rörande tillställningen icke åtlydas, äger polismyndigheten i orten förbjuda dess förnyande. I nu nämnda fall, ävensom då tillställningen äger rum utan vederbörlig anmälan eller tillåtelse eller i strid mot meddelat tillstånd eller bland de närvarande uppkommer oordning av svårare beskaffenhet, som icke kan undanröjas genom deltagarnas avlägsnande, må tillställningen av polischefen inställas eller upplösas, och vare alla, som församlat sig å stället, pliktiga att på uppmaning av polischefen eller annan behörig polisman begiva sig därifrån, vid bot från och med 5 till och med 100 kronor för envar, som icke ställer sig sådan uppmaning till efterrättelse.

6 §.

Den, som utan tillstånd eller vederbörlig anmälan enligt denna kungörelse eller i strid mot föreskrifterna i meddelat tillståndsbevis giver tillställning, som i 1 § mom. 2 avses, eller vid ansökning om tillstånd lämnar oriktiga uppgifter eller icke ställer sig till efterrättelse för tillställningen meddelade ordningsföreskrifter eller upplåter — — — sådan avgift.

Denna kungörelse träder i kraft den

5. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 2 förordningen den 26 maj 1916 (nr 199) angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m.

Härigenom förordnas, att §§ 1 och 2 förordningen den 26 maj 1916 angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

§ 1.

Vill någon giva offentlig föreställning, vid vilken skall förekomma hypnotiska eller andra därmed likartade experiment, åligger det honom att söka tillstånd härtill i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos

poliskammare eller polismästare, där sådan finnes, och i övriga städer hos magistraten eller kommunalborgmästaren samt på landet hos Konungens befallningshavande.

Tillstånd må — — — honom tillåtas.

Därest hinder — — — mottaga avgift.

Meddelat tillstånd — — — därtill förekommer.

§ 2.

Gives föreställning — — — må föreställningen av polischefen i orten inställas eller avbrytas; och vare alla, som församlat sig å stället, pliktiga att på polischefens eller annan behörig polismans uppmaning begiva sig därifrån, vid bot från och med fem till och med ethundra kronor för en var, som icke ställer sig sådan uppmaning till efterrättelse.

Denna förordning träder i kraft den

6. Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av § 29 kungörelsen den 20 april 1928 (nr 85) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart.

Häri genom förordnas, att § 29 kungörelsen den 20 april 1928 med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 26 maj 1922 om luftfart skall erhålla följande ändrade lydelse.

§ 29.

1) Vill någon företaga offentlig uppvisning eller anordna offentlig tävling med luftfartyg, åligger det honom, utöver iakttagande av vad i förordningen om luftfart och denna kungörelse finnes stadgat, att söka tillstånd härtill i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos poliskammaren eller polismästaren, där sådan finnes, och i övriga städer hos magistraten eller kommunalborgmästaren samt på landet hos polischefen.

2) Tillstånd till — — — dylik befordran.

3) Därest hinder — — — behovet påkallade.

Denna kungörelse träder i kraft den

7. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 4 § 7 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Härigenom förordnas, att 4 § 7 mom. förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

4 §.

7 mom. Kontroll å biljettförsäljning, varom förmåles i 6 mom. första stycket, ombesörjes i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av drätselkammaren och på landet av kommunalnämnden.

Vid varje — — — kontrollant avskiljes.

Den som — — — behöriga utövande.

Denna förordning träder i kraft den

8. Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 10 kap. 12 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 10 kap. 12 § strafflagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

12 §.

Till upprors — — — nödigt vara.

Med civilmyndighet förstås här Konungens befallningshavande, statspolisintendenten, landsfogde, såvitt angår området för hans polisverksamhet, och polischef eller den, som är satt i sådan ämbets- eller tjänstemans ställe.

Är ej — — — stadgat är.

Denna lag träder i kraft den

9. Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 15 § 1 mom. lagen den 12 juni 1885 (nr 27) angående lösdrivares behandling.

Härigenom förordnas, att 2 § 1 mom. och 15 § 1 mom. lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling skola erhålla följande ändrade lydelse.

2 §.

1 mom. Den som beträdes med lösdriveri må anhållas av polisman eller tillsyningsman och skall den anhållne ofördröjligen inställas till förhör i stad, där stadsfiskal finnes, inför denne och eljest inför landsfiskalen.

Befinnes vid — — — skälen därför.

I händelse — — — befallningshavande tillgängligt.

15 §.

1 mom. Det åligger polisman och tillsyningsman att hålla noggrann tillsyn över lösdrivare; och bör kommunalmyndighet och tillsyningsman låta sig angeläget vara att bereda lösdrivare utväg till arbete.

Denna lag träder i kraft den _____

10. Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 15 § 2 mom. lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin.

Härigenom förordnas, att 15 § 2 mom. lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin skall erhålla följande ändrade lydelse.

15 §.

2 mom. Allmän åklagare, polisman eller person, vilken särskilt förordnats att — — — de förvaras. Beslag skall — — — om beslaget.

Denna lag träder i kraft den _____

11. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 56 § hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566).

Härigenom förordnas, att 56 § hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 skall erhålla följande ändrade lydelse.

56 §.

Det åligger polismyndighet att biträda vid tillsynen över ordningen med avseende å allmänna hälsovården och, då anledning till anmärkning förekommer, därom skyndsamt göra anmälan till vederbörande hälsovårdsnämnd ävensom att lämna nämnden erforderlig handräckning.

Denna förordning träder i kraft den

12. Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 27 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443).

Härigenom förordnas, att 27 § epidemilagen den 19 juni 1919 skall erhålla följande ändrade lydelse.

27 §.

Det åligger polismyndighet samt tull-, lots- och hamnpersonal att biträda vederbörande hälsovårdsnämnd vid tillsynen över iakttagandet av vad i denna lag är stadgat ävensom av de särskilda föreskrifter, som jämlikt denna lag av nämnden meddelas.

Denna lag träder i kraft den

13. Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 22 § lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar.

Härigenom förordnas, att 22 § lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar skall erhålla följande ändrade lydelse.

22 §.

För verkställande av förordnande, varom i 21 § sägs, äga sundhetsinspektör och hälsovårdsmyndighet att av polismyndighet erhålla erforderlig handräkning.

Denna lag träder i kraft den

14. Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 23 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården.

Härigenom förordnas, att 23 § lagen den 14 juni 1918 om fattigvården skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

23 §.

Vill någon — — — han vistas.

Anmälan må — — — i församlingen.

Har anmälan — — — dess ordförande.

Polisman, läkare eller barnmorska, som finner någon vara i sådan belägenhet, att fattigvårdsstyrelsens ingripande är av nöden, bör därom göra anmälan hos styrelsen.

Oavsett om — — — erhåller sådan.

Denna lag träder i kraft den

15. Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av § 5 kungörelsen den 9 november 1928 (nr 429) angående anmälan om olycksfall i arbete m. m.

Härigenom förordnas, att § 5 kungörelsen den 9 november 1928 angående anmälan om olycksfall i arbete m. m.¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

§ 5.

Då sådant — — — är stadgat.

Denna kungörelse träder i kraft den

16. Förslag

till

lag om ändring i viss del av lagen den 6 maj 1921 (nr 188) om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.

Härigenom förordnas, att 9 § lagen den 6 maj 1921 om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur skall upphöra att gälla samt att 10 § skall betecknas såsom 9 §.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse se 1941:515.

17. Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 14 § lagen den 25 juni 1909 (nr 56 s. 1) angående naturminnesmärkens fredande.

Härigenom förordnas, att 14 § lagen den 25 juni 1909 angående naturminnesmärkens fredande skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

14 §.

Överträder någon — — — tusen kronor.

Dömes någon till ansvar för överträdelse av enligt 13 § meddelat förbud, varde tillika förelagd att inom viss tid borttaga den störande anordningen vid äventyr att sådant eljest må på hans bekostnad fullgöras genom försorg av polismyndigheten i orten.

Denna lag träder i kraft den _____

18. Förslag

till

ändrad lydelse av § 4 mom. 5 tryckfrihetsförordningen.¹

§ 4.

5:o. Förordnande om — — — i verkställighet. För kvarstadens verkställande skall skyndsamt handräckning lämnas av Konungens befallningshavande och polismyndigheten i orten. Skriftligt bevis — — — är tryckt.

¹ Jfr 1941: 679.

19. Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 4 juni 1884 (nr 37) om vad med avseende å utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör.

Härigenom förordnas, att §§ 6, 42 och 45 samt § 53 mom. 2 förordningen den 4 juni 1884 om vad med avseende å utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

§ 6.

Mom. 1. Utvandrare må icke genom agents försorg från riket befordras innan utvandrarens exemplar av det i § 5 omförmälda kontrakt och behörigt utflyttningsbetyg blivit uppvisade i Stockholm hos överståthållarämbetet och eljest hos polismyndigheten i orten samt kontraktet blivit försett med anteckning, att det blivit i överensstämmelse med denna förordning upprättat.

Mom. 2. För sålunda verkställd anteckning å kontraktet erlægge agent till myndighet, som i mom. 1 sägs, en avgift av femtio öre, varemot lösen därför i övrigt ej utgår.

§ 42.

Före fartygets avgång åligger det befälhavaren att hos myndighet, som i § 6 mom. 1 sägs, avlämna en i två exemplar upprättad förteckning å samtliga utvandrare. Denna förteckning — — — till fartygsbefälhavaren.

§ 45.

När utvandrarfartyg är färdigt att avgå, skall befälhavaren därom göra anmälan till myndighet, som i § 6 mom. 1 sägs; och åligger det myndigheten att förordna någon, som å fartyget verkställer upprop med utvandrarna samt tillser, att de äro försedda med utflyttningsbetyg och kontrakt, uppvisade och påtecknade i enlighet med § 6, ävensom att de erhållit kontramärken å de reseffekter, som de ej själva hava om hand.

§ 53.

Mom. 2. I sistnämnda fall åligger det dock redaren eller befälhavaren att före fartygets avgång anmäla sig hos myndighet, som i § 6 mom. 1 sägs, samt

¹ Senaste lydelse av § 45 se 1932: 574.

för fullgörandet av de förbindelser rörande utvandrarnas fortskaffande, vilka åligga honom enligt avtalet med dessa eller eljest enligt denna förordning, hos nämnda myndighet ställa sådan säkerhet, som i § 3 sägs, till ett belopp, motsvarande sammanlagda summan av utvandrarnas avgifter för överfarten; skolande för övrigt i det fall, som nu är sagt, de i §§ 5—13 här ovan om utvandrareagent givna bestämmelserna i tillämpliga delar lända till efterrättelse för redaren eller befälhavaren.

Denna förordning träder i kraft den _____

20. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av § 70 förordningen den 26 januari 1894 (nr 17 s. 1) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket.

Härigenom förordnas, att § 70 förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

§ 70.

Allmän åklagare äger åtala de i § 68 omförmälda överträdelser ävensom att med beslag belägga virke, som därvid blivit olovligen avverkat. Sådant virke — — — statsverkets skogsmedel.

På lika — — — av behållningen.

Då beslag — — — Konungens befallningshavande.

Överträdelser av — — — lagligen beivra.

Denna förordning träder i kraft den _____

21. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 35 § förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Härigenom förordnas, att 35 § förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

35 §.

Allmän åklagare samt de personer, vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad, åligger att åtala förbrytelser, som i densamma äro med straff belagda; och äge — — — bestämmelser förbrutet.

Denna förordning träder i kraft den

22. Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 3 kap. 21 § samt 7 kap. 17 och 22 §§ förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

3 kap. Om rätt till detaljhandel.

21 §.

Under arbetsinställelse — — — må länsstyrelsen ävensom polismyndigheten i orten så ock kommunalnämnden för visst tillfälle — — — å densamma.

7 kap. Ansvarsbestämmelser m. m.

17 §.

Det åligger — — — är stadgat.

Polismyndigheten i orten så ock kommunalnämnden skola tillse — — —
noga efterföljas.

För köping — — — må länsstyrelsen förordna lämplig polisman att fullgöra vad enligt denna förordning åligger polismyndighet.

22 §.

Av böter — — — kronor, åklagaren. Lika del — — — ställas till överståthållarämbetets och länsstyrelsens förfogande att, i enlighet med — — — av rusdrycker. Återstoden tillfaller kronan.

Andel som — — — i tjänsten.

Utdömt vite tillfaller kronan.

Denna förordning träder i kraft den

23. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 46 § 1 mom. förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Härigenom förordnas, att 46 § 1 mom. förordningen den 11 juni 1926 angående tillverkning och beskattning av brännvin skall erhålla följande ändrade lydelse.

46 §.

1. Av böter — — — skola två tredjedelar ställas till överståthållarämbetets och länsstyrelsens förfogande att i enlighet med — — — rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.

Denna förordning träder i kraft den

24. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 32 § 2 mom. förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit.

Härigenom förordnas, att 32 § 2 mom. förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit skall erhålla följande ändrade lydelse.

32 §.

2 mom. Av böter — — — kronor, åklagaren. Lika del — — — ställas till överståthållarämbetets och länsstyrelsens förfogande att i enlighet med — — — rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.

Andel, som — — — i tjänsten.

_____

Denna förordning träder i kraft den

_____

25. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 18 § 2 mom. förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.

Härigenom förordnas, att 18 § 2 mom. förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m. skall erhålla följande ändrade lydelse.

18 §.

2 mom. Av böter — — — kronor, åklagaren. Lika del — — — ställas till överståthållarämbetets och länsstyrelsens förfogande att i enlighet med — — — rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.

Andel, som — — — i tjänsten.

_____

Denna förordning träder i kraft den

_____

26. Förslag

till

kungörelse angående fördelning av medel enligt rusdrycksförsäljningsförordningen med flera författningar.

Härigenom förordnas som följer.

De medel, som enligt 7 kap. 22 § förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker, 46 § 1 mom. förordningen den 11 juni 1926 angående tillverkning och beskattning av brännvin, 32 § 2 mom. förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit och 18 § 2 mom. förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m. ställas till överståthållarämbetets eller länsstyrelsens förfogande att användas till uppmuntran av polismän, som ådagalagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig rusdrycks- eller sprithantering, skola fördelas mellan därtill förtjänta polismän minst en gång varje år, i den mån ej myndighet som nyss nämnts finner med sådan fördelning böra anstå. Vid fördelning hör oavsett utgången av åtal, som må hava anställts i det särskilda fallet, hänsyn tagas allenast till den förtjänst, som vederbörande polismän i allmänhet inlagt om uppspårande av förbrytelser mot ovan omförmälda författningar.

Förslag angående fördelning avgives i Stockholm av den myndighet, överståthållarämbetet bestämmer, i stad, som är undantagen från området för landsfogdens polisverksamhet, av polischefen och eljest av landsfogden efter vederbörande polischefs hörande. Allmän åklagare eller polisbefäl må hos den förslagsställande myndigheten göra den framställning om uppmuntran åt viss polisman, vartill fog må finnas.

Denna kungörelse träder i kraft den _____, från och med vilken dag kungörelsen den 16 december 1921 (nr 728) angående användningen av viss del av böter m. m. enligt förordningen angående försäljning av rusdrycker med flera författningar skall upphöra att gälla.

27. Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Härigenom förordnas, att 17 § 3 mom., 19 § 1 mom., 25 § och 27 § 2 mom. förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

17 §.

3 mom. Kvittensbok och försäljningsbok skola hållas tillgängliga för Konungens befallningshavande, kontrollstyrelsen samt allmän åklagare, kvittensboken under försäljning jämväl för person, som särskilt för detta ändamål utsetts av nykterhetsnämnd samt av polischefen i orten förordnats att utöva den härför erforderliga polisverksamheten, så ock för annan polisman. Kvittens- och försäljningsböckerna — — — boks avslutande.

Närmare föreskrifter — — — av Konungen.

19 §.

1 mom. Utskänkningsrörelse, vartill tillstånd erhållits enligt 13 §, må endast äga rum i lokal eller å plats, som för ändamålet blivit godkänd vid besiktning, vilken hålles i stad, där stadsfiskal finnes, av denne och eljest av landsfiskalen med biträde av två personer, utsedda den ena av nykterhetsnämnden i kommunen samt den andra i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och på landet av kommunalnämnden. Besiktningsmännen skola — — — besiktigade lägenheten.

Innan bevis — — — ej börjas.

Vad i — — — som försäljningsställe.

Kostnad för — — — Konungens befallningshavande.

25 §.

Under arbetsinställelse, vid tingssammanträde, inskrivningsförrättning, vapenövningsmöte eller annan truppsammanslutning, under marknad, torgdag eller auktion så ock vid annan till större folksamling ledande förrättning, ävensom då eljest öppethållande av försäljningsställe kan föranleda oordningar eller då försäljning visar sig föranleda sådana, må Konungens befallningshavande ävensom polismyndigheten i orten så ock kommunalnämnden för visst tillfälle förbjuda försäljningen eller föreskriva erforderliga inskränkningar med avseende å densamma.

¹ Senaste lydelse av 17 § 3 mom., 19 § 1 mom. och 27 § 2 mom. se 1928:114.

27 §.

2 mom. Därest av handel, vartill tillstånd enligt denna förordning erhållits, oordningar föränledas eller å försäljningsställe, varest dylik handel idkas, osedlighet bedrivs och sådant fortfar oakttat skedd erinran från polismyndigheten eller kommunalnämnden, må i stad magistraten och på landet kommunalnämnden förbjuda försäljningens fortsatta bedrivande. Beslutet därom — — — upphäva detsamma.

I Stockholm — — — mom. sägs.

Denna förordning träder i kraft den

28. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 9 § 1 mom. och 15 § förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Härigenom förordnas, att 9 § 1 mom. och 15 § förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

9 §.

1. I stad — — — vid besiktning. Sådan besiktning hålles i stad, där stadsfiskal finnes, av denne och eljest av landsfiskalen jämte två personer, utsedda den ena av nykterhetsnämnden samt den andra i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och i köping eller municipalsamhälle av kommunalnämnden eller motsvarande myndighet. Besiktningsmännen skola — — — besiktigade lägenheten.

Innan bevis — — — ej börjas.

Kostnad för — — — av länsstyrelsen.

15 §.

Under arbetsinställelse, vid tingssammanträde, inskrivningsförrättning, vapenövningsmöte eller annan truppsammanslutning, under marknad, torgdag eller auktion så ock vid annan till större folksamling ledande förrättning, ävensom då eljest öppethållande av försäljningsställe kan föränleda oordningar eller då försäljning visar sig föränleda sådana, må länsstyrelsen ävensom polismyndigheten i orten så ock kommunalnämnden för visst tillfälle förbjuda försäljningen eller föreskriva erforderliga inskränkningar med avseende å densamma.

Denna förordning träder i kraft den

29. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 13 § 3 och 4 mom. motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 (nr 561).

Härigenom förordnas, att 13 § 3 och 4 mom. motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

13 §.

3 mom. Besiktningsskylt skall, för automobil och motorecykel i dubbla exemplar, mot nedsättning av skäligt belopp, som fastställes av Konungen, tillhandahållas i stad med poliskammare av denna och eljest av polischefen i orten.

Besiktningsskylt för — — — skall användas. Det ena exemplaret skall, försett med anteckning om utlämnad skylts nummer, av poliskammaren eller polischefen översändas till den försäkringsanstalt som meddelat försäkringen.

Besiktningsskylt må — — — att användas.

Tillhandahållen skylt må — — — stycke sägs.

Skylt skall — — — försäkringen upphör.

4 mom. Länsstyrelse skall övervaka, att besiktningsskyltar i erforderlig utsträckning finnas tillgängliga hos poliskammare och polischef.

Över utlämnade skyltar skall hos poliskammaren eller polischefen föras förteckning — — — försäkringsbevisets nummer. Utlämnade skyltar skola för redovisning uppvisas för poliskammaren eller polischefen årligen under december månad. Brister därvid — — — saknad skylt. Varder skylt — — —, efter avdrag av poliskammarens eller polischefens omkostnader, återbetalas.

Denna förordning träder i kraft den

30. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 159 § inskrivningsförordningen den 30 december 1941 (nr 969).

Härigenom förordnas, att 159 § inskrivningsförordningen den 30 december 1941 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

159 §.

Det åligger i Stockholm överståthållarämbetet och eljest polismyndigheten i orten att — — — jämväl sjömanshusombudsmannen.

Uppgiften skall — — — och nummer.

Denna förordning skall träda i kraft den

31. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 7 § rekvisitionsförordningen den 30 juni 1942 (nr 586).

Härigenom förordnas, att 7 § rekvisitionsförordningen den 30 juni 1942 skall erhålla följande ändrade lydelse.

7 §.

Rekvisitionsskrivelse må avlämnas, förutom hos den, som skall fullgöra rekvisitionen, hos polismyndigheten i orten och i stad jämväl hos magistraten eller kommunalborgmästaren, vilka det åligger att vidarebefordra skrivelsen till vederbörande.

Myndighet, som nyss nämnts, och kommunal myndighet äro skyldiga lämna rekvisitionen alla erforderliga upplysningar rörande tillgången i orten å de förnödenheter, som utgöra föremål för rekvisition.

Vid rekvisition av fastighet bör rekvisitionen samråda med länsstyrelsen eller myndighet, som i första stycket sägs.

Denna förordning träder i kraft den

32. Förslag
till
**förordning om ändrad lydelse av § 15 förordningen den 6 augusti
1894 (nr 61) angående mantalsskrivning.**¹

Härigenom förordnas, att § 15 förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

§ 15.

Uraktlåter uppgiftspliktig att i behörig tid avlämna mantalsuppgift, äger mantalsskrivningsförrättaren, som har att i sitt protokoll göra anteckning om den försumliges namn och hemvist, att, där den försumlige finnes inom orten, av poliskammare, där sådan finnes, och eljest av polischefen erhålla biträde för uppgiftens införskaffande. Tredskas den — — — felande handlingen.

Genast efter — — — omförmälda skyldighet. Delgivningen av beslutet verkställles genom försorg av poliskammare, där sådan finnes, och eljest av polischefen, vilka det även åligger att vaka över att föreläggandet efterleves. Tredskas den försumlige, har poliskammaren eller polischefen att därom skyndsamt göra anmälan till Konungens befallningshavande, som förelägger den försumlige att vid vite fullgöra sin kyrkoskrivningsskyldighet.

Polisman, som verkställer infordrande av felande uppgift eller delgivning av föreläggande som ovan sägs, äger att därför av den försumlige undfå gottgörelse med fem kronor för varje förrättning.

Rörande indrivning av gottgörelse som nu nämnts är särskilt stadgat.

Denna förordning träder i kraft den

¹ Senaste lydelse se 1938: 615.

33. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av § 11 förordningen den 17 november 1905 (nr 64) angående mantalsskrivning i Göteborg.¹

Härigenom förordnas, att § 11 förordningen den 17 november 1905 angående mantalsskrivning i Göteborg skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

§ 11.

Underlåter någon — — — eller handlingen.

Finnes den uppgifts- eller anmälningsskyldige ej inom staden, äger mantalsdirektören för uppgiftens eller handlingens införskaffande erhålla biträde av vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavande, som äger förelägga den försumlige äventyr som nyss sagts. Polisman utom Göteborg, som verkställer infordrande av felande uppgift eller handling, är berättigad att därför av den försumlige undfå gottgörelse med en krona för varje förrättning.

Vägrar någon — — — uppvisa handlingen.

Yrkande om — — — eller poliskommissarie.

Försuttet vite — — — Göteborgs stad.

Denna förordning träder i kraft den

34. Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av § 33 mom. 1 och § 35 mom. 1 förordningen den 3 december 1915 (nr 476) angående kyrkoböckers förande.

Härigenom förordnas, att § 33 mom. 1 och § 35 mom. 1 förordningen den 3 december 1915 angående kyrkoböckers förande skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

§ 33.

1. Person, som — — — avlämnat betyget.

Möter för — — — bifogat formulär. Dylika blanketter skola tillhandahållas å varje pastorsexpedition.

Husbonde åligger — — — hos pastor.

¹ Senaste lydelse se 1938:617.

§ 35.

1. Försummar någon att fullgöra vad honom åligger enligt § 33 mom. 1 eller § 34 mom. 2, äger pastor av poliskammare, där sådan finnes, och eljest av polischefen i orten erhålla biträde för införskaffande från den försumlige av felande uppgift. Tredskas den försumlige, skall Konungens befallningshavande på begäran av pastor förelägga den försumlige att vid vite fullgöra sin skyldighet.

Polisman, som verkställer införskaffande av felande uppgift som ovan sägs, äger att därför av den försumlige undfå gottgörelse med fem kronor för varje förrättning.

Rörande indrivning av gottgörelse som nu sägs är särskilt stadgat.

Denna förordning träder i kraft den

35. Förslag

till

kungörelse angående ändrad lydelse av 6 § kungörelsen den 19 december 1924 (nr 525) om vad iakttagas skall vid ansökning om svenskt medborgarskap.

Härigenom förordnas, att 6 § kungörelsen den 19 december 1924 om vad iakttagas skall vid ansökning om svenskt medborgarskap skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

6 §.

Är ej — — —, må Konungens befallningshavande efter omständigheterna antingen förelägga sökanden att inom viss tid inkomma med erforderliga upplysningar eller genom försorg av poliskammare, där sådan finnes, och eljest av polischefen i orten av sökanden inhämta sådana upplysningar. Därjämte åligger — — — av ärendet.

Sedan ärendet — — — till justitiedepartementet.

Denna kungörelse träder i kraft den

BILAGOR

BLA GOR

P. M.

angående tidigare reformförslag rörande ändrade grunder för politiärendenas handläggning i städerna m. m.

Frågan om ändrade grunder för bl. a. politiärendenas handläggning i städerna har upptagits till behandling av vissa utredningar angående stadsförvaltningens organisation.

Enligt processkommissionens år 1926 framlagda betänkande skulle städernas egen jurisdiktion upphöra och staten övertaga rättsskipningen jämväl i städerna. Härmed måste enligt kommissionens mening följa, att sambandet mellan rättsskipningen och förvaltningen i städerna upphörde och att magistraten, vilken i regel tillika utgjorde rådhusrätten, komme att försvinna.

Spörsmålet vart de kommunala och administrativa uppgifter, som åvilade magistraten, skulle förläggas upptogs till närmare behandling av de sakkunniga för processreformens ekonomiska förberedande, de s. k. *ekonomisakkunniga*, i deras den 29 augusti 1928 avgivna betänkande (SOU 1928: 20). De sakkunnigas förslag gick ut på att några av magistratens funktioner skulle helt upphöra samt att de övriga skulle överflyttas å länsstyrelsen, den av processkommissionen föreslagna lagmansrätten eller domaren i orten, *polismyndigheten*, valnämnden eller »lämpligt kommunalt organ». Med polismyndigheten avsågs *polismästaren och i stad, där polismästare ej finnes, stadsfiskalen*. Beträffande de särskilda uppgifter, som skulle tillkomma de olika organen, innebar förslaget sammanfattningsvis följande:¹

1. Till *länsstyrelsen* skulle sålunda överflyttas följande uppgifter:

indelning av stad i valkretsar, utsättande av valdag och verkställande av röstsammanräkning vid stadsfullmäktige- och landstingsmannaval;

meddelande av tillstånd till yrkesmässig lokaltrafik med automobil, dock med inrymmande av viss befogenhet härutinnan åt kommunalt organ eller polismyndigheten;

meddelande i vissa fall av tillstånd att innehava explosiva varor;

mottagande av anmälningar om större och mindre förråd av eldfarliga oljor ävensom om minuthandel med sådana varor;

meddelande av tillstånd för utlänning att giva offentliga föreställningar och att hålla föredrag i vissa fall;

utfärdande av pass;

utseende av en ledamot i hälsovårdsnämnden samt en ledamot i byggnadsnämnden;

förande av handelsregistret och förteckning över näringsidkare;

ombesörjande av val av en revisor för granskning av sjömanshusets räkenskaper samt mottagande av revisionsberättelsen över samma granskning;

(eventuellt) förordnande av besiktningsmän enligt sjölagen för värdering av skada å fartyg eller last;

meddelande av förordnande för mäklare, skeppsklarerare och notarii publici;

¹ Sammanställningen är hämtad från 1928 års kommunalförvaltningssakkunnigas betänkande (SOU 1930: 13) s. 177 ff.

godkännande av plan för avstyckning av fastighet, meddelande av fastställelse å verkställd avstyckning m. m.;

handläggning av vissa ärenden angående ordnande av skjutsväsendet; samt utseende av förrättningsman för villebråds förseende med märke till tecken, att det dödatas å lovlig tid eller införts från utrikes ort.

2. Till *lagmansrätten* eller *domaren i orten* skulle enligt promemorian överflyttas:

mottagande av nöjdförklaring vid utlännings förpassning ur riket;

mottagande av nöjdförklaring i anledning av ådömd bestraffning; samt befattningen att vara ägodelningsrätt i staden.

3. Till *polismyndigheten* skulle överflyttas följande uppgifter:

befogenheten att utfärda särskilda föreskrifter angående hundars utelöpande; viss tillämpning av taxor och reglementen för åkare, hyrkuskar, stadsbud, bärare och yrkesmässig automobiltrafik;

godkännande av automobil för yrkesmässig lokaltrafik samt meddelande av tillstånd att i riket bruka hit införd automobil;

meddelande av tillstånd till stensprängning och fyrverkeri;

mottagande av anmälningar om teater, konsert, allmänt föredrag, sammanträde etc.;

meddelande av tillstånd till handel med begagnade föremål;

insamlande av uppgifter till näringsstatistiken;

mottagande av varjehanda anmälningar rörande hotell och pensionat samt verkställande av besiktning av dylika lokaler;

ombesörjande av visst ändringsarbete, som vid brandsyn ålagts fastighetsägaren, men som denne försummat utföra;

publicerande av stadens brandordning;

mottagande av anmälningar om inträffat olycksfall samt anställande av undersökning om olycksfall i vissa fall;

utbetalande av ersättning till vittnen i brottmål;

förrättande av borgerlig vigsel;

utlysande i vissa fall av bolagsstämma samt av föreningsksammanträde;

handläggning av vissa frågor rörande skjutsväsendet;

överbakande av iakttagande av gällande bestämmelser om forntida minnesmärken samt mottagande av vissa anmälningar om sådana;

tillhandahållande av deklaraionsblanketter, mottagande av deklaraioner, tillställande av anmaning om deklaraion med flera dylika åligganden enligt taxeringsförordningen;

den omedelbara ledningen av och tillsynen över poliskåren samt den disciplinära bestraffningsrätten i mindre betydande fall; samt

rekvirerande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning m. m.

4. Till en *kommunal valnämnd* skulle enligt promemorian ledningen av de politiska och kommunala valen överflyttas.

5. Slutligen föreslogs överflyttning av följande ärenden till »*lämpligt kommunalt organ*» d. v. s. i vissa fall drätselkammaren, i andra brandstyrelsen, i andra handels- och sjöfartsnämnden etc.;

reglering av handeln å torg och andra allmänna platser;

beslut om tillfälliga dispositioner av gatumark, uppläggande av byggnadsmaterialier, ved och andra varor, uppställande av stegar och byggnadsställningar samt inhägnader å trottoarer och gator, bestämmande av platser för åkdon och dragare, uppställande av bord, stolar, tält och dylikt för uteservering under sommaren, uppställande av anslagstavor, flaggstänger, insamlingsgrytor och dylikt, upprivande och avstängande av gata för ledningars nedläggande samt gatas tillfälliga avstängande av annan anledning;

anvisande av allmänna avstjälpningsplatser för snö, is, byggnadsavfall, fyllnadsämnen med mera;

- lämnande av tillstånd till isupptagning;
- upprättande av reglementen och taxor för åkare, hyrkuskar, stadsbud och bärare samt i fråga om yrkesmässig automobiltrafik;
- viss befogenhet i fråga om meddelande av tillstånd till lokaltrafik med automobil;
- meddelande av tillstånd enligt § 13 andra stycket i ordningsstadgan för rikets städer, såvida ej polismästare finnes;
- tillsyn över auktionsverket;
- meddelande av burskap;
- upprättande av kommunalstadgar;
- avgivande av yttrande i ett flertal fall enligt rusdrycksförsäljningsförfattningarna;
- upptagande av utredning angående ifrågasatt befrielse från skyddskoppypning;
- befattningen med val av sjömansdirektion och revisorer för granskning av sjömanshusets räkenskaper;
- upprättande av priskuranter å i markegångstaxan ingående persedlar och tjänstbarheter; samt
- avgivande av förslag om taxeringsnämndernas antal och om taxeringsdistrikt med flera uppgifter enligt taxeringsförfattningarna.

De av de sakkunniga tillkallade *representanterna för städerna* motsatte sig ett avskaffande av magistraten. De framhöllo såsom sin mening att — förutom ett val mellan bibehållande av den nuvarande magistratsinstitutionen och dess avskaffande — finnes ett tredje alternativ, som borde tagas i övervägande, nämligen att med bibehållande av magistraten och dess hittillsvarande uppgifter utöka dess verksamhet genom att göra den till en verklig stadsstyrelse i analogi med den motsvarande organisation, som finnes i andra länder. Representanterna förklarade sig bl. a. betvivla, att en magistrat eller stadsstyrelse, som bleve befriad från alla statliga funktioner, skulle vara rustad att utöva sin uppgift såsom central myndighet. Särskilt den nära kontakten med polischefen och därmed även med polisväsendet vore av allra största betydelse för en central styrelse och vunnes bäst genom att polischefen vore ledamot av styrelsen. Många av stadens myndigheter behövde samverka med polismyndigheten, liksom också denna myndighet för sin verksamhet ofta måste påkalla åtgärder från samhällets och dess organs sida. Kontrollen över trafiken, över nöjeslivet m. m. skedde bäst i samförstånd med de kommunala myndigheterna, och från denna synpunkt vore det en stor fördel, att polischefen kunde med auktoritet och kraft deltaga i stadsstyrelsens förhandlingar. Att polischeferna i stor utsträckning skulle ersättas av stadsfiskalerna vore säkerligen från många synpunkter en försämring.

Frågan om utskiftning av magistratsuppgifterna behandlades sedermera av de s. k. *1928 års kommunalförvaltningssakkunniga*, vilka hade att utreda spörsmålet om kommunalförvaltningens ordnande i städerna efter genomförande av en processreform i huvudsaklig anslutning till processkommissionens förslag med de jämkningar däri, som lagrådet i avgivet yttrande över förslaget förordat. Dessa inneburo, att den kommunala rättsskipningen skulle fortbestå i städer, som befunnas ägnade att utgöra särskilt tingslag inom en lagsaga (invånarantal 10 000—16 000). I sitt den 30 september 1930 avgivna betänkande (SOU 1930:13) föreslogo de sakkunniga inrättande av ett nytt centralorgan, stadsstyrelsen, för fullgörande av både drätselkammarens och magistratens kommunala funktioner. Genom sin sammansättning, sin befogenhet och sitt verkningssätt skulle styrelsen vara kvalificerad att övertaga uppgiften som »stadens regering». Med hänsyn till de brister i förvaltningen, som förelåge även i fögderistäderna, borde den föreslagna organisationen utsträckas jämväl till dessa städer. De sakkunniga avvisade för sin del den av de ekonomisakkunniga föreslagna utskiftningen på olika myndigheter av magistratsuppgifterna och ansågo, att uppdelningen borde verkställas på det sätt, att de uppgifter, som åvilade magistraten i egenskap av polismyndighet, borde tilldelas polis-

chefen i staden, medan de övriga, d. v. s. de icke-polisiära uppgifterna, skulle utövas av stadsstyrelsen. Denna skulle bestå av en borgmästare, en ordförande samt ytterligare minst fyra ledamöter. Dessa ledamöter, som skulle vara kommunala förtroendemän utan tjänstemannakaraktär, skulle väljas av stadsfullmäktige i samband med nyval av fullmäktige för fyra år.

Gentemot den av de ekonomisakkunniga förordade överflyttningen av åtskilliga ärenden till polismyndigheten underströko de kommunalförvaltningssakkunniga de betänkligheter, vilka såsom ovan nämnts anförts av representanterna för städerna. De sakkunniga funno sig emellertid ej kunna förorda, att polischefen erhöle medlemskap i stadsstyrelsen och ansågo sig till följd härav ej heller kunna förorda, att polischefen tillades de administrativa uppgifter, som hade utpräglad poliskaraktär. Önskemålet om beredande av tillfälle till samförstånd mellan stadsstyrelsen och polismyndigheten hade de sakkunniga i stället trott sig kunna främja genom städgående av rätt för polischefen att deltaga i styrelsens överläggningar angående ärenden, som kunde ha betydelse för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller det allmänna hälsotillståndet i staden.

Ehuru de sakkunniga sålunda biträdde den av de ekonomisakkunniga uttalade meningen om lämpligheten av att låta en från stadsstyrelsen skild polismyndighet övertaga magistratens rena polisfunktioner, syntes emellertid några av de uppgifter, som av de ekonomisakkunniga tillagts stadsfiskalen eller polischefen, från ovan angivna utgångspunkt med större fog böra tilldelas stadsstyrelsen eller ledamot av densamma. Hit hörde insamlande av uppgifter till näringsstatistiken, förrättande av borgerlig vigsel, publicerande av brandordning samt utlysande i vissa fall av bolagsstämma och föreningssammanträde. Utbetalandet av ersättning åt vittnen i brottmål, som utgjorde ett bihang till domstolsarbetet, borde åter helst åläggas någon tjänsteman vid den nya lagmansrätten.

Beträffande den föreslagna utskiftningen av vissa befogenheter på ett flertal olika kommunala nämnder ansågo de sakkunniga, att det vore önskvärt att samla dessa befogenheter hos nämnda styrelse. Härvid borde dock undantag skäligen göras för meddelande av tillstånd till varjehandas offentliga tillställningar enligt § 13 andra stycket i ordningsstadgan för rikets städer. I städer, där poliskammare funnes, vore det nämligen denna myndighet, som för närvarande utövade berörda befogenhet, och då någon ändring härutinnan icke påkallats samt prövningen av dylika ärenden onekligen förutsatte polisiär kompetens, syntes det vara naturligtast, att densamma i andra städer överlämnades åt polischefen. Slutligen ville de sakkunniga bestämt ifrågasätta lämpligheten av att i enlighet med de ekonomisakkunnigas förslag till länsstyrelsen överflytta en mycket stor del av magistratens funktioner. Det medgäves, att ur allmän synpunkt goda skäl kunde anföras för en undersökning rörande en sådan överflyttning av magistratens bestyr med förändret av handelsregistret och förteckningen över näringsidkare. Men i övrigt kunde mot länsstyrelsens föreslagna inträde i den lokala myndighetens funktioner invändas, dels att allmänheten därigenom skulle förorsakas ökad omgång och stegrade kostnader, dels ock att möjligheten att vid vissa dylika ärendens avgörande få lokala synpunkter beaktade skulle bli onödigt beskuren. Härtill komme den ökning av länsstyrelsens arbetsbörda, som den föreslagna överflyttningen skulle medföra. På grund av nu anförda skäl ansågo de sakkunniga med ovan angiven reservation, att den föreslagna överflyttningen på länsstyrelsen av vissa magistratsuppgifter icke borde äga rum. Då däremot den av de sakkunniga föreslagna stadsstyrelsen genom sina övriga uppgifter och sitt verkningssätt skulle bli väl förtrogen med stadens alla förhållanden, borde densamma, om den finge en lämplig organisation, kunna förväntas bli väl skickad att övertaga jämväl dessa uppgifter. Dock syntes härvid undantag lämpligen kunna göras för utfärdandet av pass, samt vissa uppgifter beträffande ordnandet av skjutsväsendet, som av praktiska skäl hellre borde överlämnas till polismyndigheten.

Den av Kungl. Maj:t vid 1931 års riksdag framlagda *propositionen angående huvudgrunderna för en rättegångsreform* (nr 80) vilade icke såsom processkommissionens förslag på den principen, att staten skulle i sin helhet övertaga rättsskipningen i städerna. Beträffande frågan, i vilken omfattning detta skulle ske, anförde justitieministern, att den bestämmande synpunkten härvid borde vara, att den kommunala rättsskipningen bibehölles i de städer, som genom sin folkmängd, sina ekonomiska förhållanden och andra omständigheter ägde förutsättningar att uppbära en egen rättsskipning av tillräcklig styrka, under det att övriga städer, i likhet med många, till en del ganska betydande städer och samhällen, som redan nu icke ägde egen domstol, finge genom statens försorg sin rättsskipning ombesörjd på enahanda sätt som i fråga om landsbygden. Särskilda utskottet anslöt sig härtill.

Rörande kommunalförvaltningen i städerna yttrade justitieministern, att det vore tydligt, att oberoende av processreformarbetet 1928 års kommunalförvaltningssakkunnigas förslag borde upptagas till fortsatt behandling. Skulle det därvid visa sig, att en omgestaltning av den kommunala förvaltningen i enlighet med de i betänkandet angivna principerna borde ske, kunde åtgärder härför framdeles vidtagas. Dylåka åtgärder försvårades icke av att staten redan nu övertog rättsskipningen i vissa städer. Justitieministern uttalade tillika, att en förutsättning för den av honom intagna i propositionen närmare angivna ståndpunkten till frågan om rådhusrätternas organisation varit, att rådhusrätten allt framgent bibehölle sin dubbla funktion av domstol och förvaltningsorgan. Därest detta samband av en eller annan anledning komme att upplösas, förfölle det ur organisatorisk synpunkt viktigaste hindret för rådhusrätternas förstatligande samtidigt som större frihet vunnas i fråga om dessa domstolars sammansättning.

Med hänsyn till det förändrade läge, i vilket frågan om rättegångsväsendets förstatligande i städerna sålunda kommit, innebärande att i fortsättningen såväl magistratsläder som fögderistäder syntes komma att finnas, tillkallade chefen för socialdepartementet den 25 september 1931 två sakkunniga, borgmästaren Gustav Ehrnberg och kommunalborgmästaren Harry Ljungberg, att inom justitie- och socialdepartementen biträda med fortsatt behandling av frågan om övertagande från statens sida av rättsskipningen i vissa städer ävensom frågan rörande ändrade bestämmelser angående kommunalförvaltningen i stad, som av ett dylikt övertagande kunde påkallas. Dessa sakkunniga, nedan kallade *1931 års sakkunniga*, avgåvo den 27 november 1931 det förslag angående magistratsbestyrelsens ombesörjande i stad utan magistrat, som ledde till införandet av den nuvarande kommunalborgmästarinstitutionen och varigenom drätselkammaren erhöU sin nuvarande centrala ställning inom stadsförvaltningen. Kommunalborgmästaren skulle vara polischef och tillika ensam besluta i de flesta ärenden, som till sin natur statsadministrativa och polisiära. Enligt en av de sakkunniga verkställd undersökning voro följande, magistraten åvilande uppgifter av sådan natur, nämligen

1) skyldighet dels att på anmodan av justitiekanslersämbetet kungöra ledig stadsfiskaltjänst och insända inkomna ansökningshandlingar till ämbetet med eget utlåtande, dels att mottaga och med eget yttrande till länsstyrelsen översända stadsfiskals ansökan om tjänstledighet och avsked;

2) mottagande och vidarebefordrande av rekvisitioner för krigsmakten på krigsfot, skyldighet att vid mobilisering gå vederbörande militära myndigheter till hända enligt rekvisitionsförordningen m. fl. författningar;

3) i stad, där polisenämnd ej finnes, de på denna enligt lagen om polisväsendet i riket eljest ankommande uppgifter;

4) upprättande av förslag till kommunalstadgar samt förande av liggare över fastställda dylåka stadgar;

5) reglering av handeln å torg och andra allmänna platser;

6) beslut om tillfälliga dispositioner av gatumark, uppläggande av byggnadsmaterialier, ved och andra varor, uppställande av stegar och byggnadsställningar

samt inhägnader å trottoarer och gator, bestämmande av platser för åkdon och dragare, uppställande av bord, stolar, tält och dylikt för uteservering under sommaren, uppställande av anslagstavlor, flaggstänger, insamlingsgrytor och dylikt, upp- rivande och avstängande av gata för ledningars nedläggande samt gatas tillfälliga avstängande av annan anledning;

- 7) befogenheten att utfärda särskilda föreskrifter angående hundars utelöpande;
- 8) meddelande av tillstånd till stensprängning och fyrverkeri;
- 9) lämnande av tillstånd till isupptagning;
- 10) mottagande av anmälningar om teater, konsert, allmänt föredrag, samman- träde etc.;
- 11) anvisande av allmänna avstjälningsplatser för snö, is, byggnadsavfall, fyll- nadsämnen m. m.;
- 12) upprättande av förslag till reglementen och taxor för åkare, hyrkuskar, stads- bud och bärare samt i fråga om yrkesmässig automobiltrafik jämte viss tillämpning av dylika taxor och reglementen;
- 13) meddelande av tillstånd enligt § 13 andra stycket i ordningsstadgan för rikets städer, såvida ej polismästare funnes;
- 14) meddelande av tillstånd för utlåning att giva offentliga föreställningar och att hålla föredrag i vissa fall;
- 15) meddelande av tillstånd att förevisa s. k. biografbilder;
- 16) meddelande av tillstånd till offentlig föreställning, vid vilken skall förekomma hypnotiska eller andra liknande experiment;
- 17) meddelande av tillstånd att företaga offentlig uppvisning eller anordna of- fentlig tävling med luftfartyg;
- 18) utfärdande av pass och resekort;
- 19) mottagande av nöjdförklaring vid utlåningars förpassning ur riket;
- 20) mottagande av nöjdförklaring i anledning av ådömd bestraffning;
- 21) övervakande av att gällande bestämmelser om forntida minnesmärken iakt- tagas samt mottagande av vissa anmälningar om sådana;
- 22) utfärdande av förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier;
- 23) utseende av förrättningsman för villebråds förseende med märke till tecken, att det dödats å lovlig tid eller införts från utrikes ort;
- 24) handläggning av vissa ärenden angående ordnande av skjutsväsendet;
- 25) utfärdande av vissa bestämmelser angående övningskörning med automobil;
- 26) meddelande av tillstånd till yrkesmässig stadstrafik med automobil;
- 27) godkännande av automobil för yrkesmässig stadstrafik samt meddelande av tillstånd att i riket bruka hit införd automobil;
- 28) utfärdande av vissa föreskrifter enligt vägtrafikstadgan;
- 29) förordnande av besiktningsmän enligt sjölagen för värdering av skada å far- tyg eller last;
- 30) vissa åtgöranden *dels* enligt förordningen den 18 oktober 1901 angående re- gistrering av svenska fartyg, *dels* enligt förordningen den 29 mars 1912 angående befäl å svenska handelsfartyg m. m.;
- 31) befattning med val av sjömanshusdirektion och revisorer för granskning av sjömanshusets räkenskaper;
- 32) ombesörjande av val av en revisor för granskning av sjömanshusets räkenska- per samt mottagande av revisionsberättelsen över samma granskning;
- 33) vissa åtgöranden enligt förordningen den 4 juni 1884 om vad med avseende å utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör och enligt för- ordningen den 23 december 1925 angående inskrivning och redovisning av värn- pliktiga samt deras tjänstgöring m. m.;
- 34) förande av handelsregistret och förteckningen över näringsidkare;
- 35) utfärdande av näringslegitimationsbevis för svensk handelsresande, som äm- nar i utlandet upptaga varubeställningar eller göra inköp;

- 36) insamlande av uppgifter till näringsstatistiken;
- 37) meddelande av burskap;
- 38) tillsyn över auktionsverk, där ej denna tillsyn anförtrotts drätselkammaren;
- 39) mottagande av anmälan om inrättande av boktryckeri;
- 40) mottagande av anmälningar samt utfärdande av intyg enligt giftstadgan;
- 41) mottagande av anmälningar om större och mindre förråd av eldfarliga oljor ävensom om minuthandel med sådana varor;
- 42) meddelande i vissa fall av tillstånd att innehava explosiva varor;
- 43) meddelande av tillstånd att förvärva skjutvapen eller ammunition eller att idka handel med skjutvapen;
- 44) avgivande av yttrande rörande sökt tillstånd till handel med begagnade föremål;
- 45) avgivande av yttrande över ansökan om tillstånd till idkande av pantlånerörelse;
- 46) vissa åtgärder *dels* enligt lagen den 9 april 1926 angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning, *dels* enligt lagen den 30 maj 1919 om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse;
- 47) mottagande av varjehanda anmälningar rörande hotell och pensionat samt verkställande av besiktning av dylika lokaler;
- 48) utlysande i vissa fall av bolagsstämma samt av föreningssammanträde;
- 49) upprättande av priskuranter å i markegångstaxan ingående persedlar och tjänstbarheter;
- 50) meddelande av förordnande för mäklare, skeppsklarerare och notarii publici;
- 51) förrättande av borgerlig vigsel;
- 52) utseende i visst fall av medlare i tvister mellan makar;
- 53) visst åtgörande i enlighet med kungörelsen den 22 mars 1895 angående underrättande till rysk konsulär myndighet, då rysk undersåte här i riket avlidit;
- 54) befattningen att vara ägodelningsrätt i staden;
- 55) godkännande av plan för avstyckning av fastighet, meddelande av fastställelse å verkställd avstyckning m. m.;
- 56) föranstaltande av val av gode män för laga skifte;
- 57) befattningen med fastighetsregistret — prövning av indelningen i stadsägor, fastställande av registerbeteckningar, tillsyn över fastighetsregisterarbetet m. m.;
- 58) utseende av en ledamot i byggnadsnämnden;
- 59) publicerande av stadens brandordning;
- 60) ombesörjande av visst ändringsarbete, som vid brandsyn ålagts fastighetsägaren men som denne försummat utföra;
- 61) utseende av en ledamot i hälsovårdsnämnden;
- 62) utfärdande av kungörelse, då stadsläkartjänst skall tillsättas, avgivande av utlåtande i ärendet samt utfärdande av fullmakt för den valde, meddelande av entledigande av stadsläkare, beviljande efter hälsovårdsnämndens hörande av ledighet åt stadsläkare med rätt likväl för magistratens ordförande att bevilja ledighet under högst en vecka, utfärdande av förordnande för annan läkare till vikarie under högst trettio dagar;
- 63) upptagande av utredning angående ifrågasatt befrielse från skyddskoppypning;
- 64) mottagande av anmälningar om inträffat olycksfall samt anställande av undersökning om olycksfall i vissa fall;
- 65) avgivande av yttranden i ett flertal fall enligt förordningarna angående försäljning av rusdrycker, pilsnerdricka samt alkoholfria drycker;
- 66) utfärdande av förbud i vissa fall mot fortsatt försäljning av rusdrycker eller pilsnerdricka eller alkoholfria och därmed jämförliga drycker;
- 67) mottagande av anmälan i vissa fall om utskänkning av närmare angivna alkoholfria och därmed jämförliga drycker samt utfärdande av bevis däröver;

68) utseende av en besiktningsman för besiktning av lokal för utskänkning av sist omnämnda drycker.

Av dessa uppgifter skulle de under 3), 4) och 11) omnämnda ankomna å drätselkammaren, de under 31) och 32) omnämnda å en särskild valnämnd, de under 54) omnämnda å ägodelningsrätten i den domsaga, staden komme att tillhöra, samt de under 55) och 56) omnämnda å länsstyrelsen. Vidare skulle länsstyrelsen meddela förordnande för notarii publici (punkt 50). I öfrigt skulle uppgifterna handhavas av *kommunalborgmästaren*. De sakkunniga uttalade, att de ärenden, som sålunda komme att handläggas av denne, vore av den art, att de ej tarvade behandling i en styrelse utan kunde och borde avgöras av en tjänsteman. — Länsstyrelsen skulle dessutom handha följande magistratsuppgifter, nämligen befattningen som överexekutor, kontrollen över den eller de stadens tjänstemän, som ombesörjde debitering och uppbörd av kronoutskylder samt indrivning av skatterestantier, ävensom mantalsskrivningsbestyret.

Chefen för socialdepartementet anslöt sig i allt väsentligt till de grundsatser, som sålunda uttalats av 1931 års sakkunniga. I proposition nr 207 till 1932 års riksdag med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen om kommunalstyrelse i stad m. m. godkände departementschefen sålunda principen, att magistratens statliga uppgifter skulle — med vissa undantag — ombesörjas av kommunalborgmästaren; detta emedan ärendenas handläggning i en styrelse icke vore påkallad. I fråga om ett eller annat bestyr kunde måhända tvekan uppstå, huruvida icke en kollegial handläggning skulle vara att föredraga. Med den ställning kommunalborgmästaren skulle intaga i förvaltningen borde han emellertid hava stora möjligheter att samråda med omdömesgilla personer, därest han i något ärende funne det erforderligt. Understundom yppade sig svårighet att avgöra, om ett bestyr av ej enbart statlig karaktär borde anförtros kommunalborgmästaren. Departementschefen tänkte härvid närmast på bestämmelser sådana som den i butikstängningslagen upptagna angående magistrats skyldighet att med eget utlåtande insända stadsfullmäktiges beslut om tid för öppethållande av butik, ett bestyr, som å landet fullgjordes av landsfiskal. Ett annat exempel erbjöde magistrats befattning med utfärdande av nya föreskrifter i avseende å den allmänna ordningen i stad jämlikt § 20 ordningsstadgan för rikets städer. Enligt detta stadgande hade magistrat i dylikt ärende initiativ- och yttranderätt, medan beslutanderätten tillkomme stadsfullmäktige, vilkas beslut dock skulle för fastställelse underställas länsstyrelsen. I nu nämnda och liknande fall hade departementschefen ansett kommunalborgmästaren vara närmast till att inträda i magistrats ställe. Vad anginge utfärdande av allmänna ordningsföreskrifter, innebure detta en annan ståndpunkt än den som intagits av 1931 års sakkunniga. Att departementschefen för sin del förordat nämnda bestyrs överlämnande till kommunalborgmästaren berodde därpå, att bestyret syntes främst hänföra sig till ordningsintresset, vilket i första hand representerades av kommunalborgmästaren. Denne skulle för öfrigt såsom antytt icke erhålla någon bestämmanderätt i saken utan allenast äga yttra sig över förslag till ordningsstadgan samt väcka dylikt förslag.

Riksdagen godkände propositionen (skrivelse nr 273/1932, konstitutionsutskottets utlåt. nr 32/1932).

Tabell utvisande handläggningen av vissa polisärenden i städerna.

Förkortning: pm = polismyndighet.

Författning	Ärende	Polis- chef		Magistrat eller kom- borg- mästare		Ärenden som ej före- kommit		Magi- strat	Kom- borg- mästare
			%		%		%		
KF ²² / ₆ 1911 ang. bio- grafföreställningar, 1, 2 §§	<i>Pm</i>								
	a) mottager anmälan om resp. meddelar tillstånd till dylik föreställning samt ordningsföreskrifter	1	2	49	98	—	—	29	20
	b) äger förbjuda, inställa eller upplösa tillställning	12	24	36	72	2	4	20	16
KF ³ / ₆ 1932 med vissa bestämmelser ang. biografier och filmförevisning, 3, 28, 31, 32 §§	<i>Pm i orten</i> höres av länsstyrelsen över ansökan om tillstånd till uppförande eller inredande av biograf, deltager vid besiktning av sådan, mottager anmälan om föreståndare m. m. . .	6	12	43	86	1	2	18	25
	<i>Pm i orten</i> mottager anmälan om resp. höres över ansökan om tillstånd till innehav av filmförråd, deltager i besiktning av förvaringslokaler m. m. . .	4	8	39	78	7	14	24	15
KK ³¹ / ₁₂ 1913 ang. rätt för utlännning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m., 1—5 §§	<i>Pm</i> mottager anmälan om tillställning samt meddelar ordningsföreskrifter, inställer eller förbjuder tillställning ..	5	10	44	88	1	2	27	17
	<i>Pm i stad</i> verkställer kontroll å biljettförsäljning	16	32	131	62	3	6	19	12

¹ Häri ingår drätselkammare i 3 fall samt stadskassör och kronokassör vardera i 1 fall.

Författning	Ärende	Polis- chef		Magistrat eller kom- borg- mästare		Ärenden som ej före- kommit		Magi- strat	Kom- borg- mästare
			%		%		%		
KF ^{17/5} 1923 ang. skatt för hundar, 7 §	Vederbör. <i>pm</i> äger taga del av hundskatteregister	38	76	9	18	3	6	5	4
Lagen ^{22/6} 1906 ang. villkorlig frigivning, 7 §, lagen ^{22/4} 1927 om tillsyn över dem som utskrivits på prov från vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare m. m., 5 §	Utskriven skall uppvisa sitt frihetspass för <i>pm</i>	40	80	4	8	6	12	3	1
Instr. ^{12/4} 1907 för tillsyningsmän över villkorligt frigivna, 4 §, instr. ^{25/11} 1927 för tillsyningsmän över dem som utskrivits på prov enligt lagen ^{22/4} 1927, 7 §	<i>Pm</i> i orten underrättas av tillsyningsman om den utskrivnes ankomst, bostad m. m. och lämnar handräckning åt tillsyningsman	38	76	5	10	7	14	4	1
Lagen ^{13/3} 1937 om tvångsuppfostran, 13 §	<i>Pm</i> lämnar handräckning åt anstaltsstyrelse eller föreståndare för hämtande av den som avvikit eller skall återtagas	37	74	7	14	6	12	4	3
Stadgan ^{8/4} 1938 ang. vård och behandling av dem som ådömts ungdomsfängelse, 31 §	<i>Pm</i> äger föra utskrivnen fänge, som uppehåller sig å förbjuden ort, till ort där han äger vistas	37	74	3	6	10	20	2	1
Lagarna ^{6/6} 1924 med bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga, 2 §, och lagen ^{22/6} 1939 om särskild förundersökning i brottmål, 4 §	<i>Pm</i> lämnar handräckning för tilltalads inställande för läkarundersökning	35	70	8	16	7	14	5	3
KK ^{12/9} 1941 ang. utlännings vistelse i vissa delar av riket, 2 §	<i>Pm</i> kan medge utlännings tillstånd att genomresa förbjudet område eller att kortare tid vistas där	24	48	13	26	13	26	10	3

Författning	Ärende	Polis- chef		Magistrat eller kom- borg- mästare		Ärenden som ej före- kommit		Magi- strat	Kom- borg- mäst- tare
			%		%		%		
KF 7/10 1921 ang. eld- farliga oljor, 11, 28, 49, 58 §§	<i>Pm i orten</i> höres av läns- styrelsen över ansökan om tillstånd till till- verkning eller bearbet- ning av olja m. m. samt lämnar i visst fall med- givande för transport sjöledes av olja m. m.	7	14	40	80	3	6	25	15
KF 18/5 1928 ang. explo- siva varor, 7, 14, 21, 30, 41, 42, 44, 47, 65, 84 §§	<i>Pm</i> insänder till spräng- ämnesinspektionen för- hörsprotokoll ang. olycksfall, föranlett av sprängämne, föranstal- tar om besiktning av plats för explosion, ta- ger del av förteckning över utlämnad explosiv vara ävensom av för- säljningsbok, förordnar hur med sådan vara i visst fall skall förfaras, verkställer avsyning av upplagsmagasin, med- delar i visst fall till- stånd till transport sjö- ledes m. m.	29	58	19	38	2	4	14	5
Vapenkungörelsen 22/6 1934, 11 §	<i>Pm</i> förordnar vid fara för missbruk om vapnets omhändertagande....	23	46	24	48	3	6	15	9
Justeringskungörelsen 22/6 1934, 24 §	<i>Pm</i> utövar tillsyn å kung:s efterlevnad	46	92	3	6	1	2	2	1
Lagen 16/10 1914 om till- syn å fartyg, 6 §	<i>Pm</i> lämnar fartygsinspek- tör biträde vid fartygs- inspektion	23	46	8	16	19	38	6	2
Sjömanslagen 15/6 1922, 52 §	<i>Pm</i> lämnar handräckning för påmönstrad sjö- mans inställande till tjänstgöring	30	60	6	12	14	28	3	3
Lagen 9/6 1933 om bo- utredning och arv- skifte, 1 kap. 2 §, och lagen 5/3 1937 om in- ternationella rättsför- hållanden rörande dödsbo, 2 kap. 3 §	<i>Pm</i> omhändertager i visst fall avliden persons kvarlätenskap och till- kallar dödsbodelägare eller gör hos rätten an- mälan om dödsfallet..	27	54	18	36	5	10	8	10

Författning	Ärende	Polis- chef		Magistrat eller kom- borg- mästare		Ärenden som ej före- kommit		Magi- strat	Kom- borg- mästare
			%		%		%		
Hälsovårdsstadgan ^{19/6} 1919, 56 §, epidemi- lagen samma dag, 27 §, epizootilagen ^{12/4} 1935, 9 §, karantänskung. ^{4/5} 1934, 67 §, KK sist- nämnda dag om rätt- utrotning å fartyg, 12 §, KK ^{31/8} 1938 om sa- nitär kontroll över luft- farten, 42 §	<i>Pm</i> biträder vid tillsyn över författningarna..	38	76	11	22	1	2	7	4
Lagen ^{20/6} 1918 ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, 22 §, tuberkulosförordn. ^{31/3} 1939, 5 §	<i>Pm</i> meddelar handräckning för inställande av sjuk till läkarundersökning eller sjukhus..	39	78	8	16	3	6	5	3
KK ^{15/1} 1937 ang. anmälan till polismyndighet rörande vissa vid behandling å sjukvårdsinrättning uppkomna skador m. m., 1 §	<i>Pm i orten</i> mottager anmälan om fall av vårdslöshet eller försummelse	30	60	17	34	3	6	11	6
Giftstadgan ^{7/12} 1906, 43 §	Missbruk anmäles av hälsovårdsnämnd till vederbör. <i>pm</i>	34	68	9	18	7	14	6	3
Fattigvårdslagen ^{14/6} 1918, 62, 72, 74 §§, barnavårdslagen ^{6/6} 1924, 72, 75, 77 §§	<i>Pm</i> lämnar handräckning åt fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd m. fl.	32	64	18	36	—	—	14	4
Lagen ^{14/6} 1917 om barn utom äktenskap, 13 §, lagen ^{11/6} 1920 om barn i äktenskap, 24 §	<i>Pm</i> meddelar handräckning åt barnavårdsman för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande ävensom för delgivning	37	74	13	26	—	—	9	4
Lagen ^{14/6} 1917 om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket, 8 §	<i>Pm</i> hindrar underhållsskyldigs avresa	35	70	14	28	1	2	12	2
KK ^{12/6} 1942 om efterlysning av vissa underhållsskyldiga, 3—6 §§	<i>Pm</i> utfärdar intyg om underhållsskyldig samt efterforskar hans vistelseort	39	78	11	22	—	—	9	2

Författning	Ärende	Polis- chef		Magistrat eller kom- borg- mästare		Ärenden som ej före- kommit		Magi- strat	Kom- borg- mästare
			%		%		%		
Lagen ²⁹ / ₆ 1912 om arbetarskydd, 27, 38 §§	<i>Pm</i> lämnar tillsynsorganen upplysningar och biträde samt låter på arbetsgivarens bekostnad vidtaga säkerhetsanordning	26	52	18	36	6	12	13	5
Lagen ⁹ / ₄ 1926 ang. meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning, 3 §	<i>Pm</i> gör anmälan till barnvårdsnämnd om överträdelse av förbud	24	48	21	42	5	10	14	7
Stadgarna ¹⁶ / ₉ 1918 för fortsättningsskolan, 36 §, och ²⁶ / ₉ 1921 ang. folkundervisningen i riket, 51 §	<i>Pm</i> lämnar handräckning för barns hämtande till skolan	31	62	15	30	4	8	13	2
KF ¹⁸ / ₆ 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, 4 §, tillämpningskung. ²⁵ / ₁₁ 1927, 2 §	<i>Vederbör. pm</i> verkställer undersökning ang. sådan skada	31	62	13	26	6	12	11	2
Alkoholistlagen ¹² / ₆ 1931, 7, 10, 12, 17, 30, 48, 49 §§	<i>Pm</i> gör anmälan till nykterhetsnämnd om ingripande, lämnar handräckning i vissa fall, gör ansökan om intagning av och omhändertager t. v. alkoholmissbrukare	37	74	13	26	—	—	10	3
KK ¹⁸ / ₁₁ 1932 om särskild skatt i vissa fall för användande i trafik av icke registrerade motorfordon m. m., 3, 4 §§	<i>Pm i orten</i> tillhandahåller och utbyter s. k. skatteskyltar	37	74	13	26	—	—	7	6
Lagen ⁷ / ₉ 1914 ang. förbud mot lufttrafik över svenskt område, 2 §	<i>Pm</i> hindrar luftfartyg som framföres i strid mot meddelat förbud	25	50	10	20	15	30	8	2
KK ³ / ₃ 1939 ang. enskildas innehav av brevduvor vid krig eller krigsfara m. m., 2 §	Tillvaratagen brevduva inlämnas till <i>pm</i> i ort där tillvaratagandet skett	36	72	4	8	10	20	3	1

Författning	Ärende	Polis- chef		Magistrat eller kom- borg- mästare		Ärenden som ej före- kommit		Magi- strat	Kom- borg- mä- stare
			%		%		%		
KF ¹ / ₇ 1918 ang. handel med skattefri sprit, 19 §	<i>Pm</i> har att underrätta bl. a. kontrollstyrelsen om illojal användning av sådan sprit	38	76	7	14	5	10	5	2
KF ¹ / ₇ 1918 ang. vissa alkoholhaltiga preparat m. m., 9 §	<i>Pm</i> förbjuder vid missbruk försäljningen av dylikt preparat	21	42	22	44	7	14	16	6
KF ³⁰ / ₁₂ 1916 ang. förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier, 2 §	<i>Pm</i> inställer förevisning som anordnats i strid med förordningen	23	46	17	34	10	20	13	4

Sammanställning av författningar, där termen polismyndighet eller motsvarande benämning förekommer utan bestämning, m. m.

Förkortningar: kbm = kommunalborgmästare; lfi = landsfiskal; linst = länsstyrelse; mag = magistrat; p = polischefen i orten; pkam = poliskammare; pm = polismyndighet; stfi = stadsfiskal; öä = överståthållarämbetet. — Med lagförslaget i kol. 5 förstås förslaget till lag med vissa bestämt om polismyndighet s. 141.

Författningsrum	Ä r e n d e	Pm torde åsyfta	Ätgärden bör tillkomma	Anmärkingar
I	2	3	4	5
<p><i>Ordning och säkerhet.</i> Ordningsstadgan för rikets städer ²⁴/₃ 1868, s. 42</p>	<p><i>Öä, mag eller kbm</i> a) anvisar särskilda saluplatser för vissa slags varor och utfärdar erforderliga ordnings- och renlighetsföreskrifter (1 §) b) meddelar tillstånd till försäljning från stånd, kiosk o. d., utfärdar pareringsföreskrifter m. m. (2 §) c) anvisar badplatser och meddelar ordningsföreskrifter för dyliska (11 §) d) meddelar tillstånd till anläggning av kägelbana o. d. (12 §)</p> <p><i>Pm = öä, pkam, mag eller kbm</i> a) upptar och låter döda utelöpande hund (5 §) b) meddelar tillstånd till stensprängning, skottlossning och fyrverkeri samt föreskrifter därför (6 §) c) beslutar om fördelning av böter och viten bland polispersonalen (28 §)</p>		även polis- mäst. utan pkam	Se förslag s. 142

Författningsrum	Ä r e n d e	Pm torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkningar
1	2	3	4	5
	<p>d) mottar anmälan om resp. lämnar tillstånd till offentliga föreställningar samt meddelar ordningsföreskrifter</p> <p>e) äger, om tillställning åsyftar eller innebär något som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranner till svårare oordning, <i>förbjuda tillställningens förnyande</i> samt att i nu nämnda fall ävensom då tillställningen äger rum utan anmälan eller tillstånd eller vid svårare oordning, som ej kan undanröjas genom deltagarnas avlägsnande, <i>upplösa</i> sammankomsten; de församlade äro på <i>pm:s</i> uppmaning skyldiga att vid bötespåföljd lämna platsen</p> <p>f) <i>förbjuder förnyande</i> av lindansning, djurföreläsning eller jämförlig tillställning, som visar sig medföra uppenbar fara för uppträdandes eller åskådares liv (13 §)</p>	<p>p</p>	<p>p</p>	<p>Se förslag s. 142</p>
<p>KF ^{22/6} 1911 ang. biograf föreställningar, 1, 2, 4, 7 §§, s. 47</p>	<p><i>Pm</i></p> <p>a) mottar anmälan om resp. lämnar tillstånd till dylik föreställning och meddelar ordningsföreskrifter</p> <p>b) äger förbjuda föreställning varför anmälan erfordras, om lokalen är olämplig eller av annan anledning</p> <p>c) <i>förbjuder föreställningens förnyande</i> vid ordning o. d. samt <i>inställer</i> eller</p>	<p>öä, pkam, mag, kbm resp. p</p>	<p>även polis-mäst. utan pkam</p>	<p>» » s. 143</p> <p>» » s. 143</p>

<p><i>upplöser</i> föreställning, om den äger rum utan tillstånd eller annålan eller i strid mot tillstånd eller vid oordning av svårare beskaffenhet, som ej kan undanröjas genom deltagarnas avlägsnande; deltagarna äro på <i>pm:s</i> uppmaning pliktiga att vid bötespåföljd lämna platsen</p> <p>d) godkänner i vissa fall film</p> <p>e) äger ta del av tillståndskort rörande film</p> <p><i>Pm i orten</i></p> <p>a) höres av Inst över ansökan om tillstånd till uppförande eller inredande av biograf å ort, där byggnadsnämnd ej finnes</p> <p>b) skall vara företrädd vid besiktning av lokal</p> <p>c) meddelar behörighetstillstånd för apparatskötare</p> <p>d) mottar annålan om föreståndare för biograf</p> <p>e) äger meddela särskilda föreskrifter vid tillfälligt anordnande av bänkar eller stolar i biosal m. m.</p> <p>f) godkänner lokal för ej off. filmförevisning</p> <p><i>Pm i orten</i></p> <p>a) mottar annålan om resp. höres av Inst (med.styr.) över ansökan om tillstånd till innehav av filmförråd</p> <p>b) skall vara företrädd vid besiktning</p>	<p>p</p> <p>öä, pkam, mag, kbm samt p</p> <p>p, jfr s. 49</p> <p>p, jfr s. 49</p>	<p>Se förslag s. 143</p> <p>» » s. 143</p> <p>Se lagförslaget</p> <p>» »</p>
<p>KF $\frac{3}{6}$ 1932 med vissa bestämmelser ang. biografer och filmförevisning, 3, 27, 28, 31, 36 §§, s. 48</p>		
<p>KF $\frac{3}{6}$ 1932 med vissa bestämmelser ang. film, 3, 4, 5 §§, s. 49</p>		
<p>Jfr KF ang. explosiva varor, s. 84</p>		

Författningsrum	Ä r e n d e	P m torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkningar
	2	3	4	5
<p>KK ³¹/₁₂ 1913 ang. rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva off. föreställn. m. m., 1—5 §§, s. 49</p>	<p>Säkerhet ställes hos och tillstånd till föreställn. lämnas å landet och i stad utan mag av <i>Inst</i> samt i Stockholm av <i>Öä</i>, i annan stad <i>pkam</i> eller <i>mag</i></p> <p><i>Vederbörande pm</i> samt å landet <i>lf</i> motta anmälan om tillställn., var- till tillstånd erhållits, samt meddelar erforderliga ordningsföreskrifter. <i>Pm förbjuder tillställn.:s förnyande, in- ställer eller upplöser</i> tillställn. under enhanda förutsättningar som enligt förordn. ang. biograf föreställn.</p>	<p><i>pkam, mag, kbm</i> resp. <i>p</i></p>	<p>även polis- mäst. utan <i>pkam</i></p> <p><i>p</i></p>	<p>Se förslag s. 145</p> <p>» » s. 145</p> <p>» » s. 145</p>
<p>KF ²⁸/₁₀ 1908 ang. bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättig- heter, 4 § 7 mom., s. 50</p>	<p>Kontroll å biljettförsäljn. verkställs i stad genom <i>vederbörande pm</i> och å landet genom ordf. i kommunal- nämnden eller en eller flera av nämnden antagna personer</p>	<p><i>p</i></p>	<p>uppbörds- myndighet</p>	<p>» » s. 148</p> <p>Jfr även förslaget till ändr. i 4 § KK ²⁸/₁₂ 1913, s. 145</p>
<p>KF ²⁶/₆ 1916 ang. offentliga föreställningar i hypnotism, 1, 2 §§, s. 51</p>	<p><i>Öä</i>, <i>pkam, mag, kbm</i> samt på landet <i>Inst</i> meddelar tillstånd till föreställn., vilket när som helst kan återkallas.</p> <p>Ges föreställning utan tillstånd eller åsidosättes föreskrivet villkor eller ordningsföreskrift eller åsyftar eller innebär föreställn. något som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder svårare oordning, äger <i>pm inställa eller avbryta</i> föreställn. och äro de församlade vid bötespå- följd pliktiga att på <i>pm:s</i> uppmaning bege sig därifrån</p>	<p><i>pkam, mag, kbm</i> resp. <i>p</i></p>	<p>även polis- mäst. utan <i>pkam</i></p> <p><i>p</i></p>	<p>Se förslag s. 146</p> <p>» » s. 146</p>

<p>KK ²⁰/₄ 1928 med vissa bestämmelser ang. tillämpningen av KF ²⁸/₆ 1922 om luftfart, 29 §, s. 51; jfr s. 204</p>	<p><i>Öä, pkam, mag eller kbm resp. lji</i> meddelar tillstånd till offentl. uppvisning eller tävling med luftfartyg samt utfärdar erforderliga ordnings- och säkerhetsföreskrifter</p>	<p>även polis- mäst. utan pkam</p>	<p>Se förslag s. 147</p>
<p>KF ¹⁴/₆ 1940 om nöjesskatt, 7 §, s. 52</p>	<p>Skatt skall ej utgå för biljett, som utlämnas till begagnande av <i>pm</i></p>	<p>p samt mag, kbm (jfr s. 52)</p>	<p>» » s. 148</p>
<p>Strafflagen 10: 12, s. 52</p>	<p><i>KB, borgmäst. eller polismäst. i stad och landsfogde eller den som är satt i sådan ämbetsmans ställe</i> äger för upprors stillande använda militär</p>	<p>äv. statspo- lisint. o. p</p>	<p>» » s. 148</p>
<p>KK ⁹/₅ 1916 ang. vad mil. personal har att iakttaga vid upprätthållande av allmän ordning m. m., 1—4 §§, s. 53</p>	<p>Mil. post m. fl. underrättar <i>civil pm</i> om ordningsstörning samt skall, då <i>civil pm</i> ej är tillstädes, ta i förvar ordningsstörare o. d. och göra framställning till <i>civil pm</i> om hans avhämtande</p>	<p>p och underord- nad polisman</p>	<p>Se lagförslaget jfr s. 125</p>
<p>KF ¹⁵/₆ 1935 om ersättning av statsmedel för skada vid biträde åt ordningsmakten, 1 §, s. 53</p>	<p>Ersättning utgår till den som biträtt <i>pm</i>, polisman eller ordningsvakt vid ingripande mot person, som stört den allmänna ordningen m. m.</p>	<p>se s. 53</p>	
<p>Polisreglementet för riket ²⁶/₆ 1925, 21 §, s. 53</p>	<p><i>Pm</i> får ej meddela annan än ordningsvakt polismons skydd</p>	<p>inst och i stad p (jfr 11 § polisl.)</p>	<p>Se förslag s. 149</p>
<p>Lagen ¹²/₆ 1885 ang. lösdrivares behandling, 2, 15 §§, s. 54</p>	<p><i>Krono- och polisbefjänt</i> äger anhålla lösdrivare, som skall inställas till förhör inför lfi eller stfi, samt övar tillsyn över lösdrivare</p>	<p>polisman</p>	
<p>KF ¹⁶/₁₁ 1841 mot fylleri och dryckenskap, 11 §, s. 55</p>	<p>Lfi och stfier samt <i>krono-, stads- och polisbefjänte</i> skola ha uppsikt å fylleriförseelser och dem vederbörligen åtala</p>	<p>köpingsåklagare och polisman</p>	
<p>Lagen ²²/₆ 1906 ang. villkorlig frigivning, 7, 11 §§, s. 55</p>	<p>Frigiven skall uppvisa sitt frihetspass för <i>pm</i>. <i>Pm</i> verkställer i vissa fall häktning av frigiven</p>	<p>p</p>	<p>Se lagförslaget</p>

Författingsrum	Ä r e n d e	Pm torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkingar
1	2	3	4	5
Instr. ¹² / ₄ 1907 för tillsyningsmän över villkorligt frigivna, 4 §, s. 56	<i>Pm i orten</i> underrättas av tillsyningsman om den frigivnes ankomst, bostad m. m. samt lämnar handräckning åt tillsyningsman	p		Se lagförslaget
Lagen ²² / ₆ 1939 om villkorlig dom, 21 §, s. 56	<i>Pm</i> lämnar handräckning åt domstol m. fl. för den dömdes inställande i ärende som sägs i lagen	p		» »
Lagen ²² / ₄ 1927 om tillsyn över dem, som utskrivits på prov från vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare m. m., 5, 6 §§, s. 56	Utskriven skall uppvisa sitt frihetspass för <i>pm</i> , vilken även skall delges interneringsnämnds beslut ang. utskriften. <i>Pm</i> äger föra utskriften, som vistas å förbjuden ort, till plats, där han äger vistas. Om utskriften visar sig vådlig för annans säkerhet, kan han i avvaktan å lnsts beslut tagas i förvar av <i>underordnad pm</i>	p		» »
Instr. ²² / ₁₁ 1927 för tillsyningsmän över dem som utskrivits enligt sistnämnda lag, 7 §, s. 56	<i>Pm</i> skall underrättas av tillsyningsman om utskrivens ankomst, bostad m. m. samt meddelar handräckning åt tillsyningsman	p		» »
Lagen ¹³ / ₃ 1937 om tvångsuppfostran, 13 §, s. 57	<i>Pm</i> lämnar handräckning åt anstaltsstyrelse eller föreståndare för hämtande av den som avvikit eller skall återtagas	p		» »
Stadgan ⁸ / ₄ 1938 ang. vård och behandling av dem som ådömts ungdomsfångelse, 31 §, s. 57	<i>Pm</i> äger föra utskriften ungdomsfänge, som vistas å förbjuden ort, till ort, där han äger vistas	p		» »
Lagen ⁶ / ₆ 1924 innefattande bestämmelser om förfarandet i brottmålrörande vissa minderåriga, 2 §, s. 57	<i>Pm</i> lämnar handräckning för tilltalads inställande inför läkare	p		» »

<p>Lagen ^{22/6} 1939 om särskild förundersökning i brottmål, 4 §, s. 57</p> <p>Passkung. ^{21/6} 1940, 4—9 §§, s. 58</p> <p>Lagen ^{15/6} 1934 om förbud mot vissa sammanslutningar, 1 §, s. 59</p>	<p><i>Pm</i> lämnar handräkning för tilltalads inställande inför läkare</p> <p><i>P.n</i> verkställer utredning i passärenden</p> <p>Förbudet gäller ej av <i>pm</i> anordnad, under <i>pm</i>:s ledning stående förstärkning av ordningsmakten</p> <p>Tulltjänsteman som i stad företar husrensaktion hos den som är misstänkt för brott skall därom underrätta vederbör. <i>pm</i></p> <p>Lfi eller stfi eller <i>kronobetjänt</i> äger beslag</p>	<p>P</p> <p>P</p> <p>lnst (öä)</p>	<p>Se lagförslaget</p>
<p>Lagen ^{9/6} 1923 om straff för olovlig varuinförsel, 13 § 2 mom., s. 59</p> <p>Lagen ^{20/6} 1924 med särskilda bestämmelser ang. olovlig befattning med spritdrycker och vin, 15 §, s. 60</p> <p>KK ^{19/11} 1920 om fingeravtryck, 1, 3 §§, s. 61</p>	<p>Fingeravtryck får för registrering hos <i>pm</i> tagas i visst fall. Om fingeravtryck ej tagits av <i>pm</i>, skall denna härom underrätta fångelseföreståndaren</p> <p>Anstalten har till uppgift att åt domstolar, åklagare- och <i>pm:er</i> samt övriga offentl. institutioner utföra kriminaltekniska undersökningar samt att föra register av betydelse för <i>pm:as</i> verksamhet</p> <p>Landsfogdeassistent upprästar polisrapport, där sådan ej upprättas genom annan <i>pm:s</i> försorg</p> <p>Lfi, som utsträcker sin polisverksamhet utom sitt distrikt, skall därom underrätta <i>pm</i> i den ort, dit verksamheten utsträcks</p> <p>Handlingar rörande bl. a. <i>pm:s</i> eller allmän åklagares verksamhet till förekommande eller beivrande av brott må ej utlämnas under vissa förutsättningar</p>	<p>P</p> <p>P</p> <p>P</p> <p>P (undersökningsledare i brottmål)</p> <p>P</p> <p>P</p> <p>polismän</p>	<p>Se förslag s. 149</p> <p>allm. åklag. polisman</p>
<p>Instr. ^{21/8} 1939 för statens kriminaltekniska anstalt, 1, 17 §§, s. 61</p> <p>KK ^{24/4} 1936 om landsfogdeassistenter, 3 §, s. 61</p> <p>Landsfiskalsinstr. ^{14/12} 1917, 12 §, s. 62</p> <p>Lagen ^{28/6} 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, 10 §, s. 61</p>			

Författningsrum	Ä r e n d e 2	Pm torde åsyfta 3	Åtgärden bör tillkomma 4	Anmärkningar b
SP 16: 1, s. 62		p		jfr s. 140
KK ¹⁶ / ₁₂ 1910 om ändring av KK ⁴ / ₁₁ 1859 ang. meddelande av uppgifter till rikets offentliga statistik rörande dödsorsakerna, s. 62	Kronobergjänt åligger att undersöka om någon som utan föregående sjukdom avlidit omkommit av egen eller andras handaverkan	Inst, befattningshavare vid polisväsendet, som leder förundersökn. i brottmål		Bör ändras, jfr s. 140
Stadgan ²⁰ / ₁ 1886 ang. rättsmedicinsk undersökning, 4, 13, 14 §§, s. 62	Där till dödsorsakens utrönande laga undersökning påkallats, skall vederbörande pm ombesörja, att uppgift om dödsorsaken meddelas vederbörande pastorsämbete eller församlingsföreståndare	p landsfogde, lfi		Bör ändras, jfr s. 140
K brev ²¹ / ₂ 1868 ang. ersättning av allmänna medel för biträde vid rättsmedicinska obduktioner, s. 63	Obduktion bör ske i närvaro av vederbörande pm eller stfi i stad eller kronobergjänt eller fjärdingsman å landet. Om den döde synes ha omkommit av egen eller andras handaverkan, skall obducenten därom göra anmälan till Inst eller pm	p och åklagare		Bör ändras, jfr s. 140
KK ²² / ₆ 1932 om överlämnande av lik till anatomisk institution, 1, 3, 4 §§, s. 63	Pm, som har att leda förberedande undersökn. i brottmål, äger verkställa yttre besiktning	p		Se lagförslaget
KK:a ²⁰ / ₈ 1939 (nr 584 och 585) och ²⁰ / ₁₀ 1939 (nr 761), 2 §, s. 63	Räkning atteras av vederbörande läkare eller kronobergjänt	p		» »
	Pm i orten åligger i vissa fall att vidta åtgärder för sådant ändamål	p		» »
	Pm lämnar efter framställning biträde åt kraft-, kanal-, järnvägs- samt telegrafmynd.			

Brandväsen.

Lagen ⁷/₅ 1937 om förekommande och släckning av skogseld, 18 §, s. 64

Hälsövård.

Hälsövårdsstadgan ¹⁹/₆ 1919, 56 §, s. 65

Epidemilagen ¹⁹/₆ 1919, 27 §, s. 66

Lagen ²⁰/₆ 1918 ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, 22 §, s. 66

Tuberkulosfo ³¹/₃ 1939, 5 §, s. 66

Karantänkung. ⁴/₅ 1934, 53, 67 §§, s. 66

KK ⁴/₅ 1934 om rättutrotning å fartyg, 12 §, s. 67

KK ³¹/₈ 1938 om sanitär kontroll över luftfarten, 28, 32, 42 §§, s. 67

KK ¹⁵/₁ 1937 ang. anmälan till polismynd. rörande vissa vid behandling å sjukvårdsinrätt. uppkomna skador m. m., 1 §, s. 67

Allm. läkarinstr. ¹⁹/₁₂ 1930, 35, 36 §§, s. 67

Vederbörande *pm* skall av brandfogde underrättas om skogseld eller fara därför

Pm:er och *kronobetjäning* åligga att biträda vid tillsynen över författn.

D:o

Pm och *kronobetjäning* lämna handräkning åt sundhetsinspektör och hälsövårdsmynd. för könssjunks inställande till läkarundersökning eller intagande å sjukhus

Vederbörande *pm* meddelar handräkning åt hälsövårdsnämnd för sjukpersons inställande till läkarundersökning

Pm vidtar efter anmälan åtgärder för efterspanande av efterbesiktningsskyldig samt övervakar kung:s efterlevnad

Pm:er övervaka kung:s efterlevnad

Pm vidtar åtgärder för efterspanande av efterbesiktningsskyldig samt övervakar kung:s efterlevnad

Sjukvårdsinrättn:s styresman gör anmälan om fall av vårdslöshet och försummelse till *pm i orten*

Provinsialläkare verkställer på begäran av bl. a. Inst och *pm* undersökning å levande person samt avger utlåtande på anmodan av *pm*

p

p och underlyd. polispersonal

»

p

p

p

p

p

p

landsfogde, p

Se lagförslaget; jfr s. 64

Se förslag s. 150

» » s. 150

» » s. 151

Se lagförslaget

» »

» »

» »

» »

Författningsrum	Ä r e n d e	Pm torde äsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkningar
	2	3	4	5
<p>Giftstadgan 7/12 1906, 26, 42—44 §§, s. 68</p>	<p>Lnst skall underrätta vederbörande lfi eller <i>pm</i> om meddelat tillstånd till begagnande av fosfor eller fosformos</p> <p>Hälsövärd- och kommunalnämnd som ej kan åstadkomma rättelse vid missbruk skall anmäla förhållandet hos <i>vederbörande pm</i></p> <p>Allm. åklagare verkställer beslag å gods, som är att anse som förbrutet, samt gör anmälan därom hos <i>ortens högsta pm</i>, som har att meddela närmare föreskrifter rörande godsets förvaring</p>	<p>p</p> <p>p</p> <p>pkam, mag, kbm och å landet p (jfr s. 68)</p>	<p>p</p>	<p>Jfr s. 140</p> <p>Jfr s. 140</p> <p>Best. bör utgå, se s. 140</p>
<p>KF 30/3 1900 ang. förbud mot tillverkning, införsel och försäljning av fosfortändstickor, 4 §, s. 68</p>	<p>Gods som enligt förordningen dömts förbrutet skall förstöras genom <i>pm:s</i> försorg</p>	<p>p</p>		<p>Se lagförslaget</p>
<p>Epizootilagen 12/4 1935, 9 §, s. 69</p>	<p><i>Pm</i> biträder med.styr. och lnst vid tillsyn och övervakning av efterlevnad av lagen</p>	<p>p</p>		<p>»</p>
<p>Tillämpningskung. 12/4 1935 till epizootilagen, 3 §, s. 69</p>	<p><i>Pm</i> tillkallar på anmodan av lnst arbetsmanskap för utförande av arbete som ankommer å djurägare</p> <p>Lnst meddelar erforderliga föreskrifter för <i>lokala pm:er</i> ang. deras åligganden vid epizooti</p>	<p>p</p> <p>p</p>		<p>»</p> <p>»</p>
<p>KF 20/6 1941 ang. bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur, 24 §, s. 69</p>	<p><i>Pm</i> biträder lnst vid övervakning av förordningens efterlevnad samt föranstaltar om uppsättande av anslag om förbud mot införsel till tuberkulosfritt eller skyddat område</p>	<p>p</p>		<p>»</p>

<p><i>Socialvård.</i></p> <p>Fattigvårdslagen $\frac{14}{6}$ 1918, 23, 62, 72, 74 §§, s. 70</p>	<p>Polisman eller kronobefjänt gör anmälan till fattigvårdsstyrelse om nödställd</p> <p><i>Vederbörande pm</i> meddelar handräckning åt fattigvårdsstyrelse och fattigvårdsanstalt för omhändertagande av understödtagares egendom, för delgivning av arbetsföreläggande, för verkställighet av sådant föreläggande, för försörjningspliktigs överförande till arbetshem samt återhämtande till fattigvårdsanstalt av därifrån olovligen avviken understödtagare eller försörjningspliktig</p> <p><i>Pm</i> verkställer delgivning av varning, som meddelats å fattigvårdsanstalt intagen person</p>	<p>lfli, fjdm</p> <p>pkam, mag, kbm och å landet p</p>	<p>Se förslag s. 151</p> <p>Se lagförslaget</p>
<p>KF $\frac{14}{6}$ 1918 (nr 456), s. 70</p>	<p><i>Pm å gränsort</i> ombesörjer hemsändande av nödställd svensk medborgare i utlandet</p>	<p>p</p>	<p>»</p>
<p>Barnavårdslagen $\frac{6}{6}$ 1924, 18, 30, 31, 35, 72, 75, 77 §§, s. 71</p>	<p>Barnavårdsnämnd gör anmälan till bl. a. <i>pm</i> om missförhållande, som kan föranleda barns omhändertagande i vissa fall</p>	<p>p</p>	<p>»</p>
	<p><i>Representant för pm</i> bör beredas tillfälle att delta i barnavårdsnämnds överläggningar i ärende, i vilket utredning verkställts av <i>pm</i></p>	<p>p</p>	<p>»</p>
	<p><i>Pm</i> äger omhändertaga barn i avvaktan å barnavårdsnämnds beslut och förvarar av barnavårdsnämnd omhändertaget barn i avvaktan å lnsts fastställelse av nämndens beslut samt meddelar handräckning åt barnavårdsnämnd m. fl.</p>	<p>pkam, mag, kbm och å landet p (jfr s. 72)</p>	<p>»</p>

Författningsrum	Ä r e n d e	Pm torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkningar
1	2	3	4	5
Lagen ¹⁴ / ₆ 1917 om barn utom äkten- skap, 13 §, s. 72	Pm meddelar handräckning åt barna- vårdsman för underhållsskyldigs ef- terforskande eller hörande och för verkställ. av delgivningar	P		Se lagförslaget
Lagen ¹¹ / ₆ 1920 om barn i äktenskap, 24 §, s. 72	D:o	P		»
Lagen ¹⁴ / ₆ 1917 om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket, 8 §, s. 72	Av utnättningsman meddelat avflytt- ningsförbud kungöres rikets <i>pm:er</i> och åligger <i>pm</i> att hindra under- hållsskyldig att avresa	P		»
KK ¹² / ₆ 1942 om efterlysning av vissa underhållsskyldiga, 3—6 §§, s. 72	Pm utfärdar intyg att den underhålls- skyldige ej kunnat anträffas Efterlysning och avlysning verkställes av statens krim. tekn. anstalt genom tryckta meddelanden, som tillställas rikets <i>pm:er</i> , vilka ha att vidta efterspanning av efterlyst person	P		»
Stadgan ¹⁶ / ₆ 1918 för fortsättnings- skolan, 36 §, s. 73	Pm lämnar handräckning åt skolsty- relse för barns hämtande till skolan	P		»
Stadgan ²⁶ / ₆ 1921 angående folkunder- visningen i riket, 51 §, s. 73	Pm lämnar handräckning åt skolråd för barns hämtande till skolan	P		»
Lagen ²⁰ / ₆ 1912 om arbetarskydd, 27, 38 §§, s. 73	Pm lämnar tillsynsorgan (yrkesin- spektion, yrkesinspektörer m. fl.) erforderliga upplysningar och biträde samt vidtar på arbetsgivarens be- kostnad nödig anordning till säker- ställande av upprätthållande av för- bud mot hälsovådligt arbete	P		»
Lagen ⁹ / ₄ 1926 ang. meddelande av förbud för barn att idka viss för- säljning, 3 §, s. 73	Pm gör anmälan till barnavårdsnämnd om överträdelse av sådant förbud för vidtagande av vederbörlig åtgärd	P		»

KK ⁹ / ₁₁ 1928 ang. anmälan om olycksfall i arbete, 5 §, s. 74	Pm (= <i>lj resp. politismäst., mag eller kbm</i>) mottar, inforдрar och förestaltar om komplettering av anmälan samt verkställer undersökning om olycksfallet		Se förslaget s. 152
KF ¹⁸ / ₆ 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, 4 §, tilllämpningskung. ²⁹ / ₁₁ 1927 till sistnämnda förordning, 2 §, s. 74	Riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet äga av <i>vederbörande pm</i> påfordra undersökning	= KK ⁹ / ₁₁ 1928 ang. anmälan om olycksfall i arbete, s. 74	Se lagförslaget jfr s. 134
Alkoholistlagen ¹² / ₆ 1934, 7, 10, 12, 17, 30, 48, 49 §§, s. 76	Pm gör anmälan till nykterhetsnämnd om ingripande samt lämnar handräkning för persons inställelse inför nykterhetsnämnd el. läkare och å alkoholistanstalt ävensom för återhämtande av däriifrån avviken eller permitterad	p	Se lagförslaget
KK ¹⁷ / ₆ 1938 ang. skyldighet för domstolar m. fl. att meddela uppgifter till ledning för systembolagens verksamhet, 7 §, s. 77	Pm gör ansökan till Inst om intagande av alkoholmissbrukare och omhändertar t. v. sådan	p	»
Lagen ¹⁹ / ₆ 1942 om hyresreglering m. m., 28, 29 §§, s. 77	Pm, som enligt alkoholistlagen ansökt om alkoholmissbrukares tvångsintagande å alkoholistanstalt, skall insända uppgift därom till vederbör. hemortsbolag	p	»
Lagen ¹⁹ / ₆ 1942 om hyresreglering m. m., 28, 29 §§, s. 77	Pm lämnar handräkning åt hyresnämnd samt verkställer delgivning av vitesföreläggande	p	»
KF ³⁰ / ₁₂ 1916 ang. förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier, 2 §, s. 77	Pm äger inställa förevisning, som anordnats i strid med förordningen	pkam, mag, kbm och å landet p	» jfr s. 128
Djurskydd samt forr- och naturminnesskydd.			

Författningsrum	Ä r e n d e	Pm torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkingar
I	2	3	4	5
Lagen ⁹ / ₆ 1921 om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhänderta djur, s. 78	<p><i>Pm</i> (= <i>landsfogde</i>, <i>lji</i>, <i>polisuppsyningsman</i> eller <i>poliskommissarie resp. mag, kbm, polismäst., stji</i> eller <i>chef för detektiv polisavdeln.</i>) äger omhänderta djur som är utsatt för svårt djurplågeri samt låta avliva eller försälja det. Där så skett, skall <i>pm</i> väcka åtal för djurplågeriet eller, där <i>pm</i> ej själv äger anställa åtal, hos allm. åklagare göra angivelse om brottet</p>		p	Se förslag s. 152
Lagen ¹² / ₆ 1942 om fornninnen, 12, 14 §§, s. 78	<p>Anmälan om påträffat fornyfynd skall göras hos bl. a. <i>pm</i></p>	p		Se lagförslaget
Lagen ²⁵ / ₆ 1909 ang. naturminnesmärkens fredande, 14 §, s. 78	<p><i>Kronoberjaningen</i> föranstaltar om borttagande av störande anordning vid fridlyst område</p>	p		Se förslag s. 153
Lagen ²⁰ / ₆ 1941 om tillsyn över vattendrag o. d., 14 §, s. 78	<p><i>Pm</i> lämnar handräckning åt tillsynsmynd. rörande fiske- och naturskyddet</p>	p		Se lagförslaget
<p>Nättingsöden.</p> <p>K brev ²²/₁₂ 1885, s. 79</p>	<p>Utlämnung som under pågående sillfiske vid Bohusläns kuster vill idka köp av fisk för utförelse till utlandet skall göra anmälan därom hos inst eller vederbörande <i>kronoberjänt</i> eller mag</p>	p		
Tryckfrihetsfo, § 1 : 5, § 4 : 5, s. 79	<p>Anmälan om inrättande av nytt tryckeri eller övertagande av gammalt skall göras till inst, som därom skall underrätta chefen för just. dep. och <i>pm</i></p>	p		p (jfr s. 79)

<p>KF ⁴/₆ 1884 ang. utvandrare, 6, 42, 45, 53 §§, s. 80</p>	<p>Lnst, mag eller <i>kronobetjänt</i> skall lämna handräkning för verkställande av kvarstad å tryckt skrift</p> <p>Öä, <i>pm</i>, mag motta anmälan och vissa handlingar m. m.</p> <p>Öä, <i>pkam</i>, mag motta anmälan om när fartyget skall avgå och förordna någon att verkställa upprop med utvandrarna m. m.</p>	<p>lfi</p> <p>pkam</p>	<p>p</p> <p>p</p>	<p>Se förslag s. 153</p> <p>» » s. 154</p>
<p>KF ²⁸/₅ 1918 ang. idkande av pantlånerörelse, 4, 5, 6 §§, s. 82</p>	<p><i>Pm</i> äger undersöka pantlånares lager, granska hans bokföring samt meddela erforderliga ordningsföreskrifter för rörelsen</p> <p>Efter anmälan av <i>pm</i> att föremål förkommit eller olovligen avhänts ägren åligger pantlånanen att undersöka, om han innehar detsamma samt om det påträffas underrätta <i>pm</i></p> <p>Lnst kan återkalla meddelat tillstånd till pantlånerörelse</p>	<p>p</p> <p>p</p> <p>p</p>	<p>p</p> <p>p</p> <p>p</p>	<p>Se lagförslaget</p> <p>» »</p> <p>» »</p> <p>Jfr s. 140</p>
<p>KF ²⁸/₅ 1918 ang. handel med vissa begagnade föremål m. m., 14—17 §§, s. 82</p>	<p>D:o; erforderliga ordningsföreskrifter för rörelsen meddelas dock av <i>lnst</i>, som äger stadga vite för överträdelse av sådana föreskrifter</p> <p>Lnst äger meddela förbud mot rörelsens fortsättande, varom <i>mag</i>, <i>kbm</i>, <i>lfi</i> skall underrättas</p>	<p>p</p>	<p>p</p>	<p>Se lagförslaget</p>
<p>KF ⁷/₁₀ 1921 ang. eldfarliga oljor, 11, 12, 28, 29, 36, 40, 46, 49, 58 §§, s. 83</p>	<p><i>Pm</i> höres av <i>lnst</i> över ansökan om tillstånd till tillverkning eller bearbetning av eldfarlig olja m. m. samt verkställer avsynning av underjor-disk cistern för eldfarlig olja</p> <p>Där hämn- eller kanalmyndighet ej finnes, lämnar <i>pm</i> medgivande till och föreskrifter rörande transport sjöledes</p>	<p>p</p>	<p>p</p>	<p>Jfr s. 140</p> <p>Se lagförslaget</p>
				<p>» »</p>

Författningsrum	Ä r e n d e	P m torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkningar
1	2	3	4	5
<p>KF 18/5 1928 ang. explosiva varor, 7, 14, 21, 30, 41, 42, 44, 47, 55, 65, 69, 74, 84, 96 §§, s. 84</p>	<p>av eldfarlig olja, mottar uppgift från avsändaren om oljan, fartyget m. m.</p> <p><i>Öä, mag, kbm samt å landet linst motta anmälan om innehav av visst förråd av eldfarlig olja och om idkande av handel med dylik olja</i></p> <p><i>Pm</i></p> <p>a) insänder till sprängämnesinspektio- nen förhørsprotokoll ang. olycksfall, föranlett av sprängämne, samt för- anstaltar om undersökning rörande inträffad explosion</p> <p>b) förordnar hur förfaras skall med vara, varav någon kommit i olovlig besittning</p> <p>c) verkställer på linsts föranstaltande avsyning av upplagsmagasin</p> <p>d) äger ta del av arbetsgivares förteck- ning över utlämnad vara ävensom av försäljningsbok över försäld vara</p> <p>e) meddelar erforderliga föreskrifter ang. förvaring av beslagtaget gods</p> <p>f) håller ansökn.handl:a ang. fabriks- mässig tillverkning tillgängliga och underrättas av linst om transport genom samhälle av explosiv vara och meddelar erforderliga säkerhets- föreskrifter</p>	<p>p</p>	<p>p</p>	<p>Se lagförslaget</p>

<p>Vapenkung. ^{22/6} 1934, 3, 5, 11, 13, 18 §§, s. 86</p>	<p>Hamm- eller kanalmyndigheten eller <i>pm</i> å stället lämnar medgivande och föreskrifter ang. fartygs utsegling från eller insegling i hamn m. m.</p> <p><i>Öä, pkam, mag, kbm samt å landet Inst</i> meddela tillstånd till tillfälligt magasin</p> <p>Polisman kan omhändertaga vapen, där- est innehavaren ej företer deklara- tions- eller tillståndsbevis eller sär- skilt vapenbevis, dock med rätt för innehavaren att under viss förut- sättning hos polismannen eller <i>pm i orten</i> återbekomma vapnet</p> <p><i>Pm</i> äger, om innehav av vapen kan antagas vålla fara för missbruk, förordna om vapnets omhänder- tagande</p> <p><i>Pm eller den som är stadd i pm:s ärende</i> äger taga del av försäljningsbok över vapen och ammunition</p> <p>Ansökan om tillstånd till vapeninnehav eller ammunitionsförvärv göres hos <i>öä, pkam, mag, kbm resp. lfi</i></p> <p><i>Kronoberjante</i> äga i visst fall åtala olovlig skogsåverkan</p> <p>Lfi och stfi samt <i>kronoberjante</i> skola åtala förseelser mot förordn.</p> <p><i>Pm</i> äger för tillsyn tillträde till för- säljningslokal och erhålla upplysning om saluhållen vara</p>	<p>p</p> <p>p</p> <p>p</p> <p>p</p> <p>allm. åklagare</p> <p>köpingsåklagare</p> <p>p</p>	<p>Se lagförslaget</p> <p>» » »</p> <p>» » »</p> <p>Jfr s. 140</p> <p>Se förslag s. 155</p> <p>» » s. 156</p> <p>Se lagförslaget</p>
<p>KK ^{26/1} 1894 ang. hushållningen med de allmänna skogarna i riket, 70 §, s. 86</p>			
<p>KF ^{15/12} 1914 ang. statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, 35 §, s. 86</p>			
<p>KF ^{19/5} 1939 ang. tillverkning, införsel och försäljning av gasskydds- materiel, 6 §, s. 87</p>			

Författningsrum	Ä r e n d e	Pm torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkningar
	2	3	4	5
<p>Tillämpningskung. 19/15 1939 till sist-nämnda fo, 9 §, s. 87</p> <p>Justeringskung. 22/6 1934, 24, 25 §§, s. 88</p> <p>KK 14/7 1932 med föreskrifter till förebyggande av kraftpestens spridning, 11 §, s. 89</p> <p>Lagarna 9/6 1933 om boutredn. och arvskitte, 1 kap, 2 §, och lag 5/3 1937 om internationella rättsförh. rörande dödsbo, 2 kap. 3 §, s. 91</p> <p style="text-align: center;"><i>Handel med rusdrycker och utskänkingsförelse.</i></p> <p>KF 18/6 1937 ang. försäljning av rusdrycker, 3 kap. 9, 11, 21 §§, 5 kap. 3, 4 §§, 7 kap. 17 §, s. 91</p>	<p>Ärendet</p> <p><i>Polischefen i orten</i> tillser, att olovlig försäljning av gasskyddsmateriel ej äger rum</p> <p><i>Pm</i> övar tillsyn å kung:s efterlevnad samt verkställer undersökning å försäljningsplats</p> <p><i>Vederbörande pm</i> skall delges Insts beslut om förbud mot kräftfångst m. m.</p> <p><i>Pm</i> åligger i visst fall att omhändertaga avliden persons kvarlätenskap och tillkalla dödsbodelägare eller hos rätten göra anmälan om dödsfallet</p>	<p>p</p> <p>p kam, mag, kbm och å landet p</p> <p>p såväl p som mag, kbm</p>	<p>4</p>	<p>Se lagförslaget</p> <p>» »</p> <p>» »</p> <p>Se förslag s. 156</p> <p>» » s. 156</p> <p>Jfr s. 140</p>

<p>KK ¹⁰/₁₂ 1921 ang. användningen av viss del av böter m. m. enligt rusdrycksförsäljn.fo m. fl. författningar, s. 92</p>	<p>Fördelningen verkställas av <i>öä</i>, <i>Inst eller mag</i> efter förslag i Stockholm i den ordning <i>öä</i> bestämmer, i annan stad, där pkam finnes, av denna och eljest i stad med mag av polischefen samt å landet, inkl. stad under landsrätt, av landsfogden</p>	<p>Se förslag s. 159</p>
<p>KF ¹/₇ 1918 ang. handel med skattefri sprit, 10, 11, 15, 19 §§, s. 93</p>	<p>Kontrollstyrelsen skall underrätta <i>vederbörande pm</i> och nykterhetsnämnd om antagen detaljhandlare med sådan sprit</p> <p>Denaturerad sprit får ej utlämnas till person, vilkens befattning med spriten på grund av bl. a. meddelande från <i>pm</i> eller nykterhetsnämnd kan antagas komma att leda till missbruk</p> <p>Försäljningsbok skall hållas tillgänglig för bl. a. <i>vederbörande pm</i></p> <p><i>Pm</i> eller nykterhetsnämnd, som finner att någon använder skattefri sprit till förtäring, skall därom underrätta försäljaren ävensom kontrollstyrelsen</p>	<p>Se lagförslaget</p> <p>»</p> <p>»</p> <p>»</p>
<p>KF ¹/₇ 1918 ang. vissa alkoholhaltiga preparat m. m., 9 §, s. 93</p>	<p><i>Pm</i> eller nykterhetsnämnd äger, om försäljning ger anledning till missbruk, förbjuda försäljning t. v.; beslutet skall underställas <i>Inst</i></p> <p><i>Vederbörande pm</i> och kommunalnämnd skola underrättas om <i>Insts</i> beslut rörande handelsrättighet</p> <p>Besiktning av utskänkningslokal verkställs i stad av stadsfiskal och på landet av <i>kronobetjänt</i></p> <p>Försäljningsbok och kvittensbok skola hållas tillgängliga för <i>Inst</i>, kontroll-</p>	<p>Se lagförslaget</p> <p>»</p>
<p>KF ¹¹/₇ 1919 ang. försäljning av pilsnerdriicka, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 25, 27, 37 §§, s. 93</p>	<p>iii</p>	<p>Se förslag s. 160</p>

Författningsrum	1	Ä r e n d e 2	P m torde åsyfta 3	Åtgärden bör tillkomma 4	Anmärkningar 5
		styrelsen och <i>allm. åklagare</i> , kvittensboken under forsling jämväl för person, som därför utsetts av nykterhetsnämnd och förordnats av <i>pm</i> att utöva sådan polisverksamhet, så ock för annan polisman	i stad <i>p</i> , eljest lnst, jfr s. 95	<i>p</i>	Se förslag s. 160 » » s. 160
		Lnst, i stad <i>pm</i> samt å landet <i>kronobefjänt</i> och kommunalnämnd äga för visst tillfälle förbjuda detaljhandel, som kan föranleda oordningar. För- anleder handel med pilsnerdricka oordningar eller bedrivs å försäljningsställe osedlighet och fortfar sådant trots erinran från <i>pm</i> i stad samt <i>kronobefjänt</i> eller kommunalnämnd på landet, kan i stad <i>pkam</i> eller mag och på landet kommunalnämnden förbjuda försäljningens fortsatta bedrivande	<i>p</i> <i>p</i>	<i>p</i> <i>p</i>	» » s. 160 » » s. 160
		<i>Pkam</i> , mag, <i>kbm</i> resp. kommunalnämnd skola av lnst höras över ansökan om tillstånd till försäljning av pilsnerdricka	<i>p</i>	<i>p</i>	Jfr s. 140
		<i>Pm</i> skall underrättas om lnsts beslut rörande tillstånd till utskänkning Besiktning av utskänkingslokal verkställes av stfi samt i köping eller municipalsamhälle av <i>kronobefjänt</i>	<i>p</i>	<i>p</i>	Se lagförslaget
		Lnst, i stad <i>pm</i> samt å landet <i>kronobefjänt</i> och <i>kommunalnämnd</i> äga för visst tillfälle förbjuda utskänkingsrörelse, som kan eller visar sig för-	<i>lfi</i> <i>p</i>	<i>lfi</i> <i>p</i>	Se förslag s. 161 » » s. 161

KF ⁸/₅ 1925 ang. försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, 5, 9, 15, 16, 20 §§, s. 95

<p>KK ⁶/₅ 1938 med vissa bestämmelser rörande polis- och tullmyndigheternas verksamhet för bekämpande av olovlig rusdryckshantering, 2, 3, 8 §§, s. 96</p>	<p>anleda oordningar, eller föreskriva erforderliga inskränkningar</p> <p><i>Pkam, mag, kbm samt lfi och nykterhetsnämnd</i> skola av Inst höras över ansökan om utskänkingstillstånd</p> <p><i>Pm</i> i stad där statspritpolis är förlagd äger rätt rekvrirera denna</p> <p><i>Pm</i> i orten skall underrättas om späningsverksamhet mot olovlig rusdryckshantering</p> <p><i>Lokal pm</i>, som utövar spaningsverksamhet i gräns- eller kusttrakt, skall därom underrätta vederbörande gräns- eller kustbevakningsmyndighet. <i>De lokala pm:a</i> samt nämnda myndigheter skola samarbeta</p>	<p><i>p</i> (förundersökare i brottmål)</p> <p><i>p</i></p> <p><i>p</i></p>	<p>Jfr s. 140</p>
<p><i>Kommunikationsväsen.</i></p> <p>Instr. ²²/₁₀ 1936 för besiktningsmän för motorfordon, 12 §, s. 97</p> <p>Statens biltrafiknämnds kung. ²⁰/₆ 1941 (SFS nr 603), 4 §, s. 99</p> <p>KK ¹⁸/₁₁ 1932 om särskild skatt i vissa fall för användande i trafik av ej registrerade motorfordon m. m., 3, 4 §§, s. 97</p> <p>KK ⁴/₅ 1934 om skatt å motorfordon, som för tillfälligt brukande i riket från utlandet införts, 5 §, s. 98</p> <p>Lagen ¹⁶/₁₀ 1914 om tillsyn å fartyg, 6 §, s. 100</p>	<p>Förteckning över släpfordon, som enligt instr. skall föras av besiktningsman, skall hållas tillgänglig för <i>pm</i>, som även äger erhålla utdrag av förteckningen</p> <p>Förare skall för granskning tillhandahålla <i>pm</i> i kung. omnämnd förarbok</p> <p><i>Pm</i> i orten har att tillhandahålla och utbyta s. k. skatteskyltar för motorfordon</p> <p><i>Pm</i> omhändertar efter Inst:s förordnande motorfordon, för vilket skatt ej erlagts</p> <p><i>Pm</i> lämnar fartygsinspektör biträde vid undersökning av fartyg</p>	<p>= 1 § 1 mom. motorfordonsfo s. (pkam, mag, kbm resp. p)</p> <p>»</p> <p>»</p> <p><i>p</i></p>	<p>Se lagförslaget</p> <p>»</p> <p>»</p> <p>»</p> <p>Jfr förslaget till ändr. av 13 § 3 o. 4 mom. motorfordonsfo s. 162</p> <p>Se lagförslaget</p> <p>»</p>

Författningsrum	Ä r e n d e	Pm torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkningar
1	2	3	4	5
Tillämpningskung. ^{37/12} 1914 till lagen om tillsyn å fartyg, 4, 27 §§, s. 100	Fartygsinspektör gör anmälan hos <i>vederbör</i> . <i>pm</i> dels för laga beivran av överträdelse av föreskrift om sjöfarts-säkerheten, dels vid fara för att meddelat förbud mot nyttjande av fartyg m. m. överträdes	p		Se lagförslaget
Sjömanslagen ^{15/6} 1922, 52 §, s. 100	<i>Vederbörande pm</i> lämnar handräckning åt fartygsbefälhavare för inställande i tjänsten av påmönstrad sjöman	p		»
KK ^{1/9} 1939 med vissa best. er ang. utlänskt sjöfolks avmönstring, s. 100	Anmälan om avmönstring göres hos <i>pm i orten</i>	p		»
Tillämpningskung. ^{20/4} 1928 till förordn. ^{20/5} 1922 om luftfart, 40 §, s. 101	<i>Pm</i> bör underrättas då personal vid flygplats därifrån avlägsnar eller tar i förvar ordningsstörare	p		» » » jfr s. 125
Lag ^{7/9} 1914 ang. förbud mot lufttrafik över svenskt område, 2 §, s. 101	Militär eller <i>pm</i> äger hindra fartyg som framföres i strid mot meddelat förbud	p		Se lagförslaget
KK ^{2/3} 1939 ang. enskildas innehav av brevduvor vid krig eller krigsfara m. m., 2 §, s. 101	Tillvaratagen brevduva skall inlämnas till <i>pm</i> i den ort, där tillvaratagandet skett	p		» » jfr s. 125
Försvarsväsen. Inskrivningsfo ^{30/12} 1941, 157, 159, 168 §§, s. 102	<i>Pm på platsen</i> underrättas av mönstringsförrättare, om värnpliktig anmäles till av- och påmönstring å handelsfartyg	p		Se lagförslaget
	<i>Öä, pm eller mag</i> underrättar inskrivningschefen eller sjömanshusombudsmannen, där värnpliktig avreser med utvandrarfartyg	pkam	p	Se förslag s. 163

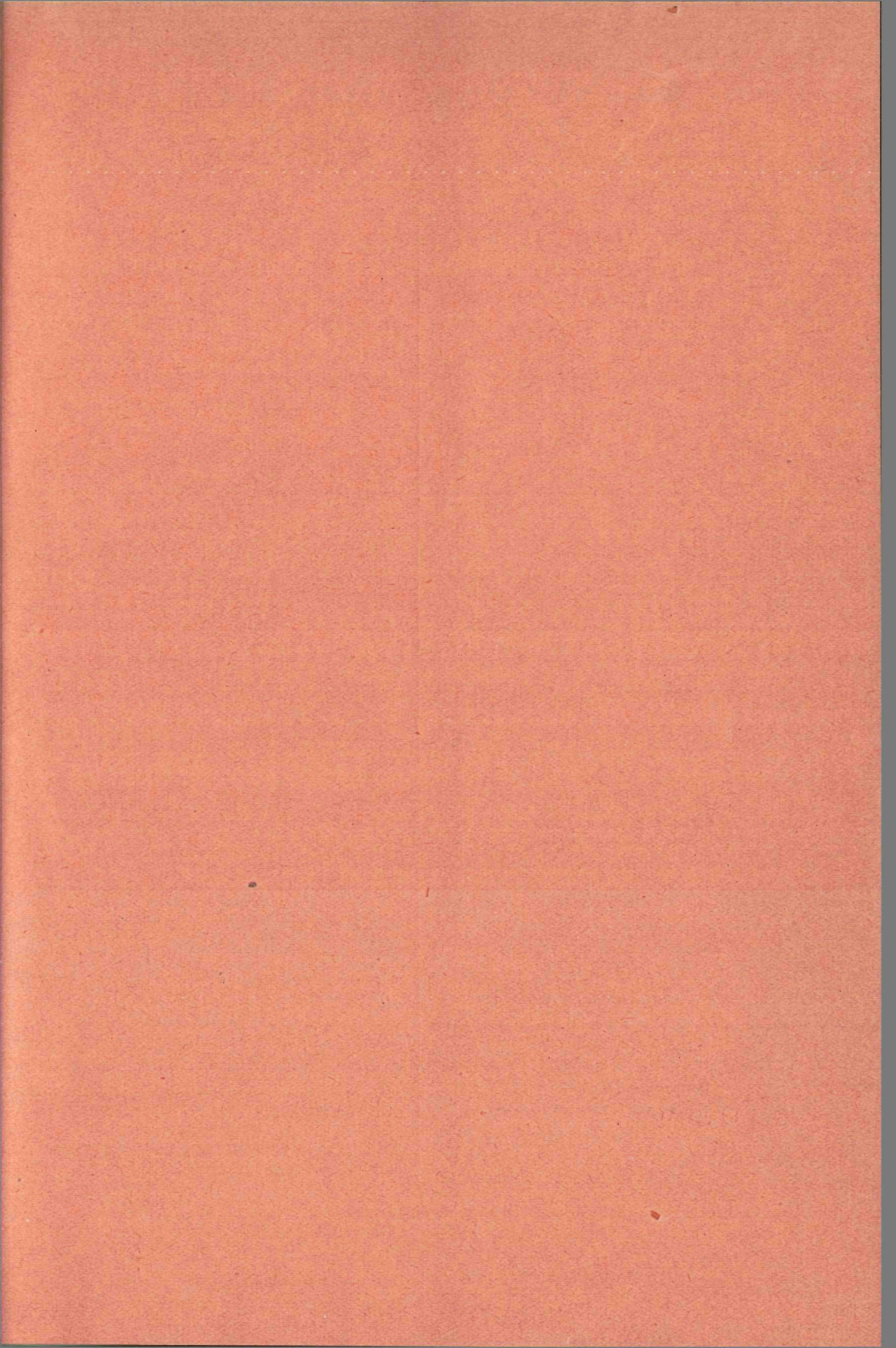
<p>Hämtningskung. ¹⁸/₆ 1926, 9 §, s. 102</p>	<p>Annålan skall göras till allm. åklagare eller <i>pm</i>, då väärpliktig utan laga förfall underlåter avhämta eller nekar utkvittera eller motta försändelse från mil. mynd.</p>	<p>p</p>	<p>Se lagförslaget</p>
<p>Rekvistionslagen ³⁰/₆ 1942, 23 §, s. 103</p>	<p><i>Pm</i> (= den som jäml. 1 § polisregl. utövar polischefskap) efterspanar väärpliktig som uteblivit från tjänstgöring</p>	<p>p</p>	<p>Jfr s. 103</p>
<p>Rekvistionsföördn. ³⁰/₆ 1942, 7 §, s. 103</p>	<p><i>Pm</i> äger hos den som väärar eller föörsummar att fullgöra rekvistion uttaga det rekvirerade</p>	<p>p</p>	<p>Se lagförslaget</p>
<p>Beredskapsföörfogandelagen ²⁰/₆ 1942, 5 §, s. 103</p>	<p>Rekvistionskrivelse kan avlämnas hos ortens <i>pm</i>, vilken har att vidarebefordra skrivelsen till vederböörande <i>Pm</i> och kommunal myndighet äro skyldiga lämna rekvirenten erforderl. upplysningar röörande rekvistionsföörnödenheter i orten</p> <p>Vid rekvistion av fastighet böör rekvirenten samråda med Inst eller <i>pm</i> i orten</p>	<p>p, mag el. kbm</p> <p>p, mag el. kbm</p> <p>p, mag el. kbm</p>	<p>Se föörslag s. 163</p> <p>» » s. 163</p> <p>» » s. 163</p>
<p>Allm.föörfogandelagen ²²/₆ 1939, 22 §, s. 104</p>	<p><i>Pm</i> äger, då någon väärar eller föörsummar att fullgöra vad honom älligger på grund av anfordran, uttaga det begärda</p>	<p>p</p>	<p>Se lagförslaget</p>
<p>Maximiprislagen ²²/₆ 1939, 6 §, s. 104</p> <p>Lagen ³¹/₃ 1938 om föörfoganderätt för luftskyddets behov, 13 §, s. 104</p>	<p>Inst, <i>pm</i> eller kristidsmyndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, äger avfordra envar upplysning om hans innehav av föörnödenheter m. m.</p> <p>D: o</p> <p><i>Pm</i> har att enl. Inst:s föörordnande hämta för luftskyddstjänst eller utförande av arbete för luftskyddet uttagen person som tredskar</p>	<p>p</p> <p>p</p>	<p>» »</p> <p>» »</p> <p>» »</p>

Författningsrum	Ä r e n d e	Pm torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkingar
	2	3	4	5
Utrymningslagen ²⁸ / ₆ 1941, 14 §, s. 104	<i>Pm</i> meddelar handräckning för hämtande av den som uteblir eller avviker från arbete, vartill han uttagits, eller ej fullgör föreskriven in-ställelseskyldighet inför uttagningsmyndigheten	p		Se lagförslaget
Lag ²¹ / ₆ 1940 om skyldighet att bortföra varuförråd, 14 §, s. 105	Envar är pliktig att vid förfrågan av bl. a. <i>pm</i> lämna upplysning rörande innehav av vara som avses i lagen	p		»
Prisregleringslagen ³⁰ / ₆ 1942, 9 §, s. 105	D:o	p		»
Tillämpningskung. ²⁴ / ₆ 1940 till lagen ¹⁷ / ₆ 1940 med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m., 3, 4 §§, s. 105	Civil person som av mil. mynd. gripts eller tagits i förvar skall överlämnas till <i>pm</i> i orten	p		»
Regl:a ²⁶ / ₄ 1940 för krigspolisen vid armén och ²⁰ / ₆ 1941 vid marinen, 4 §, s. 105	Krigspolisen kan av vederbörande mil. chef ställas till <i>civil pm</i> :s förfogande	p		»
Allm. instr. för landstormspolisen, fastställd av Kungl. Maj:t ¹³ / ₃ 1942, 1, 30 §§, s. 105	Landstormspolismän skall biträda <i>pm</i> vid bevakning av vissa bevakningsföremål	p		»
Instr. ¹³ / ₁₂ 1929 för polispersonalen å Karlsborg, 1 §, s. 106	<i>Representant för pm</i> bör närvara vid visitation	p		»
Militära bestraffningsförodrn. ¹⁷ / ₁₂ 1915, 3 §, s. 106	Polispersonalen skall tillhandagå <i>vederbör. pm</i> med spaning o. d. rörande inom fästningens område begånget brott	p		»
	<i>Pm</i> , som gjort anmälan om förseelse varom förhör hålles i disciplinmål, skall underrättas om tiden för förhöret och vid behov lämna upplysning om målet	p		»

<p>K. cirk. ¹²/₄ 1940 till chefen för försvarsstaben m. fl. rörande sättet för förvaring av heml. handl:ar gående rikets försvar, 9 §, s. 106</p>	<p>Om vid inventering av heml. handl:ar sådan saknas och ej kan tillrättas skaffas eller om åtgärd bör vidtagas av <i>pm</i>, skall anmälan göras till chefen för försvarsstaben</p>	<p>P</p>	<p>Se lagförslaget jfr s. 125</p>
<p><i>Andra uppgifter.</i></p>	<p><i>Pm</i> mottar anmälan om hittegods och omhändertar dyl. gods</p>	<p>P (enl. tillämpn. kung. ²/₁₂ 1938)</p>	<p>Se lagförslaget jfr s. 125</p>
<p>Lagen ²²/₄ 1938 om hittegods, 1, 2, 4 §§, s. 106</p>	<p><i>Pm</i> mottar anmälan om intagning av hemdjur, som olovligen inkommit å annans ägor</p>	<p>P (= hittegods- lagens tillämpningskung.)</p>	<p>Se lagförslaget</p>
<p>Lagen ²/₆ 1933 om ägofred, 52—58 §§, s. 106</p>	<p><i>Vederbör.</i> <i>pm</i> äger ta del av hundskatteregister</p>	<p>P</p>	<p>»</p>
<p>KF ¹⁷/₅ 1923 ang. skatt för hundar, 7 §, s. 107</p>	<p><i>Pm</i> meddelar handräckning åt kommunalnämnd för inställelse inför nämnden av person, som skall höras i ordningsmål eller i ärende, för vilket han är redovisningsskyldig</p>	<p>P</p>	<p>»</p>
<p>Lagen ⁶/₆ 1930 om kommunalstyrelse på landet, 45 §, s. 107</p>	<p><i>Pm</i> i orten lämnar handräckning åt tulltjänsteman i den mån det erfordras för utövande av tulltjänsten</p>	<p>P</p>	<p>»</p>
<p>Tullstadgan ⁷/₁₀ 1927, 2 §, s. 107</p>	<p><i>Krono- eller stadsbetjänt</i>, som inforrdar eller delger förelägg. om felande mantaluppgift, är berättigad att därför av den försumlige erhålla ersättning för varje förrättning</p>	<p>stfi, utmätningsman, polisman, exekutionsbiträde och rådhusräktsmästare (stadsvaktmästare)</p>	<p>Se förslag s. 164</p>
<p>Mantalskrivningsfo ⁶/₈ 1894, 15 §, s. 108</p>	<p><i>Krono- eller stadsbetjänt</i> utom Göteborg, som inforrdar felande uppgift eller handling, har samma rätt</p>	<p>»</p>	<p>» s. 165</p>
<p>Mantalskrivningsfo för Göteborg ¹⁷/₁₁ 1905, 11 §, s. 108</p>	<p><i>Krono- eller stadsbetjänt</i>, som inforrdar felande flyttnings- och fastighets- ägarförteckningar, har enahanda ersättningsrätt</p>	<p>»</p>	<p>» s. 165</p>
<p>KF ³/₁₂ 1915 ang. kyrkoböckers förande, 35 §, s. 108</p>	<p>»</p>	<p>»</p>	<p>»</p>

Författningsrum	Ä r e n d e	P m torde åsyfta	Åtgärden bör tillkomma	Anmärkningar
1	2	3	4	5
Förordn. ang. kyrkoböckers förande, 33 §, s. 108	Blanketter till ansökan om flyttningsbetyg tillhandahållas å landsbygden hos kronobefjäningen och i stad hos pm	p	p	Se förslag s. 165
KK 19/12 1924 om vad iakttagas skall vid ansökning om svenskt medborgarskap, 6 §, s. 109	Lnst äger genom kronobefjäningen infordra erforderlig komplettering av ansökningshandl.	mag, pkam, kbm stfi, lfi (kö- pingpolischef)	p	» » s. 166
Stadsfiskalsinstr. 24/5 1918, 7 §, s. 109	Stadsfiskal äger av stads- och polisbe- tjänte erhålla handräkning för ut- förande av sina tjänsteåligganden	stadens kommu- nala mynd. resp. polisper- sonal		

Statens offentliga utredningar 1942

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Strafflagberedningens promemoria med förslag till lag om eftergift av åtal mot minderåriga m. m. [28]
Betänkande med förslag till skärpt bestraffning av falskdeklaration m. m. [31]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

1938 års pensionssakkunniga. Betänkande med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare i statens tjänst. [8]
1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till folkskolans avlösningsreglemente m. m. [9]
Beskattningsorganisationssakkunnigas betänkande med förslag till ändrad organisation av kammarrätten. [18]
1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till avlösningsreglemente för de högre kommunala skolorna. [26]
Betänkande ang. revision av tjänsteförteckningen i vad avser allmänna civilförvaltningen. Del 2. Byråchefs- och rådstjänster m. m. [30]
Förslag rörande tillämpningsföreskrifter till lagen med särskilda bestämmelser ang. stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m. [42]

Kommunalförvaltning.

Stadsplaneutredningen 1942. 1. Förslag till åtgärder för snabbare handläggning av stadsplane- och tomtindelingsärenden m. m. [27]

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. [2]
Betänkande med förslag till främjande av utskyldsbetalning genom erkända skatteförmedlingskassor. [21]
Kommunalskatteberedningen. Betänkande med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen m. m. Del 1. Den kommunala beskattningen. [34]
Del 2. Inkomstbeskattningen av skogsbruk. [35]
Betänkande med förslag rörande åtgärder för främjande av sjöfolkets utskyldsbetalning. [37]
Betänkande med förslag till förordning om värdestegringskatt å fastighet. [39]

Politik.

Betänkande med förslag till brandlag och brandstadga m. m. [10]
Betänkande med förslag ang. innebörden av begreppet polismyndighet i olika författningar m. m. [40]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Promemoria rörande bostadsförsörjningen. [3]
Promemoria ang. hyresreglering. [14]
Betänkande med utredning och förslag ang. semester för husmodrar. [19]
Utredning ang. värmekostnaden i hyreshus. [20]
Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 2. Tiden juli 1940—juni 1941. [25]
Socialvårdskommitténs betänkande. 4. Förslag till ändrad bidragsförskottslag m. m. [29]

Hälsa- och sjukvård.

De yngre sjukhusläkarnas avlösnings-, arbets- och bostadsförhållanden. [4]
Betänkande med utredning och förslag ang. barnmorskeväsendet. [17]
Förslag till ny lag om behörighet att utöva läkarkonsten m. m. [22]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Promemoria med förslag till utvidgad vanhävdslagstiftning. [5]
Betänkande med förslag ang. hushållningssällskapens organisation och verksamhet m. m. [32]
Betänkande ang. jordbrukets byggnadskostnader. [38]
Betänkande ang. åtgärder till stöd för de renskötande lapparna m. m. [41]
Betänkande med förslag rörande veterinärinrättningens i Skara framtida användning. [43]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 1. Allmänna uppgifter ang. den tekniskt-vetenskapliga forskningsverksamhetens nuvarande läge m. m. — Allmänna synpunkter rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen. — Erforderliga åtgärder för den tekniskt-vetenskapliga forskningens främjande och statens medverkan därvid. [6] 2. Förslag till åtgärder för främjande av den tekniskt-vetenskapliga forskningen på byggnadsområdet. [7] 3. Förslag till åtgärder för skogsproduktforskningens ordnande. [12]
Tillägg nr 1 till statliga cement- och betongbestämmelser av år 1934. [44]

Handel och sjöfart.

Promemoria med förslag ang. registrering av landets företagare m. m. [23]

Kommunikationsväsen.

Betänkande och förslag ang. förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning vid statens järnvägar. Del 4. Järnvägsstyrelsen. [13]
Betänkande ang. bilregistrering m. m. [24]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med utredning och förslag ang. betygssättningen i folkskolan. [11]
Betänkande med förslag rörande ändring av gällande bestämmelser i fråga om prästutbildningen. [33]
Betänkande med förslag rörande statligt stöd åt svensk filmproduktion. [36]

Försvarsväsen.

Betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet. [1]
Betänkande med förslag till lag om vapenfria värnpliktiga. [15]
Betänkande med förslag rörande den centrala förvaltningsverksamheten inom försvarsväsendet. [16]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.